DUMAS – MÜTZELBURG

A VILÁG URA

II. kötet

(A „Monte Cristo grófja” folytatása)

Mezey Dénes fordítását átdolgozta: Farkas Miklós, Sági Margit

Borító terv: Császma József, Hörcher Péter, QUARK XPRESS

© Mezey Dénes, Farkas Miklós, Sági Margit 1990

HARMINCADIK FEJEZET

Az öngyilkosok társasága

Az a kör, amelyben don Lotario Párizsban otthonosan mozgott, igen válogatott, sőt bizonyos tekintetben a legjobb társaság volt. Londonban azonban megváltozott a helyzet. Don Lotario lejjebb ereszkedett. Sokszor titkolnia kellett társaságát, mert egyik-másik háznál, ahol bejáratos volt, nem tűrték volna meg.

Vajon mi volt az oka, hogy egy ilyen ember ennyire mélyre süllyedhetett? A szerelem. Az a szerelem, amely az egyik emberből hőst, a másikból költőt, ebből gonosztevőt, amabból meg öngyilkost csinál!

Don Lotario lelkét olyan hangulat kerítette hatalmába, amely közönyössé tette számára a világot. Egyetlen érzés töltötte be a szívét: a csalódottság. Folyton az a gondolat kínozta, hogy őt Therese, a gróf és az abbé megcsalták. Nyomorultnak érezte magát. Még magára lord Hope-ra is haragudott. Hiszen ki más lett volna minden szenvedésének a kútforrása, ha nem a lord?

A fiatal spanyol nem talált enyhülést sem a tanulásban, amelyet Londonban szinte teljesen elhanyagolt, sem a másokért végzett munkában. Gazdag volt, önálló, csak önmagának tartozott felelősséggel, de a természet olyan szívvel áldotta – vagy verte – meg, amely minden bántást, minden kínt százszorosán átérzett. A szerencsétlenségre, a boldogtalanságra nem talált orvosságot. Égető, gyötrelmes poklot hordozott a lelkében.

Közönyös volt. Mert milyen ingere lehetett még számára az életnek, ha azt Therese nem szépítette meg? Az a tudat, hogy a lány közönyös szemmel néz rá, keserűen marta és fojtogatta a szívét. Gyötrődése az arcára is kiült: az ajka remegett, a szeme üveges, üres tekintettel meredt a világba, útitársai félénken húzódtak vissza tőle. Egyetlen szomjúság epesztette: a bosszú. De kin bosszulja meg magát? A világon? Ez nagyon tág fogalom. Therese-en talán? Ez kicsinyes dolog volna! A fiú fájdalma őszinte volt, csak a megnyilatkozásai voltak gyerekesen félszegek. A szenvedésnek pedig nemesítenie kell a férfit, nem lealacsonyítania.

Don Lotario, amint Londonba ért, jelentős összeget utaltatott ki a bankárjánál magának. Nem látogatott meg senkit. Nem akart többé tudni semmiről, aminek köze volt előbbi életéhez. Függetlenül, magára utaltan morzsolta haszontalan napjait. Belevetette magát a világ legnagyobb városának kavargó forgatagába. Nem azért, hogy boldogtalanságát elfelejtse. Nem. Úgy viselkedett, mint a kétségbeesett ember, aki keresi a veszedelmet, vagy mint aki tudja, hogy halhatatlan, de fájó gyönyörrel fenékig üríti a halál kínjainak a serlegét. Laguidais abbé figyelmeztetése, hogy derék emberré kell válnia, ha Therese kegyeire áhítozik, már egyáltalán eszébe sem jutott. Feledésbe temette a lord oktatásait és ígéreteit.

Csak a fájdalmának élt.

Egy este ott ült az egyik játékbarlangban. Valami ismerőse vezette oda, akivel véletlenül találkozott, de akiről semmit sem tudott. Don Lotario nagy tételben játszott, de olyan rideg nyugalommal és közönnyel, hogy még a hidegvérű angoloknak is feltűnt. A szerencse mellészegődött. Épp egész nyereségét, tízezer fontot tett föl a bank ellenében... és veszített. Don Lotario az olyan gentleman megrendíthetetlen nyugalmával, mint aki csupán tíz fontot veszített, elhagyta a játszóasztalt. Letelepedett egy terített asztalhoz, vacsorát rendelt és legnagyobb lelki nyugalommal hozzálátott.

– Angol ön? – kérdezte valaki mellette.

– Nem, uram – felelte Lotario. Rá sem nézett az idegenre.

– Nos, ön méltó volna arra, hogy az legyen.

– Hogy-hogy? Más halandóknak különös érdemekkel kell bírniuk, hogy egy rangba kerülhessenek az angolokkal?

– Csak azt akartam mondani, hogy egy angol hidegvérűsége sem szárnyalhatja túl az önét. Ezzel pedig sokat mondtam.

– Eh! Hidegvérűség? Tízezer fontos összeg miatt? Igazán nem tartottam az angolokat ennyire kicsinyesnek. Húszezer font épp ilyen közömbös lett volna... sőt akár az életem is.

– Az élete is? – ismételte az angol Lotario szavait nagy érdeklődéssel. – Annyira közömbös önnek az élet?

– Tökéletesen közömbös. Ha valakinek kedve támadna arra, hogy elvegye, odaadnám.

– Goddam! – lelkesedik az angol. – Ön méltó arra, hogy közénk tartozzék!

Don Lotario akaratlanul elmosolyodott és jobban szemügyre vette az idegent. Magas, szőke ember volt, szinte csupa csont és bőr. Az erei áttetszettek a bőrén. Az öltözéke a legfinomabb és a lehető legdivatosabb, a külseje és mozdulatai a tökéletes gentlemant árulták el.

– Önök közé? Hogyan értsem ezt? Úgy véli, angol lehetnék?

– Nem! Ezúttal többet mondtam! – halkította le hangját az ismeretlen. – Tagja lehetne Anglia legjobb társaságának.

– Hm! És melyiknek?

– Itt nem mondhatom meg önnek – súgta az angol. – Jöjjön velem! Olyan embereket ismerhet meg, akik közül egyik sem adna többet az életéért egy üres tojáshéjnál. Ön érdemes arra, hogy közénk tartozzék, hacsak nem mérhetetlenül gazdag.

– Gazdag? Nem vagyok gazdag! Angol fogalmak szerint még jómódú sem vagyok.

– Nagyszerű! Annál jobb! Akkor jöjjön! – mondta az angol. – Itt a névjegyem.

Don Lotario átvette a kártyát és futó pillantást vetett rá. A lord Bilser név tűnt a szemébe. Ezt a nevet Lotario már többször hallotta. A viselőjét úgy emlegették, mint a legkülöncebb embert, de egyúttal feddhetetlen becsületű férfit. Szavát adta a lordnak. Bilser fogata odakint várakozott.

A kocsi Westend felé robogott velük, London legelőkelőbb negyede felé, ahol don Lotario is lakott. Azután megállt egy szép ház előtt, de amikor a kaput kitárták, a kocsis behajtott az udvarra, anélkül, hogy a lord kiszállott volna. Csak ott nyitották ki egyszerű, de válogatott ízléssel öltözött szolgák a kocsi ajtaját. A lord új barátját bevezette az épületbe, amely pompában és gazdagságban akár palotákkal is vetekedhetett.

A nagyterembe érve don Lotariót meglepte a pazar gazdagság, amely eléje tárult. Nem az angol paloták megszokott merev és hideg pompája volt ez, hanem keleties jellegű fényűzés. Don Lotario egy pillanatra elcsodálkozott, de érezve, hogy társa szeme rajta pihen, ismét a közöny és megvetés kifejezését kényszerítette arcára, amely az utóbbi időben szinte természetessé rögződött a vonásain.

Don Lotario a nagyteremben tizenkét férfit számlált meg. Valamennyinek a külseje erősen elütött egymástól. A legtöbbjük fiatalember volt, a sápadt és életunt angolok válogatott példányai. Kettő közülük szokatlan testességével vonta magára a spanyol figyelmét.

– Mylords, engedjék meg, hogy egy új jelöltet mutassak be önöknek – vezette lord Bilser don Lotariót a terem közepére. – A neve uram?

A spanyolnak eszébe jutott, hogy a nevét még nem mondta meg a lordnak. Odaadta tehát a névjegyét.

– Kellemes név! Tehát: don Lotario de Toledo... lord Wiseborne, lord Castleford, lord Beringuer, Beaumont gróf... – mutatta be sorra a fiatal spanyolt az uraknak. Mindegyik lord, gróf vagy vikomt volt. Utoljára hosszú, fakó hajú, vézna úr került sorra, akit mint a francia Ernonville grófot mutattak be. Ez az úr töltötte be a pénztáros tisztét.

– Emlékszem, Párizsban, Tortoninál láttam már önt – jegyezte meg Ernonville kellemetlen orrhangon. – Már akkor föltűnt nekem az ön külseje és éreztem, hogy a véletlen összehoz még önnel. De nem sejtettem, hogy ilyen jó társaságban találkozunk.

Don Lotario meghajolt. Ernonville grófot nagyon kellemetlennek találta. Leült. Bilser lord elmondta az uraknak, milyen körülmények között ismerkedett meg don Lotarióval. A fiatalember viselkedése valamennyiük tetszését kivívta.

– Most pedig hadd mondjam el önnek, miféle társaságba került – fordult a lord don Lotarióhoz. – Mi az öngyilkosok társasága vagyunk. Mindegyik úr, akit ön itt lát, az egyesületünkbe való belépése által arra vállalt kötelezettséget, hogy önkezével vet véget az életének. Hiszen az életet valamennyien tehernek tartjuk. Mindenkinek szabad joga, hogy akkor válik meg tőle, amikor neki tetszik. Fölvételekor minden tag egész vagyonát a társaságnak engedi át és ha kilép, csak a felét kapja vissza. Ez azért történik, hogy társaságunknak a legszegényebb tagját is részesíthessük abban a fényűző életmódban, amely az életuntságnak a legjobb és talán egyetlen forrása. Egyetlen tagunk sem lehet nős. Társaságunk egyik alapító tagja hetvenesztendős kort ért meg. Láthatja, nem szükséges, hogy tagjaink meghatározott időn belül öljék meg magukat. A legnagyobb nyugalommal megvárhatják, míg az undorodásuk és az utálatuk ez iránt az állati lét iránt annyira megnövekszik, hogy a halál a legszebb

és legboldogabb szabadulás alakjában tűnik eléjük. Nyolcnapi időt engedünk önnek, addig mindennapos vendégünk lesz, csak azután kell határoznia, belép-e társaságunkba. Köteleznie kell azonban magát arra, hogy titokban tartja társaságunkat. A törvények nem tiltják ugyan ezt a szövetkezést, de van az alapszabályunknak egy része, amely kimondja, hogy semmiféle élesztési kísérletet nem végezhetünk. Minden olyan kísérlet, amely arra irányulna, hogy visszahívjunk egy életet, amelynek véget kellett volna érnie, ellenkezik egyesületünk alapvető elveivel. Minden tagnak kötelessége, hogy ebben a házban ölje meg magát. Később megismertetem önt az egyes öngyilkossági módokkal. Ma kérem, mint vendégünk foglaljon helyet asztalunknál. Abban a szerencsés helyzetben van, hogy jelen lehet az új elnök megválasztásánál. Korelnökünk ugyanis egy hete ölte meg magát.

Lord Bilser nem beszélt túl komolyan, de nyeglén sem. Volt valami a beszédmodorában, ami néha mosolyt csalt a fiatal spanyol ajkára, de hamarosan ismét komolyságra késztette.

Megindult a társalgás. Az élet mindennapos dolgairól beszélgettek. Szóbakerült a színház, a politika, a lóverseny meg sok szó esett a szép lányokról. Ugyanaz a beszélgetés volt ez, amilyenben don Lotariónak a gazdag angolok körében része lett volna, csak itt a vélemények és megjegyzések még érzéketlenebb nyugalommal hangzottak el, mint általában az angoloknál.

– Jöjjön – hívta lord Bilser Lotariót. – Megmutatom a házat. Ez az ajtó a szenes szobába vezet. Ez azoknak való, akik fulladással vetnek véget az életüknek. Ugye csinos kis szoba?

Don Lotario kellemes, bútorozott szobába lépett, amelyet szőnyegek, tükrök és festmények díszítettek. Az egyik sarokban izzó szénparázzsal telt serpenyők álltak. A széngőz szellőző nyíláson távozott. Ha a nyílást fedővel elzárták, akkor az egész szobának meg kellett telnie széngázzal.

Lord Bilser másik ajtót nyitott ki és másik szalont mutatott a fiatal spanyolnak. Ez is fényárban úszott.

– Ez azok számára van, akik meg akarják mérgezni magukat – mondta. – Abban a szekrényben megtalálhatja valamennyi ismert mérget. Minden üvegen kis cédula van, használati utasítással, hogy melyik méreg hogyan hat és miképpen öl. Még soha nem történt meg, hogy valaki itt végezzen magával. Önmagunk megmérgezése nem emberies és nem esztétikus.

Don Lotario nyomon követte vezetőjét, aki most a harmadik szobába nyitott be.

– Ez a szoba azoknak való, akik agyonlövik magukat. Ezt kitalálhatta a különböző fegyverekből is... látja, mindenütt pisztolyok, puskák, szélfegyverek... Sőt, még egy kis ágyút is be kellett szereznünk, mert Wiseborne elhatározta, hogy ágyúval vet majd véget az életének.

– Menjünk! Erre tessék! – folytatta a lord. – Itt láthatja azoknak a szobáját, akiknek a szúrásos halál tetszik jobban. Van itt mindenféle tőrünk, kardunk meg tűnk. Ezt a szobát is ritkán használják. Menjünk tovább.

Don Lotario a lord vezetésével tovább folytatta különös vándorlását.

Az egyik termet azok használták, akiknek az akasztás volt a kedvenc halálnemük. Volt ott mindenféle szerszám a tizenöt láb magas akasztófától az egyszerű hurokig, amibe az embernek csak a fejét kellett beledugnia.

A másik azoknak a kívánságát elégítette ki, akik vízben óhajtottak meghalni. Ajtajai és az ablakai légmentesen és vízálló módon zárultak. A terem közepén nagy medence mélyedt. Ebbe fúlhattak bele azok, akik nem tudtak úszni. Az úszók kedvéért a szoba a mennyezetig megtölthető volt. Mialatt a víz lassan megtölti a szobát, az öngyilkosnak módjában van, hogy a közelgő halál egész édességét ínyencként élvezze.

A következő helyiség márványkádas fürdőszoba volt. Ezt a szobát azok használták, akik Seneca példáját követték és a fürdőben metszették föl az ütőerüket.

A lord legvégül egy széles ablakhoz vezette don Lotariót:

– Ebből az ablakból vetik le magukat azok, akik ezt a halálnemet kedvelik. Ezt is csak kevesen választják.

Don Lotario megborzongott, mert a lord mosolygós nyugalma kiáltó ellentétben volt szavainak tartalmával.

– Ön melyik halált fogja választani?

– Még nem tudom – habozott Bilser. – A három legkedveltebb halálnem között tétovázom. Vagy az ereimet vágom föl, bár ezt a halált kissé nőiesnek tartom, vagy agyonlövöm magam... ez bizonyára a legférfiasabb... vagy fölakasztom magam. Azt hiszem, ezt az utóbbit választom, mert mint mondják, ez a legkellemesebb halál.

– Ön azt mondta, hogy minden tagnak ebben az épületben kell megölnie magát – jegyezte meg don Lotario.

– Úgy van – mondta a lord. – Eddig egyetlen kivétel sem fordult elő.

– Csodálkozom azon, hogy a törvény nem avatkozik be. Hiszen föltételezhetnék, hogy az embereket akaratuk ellenére gyilkolják meg.

– Elég a tanúságtételünk. A mi egyesületünknek mindig igen tiszteletreméltó és tekintélyes tagjai voltak.

Don Lotario magába mélyedt. Mostani komor, embergyűlölő lelkiállapotában különös, titokzatos módon vonzotta mindez.

– Említette, hogy a mérgezéses öngyilkosság még nem fordult itt elő.

– Úgy van. Az egyesületnek, megalapítása óta, a mostani tagokkal együtt 910 tagja volt. Ezek közül a legtöbben, háromszázötvenen, akasztással ölték meg magukat, golyóval kétszázhuszonnyolcan, száznegyvenhét tag széngázzal, nyolcvanhét agyonszúrta magát, vagy a torkát metszette föl, ötvenkilencen fürdőben nyitották meg az ütőerüket. Ötvenhét vízbefúlt és tizennégyen az ablakból vetették le magukat. Az adatok, ha összeadja a különböző halálnemek számait, pontosan egyeznek a tagok számával. Azaz mégsem! Ezeken kívül még meg kell emlékeznem egy tagról, aki rendkívül szokatlan és különös öngyilkossági módot talált ki.

– Ugyan mi lehetett az?

– Ez a tagunk annak a Comának a példáját követte, akiről Valerius Maximus följegyezte, hogy minden eszköz nélkül, pusztán az akaratával ölte meg magát: keresztbefonta a karjait és visszafojtotta a lélegzetét. Néhány perc alatt meghalt. Ezt a példát eddig csak kevesen követték. Én próbát teszek vele, de alig hiszem, hogy sikerül belehalnom. Túlságosan jó a tüdőm.

Időközben visszaérkeztek a nagyterembe. Lotario most már különös érdeklődéssel szemlélte az egyesület tagjait. Nagy részük még fiatal ember volt, az ország leggazdagabb és legelőkelőbb családjainak a sarja. Mindannyian azért gyűltek itt össze, hogy önkezükkel vessenek véget életüknek. Mert valamennyinek terhére volt az élet, nem becsülték többre, mint az ócska kabátot, amelyet akkor vethetnek le, amikor kedvük tartja.

A beszélgetés kettőjük távolléte alatt a színházra tért át. Az olasz operáról folyt a szó.

– Látta már donna Eugenie Larsgand-t? – kérdezte a kövér lord Wiseborne a fiatal spanyoltól.

– Eddig még nem volt erre alkalmam. Lehetetlenség volt jegyhez jutnom, bármennyire törtem is magamat helyért. Csakugyan olyan kitűnő?

– Ragyogó! Leírhatatlanul szép, már tudniillik a komoly, tragikus szerepekben – lelkesedett a lord. – Vidám könnyed szerepekhez nincs tehetsége. Ezt persze igen könnyen megérthetjük, ha az életét ismerjük. Nem tudja, hogy ki ő?

– Nem – mondta Lotario. – Sohasem hallottam a nevét,

– Az apja ismert pénzember volt Párizsban. Az édesanyját pedig mostanában gyilkolta meg valami kalandor. Az igazi neve Eugenie Danglars.

Don Lotariót döbbent borzadály kerítette hatalmába. A név hallatára annak az éjszakának minden rémsége újra a szeme elé tárult.

– Danglars! – kiáltotta. – Akkor persze hogy ismerem a nevét. Sőt láttam az édesanyja halálát. Életemnek egyik legszörnyűbb pillanata volt!

Az urak szerettek volna többet hallani erről az esetről. A báróné szomorú sorsa Londonban is részvétet keltett, ha másért nem is, azért bizonyosan, hogy donna Eugenie Larsgand egy egész héten át nem lépett föl. Don Lotario elmondta, mi történt.

– És nem fogták el a gyilkost? – érdeklődött döbbenten Ernonville gróf.

– Tudomásom szerint nem! De a lelkiismerete majd megbünteti – jegyezte meg lord Bilser.

– Azt hiszi? – csodálkozott a gróf. De hiszen ön előtt nincs értéke az életnek!

– A magam életének nincs, ez igaz! Az én életem az enyém. De a másik ember élete szent dolog előttem. Éppúgy nem fosztanék meg senkit az életétől, mint ahogyan nem venném el a kabátját, vagy nem lopnám el a pénzét.

– Igaza van, tökéletesen igaza! – helyeselt Ernonville gróf lassú orrhangján, amely éppen olyan kellemetlenül érintette don Lotariót, mint ennek az embernek az egész lénye. Maga sem tudta, hogy

miért.

– Donna Eugenie egyébként nagyon csinos! – jegyezte meg a vékony lord Castleford. – Már fölvetettem, hogy egyikünknek bele kellene szeretnie, hogy minél előbb megunja az életét.

– Miért éppen ezzel a céllal? – kérdezte don Lotario, akit érdekelni kezdett az énekesnő sorsa, hiszen annak az asszonynak volt a leánya, aki a szeme előtt halt meg. – Boldogtalanná tenne ez a szerelem?

– Egyáltalán nem. – De azt beszélik donna Eugenie-ről, hogy hideg a szíve, mint a jég vagy a márvány, és hogy még nem akadt senki, akinek sikerült volna meghódítania.

– Ó, effélét sokszor mondanak! – legyintett Lotario.

– Bizonyos, hogy donna Eugenie határozottan vonakodik a házasságtól. Hiszen megszökött hazulról azon a napon, amikor a házassági szerződést kellett volna aláírnia. Azóta csak a művészetének él. Egyébként tréfáltam, amikor azt ajánlottam, hogy valamelyikünk szeressen bele. A boldogtalan szerelemből elkövetett öngyilkosságot ostobaságnak tartom.

– Nekem is ez a véleményem – szólt közbe a kövér Wiseborne lord. – Mert nemcsak ostobaság, hanem nagyon kínos is. Nincs butább dolog, mint a boldogtalan szerelem. Egyszer már kis híja volt, hogy be nem vonultam a széngázas szobába, valami ménkű nagy szerelem miatt!

Valamennyien nevettek, mert Wiseborne lord csöppet sem látszott olyannak, aki boldogtalan szerelem miatt meg tudná ölni magát.

– Nem tréfálok – erősködött a lord. – De azután meggondoltam a dolgot, mert beláttam, hogy nem lenne értelmes emberre valló cselekedet, ha pillanatnyi föllángolás miatt ölném meg magam. Elhatároztam, hogy megvárom míg újra hideg fejjel tudok mérlegelni.

– Ezt mindenesetre okosan tette – bókolt Bilser lord. – Így legalább még élvezhetjük az ön értékes társaságát. De tudják-e, hogy nekem az a gyanúm, a mi fiatal don Lotario barátunkat is csak a boldogtalan szerelem vezette hozzánk.

Minden szem a fiatal spanyol felé fordult, aki zavarában elpirult.

– Lehet... Talán! De azt a gyerekes bohóságot már régen elfelejtettem. Ma már magam is látom, milyen ostoba voltam.

– Mondja el! – kiáltott közbe Ernonville gróf kellemetlen orrhangján.

Ha más szájából hangzott volna el ez a kívánság, akkor don Lotario bizonyosan enged a kérésnek, hiszen az ifjúság semmivel sem bánik oly pazarló bőkezűséggel, mint boldogtalan szerelmének a meséjével. A gróffal szemben azonban valami megmagyarázhatatlan idegenkedést érzett.

– Szóra sem érdemes az egész! – legyintett kitérőén.

– Wiseborne-nak az előbb igaza volt, amikor azt mondta, hogy nem vall értelmes emberre, ha valaki pillanatnyi elkeseredésében öli meg magát – mosolygott lord Bilser. – Hasonlóképp oktalan

volna, ha valaki az említett okból lépne be a társaságunkba. Ezeknek a tagoknak a legnagyobb része, sőt talán valamennyi, hamarosan megválna tőlünk. Őszintén sajnálnám, ha önnel is így járnánk. Tökéletesen gyógyultnak kell lennie, mielőtt tagjaink közé léphet.

– Belátom, igaza van – mosolyodott el kényszeredetten don Lotario. – De hogyan akarja kiűzni a szívemből a szerelem maradványát, ha még mindig van?

– Nos, ha jól sejtem, az a boldogtalan szerelem az első volt.

– Ha nem is az első, de a leghevesebb – vallotta be don Lotario.

– Akkor egy második boldogtalan szerelem segít. Amikor ugyanis másodszor is boldogtalanul leszünk szerelmesek, belátjuk, hogy még a nagy szerelmet is el tudjuk felejteni. Ez a megismerés igen nagy és értékes nyereség. Az ember így hamarosan átesik a második nagy szerelmén, míg a végén teljesen hideggé válik. Ezért – a magunk érdekében is – azt tanácsolom, ismerkedjék meg Eugenie Larsganddal.

– Jól van! – egyezett bele don Lotario nyugodt arccal, bár a szíve megremegett. – Beleegyezem, csak adjanak módot arra, hogy megismerkedjem azzal a hölggyel.

– Térjünk a tárgyra! – szólt közbe lord Bilser. – Új elnököt kell választanunk és meg kell hallgatnunk a pénztáros jelentését. Javaslom, előbb ezen az utóbbin essünk át. Kérem, Ernonville gróf, teljesítse kötelességét, amelyet olyan készségesen vállalt magára.

A gróf fölállt. Papírlap volt a kezében és röviden számot adott a pénztár állásáról, a befizetett kamatokról és a kiadásokról. Don Lotariót meglepte, hogy a társaság vagyona, amelyet papírokban és ingatlanokban helyeztek el, nem kevesebb mint másfél millió font sterlingre, szóval körülbelül tízmillió porosz tallérra rúgott, amellett, hogy senki sem törődött a vagyoni gazdálkodással. A lordok boldognak látszottak, hogy akadt közülük valaki, aki megmentette őket ettől az unalmas munkától.

– Most pedig válasszunk elnököt! – szólalt meg lord Bilser az elszámolás befejeztével. – Elhunyt elnökünk méltón képviselte érdekeinket. Kívánom, hogy utódja hozzá legyen majd hasonló. Mint a társaság legidősebb tagjának, jogomban áll az utód személyére javaslatot tennem. Beaumont grófot ajánlom az elnöki tisztségre. Már igen sok alkalommal tanúbizonyságát adta annak, hogy az életét semmire sem becsüli. Többször bebizonyította, hogy hősies bátorság lakozik benne. Ez persze csak javaslat, döntenie a társaságnak kell. A fehér golyók Beaumont gróf mellett, a feketék ellene adott szavazatot jelentenek. Don Lotariót megkérném, vállalja el a szavazatszedő tisztségét.

A fiatal spanyol egy lezárt dobozt kapott, amelyben akkora nyílás volt, hogy azon a szavazógolyó beférjen. Mind a tizenkét tag sorra bedobta a maga golyóját.

– Tessék a doboz kulcsa! – nyújtott át egy kulcsot lord Bilser don Lotariónak. – Kérem, nyissa ki és számolja meg a golyókat. Ön pártatlan.

Don Lotario kinyitotta a dobozt és megszámlálta a szavazatokat.

– Tizenkét fehér golyó! – jelentette az eredményt.

– Tehát a társaság Beaumont grófot egyhangúlag elnökké választotta – hirdette ki lord Bilser.

Beaumont gróf felállott. Don Lotario most vette csak alaposabban szemügyre. Klasszikus szépségű, harminc és negyven év közötti férfi lehetett. Nagy, kék szeme tiszta és nyílt, csak kissé bágyadt. Egész valójából különös, hanyag nyugalom áradt.

– Uraim – szólalt meg tiszta és csengő hangon. – Köszönöm barátságuk és becsülésük megnyilvánulását. Életem legszebb eredményének tekintem, hogy ennek a kitűnő társaságnak az elnöke lehettem és ha meghaltam, nem vágyom másra, mint hogy ezt az érdememet ismerjék el egyedül. Igyekszem méltó lenni erre a nagy megbecsülésre, amelyben részesítettek.

Leült. A tagok sorra kezet fogtak vele.

– Mielőtt hivatalomat elfoglalnám, köszönöm lord Bilsernek, hogy engem jelölt az elnöki tisztségre. Ő bizonyára érdemesebb lett volna erre a megtiszteltetésre és azt hiszem, a gyűlés csak azért választott meg engem, hogy neki kedveskedjék. De térjünk vissza don Lotarióra. Ő még nagyon fiatal. Fiatalabb, mint lord Bilser volt, aki huszonöt éves korában lépett a társaság tagjai sorába. Nem ismerheti az életet. Sőt, hajlok arra a feltevésre, hogy boldogtalan szerelemből fakadó bánat hozta közénk. Nekünk azonban nem célunk olyan tagokat szerezni, akik hamarosan itthagynak bennünket. Aki hozzánk csatlakozik, annak meggyőződésből és örökre hozzánk is kell tartoznia. Ezért azt javaslom, don Lotario próbaidejét határozatlan időre hosszabbítsuk meg és előbb határozott formában nyilvánítsa ki szándékát. Beleegyeznek ebbe, uraim?

– Beleegyezünk! – hangzott a felelet.

– Az a véleményem, hogy don Lotario számára meg kell könnyítenünk, hogy az élet gyönyöreit és kellemes oldalait megismerje, hogy tisztán láthassa lépésének jelentőségét. Don Lotariónak meg kell ismerkednie Eugenie Larsganddal, mi pedig figyelni fogjuk rajta ennek az ismeretségnek a hatásait. Ha kinyilvánítja: megmarad ama szándéka mellett, hogy tagunkká legyen, ha akkor is úgy véli majd, hogy az élet teljesen közömbös számára, akkor a többi próbának is alávetjük őt. Csak azután történjék meg a végleges felvétel.

– Helyes! Úgy van! – egyezett bele a társaság. Beaumont gróf leült.

Don Lotario, akinek a kíváncsiságát az eddig hallottak felcsigázták, lord Bilsernél érdeklődött donna Eugenie felől. Danglarsné nem szívesen emlegette lányát, többször is ridegnek és önzőnek nevezte.

Lord Bilser sem tudott túl sokat donna Eugenie pályafutásáról. A leány Olaszországba ment és ott nagy sikerrel lépett fel a színpadokon. Rómát azonban nagyon hamar otthagyta, mert a hét halom városában atyjával találkozott, aki pénzt akart zsarolni tőle. Ezután Eugenie Larsgand néven Spanyolországba utazott és onnan jött át Angliába az olasz operához, ahol olyan sikereket aratott, amilyenekben előtte énekesnőnek még aligha volt része.

Lord Bilser megerősítette azt a hírt, hogy a lány gyönyörű. De azt is hallották, hogy még egyetlen férfit sem szeretett. A fiatalság egymás között márványszobornak nevezte. Egyes lordok őrületes összegeket tékozoltak el, csak hogy bejussanak hozzá, de hiába! Úgyszólván sohasem fogadott férfiakat, vagy legfeljebb idősebb urakat és olyanokat, akik nem törekedtek a szerelmére. Szóval Eugenie Larsgand az érdeklődés középpontjában volt.

Don Lotario ezt tudta meg nagyjából a lordtól. A társaság egy része távozásra készült.

– Hol van Beaumont gróf? –.kérdezte lord Bilser. – Úgy beszéltük meg, hogy együtt hajtatunk haza. Sehol sem látom. Csak nem ment el anélkül, hogy tőlem elbúcsúzott volna?

Ebben a pillanatban az egyik szolga lépett a terembe.

HARMINCEGYEDIK FEJEZET

Beaumont gróf

– Mylords! – jelentette nyugodt hangon. – Beaumont gróf urat holtan találtuk a hármas számú szobában.

Mély csönd támadt. Némán, komolyan és elgondolkozva állottak.

– A hármasban? – szólalt meg végre lord Wiseborne. – Akkor agyonlőtte magát.

Lord Bilser tért magához először megdöbbenéséből. Megint olyan nyugodt volt, mint mindig.

– Uraim! – szólalt meg. – Menjünk a halál színhelyére, hogy lássuk, hogyan halt meg elnökünk.

A lord ment elöl, az egész társaság pedig, Lotarióval együtt, követte. A fiatal spanyol egyébként nagy elégtétellel vette észre, hogy az eseményt nem fogadták olyan könnyedén és nyeglén, mint azt egyesek hányaveti szavaiból következtethette volna. Valamennyiük arca szinte ünnepélyesen komolyra vált.

A szalon ajtaját kinyitották. Beaumont gróf az egyik kereveten feküdt, mintha csak élne. A földön, mellette pisztoly hevert és azon a kevés véren kívül, amely világos mellényére ömlött, semmi sem hirdette az erőszakos halált.

Mialatt az urak a halott köré csoportosultak, don Lotario komor érdeklődéssel nézegette a holttestet. A gróf szeme nem csukódott le egészen, a szája is kissé kinyílt. Arca egy árnyalattal sápadtabb volt, mint életében és most is mélabús nyugalom áradt el rajta.

Lord Bilser lehajolt, és lezárta a halott megtört szemét.

– A szívén hatolt át a golyó! – jegyezte meg. – Béke legyen vele. De az asztalon papírt meg tollat látok. Valószínűleg nekünk hagyott itt néhány sort.

Odament az asztalhoz, széthajtotta a levelet, amely ott hevert. Hangosan olvasni kezdett:

„Utolsó szavam jó barátaimhoz!

Megöltem magam, mert az életnek nincs számomra semmi értéke. Egyetlenegy célom volt csak, amelyre törekedtem, hogy a társaság elnöke lehessek. Ez a megtiszteltetés osztályrészemmé lett. És hogy méltó legyek arra, megtettem végre azt a lépést, amely után már régóta vágyódtam. Kérem, rendelkezzenek a vagyonom fölött. Csak egyéb hagyatékomra legyenek tekintettel, amelyre már fölvételemkor megállapodtam a társasággal.

Kívánom, hogy a nevemet csak a következő megjegyzéssel vezessék be a társaság könyvébe: Elnöke volt a társaságnak és meghalt azon az estén, amelyen megválasztották. Nem volt méltatlan a megbecsülésre!

Kérem lord Bilsert, hogy a medaliont, amelyet az asztalon talál, meg a mellékelt sorokat juttassa el arra a címre, amelyet ismer.

Beaumont gróf.”

A társaság szótlanul végighallgatta a levelet, majd hárman a tagok közül, akikre a sor esett, hozzákezdtek a halott levetkőztetéséhez és intézkedtek, hogy bejelentsék a halálesetet.

A többiek lassan eltávoztak a teremből. Végül lord Bilserrel együtt don Lotario is visszatért a nagy szalonba.

– Mára, úgy hiszem, eleget látott nálunk – mondta a lord a fiatal spanyolnak. – Jöjjön az én kocsimon. Szeretnék valamit mondani.

Don Lotario elfogadta a meghívást. A lakása úgyis közel volt a lordéhoz.

– Ön is hallotta, mit írt Beaumont gróf a medalionról – kezdte a kocsiban a lord. – Erről többet is mondhatok. A gróf gyerekkorom óta jóbarátom. Sohasem volt előttem titka. Ismertem a szívét. Ön is látta, talán ő volt Londonban a legszebb férfi. Néhány kis kalandon kívül azonban huszonöt éves koráig nem volt komolyabb viszonya. Egy ízben megismerkedett egy fiatal hölggyel, akinek rangja és a gazdagsága nem érte el ugyan Beaumontét, de aki elfogadta barátom hódolatát. Jól ismertem ezt a hölgyet. Nagyon szép volt, de képtelennek tartottam a szerelemre. Kacér teremtés, aki megszokta, hogy tömjénezzék. A gróf udvarlását is csak azért fogadta el, mert a férfi nagyon jóképű volt és nagyon gazdag. Lehet, hogy később megszerette, de azzal az önfeláldozó szerelemmel, amelyet Beaumont gróf megérdemelt volna, képtelen volt szeretni. Vígan kacérkodott tovább másokkal is. Beaumont sokáig tűrt, mert hitt abban, hogy a szerelme mégis győzni fog. Végül belátta, hogy ez a nő nem fogja őt boldoggá tenni. Visszavonult, de a szíve megtört.

Hiszem, hogy Beaumont végül kigyógyult volna ebből a szenvedélyéből. Csakhogy a hölgy nem tudta elviselni, hogy legkiválóbb udvarlóját elveszítse. A gróf is folyton a boldog órákat kívánta vissza, amiket együtt töltött el azzal a lánnyal. Újra találkoztak.

Nem sokkal később megtudtam, hogy ez a nő szoros kapcsolatot tart egy olyan férfival, akivel becsületének elvesztése nélkül nem egyesülhetett, mert az közeli rokonságban állt a királyi családdal és így a mi hölgyünket nem vehette el feleségül. Sokáig hallgattam erről. Miután azonban bizonyossá vált számomra, hogy a gróf becsülete veszélyben van, mégis elmondtam neki mindent, amit tudtam.

Ma már bánom, hogy összetörtem a boldogságát, hiszen legalább tudatlanságában nagyon boldog volt. Ha előre tudtam volna, hogy nem tud megvigasztalódni, bizonyosan hallgattam volna.

Beaumont gróf a kontinensre utazott, és onnan úgy tért vissza, amilyennek ma láthatta: hallgatagon, mélabúsan. Nem árulta el, hogy a szíve örökös fájdalomban vergődik. Belépett a társaságunkba és... Ezzel elmondtam az élete történetét, mert a szerelme volt az élete. Soha többé nem nézett nőre.

– És mi lett a nővel? – kérdezte don Lotario meghatottan.

– A herceg nemsokára faképnél hagyta. Később férjhez ment egy külföldihez. De ahhoz sem maradt hű. Most özvegy. A medalion és a levél, amelyet Beaumont említett, természetesen neki szól. Minthogy a levelet a gróf nem pecsételte le, belenéztem, így ír:

„Mylady!

Öt perc múlva már nem élek. Meghalok, az utolsó gondolatom Ön. Nem tudom elfelejteni, hogy életem legszebb óráit az Ön közelében töltöttem. Mindent, amit tett, bocsássa meg az Isten. Én már régen megbocsátottam és halálom pillanatában is csak boldogságot és áldást kívánok.”

– Lehet-e ennél szebben, meghatóbban és nemesebben búcsúzni? Hát nem igazán szeretett ez az ember?

Don Lotario nem felelt.

A kocsi megállt a kapuja előtt.

– Viszontlátásra! – búcsúzott lord Bilser. – Holnap megismertetem donna Eugenie-vel. Egyébként szerintem is korai volna még a mi társaságunkba lépnie.

A spanyol gépiesen megszorította a lord kezét, majd fölment a szobájába. Beaumont gróf történetére gondolva úgy érezte, hogy annak a sorsa nagyított képe az ő történetének.

– Beaumont gróf... Vajon én is úgy végzem, mint te? – motyogta maga elé.

HARMINCKETTEDIK FEJEZET

Eugenie Danglars

Két hét múlt el. Don Lotario azóta minden nap meglátogatta a társaságot. Megismerkedett donna Eugenie-val is, de kedélye csak betegebbé vált, a lelke mindinkább a mélabú felé hajolt. Szívét egyre kínzóbban mardosta a gyilkos fájdalom. Csak Therese ragyogó szeme sugárzott feléje a ködös homályból.

Mondják meg, kedves olvasóim, mi az az érthetetlen csáb és különös varázs, amivel némelyik nő le tudja nyűgözni a férfiakat? Már a régi görögök is, ha egy nőről azt akarták mondani, hogy hatalma van a férfiak fölött, akkor azt állították, hogy Vénusz kölcsönadta neki a báj és az ellenállhatatlan csábítás övét.

Don Lotario találkozott Eugenie-val. Megcsodálta magas, büszke, gyönyörű alakját, sötét szemét, amelyet egyenes vonalú szemöldöke komor fenséggel koronázott, mint ahogyan a sötét fenyő hajlik a hideg, hegyi tó fölé. Don Lotario látta Eugenie-t, látta egész szűzies szépségében. De nemcsak őt látta. Látta London valamennyi szép asszonyát és százszor meg ezerszer megállapította magában, hogy Therese észrevétlenül veszne el ezek társaságában. Mégis hidegen hagyta don Lotariót a sok fenséges, királyi szépségű nő. Ha azonban arra gondolt, hogy Therese szeme szerelemmel és édes, simogató pillantással néz rá, akkor a vér felpezsdült ereiben és a vad vágy elviselhetetlen, őrült kínokat okozott neki. Ilyenkor a legragyogóbb és legvidámabb társaságot is tompa nyögéssel és keserű sóhajjal hagyta el. Vágya kikergette az éjszakába. Becsomagolt, hogy kövesse a lány nyomát, akár az egész világon keresztül... Végül azonban, rettenetes küzdelem után, kimerülten omlott össze.

Szemei már nem voltak a régi tiszta, ragyogó szemek. Szemöldöke komorabban ívelt a sötét csillagok fölött. A szemefehérje áttetszőbbé, szinte kísértetiessé vált. A belső szenvedés rajtuk hagyta a nyomát. Ez szántott mély ráncokat a homlokára is, ez törölte le orcájáról az ifjúság üde hamvasságát. A válla megrogyott, mozdulatai beteges nyugtalanságot árultak el.

És mégis, a szenvedésnek ezekből a félreérthetetlen jeleiből valami olyasmi áradt, ami az asszonyokat még jobban lenyűgözte. Semmi sem hat annyira az asszonyokra, mint az olyan arc, amelyből őszinte fájdalom és beteges mélabú sugárzik. Lehet, hogy a férfi boldogtalan szerelme azért fogja meg a nőket, mert az ilyen szívben mély érzést sejtenek, és titkon azt remélik, hogy a férfi őket is éppen olyan igazán fogja szeretni, mint azt a másikat szerette.

Donna Eugenie Larsgandnál kis társaság volt. Egy nagyon öreg és hallgatag öreg úr, aki az énekesnőt mindenhová elkísérte, ott volt Eugenie barátnője, Louise Armilly, don Lotario és lord Bilser.

Eugenie ezen az estén a közönség tomboló lelkesedése mellett donna Anna szerepét énekelte Mozart „Don Juan”-jában, gyönyörűbben, mint eddig bármikor. Élénken beszélt az angol közönségről. Úgy látszott, nagyon megtetszett neki Anglia. Sötét szeme tűzben ragyogott, amelyet szinte le sem

vett don Lotarióról.

Tea mellett ültek, egy kis asztal körül. A spanyol figyelmesen hallgatta Eugenie-t, de lelke mintha valahol messze járt volna. Amikor lehajtotta fejét, Eugenie-nak rendesen elakadt a szava és ez a zavar elárulta, hogy egyedül don Lotario figyelme érdekli.

Don Lotario és a szép énekesnő megismerkedésének egészen más lett a vége, mint azt bárki is sejthette volna. A fiatal spanyol mit sem változott. Eugenie minden szépsége, amely annál bájosabb volt, mivel csak az ő számára pompázott, Eugenie sötét ragyogású, gyönyörű szeme, dallamos hangja, amely mindig simogatóvá lágyult, valahányszor őhozzá beszélt, egyáltalán nem hatottak a spanyolra. Hanem akit látott, az nem Therese volt, a hang pedig nem Therese hangja volt, hiszen Therese kissé kemény, idegen hangsúllyal ejtette a franciát.

Eugenie azonban nem volt közönyös.

Azok közül a férfiak közül, akiket Eugenie eddig ismert és akik csak hódolattal és hízelgésekkel vették körül, még senki sem volt rá olyan hatással, mint ez a szomorú szemű, komoly és mélázó fiatal spanyol. Tévedett, aki Eugenie-t hidegnek tartotta. Nem volt az. Hogyan is lehetett volna különben nagyszerű énekesnővé? Csak azok közül a szigorú természetű nők közül való volt, akiket kellemetlenül érint minden hízelgés. Már Párizsból, a szüleitől is azért szökött meg, mert nem akarta a házasságot az ál Cavalcanti herceggel. Eugenie-ban a korlátlan szabadság és önállóság szelleme élt, amely minden férjben az urat, a zsarnokot látja, aki előtt nem akar meghajolni. Igen, hideg volt: a külső lényében. De a szívében elegendő hely volt a legforróbb szenvedélyek számára is.

Olyan volt, mint Diana, akiben a szerelem a szép Endymion iránt annál tüzesebben lángolt, minél hidegebbnek mutatta magát.

Eugenie szenvedélyesen szerette don Lotariót. Érzelmét Louise Armilly és lord Bilser bizonyára megsejtették, bár a művésznő fékezte magát és lázas türelmetlenséggel várt egy jelet, amelyből kiderülhet, hogy szerelmét viszonozzák.

Hiába várt. Néhány nap múlva Eugenie sápadt, nyugtalan és ideges lett. Don Lotario ebből sem vett észre semmit. Hogyan is tehette volna, hiszen nem volt más gondolata, csak Therese.

Eugenie szíve szerelem dolgában megőrizte tiszta, ősi természetességét. Eddig még szerelmi vonzódáshoz hasonló érzést sem ismert, de most, amikor izzó parázsként égette a vágy és a szenvedély, lehetetlennek tartotta, hogy a férfi, akit szeret, ezt a szerelmet ne viszonozza. Eugenie eddig csak néhány elejtett szót hallott don Lotario bánatáról, de azt hitte, hogy a nő, akit a spanyol szeretett, vagy meghalt, vagy hűtlenül elhagyta. De arról is hallott már, hogy nemes és tapintatos lelkek, ha ünnepelt és híres emberbe szerelmesek, szándékosan titkolják érzésüket, mert nem akarják, hogy egy sorba állítsák őket az üres hódolók tömegével. Hátha don Lotario is ezek közé tartozik? Hátha bánatának – legalább részben – ő, Eugenie az oka?!

A társalgás általánosabbá vált, de azért még a művészet körében maradt. Don Lotario, aki nem mutatott túl nagy érdeklődést a színjátszás iránt, csakhamar ábrándozásba merült. Eugenie izgatottan és bántódottan vetett véget a beszélgetésnek.

– Mylord – szólt lord Bilsernek –, sajnálom, hogy el kell búcsúznom öntől. De nagyon szeretném,

ha don Lotarióval négyszemközt beszélgethetnék, anyámról.

Don Lotario fölriadt és udvarias készséggel hajolt meg az énekesnő kívánsága előtt. Lord Bilser zavartan fölemelkedett.

– A viszontlátásra don Lotario – búcsúzott. – Még ma, a szokott helyen.

– Bocsássa meg elbizakodottságomat, don Lotario – szólt Eugenie, miután lord Bilser eltávozott –, de bizonyára megérti, hogy szeretnék az ön szájából hallani egyet-mást szegény anyámról. Hiszen szemtanúja volt annak a szörnyű tettnek... Louise, nem néznéd meg, elhozták-e már a hangjegyfüzeteket?

A célzást nemcsak Louise értette meg, hanem az öregúr is. Mindketten távoztak.

– Az az esemény szomorú családi emlék – folytatta Eugenie, amikor kettesben maradtak. – Bizonyára természetesnek tartja, hogy nem akartam mások előtt érdeklődni. Borzalmas, hogy az az ember, akinek valamikor a férjemmé kellett volna lennie, most anyám gyilkosává vált!

– Ön még nem tud mindent – kezdte Lotario, majd elmondott az énekesnőnek mindent, amit szükségesnek tartott: hogy Loupert Benedetto milyen viszonyban állt a bárónéval. Eugenie megborzadt. Kevés híja, hogy a felesége nem lett a saját testvérének.

Az elbeszélés során Eugenie mind nyugtalanabbá vált. Szívesen beszélt volna már másról. Arca kipirult, szeme élénkebben ragyogott, majd ismét sápadtság űzte el arcáról a pírt. A szerepek megcserélődtek: Eugenie volt a nyugtalan, lázban égő szerelmes, aki már-már vallomást tett, és don Lotariónak sejtelme sem volt minderről.

– Don Lotario – szólalt meg végül a lány. – Hagyja abba ezt a szomorú történetet. Hogyan, milyen alkalommal ismerkedett meg az anyámmal?

– Egy fiatal hölgynél találkoztam vele először – felelte Lotario, miközben arcából eltűnt a vér. – Danglars-né egyetlen barátnője volt ennek a fiatal hölgynek, aki az ön édesanyjának a halála miatt Párizsból is elutazott.

– Úgy hallottam, ön nem töltött Párizsban hosszabb időt és Mexikóból való. Mi indította arra, hogy elhagyja a hazáját?

– Egy szerencsétlenség, művésznő. Leégett a birtokom. Tönkrementem. A menyasszonyom emiatt kiadta az utamat, így jöttem át Európába, hogy elfelejtsem Mexikót.

– Oh, a gyalázatos! – méltatlankodott Eugenie, aki úgy vélte, hogy sejti már a spanyol mélabús kedélyének az okát. – Micsoda lány lehetett az!

– Olyan volt, mint a legtöbb nő! – vonta meg a vállát Lotario.

– Mint a legtöbb, ez igaz! Meglehet! Nem tudom felfogni, hogyan szeretheti valaki egy férfinak a pénzét! Hiszen csak az egyéniség tehet boldoggá, még a legegyszerűbb körülmények között is. Bocsássa meg a tolakodásomat, de nem értem, hogy egy efféle lánynak az elvesztése hogyan sebezhette meg önt ilyen mélyen. Be kell látnia, hogy boldogtalan élettől menekült meg!

– Igaza van, de mégis fáj az, még mindig! – hagyta meg a férfi hitében a lányt, aki donna Rosalba rovására írta szomorúságát. Nem akarta Therese-hez való viszonyát az énekesnő előtt föltárni.

– A jóságos természet szerzett gyógyírt az ilyen fájdalomra – vigasztalta Eugenie. – Fogékonyságot ültetett az ifjúság szívébe az új szerelem iránt. Nem szabad leszámolnia az élettel, a szerelemmel. Mert ha ezt tenné, kételkednem kellene az ön lelkének férfias erejében.

– Milyen okosan vélekedik a szerelemről! Pedig az a hír járja, hogy hidegszívű és tapasztalatlan a szerelemben. Kedvem lenne az ellenkezője mellett érvelni!

– Tapasztalatlan? Ez igaz. De hogy hideg is...? – tiltakozott Eugenie és a szeme égőn tapadt a fiatalemberre. – Tudom, hogy boldoggá tenném azt az embert, akit szeretek!

– Bizony, végtelen boldogságot kell annak éreznie, akit igazán és forrón szeretnek. Boldog az az ember, akinek ez az égi kincs osztályrészéül jut! De honnan tudhatja, hogyan fog majd szeretni, ha nem szerelmes?

– Ki mondta azt, hogy nem vagyok szerelmes?

– Ó, az egészen más! – mondta Lotario, aki különös módon, semmit sem értett meg a jelenetből. – Akkor bocsánatot kérek. Milyen nagyszerűen el tudja titkolni a szerelmét a világ előtt. Hiszen erről senki sem tud.

– Nem is tudhat arról senki, mert eddig jól elrejtettem.

– Tehát titokban szeret és nem meri bevallani.

– Nem merem?! Hát a nőnek kell megmondania talán, hogy szeret? Nem a férfi dolga-e, hogy kimondja az első szót? Tehet-e többet az asszony, mint hogy megmutatja szerelmét?

– Akit ön szeret, nem tud erről a szerelemről?

Amíg a fiatal spanyol a titkos szerelemről beszélt, az énekesnő arca bíborpirosra gyulladt. Most azonban hirtelen minden csöpp vér kiszökött az arcából. Ennek a halványságnak és reszketésnek még don Lotario előtt is fel kellett tűnnie, bármennyire nem gondolt a titok ilyen megoldására.

Eugenie észrevette, hogy gyöngeségi rohama felkeltette a férfi figyelmét. Magáról megfeledkezve két kezébe temette arcát.

– Mademoiselle! – rémült meg a spanyol. – Bocsásson meg nekem! Hogy is kérdezhettem ilyet! Hát boldogtalanul szeret?

– Boldogtalanul? – suttogta Eugenie tompa hangon. – Bizony, meglehet...

– Bocsásson meg! – könyörgött don Lotario őszinte megbánással. – Megfeledkeztem magamról!

– Igen, most már tudom, hogy boldogtalan a szerelmem! – borult le Eugenie kétségbeesetten az asztalra. – Istenem, mit tettem!

Don Lotario felállt. Gyötrő nyugtalanság kínozta szívét. Lassan érlelődött bizonyossá benne, hogy Eugenie őt szereti.

– Mademoiselle! – tépelődött hangosan. – Mit mondhatnék most? Olyan valakit szeret, akit én is ismerek? Megengedi, hogy a barátja, a bizalmasa legyek? Hátha beszélhetnék azzal az emberrel? És hátha mégis tévedett, és az az ember viszonozza az ön szerelmét?

– Nem, nem! – riadt föl Eugenie. – Menjen, don Lotario, hagyjon magamra!

Néhány lépést tett a legközelebbi ajtó felé. De ekkor végképp elhagyta az ereje, megtántorodott és ha don Lotario föl nem fogja a karjaiba, elesik.

– Istenem, ne hagyj el! – zokogott Eugenie. – Hogy fáj! Hogy éget! Visszautasítanak holmi Rosalba emléke miatt!

Don Lotario megremegett. A lány kimondta a nagy szót! Akaratlanul, mert Eugenie talán nem is tudta, hogy hangosan beszélt. Igen, őt szereti az énekesnő.

Óvatosan az egyik székbe ültette Eugenie-át.

– Mademoiselle – mondta azután. – Sokkal büszkébb és őszintébb vagyok, hogysem önt megtéveszteni akarnám, és visszaélnék a vallomásával. Ne higgye, hogy Rosalba emléke tesz érzéketlenné egy olyan gyönyörű hölgy iránt, mint ön. Én is őszinte leszek. Mást szeretek. Therese-t, az ön édesanyjának a barátnőjét szeretem!

– Ó, mást szeret! – éledt föl újra Eugenie és új láng, a féltékenység és a bosszú lángja villant föl a szemében. – Él még? Hol van? Mondja! Beszéljen!

– Még él, de hogy merre jár, azt nem tudom! És azt sem hiszem, hogy viszontszeret! Mégis szeretem!

– Szereti! – suttogta Eugenie. – Jól van, elég! Menjen, don Lotario, én önt soha többé nem akarom látni!

– Isten önnel, mademoiselle – búcsúzott a spanyol őszinte megindultsággal. – Ne haragudjon, de nem tehettem másként. Higgye el nekem, én nem volnék méltó az ön szerelmére. Sokkal többet ér, mint Therese. Hogyan is szerethet olyan embert, akit az a másik megvet?

– Igen, igaza van! – beszélt kétségbeesetten Eugenie. – Menjen... Csak még valamit! Ha becsületes ember, akkor nem árul el engem! A jóhírem, a becsületem forog kockán.

– Mademoiselle, igazán nem volt szükség ezt említenie. Soha nem fogok erről beszélni. Különben is ez a száj nemsokára örökre elnémul... Isten önnel!

– Jóságos Isten! – sikoltott Eugenie. – Don Lotario!... De nem... menjen csak.

A spanyol távozott. Odalent várakozó szolgájának meghagyta, hogy hajtasson a klubhoz. Ő maga gyalog indult ugyanoda.

A fiatal spanyol sohasem volt még komorabb, embergyűlölőbb hangulatban. Nem volt elég a maga boldogtalansága, egy másik szívet is tönkretett. Mért nem szeret Eugenie mást, méltóbbat, és mért szerelmes ő Therese-be? A sors kifürkészhetetlen rendelése ez! De ha az élet itt a földön csak kín, fájdalmas tévelygés, akkor minek folytatná tovább? Hát nem volna jobb, ha minél előbb véget vetne mindennek?

HARMINCHARMADIK FEJEZET

A próba

Az öngyilkosok társaságának nagytermébe lépve don Lotariót már várta Lord Bilser. A fiatalember olyan sötét és kétségbeejtően komor volt, hogy valamennyien csodálkozón bámultak rá. Lord Bilser már-már kérdést intézett hozzá, de fékezte magát. Don Lotario szótlanul leült az elnémult emberek közé. Mintha a halál árnyéka suhant volna át fölöttük.

– Az elnök úrtól most már a társaságba való végleges fölvételemet kérem – szólalt meg végre don Lotario. – Érett megfontolás után jutottam erre az elhatározásra.

– Rendben van – mondta lord Bilser, akit időközben elnökké választottak. – Jól van, nekem semmi kifogásom nincs. Don Lotario de Toledo kérését a társaság elé terjesztem. Holnap határozunk. Előbb azonban, don Lotario, néhány szót négyszemközt kell beszélnem önnel.

Lord Bilser fölállt és a spanyol társaságában elhagyta a szobát. Több folyosón végigmentek. Don Lotariónak úgy tetszett, mintha az öngyilkossághoz berendezett szobák előtt haladnának el. A rendszerint pazar világítás most egyre jobban elhomályosodott, végül don Lotario már nem tudta, merre jár. Végül egy nagy szobába jutottak, amely majdnem teljesen sötétségbe merült.

– Üljön le itt, don Lotario – mondta a lord. – Még egy barátomat hozom ide, hogy tanúja legyen a beszélgetésünknek. Legkésőbb tíz perc múlva visszajövök.

A szobát egyetlen mécs világította meg. A lámpa a tetőről függött alá és az ernyője úgy takarta be, hogy a fény a padlónak csak egy részére hullott. Don Lotario nyugodtan letelepedett a díványra, amely az egyik sötét sarokban állott.

Csakhamar az az érzése támadt, mintha a levegő nagyon megnehezedett volna. Mélyeket lélegzett, de mégsem jutott elég levegőhöz. Különös nyugtalanság kerítette hatalmába. Fölállt és néhány lépést tett a szobában. De úgy érezte, hogy tántorog, a részegség szédülése vett rajta erőt.

Megdörzsölte a szemét és erőltette az agyát, hogy tisztán és világosan gondolkozzék. A nyomasztó fülledtség egyre erősödött. A vér vadul száguldott az ereiben, szíve kalapált és hangosan lüktetett. Úgy érezte, hogy szétpattan a halántéka. A nyelve kiszáradt, szeme égett. Már a lámpa fényét is alig látta. Mintha sűrű köd borult volna az egész szobára.

Hirtelen gondolat villant át az agyán. Finom illat terjengett a szobában: az izzó szén illata. Abban a szobában volt, ahová azok vonultak vissza, akik a széngáztól várták a halált. Valószínűleg próbára akarták tenni. Arra voltak kíváncsiak, hogyan viseli el a halál közelségének a gondolatát.

Ez a tudat visszaadta a nyugalmát és a megfontolását, amennyire a testi kellemetlenség megengedte, amely gyötörte. Elmosolyodott. Ha ez próba, akkor miért ne állná ki? Hiszen nem

akarják megölni!

A teste azonban föllázadt szellemének ilyen fontolgatása ellen. Don Lotario megjegyezte magában, hogy nem valami könnyű és édes a halál a széngázban. Az az érzése volt, hogy tagjai szétszakadnak. A lélegzetvétel nehezére esett és szorongás fojtogatta a mellét.

Mégis kitartott annak a férfinak az állhatatosságával, aki tudja, hogy nem az életéről vagy a haláláról van szó. Sejtette, hogy figyelik és ez visszatartotta attól, hogy gyöngének mutatkozzék.

Hanem... mégis, más gondolatai is támadtak. Mi lesz akkor, ha valamilyen csekélységről megfeledkeznek, ha túlságosan sokáig tartják a szobában? Hiszen meghalhat! Szívszélhűdés érheti!

Meghalhat! Nos, hát mi történnék, ha csakugyan meghalna? Hiszen azt kérte, hogy vegyék föl abba az egyesületbe, amelynek az öngyilkosság a célja és alapvető gondolata! Vajon nem azzal a szándékkal jött ide, hogy meghaljon, ha nem is éppen ma, de nemsokára? Néhány nappal előbb menekül meg gyötrelmeitől.

Ez a gondolat visszaadta a nyugalmát. De azt is érezte, hogy fiatal élete lázadozik az észokok ellen. Nagy erőfeszítésébe került, hogy ottmaradjon a kereveten: valahányszor lélegzetet vett, az életösztöne szinte korbáccsal űzte, hogy az ajtóhoz rohanjon és kitörjön a friss levegőre. Már nem volt ura a gondolatainak. Úgy villantak át az agyán, mint a zavaros égbolt zavaros felhői között a villámok. Látomások táncoltak a szemei előtt. Látta Therese-t, lord Hope-ot, Donna Rosalbát, az abbét, Eugenie-át... az alakok ködös, elmosódó képbe olvadtak össze. Csak Therese alakja tért vissza szakadatlanul. A lány mély szeme vágyón, hívogatón tekintett rá. Föl akart ugrani...

A szoba forogni kezdett vele. Don Lotario visszahanyatlott. Egyszerre eltűnt Therese képe is, mindenre fekete éjszaka borult.

– Most meghalok! Igen, meghalok... – mormolta magában. – Most már mindennek vége...

Már színes karikák táncoltak a szeme előtt, azután meg mintha vakító villámok cikáztak volna az agyán keresztül. Majd mintha az egész szoba hirtelen lángba borult volna, azután meg a legsötétebb fekete éjszaka terült volna mindenre.

Az izgatottságát mindjobban mélységes és kellemes elernyedtség váltotta föl, a végtelen jóérzés állapota. Mintha valami légies tengeren, az éterben lebegne és az ringatná lassan a hátán. Angyalseregek szálldosták körül, valamennyinek egyforma volt az arca, ugyanazzal a szemmel nézett rá: Therese szemével. Édes, lágy muzsikát hallott, de ez a muzsika a lány hangja volt. Puha, illatos szellő legyezte arcát és ez Therese lélegzete volt. Azután szállt, szállt, egyre följebb, vakító fénynek a tengerében...

– Bravó! – szólalt meg mellette egy férfi. – Ezt nagyszerűen kiállta, don Lotario!

A fiatal spanyol kinyitotta a szemét. A világos nagyteremben volt. A régi helyén ült, de két úr két oldalról támogatta és néha illó, serkentő folyadékkal telt üveget tartottak az orra alá.

Don Lotario még nem tért teljesen magához. Még ittas volt, mint akit hirtelen ébresztenek föl legédesebb álmaiból.

– Bravó! – helyeselt újra lord Bilser. – Már igazán nem sok kellett volna, hogy meghaljon. Magától már nem menekülhetett volna meg, így nem volt szabad továbbra is otthagynunk. A próbát kiállta. Nos, mesélje el nekünk, hogy érezte magát?

A fiatal spanyol lassan összeszedte a gondolatait. Haragudott a lordra; hogy ebből az édes álmából felébresztette. Szeretett volna visszamenni abba a szobába, újra végigálmodni az egészet. De azután teljesen világossá vált előtte a helyzet. Ez csak próba volt, nem is lehetett egyéb.

Lehetőleg pontosan leírta a barátainak azokat az érzéseket, amelyek a széngáz belélegzésének a hatása alatt támadtak benne, és a végén megjegyezte, hogy sohasem választana más halált. Egyesek azonban vitába szálltak vele. Lord Castleford erősködött, hogy ő már kipróbálta a széngázt és az akasztást is, és az utóbbinak ítéli a pálmát. Csakhogy ez a próba jóval veszedelmesebb, mert az embernek könnyen kiugorhat a nyakcsigolyája.

Lord Beringuer a vízbefúlás mellett tört lándzsát, mások is mellette kardoskodtak. A végén kiderült, hogy valamennyi halálnem kellemes, amint az ember az első kellemetlen érzésektől megszabadult és a testnek a halál ellen való lázadását legyőzte.

Másnap estére ünnepélyes összejövetelt határoztak el, amelyen majd don Lotariót formálisan is fölveszik az egyesület tagjai közé.

Ezt az ülést meg is tartották. A fiatalember előtt fölolvasták az alapszabályokat. Lotario kötelezte magát, hogy önként sohasem hal meg másutt, mint az egyesület épületében, és abban az esetben, ha kilépne a társaságból, egész vagyonáról lemond.

Lord Bilser megjegyezte, hogy másnap Ernonville gróffal együtt fölkeresik, és megismerkednek vagyoni helyzetével. Ugyanakkor közölte, hogy Lotario szabadon rendelkezik az egyesület vagyonával, és hogy évi húszezer talléros jövedelmet biztosítanak neki. Ha azonban rendkívüli esetekben különös kiadásai támadnának, az egyesület pénztárát szabadon használhatja. Megjegyezte még a lord, hogy két másik angol belépését is várják, akiknek a magánvagyonuk több mint egy millió.

Don Lotario hajnali öt óra tájban hagyta el az egyesület épületét. Egy gyermekifjú, aki már semmit nem várt az élettől és akinek a világ már semmi gyönyörűséget nem kínálhatott.

HARMINCNEGYEDIK FEJEZET

A váltó

Másnap dél felé a lord kocsija megállóit don Lotario kapuja előtt, és lord Bilser Ernonville gróffal együtt, aki a társaság pénztárosának minőségében kísérte el, fölment a fiatal spanyol lakására.

A látogatás formaság volt, mivel üzleti dolgokról esett szó. Don Lotario egyébként nyomott kedélyállapotban volt. Nagyrészt annak a vizsgának a testi következményei is gyötörték, amelyet tegnap kellett megállnia.

– Meg kell állapítanunk a vagyoni körülményeit – kezdte a lord. – Az ön ingatlanai azonban valószínűleg Kaliforniában fekszenek és így nehéz lesz azokat értékesíteni.

– Nem így van – jegyezte meg Lotario, majd elmondta, hogy mit nevezhet a vagyonának és milyen megállapodást kötött lord Hope-pal.

– Érdekes történet! – kiáltott föl Ernonville gróf, aki figyelmesen hallgatta az elbeszélést.

– Az ön vagyona tehát a szó szoros értelmében egyetlen óriási váltó – tette hozzá lord Bilser. – A feladat most csak az, hogy készpénzzé tegyük. Meglátjuk, lehet-e? Különös, hogy semmiféle lord Hope-ot nem ismerek, és ezen nagyon csodálkozom, mert ön a lordot mérhetetlenül gazdagnak mondja.

– Ezen én is csodálkozom – tette hozzá a gróf. – Fölvette már a váltónak egy részét? Melyik bankár adott rá pénzt?

– Valamennyi, akihez csak fordultam – felelte don Lotario.

– Az a meggyőződésem, hogy a váltó körül semmi hiba sincs.

– Az a fontos, hogy ön a váltóról a mi javunkra, helyesebben egyesületünk pénztára javára lemondjon – folytatta lord Bilser. – Ha megóvatolják, akkor vége, értékét veszti. Több vagyont, mint amennyije valóban van, nem követelhetünk. Nem kérdezzük, van-e valakinek pénze, vagy nincs. Mi az embert nézzük.

– Köszönöm. De a váltó teljesen jó. Legalábbis úgy hiszem. Ebben a pillanatban belépett a szolga és egy „Sürgős” jelzésű levelet adott át, amely Párizsból érkezett.

Don Lotario bocsánatot kért vendégeitől, majd fölbontotta a levelet. Laguidais abbé írta. A következőképpen szólt:

„Kedves fiatal barátom!

Remélem, Ön azon igyekszik, hogy azt a csapást, amely Párizsban érte, férfiasan viselje el. Én legalább ezt kívánom. Arenberg gróf és Therese már megérkeztek Berlinbe és arra kérnek, üdvözöljem Önt az ő nevükben is. Lord Hope is hozzám küldött egy levelet, hogy a leggyorsabban kézbesítsem. A lord úgy sejti, hogy Ön még Párizsban időzik. Tartson meg jó emlékezetében és ne felejtse el, miről beszéltünk egymással legutóbb!”

Don Lotario sötét tekintettel törte fel a lord levelét. Mikor elolvasta, elsápadt, de azután összeszedte magát.

– Különös véletlen! – szólalt meg mosolygó arccal. – A váltó nem ér semmit, értéktelen. Lord Hope ezt írja:

„Kedves don Lotario!

Szomorú hírt kell közölnöm. Az egyik New York-i bankház, amelynél a vagyonom nagyobb felét elhelyeztem, megbukott. Az itteni berendezkedésem is jóval többe került, mint számítottam, és talán birtokaim közül is el kell adnom néhányat. Bocsásson meg nekem, hogy az akkori vásárt érvényteleníteni igyekszem, hiszen annak idején csak azért vettem meg a birtokát, mert a helyzete fölkeltette a részvétemet. Már utasítottam az illetékes bankárokat, hogy a váltóra többet ne fizessenek ki, mert azokat már nem tudnám fedezni. Végtelenül sajnálnám, ha emiatt kellemetlen helyzetbe kerülne. Utasítottam a londoni Rothschild bankházat, hogy Önnek még tízezer dollárt fizessenek ki. Nagyon örülnék, ha ezt az összeget és a már átvett húszezer dollárt, haciendája teljes vételára fejében elfogadná. Ha kívánja, a birtokát kártalanítás nélkül ismét a rendelkezésére bocsátom. Kérem, ne nehezteljen rám ezért a fordulatért. Nem az én hibámból történt. Kérem, ne veszítse el a bátorságát. Vagyona megmaradt részével tanulmányait Londonban – és különösen Berlinben – tisztességesen befejezheti. Fiatal koromban nem voltam ilyen gazdag. Hallgasson tanácsomra és utazzék Berlinbe. Minden egyéb, amit mondtam, marad a régiben és ha esetleg a New York-i nagy bukásból sikerül még többet megmentenem, Önt részesíteni fogom. Ne veszítse el a bátorságát!

Az Ön lord Hope-ja.”

– Nagyon furcsa história! – csóválta a fejét Ernonville gróf. – Ön elhiszi?

– Miért ne hinném el? Nincs abban semmi lehetetlen! – jegyezte meg lord Bilser. – Minden embert érhet szerencsétlenség, és a lord ajánlata még igen kedvező. Valószínűleg túlbecsülte az erejét.

– Csak így lehetett – tűnődött don Lotario. – Én őszintének tartom a lordot. Annyi bizonyos, hogy a lord rendkívüli ember.

– Annak kell lennie, ha az ön haciendáját olyan magas áron vásárolta meg – mondta lord Bilser. – Mit talált rajta egyébként feltűnőnek? Nem lehetetlen, hogy mégis angol és Londonba jön. Felszólíthatnánk, hogy lépjen be az egyesületünkbe!

Don Lotario elnyomta a mosolygását, majd részletesen elbeszélte a lorddal való ismeretségének egész történetét, és ecsetelte lord Hope nagy gazdagságát. Ernonville gróf egyre feszültebb

figyelemmel hallgatta.

– Valami eszembe jutott a gőzhajóról – kiáltott fel hirtelen.

– Engedjen meg néhány kérdést. Nem fekete a gróf haja? A termete valamivel magasabb a közepesnél? Van egy néma néger szolgája? Mindig hideg az arca? Ugye, ritkán mosolyog?

– Ahogy mondja.

– Mit gondol, mikor érkezett a lord Kaliforniába?

Don Lotario kis gondolkodás után megmondta.

– Ez is egyezik! – tüzelt Ernonville gróf és egy pillanatra elvesztette kellemetlen orrhangját. – Szóval azt hiszem, ezt a lordot ismerem. A legnagyobb kalandor, akit valaha láttam. Párizsban is volt, ott Monte Cristo gróf néven szerepelt. Csaló, gazember.

– Monte Cristo? – tűnődött lord Bilser. Erről az emberről már én is hallottam.

– Nagy feltűnést keltett – folytatta Ernonville. – És nem fér ahhoz kétség, hogy sok volt a pénze, bár senki nem tudta, honnan szerezte. Én már az első pillanatban kalandornak tartottam. De senki sem adott nekem hitelt. Nincs vele egy hölgy is?

– Nem láttam, de úgy sejtem, van – mondta don Lotario. – Hogy egyébként van-e családja, nem tudom. Az azonban feltűnt nekem, hogy egy őrült öregembert tart magánál. Mikor megkérdeztem a lordot, hogy az apja-e, ezt felelte: Talán az apám gyilkosa!

– Szent isten! – kiáltotta Ernonville és az arca kipirult. Szerencséjére don Lotario épp nem látta, mert lord Bilser felé fordult, és amikor megint a grófra tért vissza a pillantása, annak már ismét nyugodt és egykedvű volt az arca.

– Kaliforniának melyik vidékén van ez? – érdeklődött közönyös hangon.

Don Lotario pontosan leírta neki a hely fekvését. Ernonville gróf feszülten leste a szavait.

– Nos, ez nem változtat semmit a dolgokon – szólt közbe lord Bilser. – Ön a miénk és a miénk is marad. Nevetséges volna, ha a vagyona roncsait befizetné a pénztárunkba, hiszen az összeg jelentéktelen. Évente háromezer fontot kap az egyesülettől. Emiatt ne legyenek gondjai.

– Azt hiszi, hogy valaki, aki megveti az életét, szeretheti a pénzt? – kérdezte don Lotario.

– Nem. Mint mondtam, alapszabályaink követelik, hogy minden tagunknak gondtalan életet biztosítsunk. Egyesületünk megalapítói abból a bölcs megfontolásból indultak ki, hogy semmi sem köti az embert annyira az élethez, mint a gond meg a munka.

A két úr elköszönt – Ernonville gróf meglehetősen hidegen –, és don Lotario különös hangulatban maradt magára.

Mi lett belőle, mióta egy embernek a szavára, akit kalandornak és csalónak neveztek előtte,

elhagyta a hazáját? Boldogtalan és szegény. Ahhoz nem volt elegendő ismerete, hogy megélhetést teremtsen magának és idegenben volt. Sohasem állt még ennyire közel az elhatározáshoz: valóra váltja az egyesület alapelveit, amelynek tagja, és megöli magát. Hiszen az élete üres, végtelen sivataggá változott.

De még volt ideje. Rotschildéknál kifizettette a váltóra még esedékes pénzt. Két óra múlva tizenötezer dollár volt a kezében. Ez volt most az egész vagyona. Hány ember lett volna boldog ekkora összeggel! Lotario számára azonban alig volt ennek a pénznek több értéke tizenötezer fillérnél.

Mi lesz, ha ezt a pénzt is fölélte? Az egyesület pénztárából kell majd élnie! Lehetetlen! Ennyire nem alacsonyodhat le. Akkor inkább dolgozik. De miféle munkához értene? Egyáltalán mirevaló volna, hogy kínozza magát? Hogy is volt ez? A munka kín? Nem azt mondta-e lord Bilser, hogy azok az emberek ragaszkodnak leginkább az életükhöz, akiknek gonddal és fáradtsággal kell azt végigküzdeniük?

Ilyen és hasonló gondolatok villantak át a fiatalember agyán. Vajon ilyen mélyen a lelkébe markolt volna az őt ért sok kellemetlenség, ha valamilyen határozott tevékenység gátját emelte volna? Meg sem kísérelte, hogy a sorsa ellen küzdjön! Csak hagyta, hogy a hullámok dobálják, vigyék!

Lotario három órán át járkált föl és alá a szobájában és fontolgatott. Új és más gondolatai támadtak. Lord Bilser szavai termékeny talajba hullottak. Búcsúzóul elküldte a névjegyét a lordnak, meg Eugenie Danglars-nak, és még aznap este elutazott Berlin felé...

Két héttel később az öngyilkosok társaságának másik tagja is elhagyta Londont, de sokkal sietősebben, mint a spanyol. Ernonville gróf volt, aki magával vitte azt a jelentős összegű pénzt, ami értékpapírokban a pénztárban hevert. A londoni rendőrség bánkódott az elutazása miatt. Sok bizonyítéka lett volna rá, hogy Ernonville gróf nem más, mint Benedetto-Loupert.

HARMINCÖTÖDIK FEJEZET

A viszontlátás

Wedell professzor, a felesége, meg don Lotario ott üldögéltek az úgynevezett télikertben és a zenét hallgatták. Berlinben újdonságszámba mentek az efféle helyiségek. A legelőkelőbb közönséggel találkozhatott ott az ember. A zene is kellemes volt.

Don Lotario sem nyugodt, sem izgatott nem volt, amikor Berlinbe érkezett. Érezte, hogy új élet támad benne. A jó úszó nyugalmával engedte át magát ennek az érzésnek, akinek ugyan még nagy távolságot kell megúsznia, de azért reméli, nem hagyja cserben az ereje. Belátta, hogy Londonban nagyon hamar leszámolt az élettel, pedig csak most áll annak a kezdetén. Ezzel együtt meghatározhatatlan szomjúság és vágyódás támadt benne a tevékenység után.

Nem tudakozódott sem Arenberg gróf, sem Therese után. Azt akarta, hogy elteljen valamennyi idő, mielőtt Therese-t viszontlátja. Maga sem volt biztos abban, hogy a lány még mindig úgy hat rá, mint azelőtt.

Megérkezése után rögtön meglátogatta Wedell professzort, akit lord Hope ajánlott a figyelmébe. Nagyon örült ennek az ajánlásnak. A professzor harminc év körüli volt, alapos műveltségű ember, aki ismerte az életet. Erkölcseiben emberséges és szelíd, jó ismerője a főváros minden körének.

A professzor nagy örömmel emlékezett meg a lordról, akivel Kalkuttában ismerkedett meg, és aki őt igen kellemetlen zavarából segítette ki, mikor a pénze elmaradt. Úgy beszélt a lordról, mint végtelenül érdekes emberről és igen csodálkozott, hogy Hope Kalifornia magányába vonult vissza ahelyett, hogy tudásával és élettapasztalataival a világnak lenne hasznára. Wedell az az ember volt, aki iránt már az első órában bizalom támad bennünk. Épp ezért don Lotario is elmondta egész eddigi életét, csak Arenberg gróf meg Therese nevét nem említette meg. Bizalma meg is hozta a gyümölcsét. A professzor megnyugtatta, hogy lord Hope nem kalandor, és hogy bizonyosan a teljes igazságot írta meg a levelében. Azután utat és módot mutatott a fiatal spanyolnak, hogy miként éljen józan életet, és hogyan folytassa eredménnyel a tanulmányait. Megértette vele, hogy nem szabad Németországban maradnia, ahol mint idegennek, aki az ország nyelvét is alig ismeri, nem sok reménye lehet kellemes és jól jövedelmező állást szerezni. Azt ajánlotta don Lotariónak, hogy elsősorban történelemmel és nemzetgazdaságtannal foglalkozzék, majd tanulmányait befejezve térjen vissza hazájába, hogy annak a szerencsétlen és szétszaggatott országnak, amely érzi a művelt emberek hiányát, valamilyen állami állásban üdvös szolgálatokat tehessen. Háromezer tallérból Berlinben hosszú ideig tisztességesen megélhet, a pénze maradványával pedig majd Mexikóban megalapozhatja a jövőjét.

Don Lotario a professzor vezetésével megkezdte tanulmányait. Csakhamar érdekelni kezdte a tanulás, olyan új élvezetek tárultak eléje, amelyeknek szépségéről eddig sejtelme sem volt. Tudásszomj lakott a fiatal spanyol lelkében. Mivel úgy érezte, hogy a tanulás enyhíti nehéz hangulatát, még nagyobb buzgalommal esett neki a tanulmányoknak.

Lotariónak a professzor családja volt szinte egyetlen társasága. Wedell és a felesége is folyékonyán beszélt franciául, sőt a férfi spanyolul is tudott. A professzorné nagyon szép és szeretetre méltó asszony volt, aki a házasságába nagy vagyont vitt magával, s ezt Wedell tudományos célokra használta, így megszabadult az anyagi nehézségektől, amelyekkel a tudomány embereinek gyakran kell megküzdeniük. Sajnos, ebből a házasságból hiányzott a gyermek. A professzor sokszor sóhajtott fel szomorúan, amikor szép és bájos gyermekeket látott. Pedig valószínű volt, hogy a nyugalmat, amelyben ez az emberpár élt, a gyermek, a család még meghittebbé tette volna.

A professzor tekintélyt parancsoló alakja és szabályos arca mindenkinek feltűnt. Nehezen lehetett volna a férfias, komoly szépségnek méltóbb képviselőjét találni. A nyugodt, komoly, tiszteletet parancsoló arc összhangját a homlok tiszta nyíltsága, a mély tüzű szempár elmélkedő kifejezése csak emelte. Ha megszólalt és az ember szemébe nézett, magához bilincselte a hallgatóját. Egész lénye megnyerő volt. A nők rajongtak érte, a férfiak pedig becsülték és szerették.

Víg kedélyű, közvetlen természetű volt, aki sohasem feledkezett meg a társadalmi érintkezés apró formaságairól, de nem is tartotta őket túl fontosaknak.

Érdekes jelenség volt don Lotario e mellett a férfi mellett, akinek a vonásai már semmit sem árultak el azokból a szenvedélyekből, amelyek talán fiatalabb korában a szívében tomboltak. Igaz, már don Lotario is megnyugodott. De mi volt ez a nyugalom a professzor öntudatos komolysága mellett! Igaz, don Lotario szeme tüzesebben csillogott, de nyugtalanabb és kapkodóbb is volt a tekintete. Arca betegesen meghalványodott, vonásai, idegesen, gyakran változtatták kifejezésüket. Összeszorított ajkai sokszor fájdalmasan rándultak meg. Don Lotario most jutott el arra a pontra, hogy megtanulja: a tapasztalás az élet iskolája. Bizonyára felvetődött már benne az a gondolat is, hogy a tapasztalat – mint Goethe mondja – annak a tudása, amit nem kívántunk megtanulni!...

Hármasban ültek asztaluk mellett és hol némán hallgatták a zenét, hol társalogtak. A szünetben újabb vendégek jöttek, mentek. Sokan üdvözölték a professzort.

A professzor tekintete véletlenül oldalra kalandozott, a páholyok felé, amelyekben az előkelőbb vendégek ültek és amelyeket félig függönyök takartak el. Megijedt, és el is sápadt kissé. Egy percig nem tudta, merre fordítsa a tekintetét. De azután a feleségén pihent meg a szeme, aki észrevette zavartságát.

– Mi bajod van? – kérdezte nyugtalanul németül, amelyből don Lotario még csak keveset értett. – Úgy látom, valami rendkívüli dolgot vettél észre!

A professzor úrrá lett indulatán, még mosolyognia is sikerült.

– Drága Marie-m – mondta. – Talán nem volna szabad megmondanom. Megpillantottam valakit, akit te már sokszor látni szerettél volna és akitől féltél is. Valakit, akit már nagyon régen nem láttam.

– Sejtem már! Ugye Therese? – remegett az asszony hangja. – Úgy van, tudom, hogy ő!

– Eltaláltad. – Különös mosolygás lebbent az arcára. – Arenberg gróffal meg egy másik úrral a második páholyban ül.

A professzorné, mialatt szórakozottan folytatta beszélgetését don Lotarióval, pillantása az említett

páholy felé siklott.

Valóban, Therese ott ült a páholyban. A függönyök félig eltakarták. Arca még mindig sápadt és szenvedő volt. Különös, bizonytalan és zárkózott tekintettel nézett a terembe a közönség felé.

Aki ezt az arcot látta, annak az az érzése támadt, hogy az egész lány egyetlen, hatalmas szempár, amely végtelen komolysággal mereng maga elé. Látszott, hogy belemerül a muzsika hallgatásába.

A professzorné kényelmesen megfigyelhette. Wedell is arra tekintett. Különös nyugalom ült az arcán, de élesen figyelt. Mintha a mélyébe akart volna hatolni a nyugodt és zárkózott leányarcnak.

Wedellné fürkészőn vizsgálta a férje arcát.

– Meglehet – szólalt meg azután –, rossz néven veszed...

– Nem, dehogy! Beszélj csak bátran – mosolyodott el Wedell. – Úgyis kitalálom, mit akarsz mondani. Hogy sokkal szebbnek és kifejezőbbnek hitted az arcát.

– Nos, effélét akartam mondani – vallotta be az asszony. – De tudom, ezt sohasem fogod nekem megbocsátani. A férfiak mindig hiúk az első szerelmükre.

– Én nem, Marie! Most, annyi év elteltével, jogosnak találom a véleményedet. Azt azonban be kell vallanom, hogy nagyon megkomolyodott. Akkor kellett volna látnod, amikor még könnyed, szeleburdi és eleven volt!

– Vajon elfelejtett-e már téged? – kérdezte a professzorné félénk nyugtalansággal.

– Remélem igen – mondta Wedell szilárd, tiszta hangon. – De szóljunk már don Lotarióhoz is. Aligha tetszik neki, hogy elhanyagoljuk...

A beszélgetés azonban nem tudott visszatérni a régi, fesztelen mederbe. A professzorné tekintete időnként elkalandozott a páholy felé. Wedell is követte volna példáját, de csak akkor pillantott Therese páholyára, amikor a felesége egyik barátnőjével beszélgetni kezdett. A páholyban ülő társaság csakhamar fölkelt és eltávozott.

Don Lotario és Wedellék sem maradtak ezután sokáig. A fiatal spanyol még be akarta fejezni egyik megkezdett munkáját, így nem fogadta el a professzorné meghívását.

Wedell szokása szerint vacsora után bevonult a dolgozójába. Most nem volt kedve a munkához. Elgondolkozott.

Kihúzta íróasztala egyik fiókját, egy medaliont vett ki onnan. A kis ékszerben miniatűr arckép volt.

A professzor fölpattantotta a medalion fedelét, szeme sokáig pihent a fiatal lány képén. Minél tovább nézte, annál komolyabbá és szomorúbbá vált. Sokáig mozdulatlanul ült, kezének támasztva homlokát.

– Mennyire megváltozott! – suttogta halkan. – És mégis, még mindig a régi. Különös jószág az emberi szív. Olyan sebeket hordoz magában, amelyek sohasem forrnak be!

Több mint egy órát ült mélán merengve. Nem hallotta, hogy az ajtó halkan kinyílik, és felesége már mellette áll. Wedell nem látta, hogy az asszony milyen sápadt, megdöbbent arccal nézi a medaliont, amelynek halovány, lágy és sima vonásai könnyelműségről és elevenségről, de kevés határozottságról tanúskodnak.

A professzor becsukta a medaliont és könnyű sóhaj lebbent el ajkáról.

– Marie! Te vagy az? – kiáltott riadtan, amikor felnézve meglátta felesége arcát.

– Hiszen még mindig szereted! – kiáltotta a professzorné éles hangon.

Dermedten meredt a férje arcára. Szeme kitágult, ajka megremegett, jobb keze görcsös szorítással fogta a férje vállát.

– Tévedsz! – tiltakozott Wedell őszinte és meleg hangon. – Bevallom, ostobaság volt visszaidéznem ezt a régi emléket. De az ember együgyű és ostoba... Hanem mégis jó volt így! Most már tudom, hogy az az idő végképp elmúlt, és megbékélt szívvel tudok visszagondolni arra a lányra.

– Most nem vagy őszinte! – törte a szót az asszony. – Sóhajtottál, amikor eltetted a képet.

– Igen, sóhajtottam – ismerte el Wedell –, mert eszembe jutott, milyen szép idejét rabolta el az életemnek ez az ismeretség. Sóhajtottam, mert arra gondoltam, mennyi ostobaságot nem követnénk el, ha... ha sohasem volnánk fiatalok.

Nem lehet tudni, hogy a professzorné megnyugodott-e a magyarázattól, de azt sem, hogy Wedell őszintén beszélt-e. Ha el is tért az igazságtól, megbocsátható volt, hiszen a házassága békéjéről és nyugalmáról volt szó. Akárhogy is volt, a professzornak a végén sikerült szelíd szavakkal, vigasztaló csókokkal megnyugtatnia a feleségét. Mire a hálószobájukba értek, úgy összebékéltek, mintha semmi sem történt volna. Marie csakhamar mélyen és nyugodtan aludt. A professzor álma annál nyugtalanabb volt. Hiába, minden emberi szívben ott fészkel valami fájó tövis, amely néha még akkor is meggyötör, amikor már azt hisszük, teljesen eltompult a hegye.

HARMINCHATODIK FEJEZET

Egy ifjúkori történet

Don Lotario másnap délelőtt megmutatta munkáját a professzornak. Beszélgetésük lassan a vallásra fordult. A professzor tudta, hogy don Lotario Párizsban ismerte Laguidais abbét, így az abbé vallási fölfogásáról kérdezősködött. Don Lotario bevallotta, hogy arról csak annyit tud, amennyit Laguidais közismert írásaiban fejteget. A professzor megjegyezte, hogy az abbé az utóbbi időkben a vallási vitáktól és minden nyilvános szerepléstől visszavonult. Don Lotario azt vetette ellene, hogy az abbé még mindig összeköttetésben van Arenberg gróffal, akiről pedig mindenki tudja, hogy vallásos ember.

– Ön talán párizsi tartózkodása alatt ismerkedett meg Arenberg gróffal?

Lotario igenlő feleletére tovább érdeklődött.

– Akkor bizonyára a gróf társaságában lévő fiatal hölggyel is megismerkedett?

– Therese kisasszonnyal? Igen, őt is láttam párszor.

– És nem látogatja meg a grófot itt Berlinben?

– Még nem tudom. Azt hiszem, tartozom ezzel.

– Mi a véleménye Therese kisasszonyról?

– Beteges, ingerlékeny teremtés, valami boldogtalan szerelem áldozata, mint mondják – felelte don Lotario kitérően. – Sohasem igyekeztem közelebbről megismerni...

A professzor a fiatalember vállára tette a kezét.

– Nagy szívességet tenne nekem, don Lotario – ha itt is folytatná a látogatásait a grófnál. Szeretném tudni, hogyan él most Therese, mit csinál. Valamikor nagyon érdeklődtem iránta... szerettem. A kívánságomat tehát természetesnek fogja találni.

– Valóban? – kérdezte elfogódottan don Lotario. – Hát ön az az ember, aki annyira meghódította Therese szívét, hogy azóta nem akar más férfit szeretni?

– Ez bizony szomorú volna! – csüggesztette le a fejét komolyan a professzor. – Remélem, mégsem így áll az eset. Önnek alkalma nyílik jobban megismerni. Mondják, Therese szellemileg nagyon megváltozott. És hogy módja legyen Therese szívét megítélni, elmondom ismeretségünk szomorú történetét. Ifjúságom történetét. Meglehet, hogy mindennapos kismese lesz, de kitörölhetetlenül belevésődött a lelkembe.

Don Lotariónak hevesen dobogott a szíve. Itt, ahol legkevésbé várta volna, itt kap felvilágosítást

olyan dolgokról, amelyek végtelenül fontosak voltak számára. Itt fog megoldódni Therese szerelmének a rejtélye!

– Életem virágjában voltam. Tanulmányaim befejeztem. Függetlenségre vágytam, amikor elhatároztam, hogy nem lépek azonnal állami szolgálatba, hanem egy ideig szabadon, a magam uraként élek. Anyagi módom nem volt ugyan ehhez, de előteremtettem a szükséges összeget. Jó ismeretségeim voltak és a tudásom megnyitotta számomra a tudományos folyóiratok hasábjait. Történelmi, művészeti és irodalmi vonatkozású cikkeket írogattam és ez kellemes forrása lett a megélhetésemnek. Szóval, boldog ember voltam.

Bejáratos voltam a város legjobb társaságaiba. Kevés olyan nőt ismertem, aki nemet mondott volna, ha megkérem a kezét. De én nem akartam magam lekötni. Azokat a házasságokat, amelyeket boldognak láttam, a férfiak érettebb korukban kötötték. Én is ezt a példát akartam követni. De miért is vettem volna magamra bilincseket, amikor az élet két kézzel szórt az ölembe minden örömet és gyönyört?

Ebben az időben – tavasszal volt – egy csodaszép estén egyik barátommal a Brandenburgi Kapu tájékán kóboroltam. Különös mélabús hangulat fogott el a szerelmespárok láttán, és talán először támadt föl bennem a gondolat, hogy az élet szerelem nélkül semmit sem ér.

Még aznap megismerkedtem Therese-zel. Nem fárasztóm a részletekkel. Elég annyi, hogy azt hittem, megtaláltam, akit kerestem.

Therese olyan asszony lánya volt, akinek az ura idegenbe ment, így az asszony özvegynek tartotta magát. Idősebb fia nem lakott nála. Nem is láttam soha. Vad, romlott fickó lehetett. Az asszony, hogy éljen valamiből, kis cukrászdát nyitott. Vérbeli berlini nő volt. Pompára vágyó, csak a külsőségekkel törődő, számító asszony, sőt bizonyos értelemben elég okos is.

Therese-ben is megvoltak édesanyja tulajdonságai, csak nemesebb formában. A lány akkor még a tizenhetedik évét sem töltötte be. Nem volt szép, de én nagyon vonzónak találtam. Mozgékony és eleven volt, amit általában a párizsi nőknek tulajdonítanak. Úgy gondoltam, egy futó viszonyra alkalmas lesz. Mást nem is kerestem.

Arra, hogy ez a lány hosszabb időre le tudjon kötni, nemcsak magam nem gondoltam, de azok a barátaim sem, akik látták Therese-t. Külső megjelenésén sok kivetnivaló akadt, szellemi kiművelését pedig teljesen elhanyagolták. Érdekes, hogy mégsem unatkoztam egyetlen percig sem Therese társaságában. Valami fanyar báj és tréfás kedélyesség volt a természetében, ami nem engedte, hogy az életet komolyan vegye. Nem is kívántam tőle többet, mint hogy nevessen és csacsogjon.

Csakhamar észrevettem, hogy teljesen meghódítottam a szívét és ez kettős győzelem volt számomra. A leány anyjának a cukrászdáját bárki látogathatta. Sok vetélytársam volt. Én azonban arra törekedtem, hogy a lány magamért szeressen. Egyéb körökben rendszerint a tudásom szerezte meg számomra a hölgyek kegyét. Therese-nél ez nem számított. A szellemem, a tudásom iránt nem nagyon érdeklődött. A személyem, én magam tetszettem neki és épp ez a körülmény tette izgatóbbá azt az igyekezetemet, hogy a kegyeit elnyerjem.

Therese nagyon fiatal volt még ahhoz, hogy számító legyen és sokkal kevésbé érzelgős, semhogy örökös boldogságra gondoljon. Sosem beszéltünk szerelemről vagy házasságról. Mindennap

találkoztunk, nagyszerűen töltöttük együtt az időt. Éppen a nagy bizalom, amelyet irántam mutatott, tiltotta meg nekem, hogy a helyzettel visszaéljek.

Hej, don Lotario, szép idő volt az! Boldog voltam. Nem bánom, hogy végigélhettem azt az időt, még akkor sem, ha később sokat kellett szenvednem.

Így telt el az esztendő. Mint említettem, a szerelem vagy házasság sohasem került szóba közöttünk. Még az okosan számító anya is hallgatott. Ekkor kisebb útra mentem, nagyrészt azért, hogy megpróbáljam, hogyan bírjuk el Therese-zel az egymástól való távollétet. De azért sokat írtunk egymásnak és amikor hazatértem, első utam Therese-hez vitt.

Eszembe sem jutott, hogy mást is tehettem volna. Alig volt még egy ház, ahová annyit jártam volna, mint Therese anyjáéba.

Ott azonban változás történt. Egy gazdag fiatalember pályázott Therese kezére és igyekezett a kegyeit megnyerni. Magam nem gondoltam effélére, de a kérő komolyan vette a dolgot. Ekkor kezdődtek küzdelmeim. Előbb arra gondoltam, ritkábban látogatom meg őket és a végén teljesen elmaradok a házuktól. Ez lehetetlen volt. Therese szomorúvá lett és észrevettem, hogy az anyja sürgette: válasszon. Az asszony pártoló szemmel nézte a fiatalembert. Gyakran nem tudtam találkozni Therese-zel, mert mint mondták, valami társaságba volt hivatalos, ahonnan a kérő sem hiányzott.

Csak most vált világossá előttem, hogy szeretem Therese-t. Elviselhetetlennek találtam a gondolatot, hogy a lány másé legyen. És még ekkor sem gondoltam házasságra, sőt, sohasem tartottam lehetségesnek. Szörnyű, viharos küzdelem dúlt bennem a nagyravágyásom, a jövőm meg a szerelmem között. Therese győzött!

Én lettem az elfogadott udvarló, a vőlegény. Therese boldog volt, magam sem kevésbé. Szent komolysággal tökéltem el magam, hogy Therese-t boldoggá teszem. Attól kezdve tisztelettel néztem rá, hiszen egykor a feleségemmé kellett lennie.

Jól tudtam, hogy a gyémántot is csiszolni kell, ha azt akarjuk, hogy ragyogjon. Fiatalnak, alakíthatónak láttam Therese-t! Elmondtam neki, hogy olyan körökben kell majd mozognia, amelyek előtte még ismeretlenek. Therese mindenbe beleegyezett és én elégedett voltam.

Csakhogy semmi sem úgy történt, ahogy reméltem. Úgy hiszem, az anyja volt az oka. Az özvegy olyan vőre áhítozott, akit az ujja köré csavarhat, én meg a magam útját jártam és nem tűrtem, hogy bármiben irányítsanak. Az anya az első héten észrevette, hogy elveszítette a hatalmát a lánya felett. Nem tetszett neki. Megbánta a házasságunkhoz adott beleegyezését, annál is inkább, mert azt is mérlegre vetette, hogy nincs semmi hivatalos állásom.

Sok más apróság is összegyűlt, és bizony, szerelmi ügyekben döntő fontosságúak az apróságok. Therese-t mind gyakrabban láttam bánatosnak, végül kimondta a gonosz szót, hogy bizonyára kevésnek tartom őt magamhoz.

De lázadoztam a sorsom ellen is. A szerencsém, amely eddig kegyesen mosolygott rám, mintha elhagyott volna. Talán, mert nem forogtam eléggé a világban, hogy észrevegyenek. Biztos megélhetést kellett teremtenem. Fáradozásaim azonban hajótörést szenvedtek.

Hogy megélhetést teremtsek magamnak, gyakran jártam más társaságokba is. Megtörtént, hogy napokig nem mehettem el Therese-hez. Láttam, hogy ez rosszul esik neki. Egyszer megkérdezte: így lesz ez akkor is, amikor már férj és feleség leszünk? Persze az anyja beszélt belőle. Therese nem is tagadta. Ekkor volt az első álmatlan éjszakám.

Ebben az időben érkezett Berlinbe egy híres és ünnepelt tudós, aki egyik barátom házában lakott. Sokat reméltem ettől a tudóstól, úgy hittem, segítségemre lehet. Mindennapos vendég lettem abban a házban, a legelmésebb emberek és a legszeretetreméltóbb asszonyok társaságában forgolódtam. Bátran mondhatom, bármilyen fiatal voltam is, nem voltam a legutolsó ember ebben a körben. Mégsem éreztem jól magam közöttük. A nagy fényből mindig Therese-hez vágyódtam vissza és a tudós körében való időtöltést csak kötelességnek tekintettem. Therese megsértődött, hogy ritkán jövök hozzá. Az anyja is áskálódott ellenem, azt szerette volna, ha olyan lóvá válok, amely engedelmesen tapossa a malmot és kenyeret szerez a lányának.

Megsejtettem ezt és komor sejtelmek nehezedtek szívemre.

Erőszakkal nyugodt megfontolásra kényszerítettem magam. A barátaim azt hitték, engem ez az összeköttetés szerencsétlenné fog tenni. Tévedtek. Bármilyen helyzetben boldog lettem volna olyan feleség oldalán, akit szerettem és aki megértett. De napról napra tisztábban láttam, hogy Therese-t boldogtalanná tenném. Jövendő pályám olyan körökbe vezetett volna, amelyek Therese-t feszélyezték volna, ha olyan marad, amilyen volt.

Meggondoltam a dolgot és beláttam, hogy itt két ember boldogságáról van szó, és úgy éreztem, Therese valamikor talán hálás lesz nekem amiért nem vezettem olyan életbe, ahol nem találna semmit. Úgy gondoltam, boldogabb lesz egy olyan ember oldalán, aki egy sorban áll vele, mint velem, aki csak nyugtalanságot, örökös lemondást és megalázást nyújthatok neki.

Felületes szerelmesnek, könnyelmű szoknyavadásznak gyerekjáték az efféle szakítás. Engem a szükség kényszerített meg az a józan belátás, hogy Therese velem sohasem lehet boldog.

Végre egy jelentéktelen esemény kenyértörésre vitte a dolgot.

Egy este későn érkeztem. Kacagást hallottam. Therese-nél néhány barátnője volt látogatóban. Mikor a lányok búcsúztak, az özvegy megjegyezte, hogy hosszú idő óta Therese-nek ez volt az első kellemes estéje! Erre a szóra fölforrt bennem a vér. Ilyen hitvány, felületes élvezetet én nem nyújthatok a feleségemnek... És visszaadtam a szavát!

A lelkiismeretem nyugodt volt, de a szívem nem. Don Lotario, tudtam, hogy Therese szeret engem, úgy ahogy az az ártatlan szív csak szeretni tudott.

Igyekeztem régi barátságaimat fölelevéniteni. Nem sikerült! Családokhoz jártam. Untattak! Mindenütt Therese mosolygása hiányzott. Nagy fájdalom, don Lotario, ha az embert a világ és a sors szakítja el a szerelmesétől. De a legboldogtalanabb szerelem, amelyről magunk látjuk be, hogy nem vezethet boldogsághoz, még ha viszonozzák is!

Beláttam, hogy el kell hagynom Berlint. Erre épp kedvező alkalom kínálkozott. A kormány tanulmányi célokból Kelet-Indiába akart küldeni egy tudóst. Megpályáztam a kiküldetést és meg is kaptam. Mondhatom, don Lotario, nagy szerencse volt, hogy az utam ezer meg ezer mérföldnyire vitt.

Ki tudja, nem tértem volna-e vissza ahhoz a lánghoz, amely azzal fenyegetett, hogy elemészt!...

A professzor elhallgatott. Arca nyugodt volt, csak szavai árulták el lelke megindulását.

Don Lotario szótlanul meredt maga elé.

– Azóta tegnap este láttam Therese-t először viszont, messziről – folytatta Wedell. – Amikor hosszú utamról megjöttem, az anyja már nem élt és úgy hallottam, hogy az árvát Arenberg gróf vette gondjaiba. A gróf akkor éppen vidéki birtokán tartózkodott, így történhetett, hogy sohasem láttam többé Therese-t. Nemsokára megismerkedtem a feleségemmel. Nos, ön ismeri Marie-t. Ha nem akartam, hogy az életem megint vigasztalan és magányos legyen, kellett, hogy egész szívemmel csüngjek valakin. Sohasem bántam meg. Marie olyan nő, aki minden halandót boldoggá tehetne. Most elégedett vagyok és nyugodt. Csak egyetlen dolognak érzem a hiányát és ön talán a segítségemre lehetne. Szeretném tudni, vajon Therese megnyugodott-e, elfelejtett-e már engem. Nagyon szeretném, remélem és hiszem, hogy ez így van! Látja – fejezte be a történetet – milyen egyszerű mindez, a szívemnek egyik felét mégis örökre elvesztettem!

Másról kezdtek beszélni, de don Lotario igen szórakozott hallgató volt. Megköszönte a professzor bizalmát, majd megígérte, érdeklődik Therese felől. Elbúcsúzott és hazament.

Ó, az ő számára sokkal fontosabb: élet és halál kérdése volt, hogy megtudja, Therese szereti-e még a professzort. Pedig ezt kellett hinnie. Hiszen ő maga is szerette és becsülte ezt az embert. Hogyan felejthette volna el Therese?!

HARMINCHETEDIK FEJEZET

Therese elbeszélése

Don Lotario egész nap merengő és álmodozó hangulatban volt. A professzortól hallottak sok elmélkedésre adtak okot. Minden férfit különös érzés fog el, amikor azt hallja, hogy az a nő, akit szeret, már nagyon forrón szeretett valakit és viszontszerették. Sok olyan férfi is van, aki a szerelmével csak érintetlen, szűzies szívet akar megajándékozni, olyan szívet, amely még sohasem szeretett. Don Lotario előtt nem volt titok, hogy Therese szívét egyszer már megperzselte a szerelem, s most, amikor megtudta, ki volt a lány szerelmének tárgya, mégis képtelen volt rá haragudni. Egyetlen kérdés volt döntő: szereti-e még Therese a professzort? Vajon szeretheti-e még ifjúkori szerelmét, akitől ilyen különös körülmények között kellett elválnia? Vajon megváltozhatott-e egész lénye annyira, hogy a szíve is mássá lett?

Don Lotario számára életbevágóan fontos volt, hogy választ kapjon ezekre a kérdésekre. A szíve azt súgta, hogy a régi, nagy érzéssel szereti Therese-t, de most is belevágott a metsző fájdalom, amikor arra gondolt, hogy Therese Wedell miatt utazott el Párizsból. Párizsban a lány közönyösségét csak általános hidegségnek tartotta. Ha most azt kellene hallania, hogy Therese még mindig szereti a professzort, akkor minden reménye elveszett és nem tehetne egyebet, mint hogy a világ olyan zugába meneküljön, ahol talán a feledés nyújt írt szívének égő sebére. Vajon Therese szerethet-e olyan férfit, aki egyszer már elhagyta és aki már évek óta házas ember? Mennyire megváltozott Therese! Egyetlen vonás sem maradt meg benne abból a lányból, akiről a professzor beszélt. De ha ennyire megváltozott, lehetséges-e, hogy egykori szerelmének az emléke még mindig benne éljen?

Most hogy Therese történetét részben megismerte, elég nyugodtnak hitte magát, hogy viszontláthassa a lányt. Nem a szenvedélyes, szerelmes udvarló szerepében akarta felkeresni, hanem mint nyugodt és tárgyilagos megfigyelő.

Minthogy Arenberg gróf lakáscímét nem ismerte, egyik barátjától kért felvilágosítást. Nem sokat tudhatott meg.

Arenberg gróf régi családból származott és annak egyetlen sarjadéka volt. Ifjú korában szigorúan nevelték és a katonai pályára szánták. A gróf azonban szelíd természetű volt és nem érzett kedvet ehhez a hivatáshoz. Gyakran ellenkezett édesatyjával, aki fenyegette, hogy kitagadja, sőt jó ideig fogságban tartotta, hogy rákényszerítse az akaratát. Valószínűleg innen származott az a mélabú és a jámborságra való hajlandóság, amely a gróf későbbi életére rányomta a bélyegét. A gróf atyja halála után, huszonöt éves korában, hatalmas vagyon birtokába jutott. Ettől kezdve keveset hallatott magáról. Idejét jórészt utazásokkal töltötte, bejárta Olaszországot, Oroszországot, Franciaországot és Angliát. Otthon vagy szászországi birtokain tartózkodott, vagy berlini magányos házában lakott. Azt beszélték róla, hogy valamilyen vallásos szekta alapítója vagy apostola, de az új tanítás olyan különös hittételeket hirdetett, hogy sehol sem talált sok hívőre. Vendégeket nem fogadott, maga is ritkán járt társaságba. Annál több jót tett a szegényekkel. Sok szóbeszéd tárgya volt az udvarhoz való viszonya és mint valóságot emlegették, hogy magas személyiségek környezetéhez tartozó férfiakkal levelez és áll

összeköttetésben.

Don Lotario barátja ismerte a gróf lakáscímét.

A spanyol alkonyat felé ment el. Télidő volt, korán sötétedett. A gróf háza a Wilhelmstrassén állott, de nem közvetlenül az utca szélén. Régimódi díszítésekkel ékesített, magas fal húzódott előtte. Ennek a közepén nyílt a nagy kapu, amely fölött a gróf családi címere domborodott. A kaput állandóan zárva tartották, a magas fal a többi épület sorában különös magányos és zárkózott hangulatot lehelt. A nagy kapu mellett kisebb bejáróajtó is volt, csengőhúzóval.

Don Lotario csöngetett. A kapu azonnal kinyílt. A spanyol belépett és betette maga mögött az ajtót. Tágas, barátságos udvarba jutott, amelyet magas, öreg fák árnyékoltak. Kétszáz lépésnyire maga előtt egy kétemeletes épületet pillantott meg, amely egyszerű, igénytelen stílusban épült. Úgy sejtette, ez a ház a gróf lakása.

Lassú léptekkel haladt végig az udvaron, amelyet vékony hólepel takart. Áhítatos és borongó volt a csönd. Don Lotario egyetlen embert sem látott. Még azoknak a melléképületeknek az ablakai is zárva voltak, amelyek a főépület két oldalán emelkedtek és amelyek valószínűleg a személyzet lakásául szolgáltak. Sehol egyetlen emberi teremtés. A csönd mélabús, szinte vallásos áhítatba ringatta.

Don Lotariót még nyugodtabb komolyság lepte meg, amikor ezen a szinte kolostori egyszerűségű udvaron áthaladt. Becsöngetett. Egy szolga nyitott ajtót, akit a spanyol már Párizsban látott a gróf házában.

– Fogad a gróf úr? – kérdezte Lotario. – Itt a névjegyem.

– Ha jól tudom, don Lotario de Toledo? – emlékezett az öreg szolga és meghajolt. – A gróf úr épp ma bízott meg azzal, hogy az ön lakása után érdeklődjem.

– És Therese kisasszony? Beszélhetnék vele? – kérdezte a spanyol.

– A kisasszony jól érzi magát és azt hiszem, éppen a gróf úrnál van – felelte a szolga. – De kérem, lépjen be don Lotario. Majd bevezetem az úr szobájába.

A ház belső helyiségei egyszerűek voltak, de nem minden régimódi előkelőség nélkül, amely még az elmúlt évszázadból származhatott.

Miután a szolga bejelentette a fiatalembert, don Lotario tágas, világos és meleg szobába lépett be. A gróf Therese-zel együtt a kandalló előtt ült. Úgy látszik, olvastak, mert a mellettük álló asztalon mindenféle újság meg könyv hevert.

A gróf don Lotario elé sietett.

– Isten hozta Berlinben! – üdvözölte és a kezét nyújtotta. – Ma tudtuk csak meg, hogy itt van. Miért nem látogatott meg előbb?

A lány is fölállt. Don Lotario az első pillanatban elhalványodott. De a gróf kérdésére visszatért a nyugodtsága és az önuralma.

– Előbb magam is meg akartam nyugodni kissé, mielőtt arra merészkedtem volna, hogy a mások nyugalmát megzavarjam – mentegetőzött don Lotario. – Örülök, gróf úr, hogy változatlanul egészségesnek látom. És ön is, mademoiselle, remélem...

– Igen, don Lotario, hála Istennek, idehaza javult az egészségem! – vágott a szavába a lány és barátságosan, közvetlenül a kezét nyújtotta. Don Lotario elfogódottan érintette. – Hadd legyen az első szavam bocsánatkérés! Olyan gyorsan utaztunk el Párizsból, hogy nem tudtunk önnek istenhozzádot mondani. Nem is szeretek erről beszélni! Danglars-nénak, egyetlen barátnőmnek a halála olyan mélyen megrázott, hogy Párizs levegője borzalmasan rámnehezedett. Úgy éreztem, rámszakad az egész város. Arenberg gróf úgy vélte, leghelyesebb lesz, ha hazautazunk. Magam is ezen a véleményen voltam és csakugyan, itt megint megtaláltam a nyugalmamat.

Don Lotario közben szintén leült a kandalló elé és nyugtalan érdeklődéssel figyelte a lány arcát. Küllemre Párizs óta semmit sem változott. Csak mintha az orcája lett volna egy lehelettel frissebb és a szeme élénkebb. De az a téli levegőnek vagy a kandalló tüzének a hatása is lehetett. Nyugodt volt a lány arca, a szava szelíd, kellemes és kedves, mint mindig. De don Lotario hiába igyekezett, hogy meglássa benne azt a lányt, akit a professzor írt le előtte. Therese annyira megváltozott, hogy don Lotario el sem akarta hinni, a lány nem mindig élt ilyen környezetben és nem mindig forgolódott előkelő társaságban.

– Az abbé egyik leveléből értesültem, hogy ön Londonba utazott – szólalt meg a gróf. – Azzal távozott, hogy ott negyedévig marad. Ezért csak később vártuk Berlinbe. Úgy gondolom, nem nagyon tetszhetett London.

– Nem nagyon. Londoni emlékeim nagyon szomorú természetűek. Boldog vagyok, hogy otthagytam azt a várost. Hanem elutazásomnak mégis más oka volt. Az élet nagyon drága lett volna számomra. Lord Hope ugyanis, akitől a vagyoni helyzetem függ, félig-meddig csődöt jelentett.

A gróf bővebb részletekre is kíváncsi volt. Don Lotario tehát elmondta a tényállást, anélkül persze, hogy az öngyilkosok egyesületéhez való viszonyát is megemlítette volna. Arenberg gróf a fejét rázta és nem nagyon hitte a dolgot.

– Nagyon csodálkozom ezen. Az abbé úgy írta le a lordot, mint aki igen gazdag ember és a vagyonát olyan jól helyezte el, hogy sohasem szegényedhetik el. Persze, ha ezt írta, akkor így is van. A lord becsületes ember.

– Magam is azt hiszem – jegyezte meg a spanyol. – Szóval, Londonban nem tanulhattam volna nyugodtan és az élet sem volt olcsó. Idejöttem hát Berlinbe, és be kell vallanom, egészen jól érzem itt magam. Semmi sem von el a tanulmányaimtól és a pénztáram sem apad túlságosan.

– Olyan szorgalmasan tanul, hogy talán nem is remélhetjük, hogy gyakrabban látjuk? – érdeklődött a gróf.

– Dehogy. Sőt, ha nem leszek a terhükre, nagyon is sokszor eljövök majd – tiltakozott don Lotario. – Elhatároztam, hogy az ön házán meg a Wedell professzorén kívül sehová sem járok... persze csak akkor, ha ez önöknek tetszik.

Don Lotario várta, hogy majd érdeklődnek a professzor iránt és Therese-re pillantott, amikor a

Wedell nevét említette. A lánynak azonban szeme sem rebbent, és a professzorra vonatkozó kérdés elmaradt.

– Remélem, velünk vacsorázik ma este – hívta meg Arenberg gróf a spanyolt. – De bocsásson meg, fél órára magára hagyom Therese-zel. Az abbé sürgős választ vár tőlem és még ma írni akarok neki.

– Ha Therese kisasszony megelégszik a társaságommal! – udvariaskodott don Lotario, bár semmit sem kívánt ennél jobban.

– Sőt ellenkezően, kérdezni szerettem volna valamit. Önnel maradok.

A gróf kiment. Don Lotario négyszemközt maradt Therese-zel a kandalló előtt. Itt volt a pillanat, amelyre annyira vágyódott és amitől félt! Párizsban történt elválásuk óta először maradhatott kettesben a lánnyal.

– Kérdezni akart valamit! – kezdte a fiatalember.

– Úgy van. És mint tudja, nem szeretem a kertelést. Kalandos ismeretségünk első pillanatától őszinte voltam önhöz, most sem leszek tartózkodó. De önt is arra kérem, nyíltan beszéljen.

– Őszinte leszek! Sohasem volt kenyerem a tettetés! – mondta don Lotario büszkén.

– Tudom és hiszem – bólintott Therese. – Nos... én már tegnap este láttam önt.

– Tegnap este? – hökkent meg Lotario. – És én nem láttam önt? Hol lehetett az?

– Úgy látszik, nagyon elfoglalta szép szomszédnője – tréfálkozott Therese a legnagyobb elfogulatlansággal. – A professzornét gondolom.

– Hát ön is a télikertben volt?

– Az egyik páholyban ültünk – magyarázta Therese. – Wedell professzor társaságában láttam önt. Mondja meg őszintén, beszélt rólam a professzor?

– De igen, beszélt – vallotta be Lotario. – Beszélt, ma reggel.

– És azt is elmondta, hogy milyen viszonyban voltunk valamikor egymással?

– Elmondta – bólintott don Lotario. – Mindent elmondott.

– Mindent? – lepődött meg Therese. – És hogyan beszélt rólam? De legyen őszinte!

– Az leszek! A legnagyobb tisztelet és részvét hangján emlékezett meg önről. Úgy vettem észre, az emlékezés mélyen a lelkébe markolhatott.

– De önnek ugye az a meggyőződése, hogy elégedett és boldog a házassága? – érdeklődött Therese.

– Valóban ez a meggyőződésem. Sőt abból, amit Berlinben való tartózkodásom óta láttam, azt kell következtetnem, hogy a házassága a legboldogabb házasság a világon.

– Hála Istennek! Igazán szívemből örülök, hogy ezt hallom – mondta Therese.

Don Lotario egyetlen pillanatra sem vette le a szemét a lányról. Képtelen lett volna erre. De Therese arca, kis izgatottságon kívül, nyugodt, vidám és változatlan maradt.

– Azt mondta, a professzor mindent elbeszélt – folytatta Therese. – így tehát tudójává lett az én titkomnak. Mondta ön a professzornak, hogy ismer engem és megint találkozik majd velem?

– Csak annyit említettem, hogy Párizsból ismerem futólag.

– És várta, kérte a professzor, hogy velem erről beszéljen?

– Nem kérte, s hogy várta-e, azt nem tudom. Wedell arra kért, fürkésszem ki, milyen kedélyállapotban van ön, és hogy a szíve megnyugodott-e már?

– Sejtettem – mondta Therese. – Ismerem őt, és tudtam, hogy nagyon fontos ezt megtudnia. Nos, megengedem, hogy amit most elmondok, Wedellnek, de csak neki. elbeszélhesse. Ehhez azonban vissza kell térnem a múltba. Meghallgat most, vagy esetleg máskor...

– Nem, kérem, beszéljen! – kiáltott Lotario, szinte megfeledkezve magáról.

– Megpróbálom magam elé idézni akkori magamat. Ez nehéz dolog. Mert egészen mássá lettem. Abban az időben fiatal leány voltam, aki felületes neveltetésben részesült. Kicsit zongoráztam, nagyon keveset olvastam, szerettem a pompát és boldog voltam, ha az urak figyelmesek voltak velem.

Egyetlen dologban múltam felül a barátnőimet. Anyám üzletében sok úrral találkoztam, sőt kötelességem volt szórakoztatni őket. Anyám már jókor óvatosságra intett és mivel elég természetes ésszel áldott meg az Isten, kellő határok között tudtam tartani a férfiakat. Mulattam és szórakoztam, jókedvűen futottam az ablakhoz, ha katonabanda vonult el a házunk előtt, visszamosolyogtam, ha fiatal tisztek és fiatalemberek köszöntek be az ablakomon, éjjel-nappal egyéb gondom sem volt, mint hogy milyen szalagot kössek a kalapomra, vagy milyenre szabassam a ruhámat, és nagyon szerencsétlenül éreztem magam, ha véletlenül esett és nem mehettünk sétálni.

Ilyen lehettem akkor, amikor Wedellel megismerkedtem. Eleinte ő sem érdekelt különösebben. Egészen eltért azoktól, akik nekem addig tetszettek. Sokkal komolyabb és hidegebb volt, de lassanként vonzódni kezdtem hozzá. Láttam, hogy viselkedése szabadabb, könnyedebb, finomabb és előkelőbb, mint a többi fiatalemberé és azt is észrevettem, hogy valamennyien elhúzódnak, amikor Wedell velem beszél. Szinte önként átengedték neki a teret. A társalgása különösen érdekes volt számomra. A legegyszerűbb dolog is sajátos színt nyert az ő szavaiban, és ha nevettem is rajtuk, gondolkodóba estem, ítéletei megleptek az igazságukkal. Úgy láttam, jobban ismeri a szívemet, mint magam. Azonkívül szép férfi volt. Azt is tudtam róla, hogy a legelőkelőbb körökből jön el hozzánk, csak hogy velem beszélgethessen. Mindez hozzájárult ahhoz, hogy hamarosan minden más férfit kiűzött a gondolataimból.

Magam sem értem, mi tetszhetett rajtam Wedellnek. Azt azonban láttam, hogy rajtam kívül más gondolata nincs. Éreztem és láttam, hogy őszintén szeret, pedig soha egyetlen szót sem beszéltünk szerelemről. Mindennap együtt voltunk. Határtalan bizalmat éreztem iránta. Minden szava szentírás volt számomra.

Így múlt el majdnem egy egész év. Anyám figyelmeztetett, hogy ez nem mehet így sokáig, Wedell jelenléte minden más férfit elkerget a közelemből, ő viszont még egyetlen szóval sem tett célzást arra, hogy a szándékai komolyak-e. Bevallom, egyes megjegyzései alapján úgy gondoltam, komolyabb kapcsolatra még csak gondolnunk sem lehet. De nem törődtem ezzel, csak örültem a jelennek és hogy vele lehetek.

Egyszer kisebb útra ment. Mialatt távol volt, egy fiatalember, akit ha nem is szerettem, de tűrhetőnek találtam, megkérte a kezemet. Mikor Wedell hazajött, láttam, hogy nagyon szenved. Ekkor támadt fel bennem először a gondolat, hogy Wedell sokkal jobban szeret, hogysem odaadna másnak. Ameddig abban a hitben éltem, hogy Wedell bármelyik pillanatban könnyedén otthagyhat, addig mindent elkövettem, hogy minél szorosabban magamhoz láncoljam. De amikor láttam, hogy ellenállhatatlanul kötődik hozzám, egyszerre hidegebbnek mutatkoztam. Azt mondtam neki, hogy a viszonyunknak véget kell vetnünk, mert a jövőmről van szó. Egyszer mindenképpen választanom kell valakit és ez már meg is történt.

De ő megkérte a kezemet, és én a menyasszonya lettem. Nagyon boldog voltam, amilyen boldog egy tizenhét éves lány, aki menyasszony és akit húsz barátnője irigyel. Wedell akkoriban igen sok szépet mondott nekem. Kedvesen figyelmeztetett arra a helyzetre, amibe, majd ha megesküdtünk, kerülni fogok és kért, hogy hallgassak rá, mert ő tudja a legjobban, mi válik később hasznomra.

Anyámnak azonban Wedell nem tetszett, sőt nekem is jobban esett volna, ha a vőlegényem tanítás helyett szórakoztat. Nem titkolom, ostoba kislány voltam. Csak a külsőt szerettem benne és nemes jellemét, de nem ismertem föl szellemét, amelyre ragyogó jövő várt. Sokkal jobban hallgattam anyám sugalmazásaira is, mint szabad lett volna. Sok kicsinyességgel bosszantottam Wedellt. Elfelejtettem, hogy most már nemcsak egy udvarlómnak a hozzám kötéséről van szó, hanem arról, hogy egy igaz és hűséges szívet őrizzek meg magamnak. Én voltam az oka, hogy elhagyott, mert kétségbe kellett esnie miattam.

Hirtelen távozása és a szakítás mélyen, fájdalmasan érintett. De akkoriban még a szakításnak is csak a külsőségeit láttam. Azt hittem, Wedell rámunt és ezért nagyon szégyelltem magam az emberek előtt. De bizonyosan tudom – látja, őszintén bevallom – hamarosan megvigasztalódtam volna. Nem voltam szűkében a széptevőknek. Bizonyos, hogy Wedellt egész életemben hűtlen és csapodár embernek tartottam volna, ha az események nem terelik más irányba az életemet. Árva lettem.

Anyám váratlanul halt meg. Egyedül maradtam, a bátyám tartózkodási helyét nem ismertem. És ekkor, szerencsémre vagy szerencsétlenségemre, ma még nem merem eldönteni, megismerkedtem Arenberg gróffal és ő pártfogásába vett.

A gróf minden ragaszkodását reám pazarolta. Magához vett és amikor észrevette, hogy nem vagyok teljesen tehetségtelen, taníttatni kezdett. A legjobb tanítók oktatásában részesültem. De ez nem tartozik ide. Csak a szívemről akarok most beszélni.

Lassan kezdtem belátni, ki az a Wedell, aki valamikor egyedül az enyém lehetett volna. Sokat hallottam róla. Láttam, hogy azok az emberek, akikkel megismerkedtem, mélyen alatta állottak. A személye szeretetreméltóságáról nem is akarok beszélni. Megismerkedtem azokkal az emberekkel, akik szívesen látták, és lassan megértettem, mekkora kincset veszítettem el. Későn láttam be, hogy a csillogó üveg, amelyet én ostoba gyerekfejjel játékszernek hittem, igazi gyémánt volt. Én ezt a drágakövet dobtam el magamtól!

Amikor megismertem Wedell szerelmének valódi értékét, akkor láttam be, milyen magasról szállt le hozzám, milyen fáradságos munkára vállalkozott, amikor magához akart emelni. Csak azt nem tudtam megérteni, mit szeretett rajtam. Még ma sem értem.

Megbetegedtem. Vad gyönyörűséggel merültem el az emlékezés minden kínjába és fájdalmába. Még hűséges gondozóm, a gróf iránt sem éreztem igazi hálát. Ha nem emelt volna föl arra a magaslatra, ahonnan tisztán láthattam Wedell valódi értékét, akkor a fájdalmaim sem sajogtak volna olyan rettentően.

A lelki kínjaim hevessége természetesen enyhült idővel. De úgy éreztem, megszakad a szívem. A legcsekélyebb emlék, a legkisebb körülmény, amely az ő személyét lelki szemeim elé idézte, olyan betegesen szenvedélyes izgalom állapotába hozott, olyan görcsös merevségbe, amilyennek egyszer Párizsban ön is tanúja volt. Azt hittem, eljátszottam az életem boldogságát és csak a magam hibájából. Végtelenül szerencsétlen voltam.

Arenberg gróf rengeteget fáradozott, hogy másra terelje gondolataimat. Fiatalembereket hívott hozzám, külföldi utakra vitt. Végül belátta, hogy ez felizgat engem, és legjobb, ha magamra hagy a fájdalmammal és megvárja az idő gyógyító hatását.

Semmit sem vártam az élettől. Azt hittem, szilárdan hittem, hogy örökre elveszítettem a szeretni tudás képességét. Márpedig milyen célja lehet egy nőnek itt a földön, ha nem szeret?

Amilyen mértékben visszatért az egészségem, olyan mértékben éledezett bennem a remény, hogy az emlékek súlya lassan lehull a szívemről. Ez a reménykedés érzőbb szívűvé tett. Már nem néztem olyan idegenkedve a férfiakat, mint amikor még csak Wedellre gondoltam. Kedves don Lotario, azt hiszem, sikerült leigáznom magamban ezt a szenvedélyt. Tegnap este nyugodt maradtam, amikor megláttam a professzort. Ő is nagyon megváltozott. Ma már mások a követelményeim egy férfival szemben. Hogy őszinte legyek, nem tudom, ma megelégednék-e már akár ővele is!

Megmondhatja neki, hogy nyugodt vagyok, hogy hosszú küzdelmek árán végre odáig jutottam, hogy megint tiszta szemmel nézek a világba, és feléledt bennem a remény, hogy talán valamikor újra tudok szeretni. Mondja meg neki, hogy megbocsátottam, amiért elhagyott és belátom, nem cselekedhetett másképp. Bár ő is megbocsátana nekem! Mert tudom, hogy őszintén szeretett, és hosszú időre boldogtalanná tettem az életét. Nem tudom, a feleségét szereti-e olyan forrón, mint akkor engem szeretett. A magam részéről azt hiszem, hogy azt a férfit, aki ezután lép az életembe, még igazabban, egész lelkemből fogom szeretni. Mert csak most értem meg, hogy mi a szerelem. Kérem, mondja meg Wedellnek, hogy jobban sajnálom, mint magamat, mert ő akkor az egész szívét nekem adta, én pedig csak a szívemnek egy kicsinyke részét, amiről azt hittem, hogy az egész.

Mondja meg ezt, don Lotario... Azután kérem, fejezzük be ezt a beszélgetést. Életem leggyönyörűbb és legszomorúbb szakasza eddig Wedell szerelme volt. De nemsokára nem lesz számomra egyéb, mint egy lefutó csillag fénye az égen.

Therese elhallgatott. Don Lotario, aki lázas érdeklődéssel és szinte visszafojtott lélegzettel figyelt, némán, lehorgasztott fővel ült a helyén. Megértette, mi mehetett végbe a lány szívében. De vajon csakugyan tud mást szeretni Therese, vagy önmagát is ámítja? És ugyan ki lenne az a férfi, aki Wedell képét elhalványíthatná Therese szívében? Ő... don Lotario? Nem hihette.

HARM1NCNYOLCADIK FEJEZET

Ratour

Belépett a gróf. Futó pillantással vizsgálta a két fiatalt. Azok elgondolkodva ültek és a kandalló tüzébe meredtek.

– Sokáig elmaradtam – szólalt meg Arenberg. – De a levelemet bevégeztem, és az abbénak bizonyára örömet okoz majd, hogy don Lotario ismét ránk talált. Kedves Therese, ma este más látogatónk is lesz. Ratour úr üzent, hogy eljön hozzánk teára és talán Morelné is elkíséri.

– Ez annak a jele volna, hogy Morelné jobban érzi magát?

– Ratour a minap azzal biztatott, hogy Morelné fájdalma lassan a gyász állapotává enyhül. Ezt szívemből kívánom annak a derék asszonynak. Don Lotario, nem ismeri véletlenül Ratour urat Párizsból?

– Sohasem találkoztam ilyen nevű úrral.

– Persze, hiszen Ratour akkor fogságban volt – eszmélkedett a gróf. – Nos, akkor érdekes személlyel köt majd ismeretséget. Ratour orvos, vallásos ember és világfi is. Szerencsétlenségére a boulogne-i merénylet miatt belekeveredett abba a bonapartista perbe. Sikerült megszöknie, és most egy rendkívüli missziója hozta Berlinbe.

A gróf ezután elmondta a fiatal spanyolnak Morel és a felesége történetét. Don Lotariót erősen érdekelte a szerencsétlen asszony sorsa.

– Mindennap várjuk Herbault úrnak, Morelné sógorának az érkezését – mondta a gróf. – A feleségének a súlyos betegsége, amelyet nehéz szülése okozott, tartja vissza Párizsban. Egyetlen eset kivételével – itt a gróf futó pillantást vetett Therese-re – sohasem láttam igazabb és mélyebb fájdalmat, mint amelyet ez az asszony érez az ura miatt. Ratour minden fáradozása hiábavaló volt eddig Morelnénél, pedig mint érző szívű ember és orvos, kitűnően ért a lelki fájdalmak enyhítéséhez.

– Az ember csak akkor érti meg igazán a fájdalmát, ha tudja, hogyan találták meg egymást a férjével – mondta Therese don Lotariónak. Azután röviden elbeszélte mindazt, amit Morelnétől megtudott. Don Lotario a fejét rázta.

– Szinte hihetetlen a történet! – jegyezte meg azután. – Hanem az egész dologban az a felfedezés érdekel legjobban, amely engem is érint. Néhány londoni barátom annak a hitének adott kifejezést, hogy Monte Cristo gróf és lord Hope egy és ugyanaz a személy.

– Ez egyáltalán nem lehetetlen – vélekedett Arenberg gróf. – Monte Cristo hirtelen eltűnt. Lehet, hogy Kaliforniába vonult el. Talán alkalma lesz erről Morelnéval beszélni. Ez engem is nagyon

érdekelne.

Az inas Ratour úr és Morelné érkezését jelentette. Néhány pillanat múlva belépett a két vendég. Morelné mély gyászt viselt.

Don Lotario visszahökkent. Bármekkora változáson ment is keresztül azon a bizonyos éjszakán szerzett ismerőse, a spanyol az első pillanatban felismerte Rablasyt, a szökött fegyencet, azt az embert, akitől Arenberg grófot óvni akarta, de akiről az utóbbi mozgalmas hetek alatt tökéletesen megfeledkezett.

Hogy a felismerés kölcsönös volt-e, és Ratour vagy Rablasy is megismerte-e don Lotariót, azt a fiatalember nem állapíthatta meg. Egyetlen pillantással, egyetlen mozdulattal sem árulta el. Amikor don Lotariónak bemutatták, a legnagyobb nyugalommal és a világfi tökéletes udvariasságával hajolt meg előtte.

Ratour úr egész lénye megváltozott. Már nem az a hetyke és szemtelen tolakodó volt, aki a merészségével igyekezett don Lotariót lenyűgözni. Tökéletes, sima társaságbeli úr lett belőle. Az öltözete olyan embert sejtetett, aki törődik ugyan a ruhájával, de nem keresi a feltűnést. Figyelmes, viselkedése udvarias. Erős, fekete oldalszakállt viselt, arcszíne friss és egészséges. Don Lotario megállapította, hogy nem lehet sokkal túl a harmincon és hogy élénk, nyugtalan szemében van valami, ami érdeklődést kelt.

Annál lebilincselőbbnek találta a fiatal spanyol Valentine arcát. Emberi arcon még nem látta a gondnak és a bánatnak olyan kifejezését, mint ezen a boldogtalan fiatalasszonyén. Arcszíne fehér volt, mint a márvány, a szeme kivörösödött. De a fájdalomnak ebből a kifejezéséből valami mondhatatlanul vonzó báj és szeretetreméltóság áradt. Csak kőszívű ember nézhetett megindultság nélkül erre az arcra.

A teát a szomszédos szobában szolgálták fel. Ez a szoba is éppen olyan meghitt és otthonos volt, mint az, amelyben don Lotario eddig tartózkodott. A függönyök és a szőnyegek elvették a hang élét, a falon a komoly képek mintha arra vigyáztak volna, hogy a békét semmi ne zavarja meg.

Kényelmesen elhelyezkedtek az asztal körül. A beszélgetés eleinte általános témák körül forgott és szinte csak a gróf, Therese és Ratour beszéltek. Don Lotario Therese elbeszélésén gondolkodott, Valentine pedig szótlanul, lesütött szemmel üldögélt. Végül Therese vonta őt bele a beszélgetésbe.

– Morelné – szólította meg az asszonyt. – Don Lotario ismerőse Monte Cristo grófnak.

Ez a név felrázta az asszonyt fásultságából.

– Ó! – szólalt meg látható érdeklődéssel. – Valóban ismeri azt a nagyszerű embert?

– Azt hiszem, igen – felelte don Lotario, majd felsorolta azokat az okokat, amelyekből sejtését merítette.

Morelné meg volt arról győződve, hogy lord Hope az ő Monte Cristo grófjával azonos. Azután Haydée után érdeklődött. Sajnos, Lotario sohasem látta.

– Csak azt nem értem – csóválta a fejét Morelné –, hogy az uramat a gróf biztatta arra, hogy

Napóleon ügyéhez csatlakozzék. Márpedig a gróf mindenre számító ember, lehetőnek kellett tartania, hogy férjemet elfogják. Nem értem, miért engedte meghalni!

– Lehet, hogy Monte Cristo gróf is szorult helyzetben volt – vélekedett Lotario. Azután elmondta, amit a lord a váltóról írt neki.

– Ó, ez lehetséges! – rebegte Valentine könnyeit visszatartva. – Hanem mégis... mindazok szerint, amit az uram nekem a grófról elmondott, Monte Cristónak olyan gazdagnak kellett lennie, hogy hihetetlennek hangzik, ha valaki arról beszél, hogy ez az ember csődbe jutott!

– Pedig mégis így lehet – mondta Arenberg gróf. – Lord Hope-ot a saját kellemetlen ügyei akadályozhatták meg abban, hogy az ön szerencsétlen férjének a sorsa fölött őrködjék.

– Tudja ön a lord címét? – kérdezte Valentine. – írni szeretnék neki.

– Laguidais abbé ismeri – mondta Lotario. – Az abbé továbbíthatja az ön levelét. De hát persze... a lord már későn jönne!

Kínos szünet támadt. Don Lotario megszólalt, hogy megtörje a hallgatást.

– Ratour úr, ugye ön orvos? – fordult a franciához. – Milyen betegségekkel foglalkozik?

– Azok közé a gyakorló orvosok közé tartozom, akiknek a legkevesebb alkalmuk van arra, hogy tudásuknak hasznát vegyék – felelt Ratour udvarias mosolygással. – Különösen a lélek betegségeivel foglalkozom.

– Szóval az őrültséggel és a melankóliával? – érdeklődött Lotario.

– Az őrültségekkel nem annyira, mint inkább a mélabúval – magyarázta Ratour. – Kezdettől az volt a főtanulmányom, hogy vajon a szív és a lélek betegségei gyógyszerek segítségével enyhíthetők-e. Azt hiszem, a beteges lelkiállapot folytán a test betegsége is bekövetkezik, így az utóbbi gyógyításával az előbbin is segíthetünk.

– Általában az orvosok és a laikusok is más véleményen voltak eddig – jegyezte meg don Lotario. – Azt hitték, ha meg akarják gyógyítani a testet, akkor előbb a beteg kedélyét kell felvidámítaniuk.

– Ha ez lehetséges, akkor nincs a gyógyításnál könnyebb dolog – felelte Ratour. – Csakhogy ez néha teljesen lehetetlen.

– Sok beteget kezelt már? – kérdezte don Lotario. – Eredményeket is ért el?

– Azt hiszem, dicsekvés nélkül mondhatom, hogy Therese kisasszony részben az én szereimtől lett kissé vidámabb. Sajnos, Morelné asszonynál nem voltam ilyen szerencsés. Megveti az orvosságot, amelyet kínálok neki.

– Fölöslegesen fárad – jegyezte meg Morelné szilárdan.

– A homeopaták is azt tanítják, hogy a fájdalom, a szomorúság és az öröm gyógyszerekkel enyhíthetők – szólt közbe Arenberg gróf azzal a szándékkal, hogy másra terelje a beszélgetést.

– Ami Therese-t illeti, minden bizonnyal javult a kedélye, amióta Ratour urat megismerhettük.

Don Lotario ezekre a szavakra keserű, szúró fájdalmat érzett a szíve táján.

– Igazán nem tudom, hogy Ratour úr orvossága segített-e rajtam – mosolygott Therese. – Hátha egyéb okok is segítettek, amelyek a saját lelkemből fakadtak.

Ratour különös oldalpillantást vetett a leányra. Don Lotario ezt nem vette észre. Az asztalt bámulta. Therese szavaira még fájdalmasabban nyilait át rajta a féltés.

– A homeopaták azonban figyelmen kívül hagyták az egyes ember állapotát és egyéniségét – folytatta Ratour. – Csak általában kezelnek. Márpedig a legfontosabb, hogy az egyéniségét ismerjük annak, akit meg akarunk gyógyítani.

Ratour úr bőbeszédűen fejtegetni kezdte, hogy különböző vérmérsékletű emberekre milyen különbözőképpen hat a bánat és a lelki fájdalom. Don Lotariót meglepte, hogy Ratour valóban jártas a pszichiátriában. Honnan szerezte ezt a tudását? Hol tanulhatott ez a tolvaj, ez a rabló – mert hiszen Rablasy az volt – elmekórtant?

Therese Morelnével foglalkozott, mialatt a gróf és Ratour tovább folytatták a megkezdett vitát. Don Lotario úgy tett, mintha egy szép rézmetszetet nézne és gondolataiba merült.

Figyelmeztetnie kellene Arenberg grófot, hogy ki ez a Ratour úr. De mit jelentettek Ratour szavai? Valóban az ő orvosságai gyógyították volna meg Therese-t? Vagy... talán Ratour az a férfi, aki a lány szívébe az egykori vidámságot visszavarázsolta?

Ez a gondolat elviselhetetlen volt don Lotariónak. Ez az ember férkőzött volna abba a szívbe, amely valamikor a professzort szerette? Wedellt méltónak tartotta volna don Lotario arra, hogy a vetélytársa legyen. Előle, ha nehéz szívvel is, de kitért volna. De Ratour elől?! Lehetetlen!

Hirtelen megzavarták elmélkedésében. Morelné felemelkedett, hogy elbúcsúzzon. Ratour is elkísérte.

– Remélem, nemcsak itt találkozunk! – jegyezte meg Ratour, amikor don Lotariótól búcsúzott. Nem tisztelne meg egyszer a látogatásával? Itt a névjegyem.

Don Lotario viszonozta az udvariasságot, majd elváltak.

A fiatal spanyol lassan ment hazafelé. Ez a nap eseményekben bővelkedett. Először a professzor elbeszélése, majd Therese vallomása, most meg a Rablasyval való találkozás... szinte sok is volt! Hazament. Csak ruhát akart cserélni, hogy megint elinduljon. Mert az ilyen komor gondolatokra szűknek érezte a szobáját.

Alig ért a szobájába, az inasa jelentette, hogy egy úr várakozik odalenn, a névjegyét is átadta és beszélni kíván vele. Don Lotario a Ratour nevet olvasta a névjegyen. A francia tehát beszélni akar vele.

Belépett Ratour úr. Nagyon udvarias volt.

– Bocsásson meg, don Lotario – mondta –, hogy zavarom, de néhány percet beszélnem kell önnel. Megengedi?

– Nagyon szívesen – egyezett bele Lotario hűvösen. – Mi a tárgya ennek a beszélgetésnek?

– Az előző ismeretségünk – felelte Ratour elfogulatlanul.

– Bocsánat – jegyezte meg a spanyol, aki próbára akarta tenni emberét. – Igazán nem emlékszem, hogy önt valaha is láttam volna.

– Nem tudom, hálás legyek-e önnek a tapintatos titoktartásért, vagy megsértődjem a feledékenysége miatt – mosolygott Ratour. – De az ön meghökkenése, amikor megpillantott, nagyon nyilvánvaló volt. Tudtam, hogy rámismert.

– Hát mégsem tévedtem volna?! – mondta don Lotario komoran. – Ez teljesen lehetetlen! Az az ember, akit önben felismerni véltem, rabló, talán gyilkos is!

– Ahogy akarja! De én mégis, valóban Rablasy vagyok.

– Elég vakmerő ahhoz, hogy olyan becsületes emberek társaságába tolakodjék, mint a gróf?!

– Amint látja! De azt is láthatja, mennyire siettem magyarázatot adni önnek arról, amit olyan különösnek talált. Hajlandó meghallgatni?

– Valóban kíváncsi vagyok, hogyan magyarázza meg ezt a természetellenes dolgot.

– Nyílt és vakmerő vagyok, és ön ezt már azóta tudja, amikor megmondtam a nevemet. Álarcot csak akkor öltöttem, ha az elkerülhetetlenül szükséges volt. Most egy történetet szeretnék elmondani, életem rövid történetét.

A szüleim jómódú emberek voltak, Provence-ban. Igen jó nevelést kaptam és apám az orvosi pályára szánt. Párizsba mentem és hozzákezdtem tanulmányaimhoz. Léha fickó voltam, igen sokat költöttem. Szüleim halála után egy év alatt végére jártam a vagyonomnak. Nem tudtam, miből éljek meg. Attól visszariadtam, hogy orvosi gyakorlattal egyszerű és szegényes jövedelmet szerezzek magamnak. Arra gondoltam, Itáliába megyek és ott az abruzzói rablók közé állok. De aztán eszembe jutott, hogy Spanyolországban, don Carlos seregében is kellemes foglalkozást találhatok. Spanyolországba mentem. Részt vettem az ottani csatározásokban, de sokat nélkülöztem. Megszöktem, visszatértem szülőföldemre, Provance-be, hogy ott saját szakállamra független, regényes életet éljünk.

Ne tartson közönséges tolvajnak vagy rablónak, don Lotario. Bizonyos, hogy a törvény értelmében gonosztevő vagyok. Az is bizonyos, hogy halálra ítéltek volna kihágásaim miatt. De nem terheli közönséges gaztett a lelkiismeretemet. Ha Franciaország olyan ország volna, mint Itália, a nevem a nép száján élne, mint Fra Diavolóé, vagy Rinaldóé. Épp ezért nem tekintem magam kitaszítottnak, akinek félnie kellene a világgal való érintkezéstől. A múltamra természetesen fátyolt kell borítanom. Emiatt azonban a jövőmnek nem kell és nem szabad halottnak lennie. Ezért szöktem meg, amikor a tűzvész kedvező alkalmat nyújtott, így ismerkedtem meg önnel.

– Tegyük fel, hogy hitelt adok szavainak – mondta don Lotario. – Hogy egyezik ez azzal a

viszonnyal, amelyben ön Morelnével áll és azzal, amelyben ön az asszony férjével állítólag volt?

– A dolog úgy van, ahogy elmondtam. Csak éppen nem Napóleon terveiben való részvétel, hanem a múltam miatt kerültem vád alá. Érintkeztem Morellel, akit a szomszédos cellában őriztek. Nem láttam persze, hogy meghalt volna. De halála előtt valóban rámbízta utolsó kívánságait, mert bonapartistának tartott. Azt hiszem, ebben nincs semmi gonoszság.

– Látszólag nincs – jegyezte meg don Lotario. – De miért csatlakozott a grófhoz?

– Véletlen volt, amely azonban sokkal komolyabb következményekkel járt, mint eleinte gondoltam. Abban az időben titokban éltem Párizsban, hogy kedvező alkalommal külföldre menekülhessek. Az, hogy egyszer Tortoninál látott, nem mond ellent a szavaimnak. Párizsban akkor él az ember a legnagyobb titokban, ha a nyilvánosságot keresi. Felvettem a Ratour nevet és megismerkedtem egy úrral, aki ismerte Arenberg grófot és bemutatott neki. Amikor meghallottam, hogy a gróf Berlinbe indul, úgy reméltem, jó betegeket szerezhet nekem, így csatlakoztam Arenberghez. De nem azért jöttem, hogy ezt mondjam el. Ez nem volna elég ok, hogy múltamról és első találkozásunkról hallgasson. Sokkal nyomósabb okaim vannak. Becsüli ön Arenberg grófot? Becsüli Therese-t?

– Természetesen – felelte őszintén don Lotario. – Mindkettejüket kitűnő embernek tartom.

– Egy véleményen vagyunk! – helyeselt Ratour. – Nos, amikor a gróffal és Therese-zel közelebbi ismeretségbe kerültem, mindinkább meggyőződtem arról, hogy ez a két ember nemcsak tisztességes jövőt biztosíthat számomra, de kibékíthet az egyszerű polgári élettel is. Van valami, ami még erősebben a családhoz láncolt. De kérem, ígérje meg, hogy arról amit elmondok, hallgatni fog, mint a sír.

– Nem adom feltétlenül a szavamat – felelte don Lotario óvatosan. – Csak annyit ígérek meg, hogy amíg komoly és parancsoló kötelességem nem kényszerít beszédre, hallgatni fogok.

– Nekem ennyi is elég – hajolt meg Ratour. – Arenberg gróf kedveli az orvosokat, így csakhamar bizalmasabb viszonyba kerültünk. Az öregúr elmondta Therese történetét. Mármost, mivel a boldogtalan szerelemnek nincs egyéb orvossága, mint egy újabb szerelem, megfogamzott bennem a gondolat, hogy hátha engem szeret és tudtomon, akaratomon kívül mindennél többet tettem a gyógyulása érdekében.

Nincs határozott bizonyítékom, mégis határozottan tudom, hogy szeret. Kell még többet mondanom? El akar árulni a grófnak?

– Még megfontolom – felelte don Lotario tompán, és meredten nézett maga elé. – És ha Therese mégsem szereti önt?

– De szeret! – erősködött Ratour. – Ezernyi apró jelből észrevettem. Nem tagadom, minden más esetben a kötelességét teljesítené, ha mindazt elmondaná ismerőseinek, amit tud rólam. Meg akar gátolni abban, hogy becsületes ember lehessek? Boldogtalanná akarja tenni Therese-t? Meg akarja keseríteni a gróf életét arra a kis időre, ami még hátravan számára? Ezt nem teheti, és nem is fogja megtenni.

– Meg kell fontolnom a dolgot – jegyezte meg don Lotario. – Azt sem tudom, hihetek-e önnek? Azt

mondta azzal a szándékkal kötött ismeretséget a gróffal, hogy becsületes jövőhöz segítse. Akaratomon kívül mégis kihallgattam egy beszélgetést, amelyet akkor folytatott egy másik úrral, amikor épp a gróf házából távoztak. Kísérőjének azt mondta, az a terve, hogy kihasználja a gróf jámborságát, hogy megcsalhassa.

– Ezt mondtam volna? – csodálkozott Ratour, aki első ijedtségéből hamarosan magához tért. – Valószínűleg félre akartam vezetni társamat, aki züllött ember. Bevallom, kezdetben nem vettem olyan komolyan mint most. De ki ismerheti a grófot anélkül, hogy jobb emberré ne válna? Ki szeretheti Therese-t anélkül, hogy minden gonoszságot kiűzzön magából?

– Ön szereti Therese-t? – kérdezte don Lotario. – Eddig nem beszélt erről.

– Ki nem szereti Therese-t? Párizsban szinte féltékeny voltam önre, bár ott, a gróf házában egyszer sem találkoztam önnel. Don Lotario, mondja meg nyíltan, elárul engem, vagy bizonyos lehetek arról, hogy hallgatni fog?

– Holnap levélben értesíteni fogom elhatározásomról – felelte don Lotario.

Ratour felemelkedett.

– Rendben van, köszönöm. És minthogy előre tudom, mire határozza el magát, hiszen becsületes ember, szeretnék egy baráti jó tanácsot adni. Ma hallottam, hogy vagyoni körülményei megrendültek. Kitűnő alkalom kínálkozik a pénzügyeit a lehető legkellemesebben rendbehozni. Most már ismeri Morelnét. Vagyonát nagyjából kétmillió frankra becsülöm. Még mindig a legszebb asszonyok közé tartozik, és fiatalabb, mint sok hajadon leány.

– Köszönöm – hálálkodott gúnyos mosollyal don Lotario. – Kérem bízza rám, hogy magam keressek feleséget magamnak. Hiszen meglehet az is, hogy tervei Therese-t illetően csütörtököt mondanak és akkor bizonyára bántaná önt, hogy Morelnét másnak engedte át. Először önmagára gondoljon!

– Úgy látom, kételkedik Therese iránt érzett szerelmem őszinteségében – botránkozott meg Ratour.

– Oh, egyáltalán nem! – tiltakozott don Lotario. – Mégis csak jobb így. És még valamit! Annakidején Párizsban csodálkozva olvastam, hogy nem szökött meg, hanem még mindig az igazságszolgáltatás kezében van. Hogy lehetséges ez?

– Meglehet, hogy valamelyik másik rabot tévesztik össze velem. Azóta már bizonyosan tisztázódott a dolog. De bocsássa meg, hogy ilyen későn zaklattam. Isten önnel! Holnap várom a levelét.

Kezet akart nyújtani don Lotariónak, de a fiatalember kitért a baráti közvetlenség elől. Ratour elment.

– Szereti Therese-t! És Therese is szereti őt! Jóságos Istenem... ezt nem bírom elviselni!

Lotario fölvette bundáját és lesietett a téli utcára. Havazni kezdett. Ő azonban nem törődött az időjárással. Órák hosszú során keresztül barangolt az utcákon.

Ez a csapás sokkal keményebben érte, mint minden eddigi. Abban a tudatban, hogy egy nő azért

nem viszonozza a vonzalmunkat, mert egy régi, elvesztett szerelem emléke zárja be előttünk a szívét, még van valami vigasz, különösen, ha tudjuk, hogy a férfi méltó volt a szerelemre. De az a gondolat, hogy olyan valaki miatt utasíthatnak el, aki mélyen alattunk áll, mérhetetlenül keserű fájdalom tőrével döfi át szívünket. Don Lotario még egyszer végigszenvedte a pokoli kínt, ami szinte megőrjítette a Párizsból Londonba tett út alatt, sőt minden kínt, minden fájdalmat százszorosán érzett.

Azt határozottan tudta: Ratourt nem szabad elárulnia. Don Lotario érezte, hogy most már nem pusztán kötelességérzésből vádolná meg a gazfickót, hanem azért tenné, hogy a maga útjából elhárítsa vetélytársát. Ezt pedig becsületérzése és lelkiismerete nem tűrhette. Nyugodtan kell tűrnie, hogy Ratourt a lány közelében lássa.

De mégsem, erre nincs szükség! Semmi sem kényszerítheti, kötelezheti arra, hogy továbbra is eljárjon a gróf házába. Miért növelje a saját gyötrődését azzal, hogy amikor Therese-t meglátogatja, elszenvedje, hogy a lány mást helyez elébe. Elhatározta, hogy kerülni fogja a gróf házát és száműzi magát Therese közeléből. Minden reménye füstbe ment hát. Holtfáradtan tért vissza a lakására. Leült íróasztalához és csak ennyit írt Ratournak: „Hallgatni fogok!”

Ekkor szemébe ötlött az a papírlap, amelyet Lord Hope adott neki útravalóul. Az utóbbi időben sokszor olvasgatta. A papíron általános életszabályok álltak, a lord saját tapasztalataiból szűrte le őket. Don Lotario eleinte nem sokat törődött ezekkel a szabályokkal, de amikor belekeveredett az élet küzdelmeibe, belátta, milyen egyszerű és mélységes igazságokat hirdetnek ezek a szabályok és sokszor vigasztalást talált bennük. A szeme sokáig pihent egy helyen: „Ha úgy érzed, hogy valamilyen szerencsétlenséget, vagy kellemetlenséget nem bírsz elviselni, akkor *próbálj* meg legalább ellenállni neki. Ha belátod, hogy nagyon gyönge az erőd, vagy a szerencsétlenség túlságosan nagy, még mindig elég időd van arra, hogy megadd magad a sorsnak”

– Megpróbálom! – sóhajtott don Lotario és letette a teleírt lapot.

HARMINCKILENCEDIK FEJEZET

A gyanú

Amikor don Lotario másnap reggel későn fölébredt, a szolgája egy levelet adott át neki. A címet idegen női kéz írta. A fiatal spanyol szíve megremegett arra a gondolatra, hátha Therese küldött neki meghívót.

De tévedett. A levél tartalma egész más volt. így szólt:

„Igen tisztelt don Lotario!

Bár én csak tegnap óta ismerem önt és jól tudom, hogy semmiféle baráti szolgálatot nem kívánhatok, mégis érzem, hogy részvétét a boldogtalanoktól nem tagadja meg. Kérem, látogasson meg ma tizenkettő és egy óra között. Ha esetleg Ratour úr, aki ugyanebben a házban lakik, találkoznék Önnel, kérem mondja neki azt, hogy ez a látogatás csak udvarias kötelesség. De remélem, Ratour nem lesz odahaza.

Morelné”

Don Lotariót meglepte ez a levél. Minthogy már tizenegyre járt az idő, gyorsan felöltözködött és bérkocsit hozatott. Sejtelme sem volt, mit akarhat tőle Morelné. Az az érdeklődés, amelyet kezdetben érzett az asszony iránt, ellanyhult, amikor megtudta, hogy az asszonyt szoros kötelék fűzi ahhoz az emberhez, akit a lelke mélyéből gyűlölt. A levél Ratourra vonatkozó néhány szava úgy hangzott, mint valami óvatossági intézkedés. Csak nem fél Morelné is ettől a gazfickótól?

Nem kellett messzire mennie. A lakása közel volt Morelné házához. Don Lotario a Gendarmenmarkton lakott, Ratour és Morelné pedig a Behrenstrassén, a Wilhelmstrasse közelében. Néhány perccel később don Lotario már azon a lépcsőn haladt fölfelé, amely Morelné lakásához vezetett.

Öreg szolga nyitott ajtót és don Lotariót, miután megmondta a nevét, Valentine fogadószobájába vezette.

A fiatalasszony már türelmetlenül várta a spanyol érkezését. Izgatottan sietett vendége elé.

– Ó, uram! – fogadta. – Egész délelőtt szántam-bántam, hogy elküldtem azt a levelet. Másik alkalmat kellett volna kivárnom, hogy kérésemmel önhöz forduljak. Bocsánatot kérek érte.

Az asszony őszinte, meleg hangon beszélt. Amikor könyörgött, még a szeme is könnybe lábadt. Don Lotarióban elaludt a gyanú, amely eleinte fészket vert a szívében.

– Megtisztel a bizalma! – felelte don Lotario. – Kérem, beszéljen!

– Bizalmam! Igaza van, a bizalmammal akarom megajándékozni! Magam sem tudom, hogyan támadt az a gondolatom, hogy éppen önhöz forduljak. Lehet, hogy azért, mert összeköttetésben van Monte Cristo gróffal, azzal az emberrel, akit én mindenekfölött tisztelek. De bocsásson meg... Ratour minden pillanatban itt lehet, hogy meglátogasson. Sietnem kell. Mi a véleménye Ratour úrról?

A kérdésnek olyan komoly volt a hangja és Morelnén meglátszott, milyen feszülten várja a feleletet, hogy a fiatal spanyol meghökkent és gondolkodóba esett.

– Asszonyom – habozott. – Ratour urat én csak tegnap óta ismerem. Tehát...

– Ez igaz – vágott a szavába Valentine, aki csupa izgalom és aggódás volt. – De azt szokták mondani, hogy az első benyomás a döntő. Mondja meg, miért éreztem bizalmat ön iránt, hiszen azelőtt sohasem láttam? Mért érzem ugyanezt Arenberg gróf és Therese iránt is? Feleljen: mit érzett, amikor Ratourral találkozott?

– Ha így adja föl a kérdést, azt kell felelnem, hogy Ratour nem az a fajta ember, aki iránt feltétlen bizalommal lennék.

– Egészen az én érzésem! Ezt súgja nekem is valami! – takarta el két kezével arcát. – Úgy van, magam sem tudok bízni benne, nem tudom miért. Hiszen csak beszélhetnék róla Arenberg gróffal!

– Mért ne beszélhetne vele, asszonyom? – kérdezte don Lotario.

– Miért?! Ó, Ratour annyira befészkelte magát a gróf kegyeibe, hogy semmit sem mernék róla mondani – vergődött Valentine.

– Mit is mondhatnék? Hiszen csak meghatározhatatlan gyanút érzek iránta. Nem tudom elhinni, hogy az uram halott! – tört ki a zokogás a fiatalasszonyból. – Pusztán Ratournak a szava nem elég nekem!

Don Lotario meglepetten, kutató szemmel nézett az asszonyra.

– Van valamilyen oka arra, hogy kételkedjék a férje halálában? – kérdezte don Lotario. – Én tegnap este hallottam a halála történetét. Hihetőnek hangzott.

– Úgy van, hihetőnek! – tördelte a kezét Valentine. – És én mégsem hihetem! Nem tudom, Ratour félrevezet-e engem, vagy valamilyen határozott céllal többet vagy kevesebbet mond el, mint amennyit tud. De gyanakszom rá. A szívem azt súgja, Morel még él!

– De kell, hogy alapos okai legyenek a gyanúra – jegyezte meg don Lotario, aki egyáltalán nem tartotta képtelenségnek, hogy Ratour nem jár igaz úton.

– Nehéz lesz megmagyaráznom, de azért megpróbálom. Először is nem hihetem, hogy Lajos Fülöp kormánya olyan kegyetlen volna, hogy titokban kivégeztessen egy embert, akinek alig van valami része a vádként felhozott bűnben. Igaz, politikai ügyekben történtek már hallatlan dolgok, de ennyire mégsem fajulhat. Akkor is feltétlenül megengedték volna az uramnak, hogy engem még egyszer láthasson, vagy egy utolsó levelet, végső búcsúszót küldjön.

– Igaza van! – helyeselt don Lotario.

– Elvégre a tizenkilencedik században élünk! – folytatta az asszony. – Ma már lehetetlenek Franciaországban az efféle rémségek!

– Mi érdeke lehet Ratournak, hogy önt megtévessze és idecsalja?

– Hátha a kormány ügynöke? – találgatta Morelné. – Hátha a kormány a legvégső eszközöket is meg akarja próbálni, hogy az uramat kényszerítse, árulja el azt a nevet, amelyet ismerni akarnak. Hátha azt mondják neki, hogy engem addig nem láthat viszont, amíg nem teljesíti a kormány kívánságát?

– Hogy őszinte legyek... ez nem valószínű.

– Vagy pedig... Ratour a maga szakállára dolgozik – folytatta habozón Morelné. – Hogy miféle céljai lehetnek, azt nem tudom. Talán ismeri az uram helyzetét, esetleg tudja, hogy ő nem tud most megvédeni engem, vagy olyan céljai vannak, amelyek... nem, erről nem lehet beszélnem!

– Komolyan megdöbbent! – szakította félbe don Lotario a piruló asszony szavait. – Hiszen akkor Ratour egészen közönséges gazember volna! Önnek mégis kell, hogy okai legyenek erre a gyanúra! Ajándékozzon meg a teljes bizalmával! Beszéljen nyíltan!

– Nehéz lesz, de megpróbálom. Ratour eleinte nagyon udvariasan viselkedett velem, úgy gondoskodott rólam, mintha valóban jó barátja lett volna a férjemnek. De miután látta, hogy fájdalmam nem csöndesedik, még azután sem, hogy idejöttünk Berlinbe, megváltozott a viselkedése. Már nem volt a barátom, a védelmezőm. Más dolgokról is beszélt, már olyan szavakat is szőtt a beszédébe, amelyeknek arra kellett célozniuk, mintha férjem a halála előtt azzal bízta volna meg, hogy valamikor a gyermekének a gyámjává, talán az én férjemmé is legyen. Sohasem beszélt nyíltan, de kitaláltam, mire célozgat. Ez utálatot és idegenkedést támasztott bennem iránta. Én más férfi felesége! És talán Morel még nem is halott! És ha halott volna is... hogyan szerethetnék valaha is másik férfit? Hogyan gondolhatnék arra, hogy másé legyek, amikor még a gyászruhát viselem elvesztett férjemért!

– És Ratour még most is így beszél? – kérdezte don Lotario feszült figyelemmel.

– Már nem. Hirtelen változott meg velem szemben a viselkedése. Szinte hideggé vált. Szinte sohasem beszél már Morelról és amikor én azt mondtam, hogy nyugodtan visszamehetnék Párizsba, nem szegezte a kívánságom ellen azokat az érveket, amelyeket azelőtt állandóan hangoztatott. Ez még jobban megerősített abban a meggyőződésemben, hogy csak azért csalt el Párizsból, hogy semmi se akadályozza a terveit. Most már szeretne tőlem szabadulni.

Don Lotario nem kételkedett a fiatalasszony szavaiban. Ő tudta, amit Valentine csak sejtett: Ratour csaló, gonosztevő. Sőt a spanyol még ennél is többet tudott, ismerte azt a viszonyt, amelyben Ratour Therese-zel állott. És Ratour elhidegült Morelné iránt, amint Therese-ben kezdett reménykedni.

– Párizsban élő rokonaitól nem kért még bővebb felvilágosítást? Nem írt még nekik?

– Épp ez erősít meg a gyanúmban! – pattant fel Morelné. – Egyetlen levelet sem kaptam Emanueltől és Julie-től. Pedig már három levelet is írtam nekik!

– A levelek továbbítását persze Ratour úrra bízta?!

– Úgy van. Ratour azt mondta, hogy a leveleket elküldte, de csak egyszer kapott választ Emanueltől. Ebben a levélben a sógorom – állítólag – azt írta neki, hogy a felesége betegsége miatt nem jöhet el hozzám. A levelet azonban Ratour nem mutatta meg nekem.

– Ez gyanús! De úgy hiszem, nem volna nehéz Ratour tudta nélkül levelet küldenie Párizsba.

– Ne higgye! – legyintett Valentine. – Úgy vigyáz rám, úgy őriz, mint egy foglyot. Egyedül sohasem enged elmennem hazulról, mindenről ő gondoskodik, senkit sem enged hozzám. Ez a napnak az egyetlen órája, amikor remélhettem, hogy egyedül beszélhetek önnel, mert rendszerint ilyenkor megy el Therese kisasszonyhoz és Arenberg grófhoz látogatóba. Ha meg is mondom neki, hogy ön itt volt, Ratour nem láthat mást az ön látogatásában, mint az udvariasság bizonyítékát.

– Ratour gyakran jár el a grófhoz? – kérdezte don Lotario.

– Mostanában napjában kétszer is ott van. Csak attól tartok, minden pillanatban visszatérhet. Egy óra van. Ezért kérem, don Lotario, írjon a sógoromnak, itt a címe, fesse le előtte a helyzetemet, és kérje, hogy válaszoljon, de az ön címére, írja meg neki, hogy mindenekelőtt Morelról szerezzen teljes bizonyosságot. Nem hiszem, nem tudom elhinni! Azután írjon Laguidais abbénak is, vagy közvetlenül lord Hope-nak, akit én Monte Cristo grófnak tartok és tudassa vele az uramnak a sorsát. A gróf segíteni fog, ha tud.

– Még ma teljesítem a kívánságát! – ígérte don Lotario. – És kérem, legyen résen Ratourral szemben. Magam sem bízom benne. Erre megvannak az okaim.

– Oh, mondja, milyen okai vannak? – kérte Valentine. – Szeretném, ha bizonyosat tudnék róla.

– Még nem beszélhetek – tért ki Lotario a kérés elől. – Ne is kérdezzen! Isten önnel!

– Meg se nézi az én kis Edmondomat? – hívta vissza az asszony.

Besietett a szomszéd szobába és kihozta a kisfiát. Kedves és bájos gyermek volt. Olyan barátságosan mosolygott Lotarióra, hogy a spanyol elkérte anyjától, majd jókedvűen játszani kezdett a kisfiúval, pedig csöppet sem volt tréfás hangulatban.

– Látja, milyen barátságos önhöz a kisfiam! – mondta Valentine. – Miért nem szenvedheti Ratourt? Ijedten kiabál és sírva fakad, ha meglátja... Hanem már jön is! Most menjen, don Lotario és mondja azt, hogy nem beszélt velem, mert kiüzentem, hogy nem érzem jól magam. Köszönöm, hogy eljött! Írjon Emanuelnek, minél előbb!

Kérőn nézett a spanyolra, és melegen megszorította a kezét. Don Lotario elsietett. A kapu előtt találkozott Ratourral. A francia nagyot nézett.

– Morelné asszonyt szerettem volna meglátogatni – jegyezte meg Lotario erőltetett mosolygással –, de kiüzent, hogy beteg. Kérem üdvözölje nevemben.

– Nagyon szívesen – ajánlkozott Ratour. – Máskor majd bizonyosan fogadja önt.

– Remélem – mondta Lotario. – Megkapta a levelemet, Ratour úr?

– Megkaptam és szívből köszönöm! – hálálkodott a francia. – Tudtam, hogy gavallér emberrel van dolgom!

– Isten önnel, uram! – köszönt el a spanyol.

– Isten önnel, don Lotario! A viszontlátásra minél előbb!

NEGYVENEDIK FEJEZET

Az óhajok hegyén

Edmond Dantčs és Haydée egymás mellett ültek a férfi szobájában.

A lord háziköntösben volt. Öltözéke világos, egyszerű anyagból készült, mégis olyan méltóság és nemesség öntötte el egész lényét, hogy bizonyosan megbabonázott volna mindenkit, aki tanúja a bizalmas, meghitt családi jelenetnek. Az a férfi, aki a világ előtt mesterien játszott bármilyen szerepet, aki mindenféle rangú ember helyzetébe pompásan bele tudott illeszkedni, itt levetett magáról minden álarcot. Itt csak kedves ember volt, jó férj és szerető családapa. Itt jó kedv sugárzott a szeméből, mosolygott és arcáról leolvadt a kemény zárkózottság, amely minden idegent és ismerőst kellő távolságban tartott. Szeme gyöngédségtől sugárzott, amikor Haydée-re nézett.

A bájos fiatalasszony egy fiúcskát tartott a karján. A gyermek alig múlhatott egyéves. Ártatlan, kedves arcán atyjának nyugodt komolysága és anyjának bájos szépsége egyesült.

A gyermek tekintetéből meglepő okosság csillogott. Sok vénasszony bizonyára arra következtetett volna, hogy a gyermek nem sokáig marad itt a földön. Pedig erős, egészséges, pirospozsgás arcú gyermek volt. A kicsi most fáradt volt és álmosan hunyta le a szemét. Haydée szelíden ringatta a karján, míg csak el nem aludt.

– Haydée, drága feleségem – beszélt Dantčs a feleségéhez. – Nagyon fontos elhatározásomat közlöm most veled. Azonkívül a tanácsodat is szeretném kérni.

– Ugyan, Edmond, mért gúnyolódsz? Az én tanácsomat? – mosolygott Haydée. – Ugyan miben adhatnék én tanácsot neked? Épp így a kisfiadtól is megkérdezhetnéd a véleményét.

– Nem, nem! Ti nők rendszerint ráhibáztok a helyes megoldásra – tiltakozott Dantčs. – Arról van szó, hogy vissza akarok térni Európába.

– Amint kívánod! – egyezett bele Haydée. – Már régen gondoltam arra, hogy ez az elzártság tartósan nem tetszhet neked.

– Nem azért. Amikor idejöttem Kaliforniába, magányra és csendességre szomjaztam. Terveim véghezvitelében minden erőmet össze kellett szednem. Célomat elértem, sőt talán túl is lőttem rajta. Magányt kerestem, hogy visszapillanthassak a múltra és új terveket kovácsoljak a jövőre. Nem tudtam, hogy a véletlen itt még nagyobb gazdagsághoz juttat, mint amekkora már a birtokomban volt. Ezek a kincsek nem maradtak hatás nélkül a terveimre. Kibővíthettem, átalakíthattam azokat. Emlékszel arra az éjszakára, amikor megleptél a laboratóriumban és mikor először tettem próbát az arannyal?

– Hogyne emlékeznék! Azon az éjszakán bámultalak és csodáltalak! Tudom, Edmond, mindig

tudtam, hogy nagy dolgokat forgatsz az elmédben, de hogy a szellemed az egekig szárnyal, azt addig nem sejtettem.

– Te a szerelem szemével látsz engem és épp ezért túlbecsülöd az értékemet – mosolygott Monte Cristo. – Szóval most már annyi kincset gyűjtöttem, amennyije valószínűleg egyetlen embernek sincs a világon. Gyarmatot alapítottam itt, amely megerősödik és akkor is virágozni fog, amikor én már nem leszek. Több kincsre már nincs szükségem céljaimhoz, elhagyhatom tehát az Óhajok Hegyét. Európában már elhomályosodott az emlékem. Megint megjelenhetek ott, nem kell attól tartanom, hogy azonnal rám ismernek.

– Tehát megint a nagyvilágba akarsz menni?

– A kérdésednek aggódó a hangja, kedvesem! Van valami kifogásod?

– Nincs, Edmond, nincs. De Párizsban, még jól tudom most is, csak ritkán voltál mellettem...

– Attól tartasz hát, hogy Európa lármája elvonhat tőled! – vágott közbe Dantčs mosolygó arccal. – Nem, ettől ne félj. Nem akarok Párizsba visszatérni, legalábbis nem hosszabb időre. Mindig veled leszek. Hanem odaát történt egy és más, s ez kívánatossá teszi, hogy azok közelében legyek, akiket szeretek. Amerikában egyelőre minden dolgomat elvégeztem. Ez a világrész még nagyon új, nagyon fiatal. Magára kell hagynunk. Az új államalakulások viharos forrongásában minden emberi számítás csütörtököt mond. Méltó feladat volna, hogy belevessem magam ebbe az összevisszaságba, hogy rendet teremtsek és megszervezzem. Amerika azonban még mindig Európától kapja a törvényeket. Még mindig Európa a kultúra szülőföldje és forrása, tehát aki Amerika érdekében akar dolgozni, annak Európában kell működnie. Kalifornia számára már elegyengettem az utat. Ezt az országot néhány év alatt elárasztják a kivándorlók és ez a gyönyörű föld Észak-Amerikához fog csatlakozni. Itt már nem sok hasznomat vennék.

– Mondd, Edmond, régen szerettelek volna megkérdezni, hogy van Villefort? – érdeklődött Haydée. – Abban reménykedtél, hogy a kedélye itt meggyógyul.

– Hiú remény volt – sóhajtott Monte Cristo. – De talán jobb is így neki, hogy nem lát vissza a múltjába, hiszen az rettenetes. Egyetlen reményem van: abban a pillanatban bízom, amelyben Valentine-t viszontlátja. A gyermeke és halottnak hiszi. Mindig nagyon szerette a leányát. Talán még áldás a számára, hogy nem nyeri vissza tiszta elméjét, míg Valentine-nal nem találkozott és az a tudat, hogy leánya még él, vigasztalást ad majd neki.

– Borzasztó ennek az embernek a sorsa! – mondta Haydée. – Iszonyú lehetett tudni azt, hogy valamennyi rokonát a felesége mérgezte meg! Azután a harc a szerelem és a kötelesség között, amely azt parancsolta neki, hogy vád alá helyezze, majd az asszony halála egy napon a fiával, akit szintén magával vitt a halálba és végül a felfedezés, hogy Benedetto, a gyilkos, szintén az ő fia!

– Ne emlékeztess erre, Haydée, kérlek! – nyögött fel Dantčs fájdalmasan. – A bosszúmban messzebbre mentem, mint akartam. Csak az volt a szándékom, hogy letaszítsam arról a fényes polcról, ahová följutott, hogy azután Párizstól távol Valentine-nel és a törvényes fiával együtt menedéket teremtsek neki. Nem tudhattam, hogy a dolgok így fognak alakulni. De Isten megsegít, hogy jó tettekkel vezekeljek és jóvá tegyem azt, amit Villefort ellen vétettem. Ha jól meggondolom a dolgot, minden szörnyűségért, ami érte, ez az ember csak saját tetteit okolhatja. Villefort volt a legádázabb

ellenségem.

– A végzet csapásai még akkor sem szűntek meg, amikor már elhagytad Európát – vigasztalta Haydée. – Nem azt írta-e neked Laguidais abbé, hogy Danglars bárónét ez a Benedetto gyilkolta meg?

– Igaz, de ebben a csapásban én ártatlan vagyok! Annak sem én vagyok az oka, hogy a francia bírák elengedték ezt a gonosztevőt és hagyták, hogy két éven át Párizsban folytathassa az üzelmeit. Ugyan melyik ember lelkében bukkanhat fel az a gondolat, hogy saját édesanyját megölje?! Londonban majdnem sikerült elfogniuk. De megint elmenekült és csak Isten tudja, merre irányította bűnös lépteit. De nem törődöm vele. Menjen, amerre akar. Ezzel az emberrel semmi dolgom sincs többé.

– Vajon nem akar bosszút állni rajtad? – aggodalmaskodott Haydée.

– Erre már én is gondoltam – jegyezte meg Monte Cristo –, hiszen volna rá oka. De nem félek tőle!

– Ne is gondoljunk rá, beszéljünk vidámabb dolgokról. Mi lett abból a francia nőből, Morcerf tábornok lányából, aki a mormonoknál volt?

– Nem tudok határozottat mondani a jövőjéről – felelte Dantčs. – Boldogsága annak a férfinak a viselkedésétől függ, akihez az élete sorsát fűzte. De remélem, még boldog lesz vele. Különös, hogy ebben az esetben a véletlen hozott az utamba olyan valakit, akit talán évekig hiába kereshettem volna. Beszéltem már Wolframról, arról a nyakas fickóról, aki elég vakmerő volt ahhoz, hogy velem a saját házamban szembeszálljon. Már akkor említettem neked, hogy én ezt az embert mégis a szívembe zártam, mert megláttam erős jellemét, megismertem akaratának a szilárdságát és ha hibás útra tévedt, mégis büszke önérzetét. Megérlelődött bennem az elhatározás, hogy pártját fogom. Amikor meghallottam, hogy Amelie a szerelmese, beláttam, hogy Wolframot csak a szerelem mentheti és edzheti meg. Nem is csalódtam a várakozásomban. Amelie-t visszaküldtem a mormonokhoz. Előre láttam, hogy Wolfram ezekkel az emberekkel összetűz és meg fog szökni Amelie-vel. Bertois-tól hetenként kaptam értesítést. Egy ízben magam is elmentem oda, hogy a mormonok körülményeiről és ennek a két fiatal embernek a helyzetéről a magam szemével győződjem meg. Már elmondtam neked, hogy menekültek el a Sóstó vidékéről és hogy találkoztam velük útközben. De hadd mondjam el a legfontosabbat. Bertois megírta nekem, hogy Wolfram a szigeten elkérte tőle a fegyvereit és hogy cserébe egy gyűrűt adott neki. Minthogy én Bertois-nak meghagytam, hogy mindent igyekezzék megtudni, ami Wolframra vonatkozik, Bertois elküldte nekem ezt a gyűrűt, mert egy név van belevésve. Wolfram azt mondta, hogy az apjáé volt valamikor. És a belevésett név: Büchting.

– Büchting? Mi a jelentősége ennek a névnek?

– Büchtingnek hívták azt a haldoklót, aki előttem ennek az aranybányának a titkát felfedte. Wolfram pedig kétségkívül a fia. Már kaptam Párizsból és Berlinből is értesítést, hogy Büchtingnek a fia, Wolfram, Párizsba ment, onnan pedig egy fiatal lánnyal Amerikába hajózott, így tehát majdnem bizonyos, hogy ez a Wolfram annak az embernek a fia, akinek a vagyonom második, nagyobbik felét köszönhetem.

– Milyen különös találkozás! – csodálkozott Haydée. – De hiszen akkor ennek a kincsnek egy részével Wolframnak tartozol!

– Minden bizonnyal! – hagyta rá Monte Cristo. – De mivel Wolfram még nem ismeri a gazdagságát

és véleményem szerint még nem érett meg arra, hogy annak helyesen vehesse hasznát, ezt a vagyont csak akkor juttatom a kezére, amikor már valóban javára válik, s a pénz már annyira közömbössé vált előtte, hogy gazdagságában csak eszközt lát amellyel a világnak és embertársainak üdvére lehet.

– És azt mondod, hogy ez a pillanat még nem érkezett el?

– Azt hiszem, még nem. De győződj meg erről magad. Már jó ideje az volt a szándékom, hogy mindenről beszámolok neked, amit tettem. Nézd, ebben a fiókban vannak a barátaimtól jött levelek meg a válaszaim másolatai. Olvasd el azokat, amelyek leginkább érdekelnek. Kevés kivétellel valamennyi francia. Talán magad is belátod, hogy azon az éjszakán nem kívántam és reméltem túl sokat. Még nem értem el mindent, de nagyon sokat. Olvass. Én azalatt egy levelet írok Berlinbe.

Dantčs csöngetett. Ali, a néger lépett be. A lord azt mondta neki, hogy Myrthót kívánja látni. Nemsokára bejött a lány, Haydée szolgálója. Az anya átadta neki alvó kisfiát. Myrtho úgy vitte ki a karján, mint valami felbecsülhetetlen értékű drágaságot.

Monte Cristo leült az íróasztalához. Haydée lázas sietséggel bontotta fel a levélcsomagot. A legtöbb levél címzése nem közvetlenül lord Hope-nak szólt, hanem azoknak az embereknek, akik a szolgálatában álltak. Sok jött Párizsból, Londonból meg New Yorkból a lord ottani barátainak a közvetítésével. Valamennyi levél ügy és dátum szerint sorakozott rendben. Monte Cristo válaszai a megfelelő helyre voltak beillesztve, így igen érdekes és különös tartalmú levélgyűjtemény keletkezett. Mi csak a legfontosabb leveleket közöljük.

Kérem azokat az olvasóimat, akik ebben a könyvben érdekes eseményeket keresnek, ne lapozzák túl ezt a részt, mert a levelek igen fontos közléseket tartalmaznak. Azok az olvasóim pedig, akik már rég szerettek volna belelátni Monte Cristo legtitkosabb terveibe és szándékaiba, itt, ezekben a levelekben végre megtalálják sok olyan dolognak a megoldását, amire eddig hiába kerestek magyarázatot.

NEGYVENEGYEDIK FEJEZET

Monte Cristo és a mormonok

1. Levél Forterynek

„Igen tisztelt Uram!

Amikor először találkoztunk és megismerkedtünk, elmondtam az Utolsó napok szentjeinek az egyházról vallott felfogásomat és úgy hiszem, szavaim néhány új gondolatot keltettek Önben. Az egyházak iránt táplált jóindulatomat tettel is bizonyítottam, hiszen százezer dollárt adtam át Önnek. Ma egyik emberemmel Bertois-val ennek az összegnek a kétszereséről szóló utalványt küldök Önnek. Bertois-ban minden rám vonatkozó ügyben feltétlenül megbízhat.

Bertois-tól tudom azt is, hogy a desereti telep örvendetesen fejlődik. Szóval itt sem csalódtam a várakozásaimban.

Ne feledkezzék meg arról, hogy a telep megszűnne az lenni, ami most, ha a társaságból kiveszne a vallásos elem. Már akkor megmondtam Önnek, hogy az új szekta erejét mindenekelőtt lakatlan vidékek termővé tevésére és boldog telepek alapítására kell felhasználniuk. Ennek következtében, az eredmények nyomán, amelyeket elértek, állandóan új meg új tagok tódulnak majd Önökhöz. De sohase engedje, hogy az a kötelék, amely a híveket egymáshoz fűzi, a vallás köteléke, meglazuljon. Megmondtam, hogy tanunkban sok a tévedés, sőt néhány nevetséges tétel is akad. De még így, minden hibájával együtt is, jobb ez a tanítás bármilyen más vallásnál. Az a sok vad, zabolátlan természet, akik Önökhöz csatlakoznak a függetlenség öntudatlan vágyából, hamarosan elveszítenék egységüket és támaszukat, ha a híveket nem fűzné össze egy és ugyanazon vallás ereje, kimondom a szót, a fanatizmus. Tanításuknak vannak ugyan tévedéseik, de ezek idővel maguktól is kiküszöbölődnek majd.

Bármilyen mellékes dolognak látszik is maga a vallás, az a legerősebb összefogó kapocs. Sajnálatos, hogy a régebbi vallások közül egyik sem volt elég erős arra, hogy nagyszámú embert új cselekvésre, új alkotásokra ösztönözzön és ebből a célból egyesítsen. Jól tudom, ebben nem maguk a vallási tanítások a hibásak, hanem mellékkörülmények, leggyakrabban a vallások szolgái, a papok. De minthogy a dolog így áll és mivel az emberek ebben a században mindenben az újat keresik, nem árt, ha új vallást is kapnak, bármennyire tévhit is annak tanítása. Csak az tud cselekedni, akinek van hite és csak az válthat valóra nagy terveket, akiben megingathatatlan és bízó a remény. Az embereknek szükségük van valamilyen eszményre.

Legyen gondja arra, hogy minél több hívet szerezzen. Fogadjon el mindenkit, aki jelentkezik. Egyetlen ember sem annyira gonosz, hogy már semmit se lehessen belőle faragni. De legyen gondja a példás rendre és a vasfegyelemre. Erre való tekintettel tökéletesen helyeslem azt, amit Önök Wolframmal tettek, különösen az ő érdekében. Mert, hogy őszinte legyek, Wolfram túl jó a mormonok számára. Tehetségének nagyobb tér kell. Wolfram másutt önállóan is érvényesülhet és

alkothat, míg Önök között sokáig csak alárendelt hívő maradt volna. Majd gondoskodom arról, hogy tehetsége ne vesszen el a világ számára.

Ön a többnejűségre vonatkozó véleményemet kérdezi. Sokat gondolkoztam ezen a kérdésen. Keleten alaposan tanulmányoztam ezt a szokást, és semmi megvetésre méltót nem találtam benne. Bizonyos, hogy ellenkezik a civilizált világ erkölcseivel és kétségtelen, hogy az emberi természetből fakad, hogy egy nő egy férfinak elég. Azt kell ajánlanom, hogy a gyakorlatban tartsák életben ezt a szokást, de ne hirdessék elvként. Ez is sok új hívőt toboroz majd Önöknek, márpedig az érzéki természetű emberek nem mindig a leggonoszabbak. Természetesen itt is ügyelniük kell a szélsőségek elkerülésére. Erős rendet és fegyelmet kell tartaniuk. A többnejűségnek csak akkor van értelme, ha akár a szokás, akár a törvény megtiltja a férfinak, hogy olyan nővel érintkezzék, aki nem az övé. Keleten a társadalmi felfogás tiltja ezt. Török vagy perzsa ember nem nyúlna más feleségéhez. Emeljék ezt a szokást törvényerőre és a házasságtörést büntessék lehetőleg halállal. Akkor majd jobb erkölcsök fognak uralkodni Önök között, mint a civilizált Európa vagy Amerika nagyvárosaiban.

Érdeklődött, hogy mit végeztem az Önök érdekében New Yorkban. Nemsokára erről is hírt adhatok. Ismétlem, tartsanak fegyelmet és rendet, személyesen pedig óvakodjék Wipkytől, akit gyanúsnak tartok. Várom mielőbbi szíves levelét. Kérem, közölje abban velem azt is, hogy hány új telepes csatlakozott Önökhöz és mely országokból valók.

Lord Hope”

2. Levél M. úrnak, az Észak-Amerikai Egyesült Államok államtitkárának

„Igen tisztelt Uram!

Az amerikai politikáról írt legutóbbi fejtegetéseit nagy érdeklődéssel olvastam és nemcsak azért a bizalomért vagyok végtelenül hálás, amit irántam mutatott, hanem azért az időért is, amit nekem áldozott. Valóban, az Egyesült Államok hálásak lehetnek a sorsuknak, hogy olyan államférfiuk van, mint Ön, aki az európai diplomata tapasztaltságát és körültekintését az amerikai merészségével egyesíti magában.

Kaliforniáról néhány részletet kívánt tőlem. Mellékelten elküldöm, minthogy ennek az államnak a leírása levélben túl hosszú volna. Igen helyesen teszi, hogy ennek az országnak nagy figyelmet szentel. A térképre vetett egyetlen pillantás elég ahhoz, hogy az ember belássa, Kaliforniának előbb vagy utóbb az Egyesült Államok tagjává kell válnia és a magam részéről mindent elkövetek, hogy ezt előkészítsem.

Azt is tudni óhajtja, hogy komolyan támogatom-e a mormonokat. Igen. A legkomolyabban. Alaposan tanulmányoztam tanításukat, erkölcseiket és eredményeiket, és arra a meggyőződésre jutottam, hogy nagy jövő vár rájuk. Kérem, ne mondja azt, hogy nevetséges és ostoba ez a tanítás. Ezt minden szektáról elmondják az ellenségei, de maguk a hívők ezt sosem látják be. Hiszen ön maga mondta nekem, hogy a hajszás életmód, amely ma New Yorkban és az Államok keleti részén uralkodik, nem tarthat a végtelenségig, mert az olyan államnak, amelyen a legnyersebb és legridegebb materializmus uralkodik, össze kell omlania. Ez igaz, ez már nekem is régi meggyőződésem. Épp ezért ellenszert kell keresnünk. A modern humanitás hirdetőinek eszméi, a művészet, az irodalom és a

politika mind gyöngék ahhoz, hogy az amerikai emberfajtát össze tudják tartani. Egyetlen olyan kötelék van, amely tartósan egyesíteni tudja a legkülönbözőbb elemeket is: a vallás. Adjon módot a protestantizmusnak és a katolicizmusnak, hogy friss lendülettel újra felvirágozhassanak. Ha ez nem lenne lehetséges, akkor bízza a mormon vallásra, hogy központjává váljék azoknak, akik a régi állami és egyházi formák között már szűknek találják a helyüket.

Az, hogy tanításuk még kiforratlan, nem jelent semmit. Jó vallás az erdőjáróknak, a vadászoknak, a trappereknek, a bevándorolt íreknek, skótoknak, svédeknek és németeknek.

Ezért eddigi összeköttetésünk további fenntartásának egyetlen feltétele részemről, hogy az Unió kormánya ne gördítsen akadályokat a mormonok útjába. Azt megteheti a kormány, hogy ne támogassa a mormon hit terjesztését. Ebbe nemcsak beleegyezem, de kívánom is, mert az elnyomott és üldözött szekták gyorsabban terjednek, mint azok, amelyeket támogatnak. De az akadályoknak csak látszólagosaknak szabad lenniük. Engedjen szabad teret a mormonoknak és meg fogja látni, hogy az Uniónak a következmények miatt nem lesz oka panaszra. Saját szemmel győződtem meg arról, milyen csodálatosan telepítenek ezek az emberek. Deseret néhány év alatt jelentős várossá lesz és legfeljebb húsz év múlva Utahot az Unió legvirágzóbb államai között emlegetik majd.

Az Egyesült Államok nyugati része, Utah, Oregon, Nebraska, sőt talán még Kalifornia is, a mormonok befolyása alá kerül. Fogadja el ezt a megállapításomat valóságnak és eszerint intézze politikáját. Ön még fiatal. Meglehet, egykor még hasznát veheti a mormonok támogatásának.

Kérem, mondja meg T. úrnak, hogy a mormonoknak ez a – titkos – támogatása a fő feltétele az én segítésemnek. A másik feltételemet ismeri, a rabszolgakérdésre vonatkozik. T. úrnak köteleznie kell magát, hogy elvben elítéli azt, és az új államokba való betelepítése ellen nyilatkozik. Arról, hogy a mormonok ne jussanak arra a szerencsétlen ötletre, hogy rabszolgát tartsanak, magam gondoskodom. Te T. úr elfogadja a feltételeimet, akkor ötmillió dollárt bocsátók a rendelkezésére és bizonyosra veszem, hogy eléri a célját.

Legutóbbi írásában néhány szorgalmas és derék családapát említett, akik megérdemelnék a támogatást. Ha valóban az a meggyőződése, hogy ezek az emberek egykor jó munkát végeznek és hasznára lesznek az emberiségnek, akkor kérem, támogassa őket állandóan. Erre a célra egy ötvenezer dollárról szóló utalványt mellékelek. Kérem, igyekezzék úgy rendezni az ügyet, hogy ezek az emberek az Unió különböző államaiban szóródjanak szét. Célunk, hogy derék és szorgalmas embereket telepítsünk mindenhová az egész világon. New York, különben is, mondhatnám, elveszett a tervem számára. Második Párizzsá vagy Londonná lesz és a jövőben csak arra lesz jó, hogy azon mérjék a mélységet, amelybe Amerika egyik oldala süllyedt.

Mára tehát minden jót, és nagy reménységgel várom legközelebbi levelét és még nagyobb érdeklődéssel fogom azt olvasni.

Lord Hope”

3. Fortery levele a lordhoz

„Mylord!

Megbíztak azzal, hogy egyházunk nevében köszönetemet fejezzem ki azért a nagylelkű ajándékért, amelyben bennünket részesített. A tanácsait tisztelettel fogadjuk és megszívleljük, már csak azért is, mert egy sokat tapasztalt embertől erednek. Lordságod levelének főbb pontjait ismertettem az öregek tanácsával. Valamennyien egyetértünk Önnel, különösen a fegyelemmel és többnejűséggel kapcsolatban. Nagy hálával és örömmel fogadtuk, hogy a kormány nem fog komolyabb akadályokat gördíteni vallásunk terjesztése elé.

Szívből örülök, hogy Wolfram Amelie-vel együtt elhagyta a mi településünket, mert egyikük sem illett közénk. Wipkytől óvakodom. Azt suttogják, hogy nemcsak engem, hanem az öregek közül még mást is ki akar túrni a helyéből. Egy napon alkalmasint útilaput kötünk a talpára. De az Amelie-vel történt esete óta az asszonyok is ellene vannak, a nők gyűlölete pedig nem megvetendő veszedelem.

A településünk gyönyörűen virágzik. Már majdnem valamennyiünknek kőből van a háza, sőt már a nagyobb középületek alapjait is megvetettük. Még nem volt semmiféle zavar. A fogházunk üres és a szegényházunknak sincs lakója. Számottevő csoportok csatlakoztak hozzánk. Az utóbbi három hónap alatt ezerszázötven új ember jött hozzánk. Deseretnek ma már több mint ötezer lakója van! A legtöbb új telepes az Egyesült Államokból való, de Írországból, Angliából, Skandináviából és Németországból is sokan jöttek. A prófétánk jelentette, hogy a hírek szerint még legalább kétezer ember érkezésére számíthatunk ebben az évben.

Kérjük Önt, Mylord, ne vegye le rólunk védő kezét és továbbra is támogasson bennünket jó tanácsaival. Az Ön szava fontosabb nekünk, mint akár a kormányzóé.

Fortery”

NEGYVENKETTEDIK FEJEZET

Monte Cristo és Wolfram

1. Nathan New Orleans-i bankár levele a lordhoz

„Mylord!

Örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy szolgálatot tehessek Önnek, mert ez az én legnagyobb boldogságom. Sohasem felejtem el, hogy Ön segítette talpra leromló hitelemet, segített, hogy eleget tehessek a fizetési kötelezettségeimnek és visszaadta a becsületes ember nevet. Vártam már az alkalmat, hogy valamilyen viszontszolgálattal kimutathassam hálámat. Jól tudom, Mylord, én Önnek sohasem tehetek akkora szolgálatot, mint Ön tett nekem, mégis örülök, hogy Wolframról írhatok.

Az utasítások, amelyeket Lordságod nekem arra a fiatalemberre vonatkozóan adott, aki nálam majd az Ön utalványával jelentkezik, sokáig haszontalanok maradtak. Egy napon azonban mégis belépett az irodánkba egy fiatalember, akiben az Ön leírása alapján Wolframra ismertem.

Sápadt volt az arca, a kedélye nyomott és szomorú, de a ruhája, ha furcsaszabású is, mégis tiszta. Látszott rajta, hogy német. A bank főnöke után érdeklődött és négyszemközt kívánt vele beszélni. Betessékeltem a szomszéd szobába.

– Uram – mondta nekem – kapott megbízást arra, hogy átvegyen ezer dollárt egy Wolfram nevű embertől, egy ismeretlen úr részére? – Kaptam – feleltem. – Nyolc héttel ezelőtt jött a megbízás.

– Én vagyok Wolfram – folytatta. – Lehetetlen volt ezer dollárt visszafizetnem. Sőt még ma is képtelen vagyok rá. Az az úr nem szabott határidőt?

– Nem szabott – feleltem neki és az ön utasítása szerint üzleti arcomat öltöttem fel. – De miért nem tud Ön fizetni?

– Nem volt szerencsém – magyarázta. – Elsősorban az útitársam, a menyasszonyom megbetegedett... De hadd mondom el elejétől. Mesébe illő kalandok után már közel voltunk az elpusztuláshoz, amikor véletlenül egy lovassal találkoztunk, aki megosztotta velünk a készleteit és ezzel megmentett a haláltól. A férfi idegen volt, bár egyszer már váltottam vele néhány szót a Sóstónál. Rávezetett minket a louisianai útra és meghagyta, hogy onnan New Orleansba menjünk és ebben a városban forduljak a Nathan Brothers bankházhoz és hivatkozzam őreá. Végül ezer dollárt adott. Megígértem neki, hogy a pénzt visszafizetem. Mire a Red River felső folyásához értünk, annyira elcsigázott az út, hogy ott lovat kellett vennem a menyasszonyom meg a magam számára. Ez nagy részét elvitte a pénznek. Pedig a két lovat megint eladtam, amikor a Mississippihez értünk, ahol gőzhajóra szállhattunk. De csak fél árat kaptam az állatokért. Alig jutottunk el ide, New Orleansba, én is megbetegedtem. Sárgalázban feküdtem. Csoda, hogy még élek. Ez idő alatt természetesen semmit

sem kereshettem és az idegen városban több pénzt költöttem el, mint egyébként tettem volna. Abból az ezer dollárból már csak háromszáz van meg. Ha ezt most vissza kell fizetnem Önnek, akkor koldus vagyok.

– Az úr egyáltalán nem írt határidőt – mondtam neki. – Ezért hát csak tartsa meg ezt az összeget. Most már egészséges, dolgozhat.

– Remélem – bizakodott. – De nem lesz könnyű állást kerítenem. Az az úr, akinek a nevét nem tudom...

– Stanley úr – mondtam neki, a Mylord utasítása szerint.

– Szóval Stanley úr önhöz küldött és azt mondta, talán a támogatásával munkát és kenyeret szerezhet nekem.

– Stanley úr valóban írt valami effélét – mondtam neki szerepemhez híven rideg üzleti hangon. – Majd meglátjuk, mit lehet tenni.

Erre megmondta, hol lakik, valahol a külvárosban és elment. Egész valója, viselkedése tetszett nekem és érdeklődés támadt bennem a fiatalember iránt. Azonnal siettem megtudakolni közelebbi körülményeit és úgy értesültem, hogy Wolfram igazat mondott. Három hétig feküdt sárgalázban, élet és halál között. Útitársa vagy menyasszonya, akit igen vonzó hölgynek írtak le előttem és aki egyetlen pillanatra sem hagyta magára, nagyon kimerült és legyöngült. Egyszerű szálláson laktak. Másnap meglátogattam őket és közöltem Wolframmal, hogy reményem szerint a kikötőépítésnél kap majd munkát. A fiatalember megörült, de öröme megcsappant, amikor megmondtam azt a csekély összeget, és azt az alárendelt állást, amelyet kap. De azért kedvetlenségnek nyomát sem láttam az arcán. Menyasszonyának a vállára tette a kezét és bizakodóan mondta:

– Ugye, majd csak megleszünk így is valahogy, Amelie?

Nehezemre esett végigjátszani azt a szerepet, amelyet számomra írt, Mylord. De azért csak átvergődöm rajta. Wolfram egy hete dolgozik már egyszerű munkásként a kikötőben. Az eddiginél is szerényebb lakást bérelt magának a kikötő közelében. Arrafelé rossz a levegő és félek, hogy sem ő, sem a társnője nem bírják majd el a kigőzölést.

Várom további utasításait Mylord.

John Nathan”

2. A lord levele Nathanhoz

„Kedves Nathan!

Higgye el, hogy a fiatal emberpár sorsa iránt élénken érdeklődöm és semmit sem óhajtok forróbban, mint hogy a jövőben boldogok legyenek. Épp ez a kívánság parancsolja rám ezt a bánásmódot. Wolfram bebizonyította, hogy megtanulta tűrni a szerencsétlenségeket. De még nem bizonyította be,

vajon a boldogságot is el tudja-e viselni. Véleményem szerint csak az tud élni a boldogságban, aki lehetőleg sok szenvedést elviselt már.

Ne siessünk el semmit! Halmozzunk akadályt akadályra, hogy ennek a két fiatal embernek az életét megnehezítsük. Csak ne essünk túlzásba. Önre bízom, vigyázzon a szelepre, hogy a kazán fel ne robbanjon. Megbetegedniük nem szabad, Wolframot azonban olyan helyzetbe kell hoznunk, amely már a kétségbeeséssel határos. Megtakarítania nem szabad semmit. Azt kell hinnie, hogy örökös szegénységben és szükségben marad. Nem szabad feleségül vennie Amelie-t. Ha mindezt kiállja és becsületes ember marad, akkor segítenünk kell rajta. Még nem bízhatom meg benne, rövid volt a próbaideje. Legkésőbb hat hét múlva újabb híreket várok Öntől. Addig bizonyára történik valami döntő esemény.

Igyekezzék megtudni a fiatalember családi nevét! És ne kicsinyelje le azokat a szolgálatokat, amelyeket nekem tesz. Hiszen mit tehetne nehezebbet, mint hogy a szíve ellen kell cselekednie!

Lord Hope”

3. Nathan levele a lordhoz

„Mylord!

Nem hittem volna, hogy ilyen nehéz az embernek legyőznie saját szívét, hogy a segítéstől és a támogatástól elzárkózzék. Minden erőmet össze kell szednem, hogy az Ön kívánságait teljesíthessem.

Csak most érzem, milyen nehéz elnéznünk valakinek a balsorsát és szenvedését, amikor segíthetnénk rajta, de nem szabad. Engedje meg, hogy sorra vegyem az eseményeket.

Nem sokkal azután, hogy második levelét megkaptam, meglátogattam a fiatal párt. Mindkettőjüket látszólag nyugodtnak találtam, de a valóságban szomorú hangulatban voltak. Közbenjárásaim már éreztették hatásukat. Wolframmal a fölöttesei szigorúan bánnak. Egy ízben véleményt mondott egy hibáról, amelyet a terv készítésénél követtek el. Ez elegendő volt ahhoz – a beleszólásomon kívül –, hogy a vezetők ellenséges indulatát magára vonja. A legnehezebb és legkellemetlenebb munkákat bízzák rá. Munkatársai, legnagyobb részt durva emberek, szintén nincsenek jóindulattal iránta, minthogy Wolfram elkülönül tőlük és nem látogatja az ivóikat. Wolfram reggel hat órakor már munkába áll és este nyolc órakor visszatér menyasszonyához. Még az a vigasztalása sincs meg, hogy a leány közelében dolgozhatna. Javaslatomra Amelie másik lakásba költözött, amely távolabb fekszik a folyótól.

Néhány nappal ezelőtt Wolfram eljött hozzám és panaszkodott, hogy a hatóságok akadályokat gördítenek Amelie-vel való házassága elé. Nagyon szomorú volt. Azt mondta, szörnyű teherként nyomja a lelkét, hogy Amelie-vel így kell együttélnie. Jóllehet csak egyszerű munkás, bizonyos, hogy a világ egy-kettőre a szájára veszi őket. És ez igaz is. A szép francia lány egész New Orleansban feltűnést keltett és Wolfram kínjait fokozza még az a tudat is, hogy szerelmese védtelen zsákmányául eshet a csábítás hálójának. Senki nem hisz abban a szerelemben, ami ezt a két fiatalt egymáshoz fűzi. Ebben a tekintetben én nyugodt vagyok. Amelie minden közeledést visszautasít, amely elhomályosíthatná a jó hírét. Szemközt a vőlegénye szállásával egy özvegyasszonynál bérelt szobát.

Az ön kedvéért, Mylord, már tolvaj is lettem. Wolfram a nagy drágaság ellenére még 40 dollárt megtakarított a háromszáz dollár mellé. Eltulajdonítottam tőle ezt a negyven dollárt. Természetesen rám egyáltalán nem gyanakszik.

Azon az estén, amikor felfedezte pénzének elvesztését, felkerestem. Amelie-nél volt látogatóban. Mindkettőjüket szörnyen leverte az eset. Felajánlottam neki hogy kölcsönadom az összeget, Wolfram azonban elutasított. Azt mondta, nem azért jött New Orleansba, hogy új adósságokba keveredjék. Érdeklődött, vajon lehetséges volna-e saját szakállára elvállalni valamilyen építkezést. Sikerült olyan sötét színben feltüntetnem a nehézségeket, amivel meg kellene küzdenie, hogy szomorú szívvel, de lemondott a tervéről.

Amelie, amikor meglátogattam, azt mondta nekem, hogy érdeklődött, hátha szerezhetne vevőket a kézimunkáira. Persze ezt a reménykedését is lehűtöttem. Megjegyeztem ugyanis, hogy Wolframmal való viszonya akadálya lesz annak, hogy tisztességes családokhoz bejuthasson. Mindketten nagyon boldogtalanok voltak.

Három hete forrongás tört ki a kikötőmunkások között, és bár határozottan tudom, hogy Wolframnak abban semmi része nem volt, mégis ráhárították a vádat, mert a fölöttesei nem szenvedhették. Nyolc napra fogházba küldték.

Azóta mélabús és zárkózott. Ha meglátogatom őket, még engem is komor pillantással fogad. Sokszor azt hiszem, az öngyilkosság gondolatával foglalkozik. Valószínűen csak az Amelie-re való gondolat fékezi.

Nem tudom, Lordságod szerint ez-e az a végső határ, ahová Wolframot juttatnom kell, az én véleményem szerint azonban nem volna szabad tovább feszítenünk a húrt. Most a bérét is leszállították. Hozzá kell nyúlnia a háromszáz dollárhoz. Nem engedték meg, hogy feleségül vegye Amelie-t. Szegény lány már az utcán sem mutatkozhat, mert az asszonyok meg a gyerekek hangosan gúnyolják. Nem tudom, honnan ered a hír, de az a pletyka járja, hogy Amelie előkelő francia családból származik, de egy munkással megszökött hazulról. Egyes ficsúrok már fogadásokat kötnek arra, hogy melyikük lesz annak a munkásnak a legelső utódja. Wolfram és Amelie közismert, sőt mondhatnám, hírhedt személyekké lettek. Épp ezért, ha valaki szánja is őket, nem meri felajánlani a támogatását, mert a világ azt hihetné, hogy csak Amelie miatt szállta meg a jó érzés a segítőt. Wolframnak egyedül kell keresztülverekednie magát ezen a sok bajon, így az említett okból még magam sem segíthetnék rajtuk, ha mindjárt Lordságod utasításai ellen akarnék is cselekedni. Szóval Wolfram itt New Orleansban sohasem vergődhet zöld ágra és csodálom, milyen hősies bátorsággal viseli a sorsát.

Tehát, Mylord, véleményem szerint az események már a végsőkig fajultak. Megpróbálom, hogy a kazán felrobbanását – ahogyan Ön magát kifejezte – még kis ideig elodázzam. Csak későn ne érkezzék az Ön válasza.

J. Nathan”

4. A lord levele Nathanhoz

„Kedves Barátom!

Köszönöm, hogy elvállalta és teljesítette azt a nehéz feladatot, melyet Önre bíztam. Tudom, hogy nem könnyű dolgot kértem Öntől, de teljesen a szándékaim szerint cselekedett. Nyugodjék meg, most fog eldőlni, hogy Wolfram csakugyan olyan acélos jellem-e, mint akinek hisszük. Legyen gondja, hogy ne hagyja el New Orleanst. Ne féljen, nem öli meg magát! Annál sokkal jobban szereti Amelie-t. Úgy gondolom, ezt a nehéz sorsot még elbírja egy hónapig. Egy hónap, vagy legfeljebb öt hét múlva magam is New Orleansban leszek. Szükség esetén azzal az ígérettel tarthatja benne a lelket, hogy nemsokára megérkezem, de ezt csak a végső esetben mondja meg neki.

Elfelejtette megírni Wolfram vezetéknevét. Igyekezzék ezt megérkezésemig megtudni. Mielőtt Wolframot meglátogatnám, előbb feltétlenül felkeresem Önt. Várjon tehát rám, mához legkésőbb öt hétre. Talán már néhány nappal korábban is ott leszek.

Lord Hope”

NEGYVENHARMADIK FEJEZET

Monte Cristo és Laguidais abbé

1. A lord levele az abbéhoz

„Drága Abbém!

Már jónéhány éve ismerjük egymást, sokszor volt alkalmunk szóban és írásban véleményeinket kicserélni. Mégis mindig szívesen írok Önnek, mert tudom, hogy senki nem ért meg úgy, mint Ön.

Csak az a komor világnézete szomorít el és ejt néha gondolkodóba, amellyel minden emberi dolgot szemlél és amely minden gondolatát irányítja. Drága Abbém, szeretném, ha a magam bátorságából, a magam reményéből és bizakodásából adhatnék Önnek is. Akkor más szemmel látná a világot. Ön olyan, mint valami romokon merengő aggastyán. Egyre csak a véget várja és azt hiszi, hogy az Ön halála után a romlás és a pusztulás is elkövetkezik.

Pedig a világ nem romhalmaz. Most éli ifjúkorát. Szerintem a görögök és a rómaiak idején gyermekcipőit taposta. Csak most várhatjuk az igazi, a nagy, a káprázatos fejlődést...

Természetesen sok dologban igaza van. A világ így, a mostani állapotában nem maradhat meg és ha nem várhatnánk semmi változást, akkor jobb volna, ha minden elpusztulna máris. Van-e valami, ami összetartja az embereket? A vallások? Inkább elválasztó szakadékok, mint összekötő hidak az emberek között! A humanitás, a művészet, a civilizáció meg az irodalom mind sápadt, üres jelszavak és fogalmak, amelyek össze tudnak hozni néhány rajongót egy-egy teázó asztal köré, de képtelenek arra, hogy egy széthullani készülő világ darabjait egybemarkolják. Az emberiség egy célt ismer: a nyerészkedést. Mindenki a hasznot hajszolja, a munka és fáradság nélkül ölébe hulló hasznot.

Ön azt állítja, ez sohasem lesz másképp. Nem, kedves Abbém! A leghatározottabban tagadom, hogy *minden* ember csak a haszon és a nyerészkedés után szalad. Igaz, a legtöbb ember így tesz – de talán csak a legtöbb európai. Itt, Amerikában, más a világ. Itt még láthatunk olyan embereket, akik dolgoznak, mert képtelenek a henyélésre, akik kenyeret keresnek a feleségük és a gyermekük számára anélkül, hogy meggazdagodásra gondolnának, itt még vannak emberek, akik félik az Istent és szeretik felebarátaikat. Bizonyos, hogy az Egyesült Államok keleti fele már eleurópaiasodott, sőt még Európát is túlszárnyalja a romlottságban. De Közép- és Dél-Amerikában még friss és erős az emberanyag, és ezek az emberek hordozzák magukban az eljövendő szebb kor csíráit..

Hogyan valósulhatna meg a jövendő, ha nincs szilárd magja, ha hiányzik a középpont, amely körül az új világ kikristályosodhat? Ilyen magra szükség van. Véleményeink csak abban térnek el egymástól, hogy Ön szerint nem létezik és nem is fog létezni ez a kiindulási pont, én pedig hiszem és vallom, hogy előbb meglesz, mint reméltük volna.

Ön vitatja, hogy hiányzik a jövő alapvető elve. Azt mondja, a régi világ az állami fejlődésre törekedett, a mostani pedig a kereszténységben jutott kifejezésre és hogy a krisztusi vallásnál nemesebbet és tisztábbat nem lehet találni. Ebben igazat adok Önnek, sőt abban is, hogy a kereszténység veszedelemben forog az emberek általános közönye és önzése miatt. Elismerem, hogy a vallás külső formái elpusztulhatnak, de maguk az elvek és maga a vallás örökre megmarad. Minél több szekta alakul, annál jobb. Ez csak azt jelzi, hogy az emberek biztosabb, komolyabb és szilárdabb támpontokat keresnek. Azt elfelejtik persze, hogy ezt a legkönnyebben a kereszténységben találhatnák meg, a végén azonban valamennyi újra fog egyesülni a régi, közös zászló alatt. Az elkülönülés sokszor az egyének önállóságát és erejét bizonyítja.

A közösségből való minden kitörés és kiszakadás, ha ez a közösség gyönge és élettelen, erőnek, bátorságnak és önállóságnak a jele. Ha valaki kilép az egyház kötelékéből, csak azt bizonyítja, hogy nem akar tovább úszni a közönyösök és hitetlenek árjával, hanem szilárdabb és jobb alapot keres, amelyre biztosan építheti fel a maga templomát. Ezért pártolom én a mormonokat. Ezt a vallást minden tévedésével és hibájával együtt többre becsülöm, mint a New York-i kalmárok vallását, amely már csak a templomba járásból áll. Ezért támogatok Franciaországban is minden új szektát. Az mindegy, hogy az alapelvek helyesek vagy hibásak: tévedésekből forr ki az igazság!

Az egyéniséget is ezért pártolom és támogatom. Mindenkiben, aki úgy érzi, a pénz és a haszon utáni tülekedés nem elégítheti ki, és aki erkölcsi eszmény felé törekszik, abban apostolomat, tanítványomat látom. Azt akarom, hogy híveim már itt a földön megkapják jutalmukat, azt akarom, hogy fáradozásaikat siker koronázza és ezért támogatom őket.

Ezzel kettős célt érek el. Egyrészt kézzelfoghatóvá teszem azt a vágyat, hogy a jó már itt a földön elnyeri a jutalmát, másrészt a tanítványoknak és az apostoloknak olyan seregét gyűjtöm össze, akiknek példája másokra is buzdítóan hat, mert megmutatja nekik, hogy a munkásság, a szorgalom, a haszonkeresés és a kellemes életmód igen jól összeegyeztethetők a vallásos érzülettel. A fontos csak az, hogy igaz embereket jutalmazzunk, és ők soha ne tudják, honnan hull az ölükbe az áldás.

Talán azt feleli erre, hogy tetteimmel annak hivatásába és jogába kontárkodom bele, akinek a tisztelete és imádása itt a földön egész életemnek egyetlen és legnagyobb feladata. Ha ezt mondja, nem tudom bizonyítani az ellenkezőjét. Védekezésül csak annyit mondhatok, hogy hányatott életemben saját tapasztalásomból tanultam meg, hogy Isten itt a földön kiválasztja a maga embereit, akiket akaratának végrehajtójává tesz és hiszem, hogy én az egyik kiválasztott vagyok. Mért adott volna másként Isten nekem, a szegény matróznak, olyan kincseket, amelyek felülmúlják a legnagyobb birodalmak urainak a gazdagságát, ha nem azt akarta, hogy ezeket a kincseket az Ő szolgálatára és az Ő akaratának a teljesítésére használjam? De hagyjuk ezt, kedves Abbém, erről már sokat beszéltünk.

Önre és a hercegre bízom, hogy kiválasszák azokat, akik támogatásra méltóknak mutatkoznak. Óvatosan cselekedjenek. Ha kézművesek, akkor nagy munkára adjanak nekik megbízást, ha kereskedők, akkor nagy mennyiségű árut rendeljenek náluk, ha egyéb körülmények között élő emberek, akkor juttassanak neki örökséget, vagy más efféléket.

Avassa be Arenberg grófot is terveimbe. Hadd működjön Németországban a mi elveink szerint, persze a kézműves és a munkásosztály körében. A nép magvában kell felélesztenünk a régi igaz hitet abban, hogy a szerénység, az elégedettség és az Istenbe vetett bizalom a földi boldogulás legjobb forrása.

Kérem, mondja meg a grófnak, hogy elsősorban gyakorlati ember vagyok. Ha bárhol olyan emberekre lelnek, akik méltó tagjaivá lehetnek a mi közösségünknek, vegyék őket pártfogásukba.

Sok jót és kedvezőt ír don Lotarióról. Ez megerősíti jó véleményemet erről a fiatalemberről. Hiszem és remélem, hogy egykor társaságunk egyik legtevékenyebb tagjává lesz. Mi már öregek vagyunk vagy megöregszünk, néha arra is gondolnunk kell, hogy fiatalabbakat is kiképezzünk a magunk világfelfogásában. Don Lotariónak végig kell járnia a megpróbáltatások iskoláját. Vasból van, de acéllá kell lennie, acéllá a vas pedig csak a tűzben edződik. Don Lotario esetében nem szabad közönséges eszközöket alkalmaznunk. Az élet nélkülözéseihez már hozzászokott a haciendáján. A lelki szenvedések iskoláját kell végigjárnia. Ön azt írja, hogy Lotario vonzalmat kezd mutatni egy fiatal leány iránt, és hogy ez a szerelem eleinte csak boldogtalan lehet. Annál jobb! Később megvonom tőle az anyagi módot, hogy ne élhesse gondtalanul a világát. Akkor kénytelen lesz szellemi munkához látni. Valamennyiünkben meg kell rendülnie a bizalmának, hogy megtanuljon a saját lábán állni. Akkor a mi emberünkké érik és a jövőben folytathatja a mi művünket.

Nem írta még meg, ki az a fiatal leány. Kérem, tudasson róla közelebbi adatokat.

Levelében annak a sejtésének ad kifejezést, hogy Morel állhatatosságát még egyszer próbára akarom tenni. Erről nincs szó. Ismerem Morelt. Erős és egyszerű természet. De alig hiszem, hogy őt valaha is mélyebben beavathatjuk a titkainkba. Azért tanácsoltam neki, hogy a bonapartisták ügyét támogassa, hogy valamilyen foglalatosságot szerezzek neki, és mert érzelmi alapon magam is napoleonista vagyok. Fiatal koromban a Bourbonok alatt Napóleonért szenvedtem. Ha Morel ebben a feladatában szilárdságot és erélyességet tanúsít, akkor később meglátjuk, mit tegyünk.

Sokkal jobban érdekel Morcerf sorsa. A lemondásban, amelyet ő és az anyja tanúsítottak, a földi javak megvetésében, amelyeket atyja gyűjtött számára, annyi határozottság és jellembeli szilárdság mutatkozik, amit én ettől a fiatalembertől nem vártam. Ez nagy reményekre jogosít a jövőben. Sajnos minden közeledési kísérletünk megbukott Albert szilárd állhatatosságán. Sem pénzbeli támogatást, sem pártfogást nem akart elfogadni. Ez még kedvesebbé teszi őt előttem. Ne veszítse el őt szem elől. Benne különösen erős a bizodalmam. Egyszer majd körünkbe vonjuk őt és meg nyerjük céljainknak. Milyen szép ígéret a jövőre: don Lotario, Wolfram, Morcerf, Wedell professzor Berlinben – és talán Morel! Egyszer majd erős oszloppá válnak, ha mi már elgyengültünk Látja kedves Abbém, így újul meg folyton a világ és így halad előre.

Tudom, hogy vakmerő vagyok, tudom, hogy sokkal súlyosabb felelősség nehezedik a vállamra, mint sok uralkodóéra, de kérem az Istent, ne haragudjon meg rám felségsértő nagyratörésemért. Hiszen az Ő földje az, amelyet én jobb és nemesebb emberekké akarok benépesíteni.

Minden jót, kedves Abbém! Üdvözölje nevemben a herceget meg Arenberg grófot és írjon minél előbb!

Edmond Dantčs”

2. Az abbé levele a lordhoz

„Drága Grófom!

Tudja jól, rég letettem arról, hogy Önnel vitatkozzam. Ki tagadhatná az Ön elveit, hiszen azok a legtisztább emberszeretetből fakadnak és a legnemesebb cselekedetek forrásai. Gondolatai csak istenfélő lélekből fakadhatnak. Ezért szívesen leszek az Ön szolgája, mint ahogy valamikor az egyház szolgája voltam. Mindegy, hogy a világ virágzó jövőnek néz-e elébe, vagy eljutott-e már a pusztulás küszöbéhez: mindkét esetben igaza van, mert bármi történjék is, bármi várjon ránk, jót kell cselekednünk.

A herceggel összeállítottuk a támogatásra méltó emberek névsorát. De nem lesz-e az összeg túl nagy? Azt mondta, hogy a gazdagsága kimeríthetetlen. Az emberiség javára hiszem és remélem, hogy valóban az. Arenberg gróf ég a vágytól, hogy Öntől levelet kapjon.

Don Lotariót úgy kezelem, ahogyan Ön meghagyta nekem. Pompás természet. Lotario igazi ember, jó nemes, őszinte, tüzes és minden szépért lelkesedő. Általa és benne megszeretjük az emberiséget. Nehezemre esik szigorúnak lenni hozzá. Azt hiszem, felesleges lenne őt túlságosan próbára tennünk. Jelleme már a természettől szilárd, a lelke pedig sokkal nemesebb, hogy bármi megronthatná. Akad még több ilyen gyémánt is az Ön sivatagában?

Most boldogtalan. Therese, akit szeret, Danglars báróné halála következtében – erről a herceg majd bővebben beszámol önnek – el fogja hagyni Párizst. Úgy intézem a dolgot, hogy Lotario kétségben maradjon, vajon a lány szereti-e őt vagy nem. Természetesen még magam sem tudom ezt bizonyosan, bár az előbbiben reménykedem. De nem kételkedem, hogy Lotario ezt a próbát is férfiasán megállja. Párizsi ideje lejárt. Most Londonba kell mennie. Talán ez a város a legalkalmasabb hely a férfivá érésre.

Felvilágosítást kér tőlem Therese-ről. Arenberg gróf tizenhét éves korában fogadta magához. Egy előbbi boldogtalan szerelem testileg és lelkileg is összetörte a lányt. Lassan hihetetlen jellembeli erősséget szerzett. Ha szereti don Lotariót, olyan pár válik kettőjükből, amely majdnem olyan tökéletes lesz, mint Ön és Haydée. Therese atyjának a nevét nem ismerem. Arenberg gróf talán szándékosan tartja ezt titokban, mert Therese-t leányává akarja fogadni. Ebből azt sejtem, hogy a leány alacsony származású és a gróf igyekszik, hogy ennek a híre ne menjen szét az egész világon.

Morelről is a herceg küld majd részletesebb híreket. Nekem azt mondta, igyekszik kiszabadítani a kapitányt fogságából, amelyben senyved.

Úgy hallom, Valentine nagyon boldogtalan. Ne engedjük túl sokáig szenvedni.

Morcerf egy közép-afrikai birodalom uralkodója lett és itt mindenki róla beszél. Ez a fiatalember atyja nevét megint becsültté tette! Bár azt mondják, inkognitóját Albert Herrera néven egy időre még meg akarja őrizni. De azért kitalálták az igazi nevét. A kormány épp összeköttetésbe akar lépni vele. Nem volna hajlandó Ön is erre? Odalent hihetetlen tér kínálkozik az Ön tevékenységére. Egyébként is sokkal nagyobb összegeket bocsáthat a fiatalember rendelkezésére, mint a mi kormányunk, amelynek a pénz pártcélokra kell. De ezt már Ön tudja jobban.

Laguidais”

Utóirat

„Mellékelem a köztársaságiak egyik röpiratát, amelyben különös hírek vannak Morelről. Nem tudom elhinni. A herceg most nincs Párizsban. Visszahívom és mindent elkövetünk, hogy megtudjuk az igazságot. Ez lehetetlen! Feltétlenül tévedésnek kell lennie! De ha mégis igaz, akkor ez nagyon keserű intés az Ön számára!

Don Lotariót az öngyilkosok társasága Londonban tagjává választotta. Boldogtalan szerelmében megunta az életét! Szabad-e tovább folytatnunk? Epedőn várom legközelebbi levelét, kedves Grófom! A helyzet zavarosodik. Adja Isten, hogy minden jól végződjék! Ha írna Morcerfnek, küldje hozzám a neki szóló levelet. Már tudom, milyen úton juttathatok hozzá üzenetet.

Laguidais”

3. A lord levele az abbéhoz

„Kedves Abbém!

A viszonyok valóban fenyegető alakot öltöttek és sietnem kell végrehajtani azt a szándékomat, hogy visszatérjek Európába. New Orleansban is szükséges a jelenlétem, de csak néhány napra. Majd értesítem, amint Európába értem, hogy hol és miképp találkozhatunk. Morel halálát nem hiszem. A kormány ezt nem meri megtenni. A herceg bizonyára nem engedte volna meg. Ez vagy kitalálás, vagy tévedés.

Don Lotariónak írtam és közöltem vele, hogy a vagyonát elvesztette. Remélem lesz ereje, hogy ezt elviselje. A Morcerfnek szóló levelet mellékelem.

Néhány hét múlva már európai földön találkozunk és beszélgetünk.

Edmond Dantčs”

Monte Cristo levele Albert Morcerfhez.

„Kedves Albert-em!

Így szólítom Önt, mert a közénk tolakodó éveket el akarom törölni és csak arra az időre akarok visszaemlékezni, amikor szerettük egymást, így szólítom Önt, mert Mercedes fiát nem szólíthatom másképp!

Albert! Hosszú évek óta nem láttuk egymást. Nem vesztettem el szem elől. Tudom, hogy a párizsi naplopóból tevékeny férfivá érett, tudom, hogy újra felvette a Morcerf nevet és azt becsülettel viseli. Ön olyan férfi, aki az élet mélységeibe is belenézett. Nyíltan beszélhetek Önnel és elvárhatom, hogy megértsen engem. Hosszú idő múlt el atyjának halála óta, Ön már nyugodt lélekkel tekinthet vissza

arra az időre. Remélem, megtanulta, hogy a gyermekek ártatlanok szüleik bűnében, mint ahogy a szülők sem felelhetnek gyermekeik minden cselekedetéért. Engedje meg, hogy mielőtt a tárgyra térnék, futó pillantást vessek a múltba.

Az Ön édesatyja, amikor még ifjú voltam, alattomos módon feljelentett, örökös börtönbe juttatott, hogy menyasszonyomat elvehesse tőlem. Alacsony sorsból kétes tettei árán magas tiszti rangra jutott. A törököknek szolgáltatta ki feleségem atyját, a janinai pasát és ezzel az árulással vetette meg gazdagsága alapját. Az Ön atyja gazember volt. Nem válogatom a szót, ha rosszul is esik. Tudom, Ön sohasem szerette atyját. Mindent, ami Önben értékes, édesanyjától, Mercedestől örökölte. Ő pedig nemes és jó.

Párizsban bosszút akartam állni egykori ellenségeimen. De amikor Mercedest viszontláttam és Önt megszerettem, kissé meginogtam, hogy bosszúm villámával az Ön atyjára is lesújtsak-e. Sokáig haboztam. Ha meg is bocsátottam neki azt a sérelmet, amelyet rajtam ejtett, *egy* bűnéért, Haydée édesatyján elkövetett árulásáért lakolnia kellett. Ezért rendeztem azt a jelenetet a pairek házában.

Nem törődhettem a nyilvános megszégyenítés következményeivel. Várható volt, hogy az Ön atyja nyugodtan fogadja a meggyalázást és csak Párizsból vonul vissza. De ő az önkéntes halált választotta. A hír a lelkem mélyéig megrendített. De vajon Ön lemondana-e a fenyítésről csak azért, mert fél a büntetés következményeitől?

Ön párbajra hívott. Édesanyja, aki tudta, hogy kettőnk közül egyikünknek el kell esnie és aki engem valamikor nagyon szeretett, feltárta Ön előtt indítóokaimat. Ön hallgatólagosan helyeselte azokat, mert a párbajtól visszalépett. Megvolt Önben a kellő lelkierő és le tudta győzni önmagát.

Albert, nem tagadhatja, hogy atyja halála áldás volt az Ön számára. Addig egy volt a sok naplopó közül, akik tétlenül morzsolják le életüket és meghalnak anélkül, hogy a világért bármit tettek volna. Édesatyja halála lángralobbantotta Önben az erő és tevékenység szikráját, amely már alig pislákolt. Mindenről lemondott, az örökségről, még a nevéről is. Szabad, önálló, munkás emberré lett. Visszautasított minden támogatást, amelyben részesíteni szerettem volna és ezért köszönetet mondok Önnek. Az erélyességének ezek az újabb bizonyítékai fokozták a becsülést, amelyet Ön iránt éreztem.

Afrikába ment, én pedig... a magányba vonultam vissza. Isten a bosszú eszközévé tett, de talán túlléptem azt a határt, amelyet magam elé tűztem, talán engem terhel a felelősség néhány szívért, amelyet akaratomon kívül én törtem össze. Elhatároztam, hogy az egész emberiséggel teszem jóvá azt, amit egyesek ellen vétettem, és abban, hogy a gondviselés újabb, megmérhetetlen kincseket adott a kezembe, intő jelét láttam annak, hogy Isten irgalmas hozzám és kegyesen fogadja terveimet. Viharok zúdulnak nemsokára a világra. A vallás, a kultúra, az erkölcs könnyen elpusztulhatnak ezekben a zivatarokban, ha nem képződik olyan mag, amely túléli a világfelfordulást. Néhány bölcs és befolyásos barátommal arra vállalkoztam, hogy gondoskodjunk arról, hogy amikor elkövetkezik a vész, férfiak álljanak készen. A cél: a vallásos elemek istápolása és az Isten gondviselésébe és élő igazságába vetett hit megerősítése. Támogatjuk azokat a férfiakat, akik az élet minden változásában és helyzetében valódi oszlopai lehetnek a társadalomnak. Európában és Amerikában ezer meg ezer férfit találunk, akikben megbízhatunk és akik segítségünkre lesznek, hogy az általános züllés közepette a hívők és az igazak új egyházát építsük fel. Azt hiszem, elértem célomat. Történjék bármi, a vallás és az erkölcs nem fog elpusztulni, mert ezrekben és milliókban él tovább.

Eddig hiányzott az eszközünk arra, hogy Afrikában tevékeny munkát kezdhessünk. Eddig csak

annyit tehettem, hogy azokat az észak-amerikai néger rabszolgákat, akikben a legerősebben élt a keresztény öntudat és akikben a legtisztábban világított a civilizáció fénye, kiváltottam és elegendő pénzzel Afrikába küldtem vissza. Egyesektől már kaptam híreket. Úgy látszik, a négerek felvilágosítása és a civilizáció Afrikában való elterjesztése az európaiak vállára hárul. Épp ezért régóta töprengek azon, kit küldhetnek azokba az országokba, amelyeket az európaiak elől annyi áthághatatlan korlát és akadály zár el.

Most hallom, Albert, hogy Ön ott olyan állást tölt be, amilyen még sohasem jutott talán senkinek! Boldoggá tett ez a hír. Ön, Albert, Mercedes fia, egy azok közül, akiket a legjobban szeretek, valóra váltotta egyik legszebb álmomat!

Kérem Önt, könyörgök, ne vegye könnyelműen azt a feladatot, amelyre Isten kiválasztotta. Nem figyelhettem meg belső fejlődését, így nem tudom, hogyan gondolkozik arról az állásról, amelyet betölt, nem tudom, mik a szándékai. Ne felejtse el, az a nemes feladat vár Önre, hogy sok millió embert felemeljen, belőlük valóban embereket faragjon, a vallás és a felvilágosodás fáklyáját hordozza azokban az országokban, amelyekben eddig a nap vakító fénye gátolta az elme és a szellem fejlődését.

Feladata véghezvitelére nem csak jó tanácsaimmal támogatom, hanem az anyagi segítség teljes erejével is, amely rendelkezésemre áll. Ne utasítsa vissza! A segítség nem az Ön személyének szól, hanem egyik legszebb reménységem megvalósításának. Akár sokat kér, akár keveset: egyforma készséggel bocsátom a rendelkezésére.

Ne siessen el semmit. Érezze egyetlen és legfőbb feladatának, hogy a szegény négereket fokozatosan világosítsa fel és ne veszítse el kedvét, ha ez a munka lassan halad. Vetni csak felszántott földbe lehet. A szellemet is alkalmassá kell tenni előbb a jó mag befogadására, és erre a célra a legjobb eszköz a kereszténység szép és könnyen megérthető tanítása. Ha visszautasít, akkor Ön nem az az ember, akinek hittem, akkor még elfogult és emberi tévedések rabszolgája. Olyan tévedéseké, amelyeket az igazi nemes léleknek sarka alá kell gyűrnie.

Ne higgye, hogy az önállóságához akarok nyúlni. Ha az én segítségemet nem fogadja el, majd a másokét kell igénybe vennie. Egészen szabad úgysem lesz soha!

Néhány héten belül Európába utazom. Remélem, Mercedest is viszontláthatom.

Legyünk testvérek és dolgozzunk közösen! A válaszát, kérem, küldje Laguidais abbéhoz, vagy a *** herceg párizsi címére.

Edmond Dantčs”

NEGYVENNEGYEDIK FEJEZET

Roskowitsch gróf

Egy napon, amelyet New Orleansban szépnek tartottak, de amelyet európai ember bizonnyal rettentően forrónak és kellemetlennek mondott volna, egy úr sétált azon a gáton, amely a várost a Mississippi áradása ellen védte és amelynek aljában mindenféle nemzetiségű kisebb és nagyobb hajó horgonyzott. A kikötőváros élete nyüzsgött itt, matrózok járkáltak ide-oda, siető kereskedők furakodtak a tömegben, és árusok kínálgatták gyümölcseiket és egyéb portékájukat.

Ez az úr szinte télies öltözéket viselt, pedig a többiek legkönnyebb nyári ruháikba öltöztek. Arca és alakja rendes volt, de rettenetesen csúnya. Beesett orcáját olyan dús szakállrengeteg borította, amelyet, úgy látszott, sohasem ért még borotva éle, de amely mégsem nőtt meg sehol egy hüvelyknél hosszabbra. Szeme mélyen ült az üregében és tompa, szürkészöld színben fénylett. Haját, amely éppoly vörös volt, mint szakálla, kurtára nyírtan viselte. Nyaka óriás nyakkendőben veszett el. Öltözéke finom anyagból készült; viselője vagyonos embernek látszott, aki még fitogtatja is gazdagságát. Hatalmas aranyláncán kívül megszámlálhatatlan fityegőt viselt a mellényén és gyűrűt mindegyik ujján. Csizmái olyan keményen szorították a lábát, hogy lépni is alig tudott, a pálcájával egyre veregette a csizmája szárát, mintha a lábait akarná járásra serkenteni.

Mulatságos volt az a gőgös és önelégült arckifejezés, amivel ez az úr sétája közben elnézett az emberek feje fölött. Nagy arany lornyettje állandóan mozgásban volt, de sohasem akadt meg a szeme valamilyen meghatározott tárgyon. A nagy forgalom kellős közepén, a komoly kereskedelmi munka sürgés-forgásában ez a léha szemlélődés a nagyképű európai mindent lekicsinylő magatartását példázta.

– Átkozott ronda pofa! – dörmögték magukban a matrózok. – Igazi szárazföldi patkány. Hiszen kapnám csak egyszer a hajómra, tudom megemlegetné, hogy milyen a világ a vízvonal alatt.

A sokféle kereskedőház munkával agyonhalmozott ügynökei abbahagyták dolgukat és gúnyos csodálkozással bámultak az idegen után.

– Hát ez meg miféle európai rinocérosz? – kérdezte az egyik a társától.

– Ki az ördög ismerhet minden ilyen fickót?! – hangzott a felelet. – Valószínűleg valami hóbortos angol.

– Valami orosz! – mondta egy másik. – Hitellevele van Nathan Brothershez. Ott láttam egyszer és hallottam ezt is. A világot járja és nézelődik.

– Okosabbat is tehetne azzal a birkaszemével! – jegyezte meg az első ügynök. – Hogy egy ilyen ocsmány pofájú alaknak annyi pénze legyen. Nekünk pedig...

– Neked pedig, te világszépe, egyetlen cent sincs a zsebedben! – fejezte be a másik gúnyosan.

– Bizony nincs! De van hitelem! – vágott vissza a másik. – Kilences számú csomag!...

A beszélgetés félbeszakadt. Az orosz ezalatt továbbsétált és eljutott a kikötőgát legvégére, ahol az építkezések folytak. Orrára biggyesztette a szemüvegét és figyelte, hogy dolgoznak a munkások.

A legfárasztóbb, legembertelenebb munkát láthatta. Egy mocsaras területet töltöttek fel, hogy arra pilléreket építsenek, amelyek később tartói lesznek a gát folytatásának. A legtöbb munkás térdig gázolt az iszapban, amelyet a perzselő nap szinte forróvá hevített. Mások a gépek körül foglalatoskodtak, amelyek a cölöpöket sulykolták a földbe.

Az iszapban dolgozó munkások között feltűnt egy fekete hajú, tagbaszakadt, nemes arcú fiatal férfi. Munkáját az olyan ember nyugodt egykedvűségével végezte, aki már hozzászokott, mégis látszott, hogy ez az ember nem efféle foglalatosságra született. Sápadt arcát sárgásbarnára égette a nap, vonásaiból komor, dacos határozottság sugárzott. Egyetlen szót sem szólt a többi munkáshoz, egyetlen pillanatra sem hagyta félbe a munkáját. Még csak föl sem tekintett. Ekkor egy felügyelő jött oda, aki rosszindulatú szemmel figyelte a munkást.

– Wolfram, már megmondtam, hogy a túlsó oldalon dolgozzon! – ripakodott rá a fiatalemberre.

Wolfram megállt munkája közben, de nem nézett fel. Mozdulatlanul állt a helyén.

– Úgy látszik, megsiketült! – folytatta a felügyelő ingerült hangon. – Mozgás! Kotródjon már, egy-kettő! Ha még egyszer rajtacsípem, hogy a rendelkezéseim ellen cselekszik, levonom egynapi bérét.

Wolfram megragadta talyigája két fogóját és anélkül, hogy arcán egyetlen vonás is megváltozott volna, átvonszolta szerszámait az iszapos mocsáron a túlsó oldalra, ahol szintén nagy sereg ember dolgozott.

– Mit akar itt? Ez a mi részünk! – fogadta morogva az egyik munkás.

– Már így is alig férünk el! – méltatlankodott a másik. Úgy helyezkedtek el, hogy Wolframnak lehetetlen volt közéjük férkőznie.

A fiatal munkás arca még ekkor sem árult el semmi haragot vagy izgalmat. Belevágta a lapátját az iszapba és nyugodtan rátámaszkodott a nyelére. A szemét lesütötte.

– Félre az útból! Mit lustálkodsz! – rohanta meg az egyik munkás és úgy nekilökte a talyigáját, hogy Wolfram hatalmas ütést kapott.

Teste megvonaglott a fájdalomtól, de szelíden kitért az útból.

– Miért nem dolgozik már megint, Wolfram? – harsant egy másik felügyelő hangja, aki ezen az oldalon basáskodott.

– Nem akarják engedni, hogy itt dolgozzam – felelte a fiatalember alig hallható hangon. – Nem akarnak maguk közé engedni.

– Ki nem akarja magát ideengedni? – ordított a felügyelő dühösen.

– A társaim! – nyögte ki Wolfram nagy nehezen a szót.

– Mit beszél? – zendült meg ellene a kórus. – Eszünk ágában sem volt! Mintha törődnénk azzal, hogy dolgozik-e vagy sem?

A munkások ügyesen már olyan messzire húzódtak egymástól, hogy nemcsak egy, de akár tíz új munkásnak is akadt volna helye.

– Egy nap lemegy a béréből, Wolfram – mondta a felügyelő és előhúzta a jegyzőkönyvét, hogy felírja az esetet. – Szombat este csak ötnapi bért kap.

Wolfram arca mintha megrándult volna kissé, de úgy látszik, már megtanult uralkodni magán, mert nyugodt maradt.

– Mi lesz hát? Dolgozik, vagy még többet levonjak? – üvöltötte a felügyelő.

Wolfram megragadta a lapát nyelét és dolgozni kezdett. Az orosz a legnagyobb nyugalommal nézte végig a jelenetet. Most belenyúlt a zsebébe.

– Hé! – kiáltott bántóan éles hangon. – Hé, te ott! Te fickó!

Wolfram önkéntelenül feltekintett. Az orosz egy pénzdarabot vett ki a zsebéből és ledobta neki.

Wolfram arcán megvető, gúnyos mosolygás futott át. Kikaparta az iszapból a pénzdarabot és úgy, sárosan visszahajította az orosznak. A pénz a ficsúr csipkés ingét érte és besározta azt. Wolfram hátat fordított és tovább folytatta a munkát.

– Nyomorult, hitvány koldusnépség! – dühöngött az orosz, de sietve odébb állt, mert a többi munkás hangos kacagással fogadta a jelenetet.

Ugyanakkor egy másik férfi is távozott onnan. Mindeddig egy kis bódé mögött állt, ahol a munkások és matrózok számára pálinkát meg sört mért ki a kantinos. Ez a férfi is tanúja volt az iménti hangos jelenetnek. A külsején első pillantásra senki sem talált volna feltűnőt. Gyors léptekkel ment, mégis méltóság volt a mozdulataiban. A kikötő mozgalmas élete és munkája nem érdekelte tovább. Csakhamar eltűnt a tolongásban. Amikor a kikötőből kijutott, a város belseje felé vette az útját.

Az orosz folytatta sétáját. Egy kereskedelmi hajó épp akkor húzta fel a horgonyát és odébbvitorlázott. Előbukkant mögüle egy szép és díszes gőzhajó, amely a többi között állt. Első pillanatban látszott, hogy magánhajó. Minden díszes volt rajta és ragyogott a tisztaságtól.

– Kié az a gőzhajó? – kérdezte az orosz az egyik matróztól.

– Nem tudom, uram, valami idegené – hangzott a felelet.

Az orosz valamennyi matróztól ugyanazt a rövid feleletet kapta. Végül egy kereskedelmi iroda felé indult, amely a kikötőtől nem messze állt. Az iroda a Nathan Testvéreké volt. A bankcég ugyanis, mint az amerikai bankok általában, nemcsak váltóügyletekkel foglalkozott, hanem jelentős

kereskedelmi vállalatot is vezetett.

A könyvelő már ismerhette az oroszt, mert azzal az alázatossággal köszöntötte, amellyel a szegény hivatalnokok üdvözlik a gazdag ügyfelet.

Az orosz franciául beszélt. Kiejtéséből bárki franciának tartotta volna.

– Nem tudná megmondani, kié az a csinos gőzhajó, amely ott horgonyoz a kikötőben?

– Nem, gróf úr, nem tudom kié! – felelte az első könyvelő. – Eddig észre sem vettem. Ma reggel kellett érkeznie, mert a legkülső sorban áll. Bizonyosan magánemberé.

– Magam is azt hiszem – mondta Roskowitsch gróf, mert az orosz ezen a néven mutatkozott be – csak csodálkozom, hogy nem ismerik a nevét olyan embernek, akinek saját gőzhajója van. Nem érdeklődne, hogy hívják a hajó gazdáját?

– Nagyon szívesen! Különben itt, az Egyesült Államokban nem ritkaság, hogy gazdag emberek gőzhajókat építtetnek maguknak. Bizonyára valamelyik angolé lehet. Úgy van, a zászlója angol.

– A gróf úr tudni kívánja, kié az a gőzhajó? – szólalt meg egy idősebb hivatalnok, aki akkor jött a Nathan Testvérek St. Charles utcai főintézetéből. – Szolgálhatok felvilágosítással. A hajó lord Hope tulajdona.

– Lord Hope? – lepődött meg Roskowitsch gróf. – Mintha hallottam volna ezt a nevet!

– A lord Kaliforniából jön, ahol birtokai vannak – mondta a hivatalnok.

– Vagy úgy! Nem, akkor bizonyára nem ismerem – jegyezte meg a gróf és az ablakhoz lépett, mintha a kikötőt nézné és a gőzhajót szemlélné.

– Csinos hajó – mondta aztán. – Ön azt mondja, a lordnak Kaliforniában vannak a birtokai?

– Úgy van, gróf úr, de most visszautazik Európába és csak néhány napot tölt itt. A hitellevelei a mi házunkra is szólnak, innen ismerem.

– Amint látom, a lord nagyon gazdag ember – mondta Roskowitsch.

– Hogy milyen gazdag, nem tudom, de tehetős. Tőlünk mindig jókora összegeket vesz fel.

– Köszönöm! Isten vele! – köszönt a gróf, azután feltette a kalapját és elment.

Egyenesen a St. Charles szállóba ment, kérte a számláját, majd elküldte a pincért. Amikor magára maradt, egyet-mást a holmijából vászonba csomagolt. Majd kivette valamennyi értékpapírját a tárcájából és elhagyta a szállót.

A Nathan Brothers váltóüzlete ott volt a közelben. A gróf bement és a főnökkel kívánt beszélni. Bevezették az egyik oldalszobába.

Mr. Nathan idősebb, barátságos úr volt. Kellemes, értelmes arca nem vallott kereskedőre. Most

kissé felhevültnek, sőt zavarodottnak látszott.

– Nathan úr, kéréssel jövök önhöz – szólította meg a gróf.

– Kérem, Roskowitsch gróf, miben lehetek szolgálatára?

– Vissza akarok térni Franciaországba – mondta Roskowitsch – de előbb kisebb utazást tennék Olaszországban és Dél-Franciaországban. A papírjaim azonban majdnem mind angol bankokra szólnak. Nem volna szíves annyi váltót kiállítani francia bankházakra, amennyit lehetséges? Még szívesebben venném, ha néhány francia bankjegyet is kaphatnék.

Az üzletet negyedóra alatt megkötötték. Roskowitsch gróf francia váltókat kapott és annyi francia bankjegyet, amennyi a pénztárban volt. Ezután elbúcsúzott a bankártól.

– Mr. Nathan! – fordult vissza még egyszer az ajtóból. – Vannak itt New Orleansban ügyes orvosok, igazán jó orvosok?

– Hogyne volnának! – felelte Nathan. – Csak nem beteg?

– Úgy érzem, az idegeim nincsenek teljesen rendben – magyarázta Roskowitsch. – Jól ismerem a természetemet. Hosszú tengeri út előtt állok és szeretnék minden eshetőségre felkészülni. Ezért ha tudna egy jó orvost ajánlani...

– Thomson doktor, négy házzal odébb. Nagyon ügyes orvos! – mondta Nathan.

– Köszönöm! – hálálkodott Roskowitsch gróf és kiment a bankból.

Azonnal Thomson doktorhoz ment.

– Doktor úr, különös ügyben szeretnék beszélni önnel, mely feltétlenül titoktartást kíván – kezdte Roskowitsch. – Rio de Janeiróba szándékozom utazni, hogy ott egy fiatal, gazdag és bájos leányt vegyek feleségül. Nekem mindenesetre így írták le a lányt, mert magam még sohasem láttam. Be kell vallanom, ez a házasság engem boldogtalanná tenne. Pedig gyermekkorunk óta egymásnak szántak minket. De Szentpétervárott egy fiatal hölgyet szeretek, és inkább meghalok, minthogy a Rio de Janeiró-i leányt vegyem feleségül. Csak egyetlen menekülésem lehet. Ha az a lány visszautasít. Nem vagyok jóképű, azt magam is tudom és talán tűrhető termetemen kívül nincs rajtam semmi, ami egy fiatal lánynak tetszhetne. De nem is vagyok visszataszítóan csúnya, és mivel a jegyesemet arra oktatták, hogy bennem a jövendőbelijét lássa, bizonyos, hogy elfogadhatónak fog találni. Lehetetlen, hogy a feleségem legyen! Végső, kétségbeesett ötletem támadt. Rúttá kell tennie engem, doktor úr, visszataszítóan utálatossá.

– Utálatossá? Mire volna jó? – nevetett az orvos. – Meg különben is, befestheti, megégetheti az arcát, ahogy tetszik, ahhoz nem kell segítség.

– Ez mind nem volna elég! – rázta a fejét Roskowitsch. – Nekem undorítóan, borzalomgerjesztően csúnyának kell lennem. Bizonyosan akad valami olyan szer, amellyel mesterséges úton fekélyeket lehet előidézni?

– Néha a gyermekgyógyításban használjuk is – mondta Thomson doktor.

– Akkor nagyobb adag bizonyára felnőttekre is hat – vélekedett a gróf.

– Ez igaz, de a dolog nem veszélytelen.

– Mi az a veszély?

– Az ember szervezete hatalmas változást szenved, amelynek nem tudjuk kiszámítani a következményeit. Esetleg a vér is szétesik. Csak óvatosan szabad használnunk ezt a szert.

– Majd óvatos leszek – ígérte Roskowitsch gróf. – És a másik fontos dolog. Ha mesterséges úton fekélyek előidézhetők, akkor bizonyára van más szer, amellyel elmulaszthatók!

– Jól sejti – mondta az orvos. – A gyermekeknél is el szoktuk mulasztani, amint kiűzte a rossz nedveket a testből.

– Nagyszerű! Kérem, írja fel mind a két szert. És még valamit! Szeretném, ha ezek a fekélyek különösen az arcomon jelennének meg!

– Gróf úr – intette az orvos – ne vegye semmibe ezt a beavatkozást, mert igen veszedelmes lehet a vége. Én nem is vállalnám érte a felelősséget.

– Szó sincs róla! – nyugtatta meg Roskowitsch. – Mindent magamra vállalok. Hiszen arra kértem, hogy hallgasson erről a dologról. Sőt, becsületszavamra fogadom, hogy ezt a szert csak a magam személyére használom. Ne habozzék hát tovább! Ezer dollárt kap tőlem, amint a recepteket ideadja. Mindkettőt másik gyógyszertárban készíttetem el. Itt az ezer dollár, írja meg a recepteket.

– Kérem, legyen óvatos! – figyelmeztette Thomson doktor, akire az ezer dollár, amelyet a gróf két bankjegyben az asztalra tett, mégis hatással volt. – Tessék a két recept. Kérem az elsőből ne vegyen be többet tíz cseppnél, mert halálos is lehet. Ha pedig azt kívánja, hogy a fekélyek főleg az arcán legyenek, akkor előbb dörzsölje azt véresre, vagy rakjon rá kőrisbogarat.

– Nagyszerű! – hálálkodott Roskowitsch és zsebrevágta a két receptet. – Isten önnel, doktor úr! Még egyszer kérem a hallgatását. Még ma elutazom.

– Vigyázzon, el ne veszítse a második receptet, hogy újra megcsináltathassa az orvosságot, ha az első üveggel már kifogyott.

Roskowitsch visszatért a szállóba. Léptei könnyedebbek, ruganyosabbak voltak. Meglátszott rajta az öröm és az elégedettség hatása.

A szállóban kifizette a számláját és azt mondta, hogy a legközelebbi gőzhajóval Mexikóba utazik. A poggyászát is odaküldte, helyet foglaltatott le magának a hajón, majd gyalogszerrel hagyta el a vendégfogadót. Köpönyege alatt csak azt a kis batyut vitte magával, amelyet az imént összecsomagolt.

Bement a legközelebbi gyógyszertárba és megrendelte az első receptet. Azt mondták, egy óra múlva kész lesz az orvosság. Ekkor egy másik gyógyszertárt keresett és a másik receptet készíttette el. Itt is körülbelül ugyanannyi idő múlva ígérték a szert. A várakozás ideje alatt a gróf az utcán sétálgatott, de kerülte a kikötő tájékát és a népesebb utcákat. Végre megkapta az orvosságokat és elment.

Az utcán megszólított egy fiút és egy levelet adott át neki, amelyet már előbb megírt. Meghagyta a gyereknek, hogy a levelet közvetlenül a hajó indulása előtt vigye el a kapitánynak. Azt írta, hogy a lefoglalt helyét most nem használhatja, de kéri, hogy a holmiját tartsák a hajón. A poggyászért majd Mexikóban jelentkezik, ahová a következő hajóval érkezik.

– Így! – suttogta magában. – Most már senki sem tudja, hogy New Orleansban vagyok. Mexikóba utaztam. Roskowitsch gróf meghalt, mint ahogy halott már Benedetto, Loupert és Ernonville is. Kezdjük hát a munkát.

Betért egy szerény fogadóba és szobát bérelt. Amikor kirakodott, az egyik pincérrel durva munkásruhát hozatott, azt batyuvá göngyölte és eltávozott a fogadóból. Csak a legközelebbi szállóig ment, ahol ismét szobát bérelt. A szobában átöltözött, lenyírta a szakállát és titkon, észrevétlenül kilopódzott. Csak a batyuját szorongatta a hóna alatt, amelyben néhány durva fehérneműn kívül semmi érték nem volt.

A kikötő felé haladt. Az egyik sarkon befordult egy keskeny, piszkos mellékutcába, ahol általában kikötőmunkások laktak. Bezörgetett az egyik ütött-kopott házba és megkérdezte, nem kaphatna-e bérbe egy kis kamrát.

A ház asszonya bevezette egy piszkos lyukba, amelyet bérbe akart adni. A szoba kicsisége és piszkossága nem zavarta a grófot. Sőt, mintha az utálatos kis helyiség összhangban lett volna egész egyéniségével, rosszindulatú tekintetével és közönséges ábrázatával.

Esteledett. Ennivalót meg sört hozatott, de bele se kóstolt egyikbe se. Megüzente a lakásadónőjének, hogy nem érzi jól magát és arra kérte, hogy hozasson a gyógyszertárból néhány kőrisbogártapaszt. Minthogy az ételért is előre fizetett, hamarosan megkapta, amit kért. A tapaszokat az arcára ragasztotta és kihúzta az első üveg dugóját.

– A doktor tíz cseppet mondott – beszélt magában – tizenöt tehát még jobban fog hatni.

Bevette a tizenöt cseppet a szerből, majd lefeküdt. Csakhamar izgatott nyugtalanság fogta el és szörnyű forróság rohanta meg. Roskowitsch nem sokat törődött a rosszulléttel, erőt vett magán és csakhamar álomba merült.

Éjféltájban felébredt. A feje égett, az erei szinte megpattantak. Kiugrott az ágyból, izgatottan tépte le arcáról a tapaszokat. Állapota egyre válságosabbra fordult.

– A fene essen abba a doktorba, még utóbb csakugyan megdöglök! – dühöngött elkeseredetten. – De nem, nem lehet. Ezt el kell tűrnöm. A lázam holnapra bizonyosan elmúlik.

Megint nyugalmat erőszakolt magára és visszafeküdt az ágyba. Csakugyan félálomba szenderedett, amelyből akkor ébredt föl, amikor a hajnali nap első sugara bekandikált az ablakon. Felugrott. Az egyik falon törött tükördarab lógott. Belenézett.

– A teremtésit! – torpant vissza riadtan. – Ezt mégsem akartam.

Ijedtében leült az ágyra.

Valóban szörnyűvé torzult az arca. Egész képe egyetlen fekély volt. Ennek az emberi arcnak nem

nevezhető ocsmány valaminek a részleteit lehetetlen leírni. A szemei szinte eltűntek a vizenyős, véres, kékes, duzzadt szemhéjak alatt. A fekélyek egészen a nyakáig beborították az arcát, sőt a kezén is jelentkezett már néhány gennyes daganat.

– Sebaj – vigasztalta magát – hiszen megvan a módom, hogy visszaszerezzem a régi énemet. Most már bizonyos, hogy undorral bár, de részvéttel fog rám nézni, többet pedig nem kívánok.

Letette a tükröt a kezéből és a vizeskancsót, amely a rozoga asztalon állt, egyetlen hajtásra kiürítette, mert pokoli szomjúság epesztette. Fel-alá járt a szűk helyen, míg el nem fáradt. Akkor leült.

– Az ördög tudja, hány éves is vagyok! – elmélkedett hangosan. – Azt hiszem huszonkettő... De nem, talán inkább huszonhárom! Mindegy, nem fontos. Mondjuk, huszonhárom. És máris torkig vagyok az élettel, minden untat, csak *az* a gondolat, *az* nem! Forgathatom, ahogy akarom, mégis ő az oka, hogy az utóbbi években annyi baj ért. Ha nem csalt volna Párizsba, akkor vígan és szabadon éltem volna a cimboráimmal a hegyek között meg a tengeren. A fene törődött azzal, hogy ki az apám meg az anyám! Ez a nyomorult gazember megízleltette velem a világ minden gyönyörűségét, aztán vissza akart rúgni a szemétbe. Hát ki az az ember? Szélhámos, kalandor, akárcsak én. És ez a senki Istennek képzeli magát és úgy bánik velem, mint a koszos kutyával! De megbosszulom magam! Meg fogunk küzdeni egymással, a férfi a férfivel, a szélhámos a szélhámossal, a tolvaj a tolvajjal, a gyilkos a gyilkossal... Hiszen csak az ördög tudja, hány embert tett már hidegre. Ha eltiportam, ha tönkretettem és elszedtem tőle minden összeharácsolt kincsét, akkor megrugdalom és kinevetem. Bizony, barátom! Én még fiatal vagyok, de te már vénülsz. Le onnan a magasból, az az én helyem! Ne félj, barátom, én is tudom olyan jól játszani a Monte Cristo szerepét, mint te. Miért is ne? Hát nem jobbfajta vér folyik az én ereimben, mint a tiédben? Hiszen az apám nemesember volt, az anyám meg finom úri dáma. Az anyám, isten nyugosztalja szegényt, rosszul tette, hogy akkor annyira felbosszantott!

Hirtelen fölkelt, és folytatta vándorlását a kis szobában.

– Legalább megint van valami, amiért éljek – suttogta magában pokoli örömmel. – Van tervem, célom. Ezt az embert tönkreteszem! Ez a nekem való, igazi munka.

Rekedten, durván röhögött magában és a kezét dörzsölte, de mert fájt, abbahagyta.

– Bújnak már, jönnek már a kis gennyes hólyagok! – nézegette a kezét elégedetten. – Ez a Thomson doktor érti a dolgát. Ha kell, még majd bevehetek néhány csöppet. De most már mennem kell. Az üvegek megvannak... Hej, de könnyű ez a batyu! Olyan könnyű, mint akkor, amikor Marseille-ből Párizsba mentem! A kutyafáját, de szép idő volt az! És ez a pimasz elcsalt onnan!...

Hóna alá csapta a batyuját és lement a lépcsőn. Lent egyedül találta a szállásadónőjét. Úgy látszik, pokoli gyönyörűséget talált abban, hogy megijessze. Hirtelen toppant az asszony elé és egész közel tolta undorító ábrázatát.

– Mennyivel tartozom? A negyvenkilences szobában laktam.

– Úristen, ne hagyj el! – kiáltott fel riadtan az asszony. – Ilyen szörnyeteg az én házamban!? Takarodjon rögtön!

– Kérem, ahogy parancsolja, asszonyom – bókolt Roskowitsch. – Addio, tartson meg jó emlékezetében.

Elégedetten, hanyagul és gondtalanul ballagott végig az utcán, a kikötő felé. Mindenki kitért előle, amikor elhaladt mellette. Az asszonyok keresztet vetettek magukra és bemenekültek a kapuk alá. Egy kisfiú, akinek nevetve megsimogatta a fejét, rémült sikoltással menekült előle. Roskowitschnak meg kellett gyorsítani a lépteit. Az egész utca forrongott és fenyegető kiáltások hangzottak feléje.

A kikötőben megismétlődött ugyanez. Még a matrózok is undorodva fintorították el arcukat, amikor ocsmány ábrázatát meglátták, pedig ezek az emberek edzett idegzetűek voltak és megszokhatták már a legborzalmasabb betegségek látását is.

A gróf a kikötőben megváltoztatta viselkedését. Hunyászan oldalgott, mint az olyan ember, aki tudja, hogy az emberi nem legpiszkosabb szennye. Lesütött szemmel haladt, csak néha pillantott lopva körül. Végre leült egy alacsony oszlopra, úgy, hogy ültéből állandóan szemmel tarthatta lord Hope gőzösét. Egyszer-kétszer fölkelt a helyéről és kis darabon végigment a gáton. Egy néger asszonytól, aki majdnem olyan visszataszító volt mint ő maga, sikerült néhány gyümölcsöt vásárolnia. Mohón falta be az ételt, majd visszatért megfigyelőhelyére.

Az előbbi fejezetben megemlítettük, hogy az orosszal egy időben, rögtön azután, hogy Wolfram az odavetett pénzt megvetően visszavágta, egy másik férfi is eltávozott a kikötő gátjáról és a város belseje felé vette az útját.

Jó messzire ment. Végre szűk utcájú, jelentéktelen külvárosba jutott. Az egyik ház előtt megállt és sokáig nézegette. Azután belépett a kapun.

A pitvarban jó külsejű, idősebb nő fogadta. A háziasszony volt.

– Lakik itt egy fiatal francia lány, aki egy Wolfram nevezetű emberrel együtt érkezett New Orleansba? – kérdezte a férfi.

– Igen, itt lakik – felelte az asszony kissé tartózkodón. – Mit kíván tőle?

– Mondja meg neki, hogy egy úr kíván beszélni vele, akivel már találkozott egyszer Kaliforniában.

– Bocsásson meg, uram, de nem tehetem – felelte az asszony. – Amelie kisasszony megkért, hogy senkit se bocsássak be hozzá, különösen jól öltözött urakat nem.

– Miért? Ezt nem értem!

– Meglehet, hogy furcsa – mondta az asszony. – Mondja, kérem, idevaló ön?

– Nem, idegen vagyok. Messziről jöttem. Miért?

– Mert már sok New Orleans-i úr próbálkozott mindenféle módon, hogy Amelie kisasszonyhoz bejuthasson, de sohasem állt szóba egyikkel sem.

– Velem bizonyára kivételt tesz. Meglátja, Amelie kisasszony még meg is dicséri érte – mondta az idegen úr és egy aranyat csúsztatott az asszony kezébe.

– Nem! – kiáltott fel a nő megbotránkozva. – Vegye vissza a pénzét és távozzék, de rögtön! Senkivel sem teszek kivételt és ha aljas szándékkal jött, akkor forduljon gyorsan vissza. Itt eltévesztette a házszámot.

– Bocsásson meg asszonyom – felelte mosolyogva az idegen. – Csak próbára akartam tenni. Kérem, menjen be Amelie kisasszonyhoz és mondja meg neki, hogy az akar vele beszélni, akivel nem is olyan régen, Kaliforniában fontos megbeszélést folytatott.

– Hát jó, nem bánom – mondta az asszony. – Megpróbálom.

Egy perc múlva visszatért.

– Tessék! Kerüljön beljebb. Itt lakik Amelie kisasszony.

Lord Hope – mert ő volt a látogató – kicsiny, világos szobába lépett, amelyből még a legszükségesebb tárgyak is hiányoztak. A szoba közepén magas nőalak állt.

A lány nyugodtan, szinte hidegen nézett rá. Udvariassága csak annyi volt, hogy egy lépést tett vendége felé.

– Kisasszony – szólította meg a lord. – Bátor voltam önt felkeresni.

– Köszönöm, mylord – felelte Amelie. – Kevés ember látogatott volna meg mostani helyzetünkben. Annál örvendetesebb a nagylelkűsége. Kérem, üljön le, mylord.

Ő maga előbb leült, mint a vendége. Úgy látszik, kifárasztotta az állás. A lord leült a lány mellé és csak most vehette jobban szemügyre az arcát.

Istenem, mennyire megöregedett Amelie! Hogy megváltozott üde arca! Már akkor is szenvedő volt a szeme, amikor az Óhajok Hegyén hozzá menekült. Csakhogy az arca még nem viselte magán annak a rettenetes szenvedésnek a bélyegét, amely most hideggé és visszautasítóvá tette a tekintetét. A lord nagyon megindult erre a látványra.

– Kisasszony, az önök sorsa nem volt éppen a legszerencsésebb, mint nekem mondták – szólt lord Hope. – Önök nélkülöznek, talán a nyomorral is küzdeniük kell.

– Ha a mindennek a hiánya nyomor, akkor igaza van – felelte Amelie azzal a nyugalommal, amely csak a teljes lemondásból és kétségbeesésből fakadhatott.

– Remélem, Wolfram szerelme nem hiányzik? – érdeklődött a lord.

– Nem, az megvan – mondta Amelie. – De már ez a szerelem sem vigasztalás számomra, mert látom, Wolfram milyen boldogtalan és hogy talán könnyebb volna az élete, ha nem kellene rólam is gondoskodnia.

– Ne mondja ezt! – ellenkezett a lord. – A szerelem erőt és kitartást ad az embernek. Wolfram sohasem lett volna azzá, ami most, ha nem szeretné önt.

– De mi lett belőle? – tört ki az elkeseredés Amelie-ből. – Roncs, összetört ember, gép, állat!

Látnom kell, mint roskad össze, mint válik napról napra komorabbá. Azt hiszem, most boldogabb és elégedettebb volna, ha akkor nem kísérem el.

– Ez a keserű szemrehányás nekem szól, tudom – mondta a lord komolyan. – De ön tévedett, mademoiselle. Eddig a sors üldözte önt. De most minden jórafordul.

– Itt New Orleansban? Soha! – kiáltott Amelie. – Hiszen csak ne volnánk ideláncolva! Ha elmehetnénk! De hát lehetetlen!

– Mért volna New Orleans rosszabb, mint bármely más város? – kérdezte a lord.

– Mert addig nem mehetünk el, míg Stanley úrnak az utolsó fillérig nem fizettük meg az adósságunkat. Márpedig ez képtelenség. Annyit Wolfram sohasem tehet félre. De nemcsak ez a baj. Wolfram tudja, hogy itt sohasem lehetek a felesége, mert nem adnak nekünk házassági engedélyt. Mylord, én nem akarok hálátlansággal fizetni, elismerem, az ön tanácsának köszönhetem, hogy újra visszakaptam Wolfram szívét és megismerhettem, mennyire szeret. De ennek a jó tanácsnak az egyéb eredményei rettenetesek voltak. Nem magamra gondolok, én szívesen eltűrök mindent. Csak Wolframra gondolok, mert tudom, hogy ebbe a szörnyű helyzetbe feltétlenül belepusztul.

– Sötéten látja a világot – vigasztalta a lord. – Egyetlen kis véletlen megváltoztathatja az önök helyzetét.

– Nem hiszem. Én már nem remélek semmit. Ha történne is valami kedvező változás, mi már sohasem találhatjuk meg a boldogságunkat.

– Ne lovalja bele magát ebbe a téves gondolatba. Mindketten fiatalok, nem szabad lemondaniuk minden reményről. Nem gondolja, hogy már a megjelenésem is jó jel?

– Nem, mylord. Miért volna az?

– Módomban van, hogy segítsek Wolframon! – magyarázta a lord.

– Alig hiszem, hogy Wolfram efféle segítséget elfogadna – jegyezte meg Amelie. – Már elhatároztuk, hogy dacolunk a sorssal, amíg bírjuk. Wolfram küzdeni akar a sors ellen és én egész erőmmel az oldalán állok. Legkevésbé pedig öntől fogadna el bármilyen jótéteményt. A kedélye már annyira elsötétült, hogy dühbe gurul, ha csak eszébe is jut az a sérelem, amellyel akkor megbántotta.

– Az volt a szándékom, hogy segítő kezet nyújtok neki. Sőt a szándékom most sem változott meg. Csak azt nem értem, hogyan veszíthették el minden reménységüket! Hiszen az egész élet önök előtt áll még.

– Talán másképp beszélne, ha a mi helyzetünkben volna.

– Mademoiselle, én sokkal többet szenvedtem és tűrtem, mint önök.

– Igen, csakhogy tudta, hogy kik az ellenségei. Fogoly volt és legalább a bosszú gondolatával vigasztalhatta magát. Wolfram helyzete más. Neki valami ismeretlen, sötét átokkal kell megküzdenie. Nincsenek látható ellenségei, és minden csapást el kell tűrnie. Nem védekezhet, nem bosszulhatja meg magát. Mylord, Wolframon már akkor sem tudna segíteni, ha ő el is felejtené az önnel történt akkori

összekoccanást.

Amelie felsóhajtott és kínosan felemelkedett.

– Nem mondok le minden reményről – mondta lord Hope. – Majd meglátjuk. Sorsuknak a napokban el kell dőlnie. Beszélni fogok Wolframmal. Isten önnel!

A lord elment.

Az utcán már nem járt olyan ruganyosán, mint azelőtt. Lassú volt a lépte és a szeme a földet kereste. Nem Amelie szavai sújtották le annyira, hanem a lány megváltozott külseje, a végső kétségbeesés és vigasztalanság, ami a tekintetében sötétlett. Egészen olyan lett, mint Wolfram, aki szó nélkül tűr el minden sértést és igazságtalan büntetést. Begyógyulhat-e a sebük valaha?

A Nathan Brothers bankházhoz érve egyenesen Nathan magánlakásába ment fel. Beküldte a névjegyét. Azonnal fogadták.

– Isten hozta, mylord! – üdvözölte Nathan és feléje sietett. – Legfőbb ideje volt! De nagyon komolynak látszik!

A lord némán szorította meg a bankár kezét, majd leült.

– Úgy van, Nathan úr. Elég okom van rá. Amelie-től jövök!

– Mindjárt gondoltam. Nagy kétségbeesésben találta?

– Nem. Inkább nagy lehangoltságban – javította ki a lord. – Olyan egykedvű volt, hogy szinte félek a jövőtől.

– Sejtettem! – sajnálkozott a bankár. – Bizony, mylord, kissé túllépett a határon.

– Majd jóra fordul minden. Öntsön újra reménységet a két fiatal szívébe és akkor megint felébrednek, megint felvidulnak.

– Sietni kell ezzel a reménygerjesztéssel – tanácsolta Nathan. – Fáj a szívem, hogy Wolframot az építkezésnél kell látnom. Mindig attól félek, hogy valami szerencsétlenség történik.

– Ez a veszedelem már elmúlt. Szeretném, ha Wolframmal most rögtön beszélhetnék. Idehívathatná!

– Hála Istennek! – örvendezett Nathan. – Mindjárt magam megyek érte. Addig is mylord, elolvashatja ezeket a leveleket, amelyek az ön számára ideérkeztek.

Nathan elsietett. A lord töprengőn bontotta fel a gondosan lepecsételt levélcsomagot. Három levél volt benne, az egyiket Laguidais abbé írta, a másik kettőt a herceg. A herceg két levele Morel halálának a valószínűségével foglalkozott, mert a kapitány felkutatására az abbéval együtt minden lehetőt elkövettek. Rablasy neve többször is előfordult a levelekben. A herceg helyes nyomon járt, de a teljes igazságot még nem sejtette.

Az abbé azonban ezt jelentette:

„Végre megtaláltuk Morelt. Rablasy néven egy elmegyógyintézetben tartják fogva. Őrült. Ez valóság, gróf! Könyörgök, jöjjön ide hozzánk és segítsen nekünk, hogy a dolgokat rendbehozassuk. Siessen!”

– Morel megőrült! – beszélt magában a gróf tompa, nehéz hangon és a kezére támasztotta fejét. – Szomorúbb a dolog, mint vártam volna! Istenem, légy velem!

Sokáig merengett mozdulatlanul, míg csak az ajtónyílás hangja fel nem riasztotta. Ekkor felállt, nyugalmat erőszakolt az arcára és a belépő felé fordult.

Ketten voltak: Nathan és Wolfram. Az utóbbi piszkos munkásöltönyét viselte. Nem ismerte meg azonnal a lordot és közönyösen, futólag köszöntötte. De azután, úgy látszik, megélénkült az emlékezete, mert elkomorodott az arca.

– Wolfram úr – lépett eléje a lord. – Mi már találkoztunk egyszer.

– Igen, találkoztunk. De nem teszi jól, hogy ezt az emléket felidézi! – vágott vissza Wolfram nyersen.

– Ebben igaza van – hagyta rá a lord. – De azért be kell látnia, hogy igazam volt, mégis békülésre nyújtom a kezemet. Nagyon örülnék, ha tehetnék valamit az érdekében. Most azonban sokkal fontosabb dolgokról kellene önnel beszélnem.

– Nem tudom, miféle közös dolgaink lehetnek nekünk? – mondta Wolfram dacosan.

– Nyíltan beszélek. Már első találkozásunkkor érdekelt a sorsa. Érdeklődésem fokozódott, amikor hírét vettem, hogyan szökött meg a mormonoktól. Amikor ideérkeztem New Orleansba, hallottam, milyen nehéz helyzetben van ön és menyasszonya, Amelie kisasszony is. Örülnék, ha tehetnék valamit az érdekükben. Ön olyan ember, aki más állás betöltésére hivatott, mint a mostani. Egyébként is úgy hiszem, kötelezettségeket kell teljesítenem. Az ön neve Büchting, ugyebár?

Wolfram meglepetten nézett a lordra, de hallgatott.

– Ismertem atyját, ott voltam, amikor meghalt és egy hagyatékot kell átadnom.

– Előbb bizonyosnak kell lennem, hogy valóban atyám nevében cselekszik. Ha ez igaz, akkor is örülnék, ha a hagyatékot valaki más szolgáltatná a kezemhez.

– Úgy beszél, mint akin úrrá lettek a szenvedélyei. Minden kétségen felül áll, hogy beszéltem az édesatyjával. Másképp nem ismerhetném az ön nevét. Azt pedig, hogy Büchting és Wolfram ugyanaz a személy, a mormon Bertois-tól tudom, aki megmutatta az ön gyűrűjét.

– Rendben van. Mi az édesatyám hagyatéka?

– A sivatagban találtam rá. Már haldoklott. Röviden elmondta az élete sorát és megkért, hogy amit nála találok, juttassam el a gyermekeihez. A húgát még nem sikerült megtalálnom. Önt is a véletlen révén ismertem meg. Tízezer dollárt találtam az édesatyjánál. Ezt rögtön átadhatom önnek. Kérem,

legyen gondja arra, hogy a húga megkapja az őt megillető részt.

A lord elővette a zsebéből a tárcáját és a bankjegyeket az asztalra tette.

– Mylord – szólalt meg Wolfram komor tekintettel –, a legutolsó hírek alapján nem tartom valószínűnek, hogy atyámnál ekkora vagyon lett volna. Inkább úgy hiszem, valamilyen okból ön támogatni akar engem. Közöttünk azonban nem lehet szó barátságról és nem akarom, hogy önnek a legkisebb hálával is adósa legyek.

– Tisztelem és becsülöm a szilárdságát, de nem tartom helyesnek a makacsságát. Hiszen Amelie is meg ön is tönkremennek ebben a szomorú helyzetben.

– Ugyan mi köze van önnek ehhez?

– Úgy gondolom, nekünk embereknek kötelezettségeink vannak egymás iránt. Különben sem támogatást vagy ajándékot kínáltam fel, hanem a saját tulajdonát. Legyen hát esze Wolfram!

– Sir, nem tudom, mi ad önnek jogot ahhoz, hogy így megleckéztessen. Itt New Orleansban nem akadt egyetlen lélek, aki segíteni akart volna rajtunk. Öntől pedig nem fogadok el semmit. Nem akarok hálával adósa lenni.

– Pedig hálával tartozik nekem – jegyezte meg a lord. – Én azonos vagyok Stanleyval, aki önt New Orleansba utasította.

– Hogyan?! Ön Stanley úr volna? Ez nem igaz!

– Nathan úr is bizonyíthatja.

– Úgy van! – mondta Nathan. – Lord Hope volt az a Stanley.

– Akkor elátkozom önt, amint ahogyan Stanleyt is elátkoztam már, mert ő az oka minden szerencsétlenségünknek. Stanley segített, hogy átutazhassunk a pusztaságon, de ezért nem vagyok hálás. Mert ha az éhség elpusztított volna, akkor itt nem szakadtak volna ránk olyan kínok, amelyek ezerszer gyötrőbbek az éhhalálnál. Ez a Stanley utasított ide. És ezért hálás legyek neki? Ha ön Stanley, akkor én az utolsó dollárokat is a lábához vetem és éjjel-nappal dolgozni fogok, hogy azt a pénzt visszafizethessem. Öntől nem tudnék elfogadni egyetlen centet sem. Átok van a pénzén és átok a tanácsán!

A lordot megrázták a fiatalember nyers, haragos szavai.

– Wolfram – kezdte megindult hangon. – Igazságtalanul bánt engem. Mindenben, amit önért tettem, az őszinte részvét vezetett, amit nemcsak ön iránt, hanem Amelie iránt is éreztem. Az ön menyasszonya egy olyan ember lánya, akivel szemben nekem kötelezettségeim vannak és most, hogy ez az ember halott, a tartozásomat a gyermekeire ruházom át. Azt kívánja talán tőlem, hogy nyugodtan nézzem, hogy sorvad el Amelie, amikor módom van arra, hogy mind a kettőjüket boldoggá tegyem?

– Ismétlem, sir, nem engedhetem meg, hogy beleavatkozzék a mi dolgainkba! Nem hiszem, hogy Amelie elfogadja a támogatását. Az én menyasszonyom nem köti le a háláját olyan embernek, aki a vőlegényével úgy bánt, ahogyan ön velem. Amelie nem fog elfogadni öntől semmit, mert ön az oka a

mi mostani helyzetünknek.

– Nem vártam volna ekkora nyakasságot olyan embertől, akinek a lelkét a szenvedések megszelídíthették volna.

– Megszelídítettek? Nem tudom, hogyan szelídítenek meg valakit a szenvedések! – kacagott fel Wolfram keserű gúnnyal. – Az én szívemet megkérgesítették. A sors az arcomba vágta a kesztyűjét. Én felvettem! Kiállok vele és megvívok. Vagy győzök, vagy elesem. De ha győzök, akkor azt csak a magam erejének akarom köszönni!

Hirtelen megfordult, fejébe vágta a kalapját és az ajtó felé indult.

A lord utána sietett.

– Ember! – rivallt rá. – Hallgasson ide! A szerencsétlenségbe rohan! Mindent elmondok!

Lord Hope megragadta a fiatalember karját, hogy visszatartsa.

– Már eleget hallottam! – vágott vissza Wolfram. – Engedjen el, mert különben...

Lerázta magáról a lordot, föltépte a kilincset és bevágta maga után az ajtót.

A lord utána nézett. Keményen összeszorította az ajkait, de az arca semmit sem árult el gondolataiból.

– Most már folytatnunk kell – szólalt meg azután... – Wolframnak mindent meg kell tudnia. Olyan határozottság és önállóság van ebben az emberben, amely csodálatra méltó és a legnagyobb tettekre képes. Menjünk utána. Ha tovább makacskodik, akkor úgy kell rajtuk segítenünk, hogy ne sejthessék, honnan jön a jótétemény.

– Akkor jöjjön – sürgette Nathan. – Borzasztóan aggódom! Félek, hogy ez az ember mindenre képes! Eddig fékezte Amelie iránt érzett szerelme. De a kétségbeesés... a kétségbeesés...

Már késő́re járt az idő, a tömegben csak lassan haladhattak előre. Nagy nehezen eljutottak a kikötő gátjára, ahol a munkások tartózkodtak.

Feltűnt nekik, hogy mindenki egy irányba siet.

– Mi történt? – érdeklődtek a hozzájuk csatlakozók. – Valahol lőttek!

– Igen az egyik felügyelő agyonlőtt egy munkást! – lihegte az egyik. – Azt mondják ellenkezett. De nem kár érte! Aljas söpredék ez.

– Meghalt? – érdeklődött egy másik.

– Meg hát! A felügyelő egy hétig fog ülni emiatt – mondta valaki.

Nathannak elsápadt az arca. Mindketten még jobban meggyorsították lépteiket. Nehéz volt a tömegen keresztül a kíváncsiskodókat szétszorítani. Végre bejutottak a kikötőbe.

Egy targoncán feküdt a férfi. Ruháját a mellén vér borította. Már nem mozdult.

– Ő az, Wolfram! – kiáltott fel a lord és a bankár egyszerre. Nathan megtántorodott. A lord felfogta a karjával, de az ő arca is halálosan elsápadt.

– Oh, itt van, Nathan úr! – szólalt meg egy pisztolyos felügyelő. – Nos, Nathan úr, már elég sokszor óvott ettől a fickótól és figyelmeztetett, hogy jól szemmel tartsam.

– Igen! – mondta reszkető hangon a bankár. – De hogyan történt a dolog?

– Igen egyszerűen, mondhatnám, félreértésből – jegyezte meg a felügyelő hidegvérrel. – Bementem a városba és amikor visszajöttem, azt hallottam, hogy egy úr járt itt és Wolframot magával vitte. Felbosszantott a hír, mivel épp a távozásom előtt ripakodtam rá a fickóra, hogy szorgalmasan dolgozzon. Megkérdeztem tőle, ki adott engedélyt a távozásra! Dacosan azt felelte: senki. Erre meglegyintettem a botommal. Wolfram meg felkapta az ásóját és fejbe akart vágni. Láttam az arcán, hogy az ütés komolynak készül. Előrántottam a pisztolyomat és lelőttem.

– Én voltam itt érte, csak elfelejtettem elkérni! – mondta a bankár.

– Igazán sajnálom, Nathan úr – mentegetőzött a felügyelő –, de már megesett.

Ezalatt a lord odament Wolframhoz, szétbontotta a sebesült mellényét meg ingét és megvizsgálta a sebet.

– Hozzatok vizet és vásznat! – kiáltott fel hirtelen parancsoló hangon. – Talán még meg lehet menteni.

A víz rögtön megérkezett. A lord nem törődött a körülállókkal. Kimosta a sebet és meredt tekintettel figyelte Wolfram arcát.

– Még van benne élet! – kiáltott fel aztán. – Nathan, gondoskodjék gyaloghintóról vagy hordágyról. Siessen! Istenem. Ha ez az ember meghal, akkor... akkor én voltam a gyilkosa!

Nathan elsietett, de a tömeg még mindig ott szorongott a fiatalember körül. A kikötői hivatalnokok lassan eltávoztak. A bámészkodók jó része is szétszéledt.

Közben a lord fáradhatatlanul foglalkozott a sebesülttel. Vásznat senki sem hozott, így a zsebkendőjét hasította szét, abból igyekezett egy ideiglenes kötést erősíteni a sebre.

Orvos nem volt a környéken. A sebesültet senki nem tartotta ájultnak. A halál mind tisztábban rajzolódott Wolfram arcára. A golyó oldalt csúszhatott és vagy a szívet, vagy valamelyik főütőeret sértette meg. Már a lordnak sem volt reménye, hogy Wolfram megmenthető.

Végre megjöttek a hordágyas emberek, akiket Nathan küldött oda. Megmutatták a lordnak azt a házat, amelybe Wolframot vinniük kellett. A lord követte a sebesültvivőket, akik lassan haladtak terhükkel a megjelölt ház felé.

Amikor Wolframot végre egy matracra fektették, a lord elküldött a város legnevesebb seborvosaiért. Wolfram a legkisebb életjelt sem mutatta. Lassan kinyílt az ajtó. Nathan jött be.

A lord a bankár aggódó tekintetére csak szomorú, vigasztalan arccal felelt.

– Intézkedett, hogy Amelie-t értesítsék, anélkül, hogy a teljes valóságot megtudja?

– Azt üzentem neki, hogy Wolframot néhány napig elfoglalja a munkája. Mi a véleménye Wolframról?

A lord lesütött szemmel felelt:

– Nem tudom. Az állapota veszedelmes. De nem fog meghalni! Isten nem büntethet ilyen szigorúan! Nathan, legyen szíves, küldje el ezt a levelet a gőzhajóra. Tudatni akarom a feleségemmel, hogy éjszakára itt maradok. Ma éjjel el kell dőlnie a dolognak. De nem szabad meghalnia!

A néhány soros levelet borítékba tette és átadta Nathannak azzal, hogy a küldönc csak a borítékot mutassa meg, azonnal felengedik a hajóra.

A bankár elsietett, hogy barátja kérését teljesítse. Mialatt odavolt, megérkeztek a seborvosok és megkezdték a vizsgálatot, a tanácskozást.

Nem tudtak megegyezni. Egyesek azt állították, hogy Wolfram máris halott, vagy halálán van. Mások úgy vélekedtek, hogy csoda, hogy nem halt meg abban a pillanatban. Egyetlen egy orvos tartotta lehetőnek még a sebesült megmentését. Igaz, a nagy tüdőverőér is megsérült, de volt már rá eset, hogy a nyílás bezárult és így a sebesült gondos ápolás után megmenekült.

A lord fegyelmezetten hallgatta végig az orvosokat, de csak az utolsót kérte, hogy maradjon.

– Uram – mondta neki. – Ha ezt a fiatalembert megmenti az életnek, tízezer dollárt kap tőlem és egész életemre hálás leszek önnek.

– Tízezer dollárt? – lepődött meg a fiatal orvos. – Az túl sok!... Hát annyira fontos ennek az embernek az élete?

– Mint a sajátom! Kérem, szedje össze minden tudását és ügyességét.

– Mindent el fogok követni, de nemcsak a pénzért!

A doktor elhozatta a műszereit, levetkőztette a sebesültet és megvizsgálta. A vizsgálat alatt, amelynél a szondának jutott igen nagy szerep, Wolfram össze-összerándult és felnyögött. Az orvos ezt jó jelnek tartotta. Meggyőződött, hogy nincs belső vérzés. Mégsem mert felelősséget vállalni a sebesült életéért.

– Megbízom azzal – szólalt meg végül a lord –, hogy egyetlen pillanatra sem tágítson a beteg oldala mellől. Ha meghalna, tudom, nem ön a hibás. Ha azonban megmenti, akkor megalapozta a szerencséjét, erre a szavamat adom!

Nathan visszajött. A lord örvendező pillantása rögtön elárulta neki, hogy még van remény Wolfram megmentésére. Székeket hoztak a lordnak meg a sebésznek, mert mind a ketten virrasztani akartak a sebesült mellett. Nathan is sokáig velük maradt, csak hajnal felé ment haza.

A fiatal orvos figyelme egyetlen pillanatra sem lankadt el. Szemmel tartotta a beteg ajkának vagy bármilyen izmának a legkisebb vonaglását is. Órákon keresztül számolta a sebesült gyenge érverését, és egy készülék segítségével folyamatosan jegyezte a pulzus hol erősödő, hol lanyhuló lüktetését. A lord egész éjszaka szoborszerű mozdulatlansággal figyelte Wolframot és az orvost.

– Nos, mit gondol? – kérdezte reggel felé, amikor az orvos ránézett.

– Megmenthető – felelte a doktor. – Ezzel persze csak azt akarom mondani, hogy van lehetőség a megmentésére. De még ha az életemről volna szó, akkor sem tudnám ígérni, hogy bizonyosan felépül!

Nem sokkal ezután Nathan is megjelent. A lord felállt és a bankárral együtt az egyik mellékszobába vonult.

– Amelie-től jövök – mondta a bankár. – Szerencsére a hír még nem jutott el hozzá és nem aggódik Wolfram elmaradása miatt, mert úgy hiszi, hogy a vőlegénye nálunk van.

– Akkor rendben van. Hagyja meg Amelie-t továbbra is ebben a hitében, amíg az élet és halál kérdése el nem dőlt. Ezt a nehéz feladatot megint csak önre kell bíznom, Nathan. Ma délután négy órakor el kell utaznom. Olyan események szólítanak Európába, amelyek éppúgy a szívemen feküsznek, mint Wolfram sorsa. Ha Wolfram életben marad, kérem, kövessen el mindent, hogy teljesen felépüljön. Vigye magával a lakására, vagy ápolja a vidéki birtokán! Amelie-t csak akkor engedje hozzá, ha már elég erős és a viszontlátás nem árt meg neki. Kérem, gondoskodjon arról is, hogy Amelie keressen valamit. Nem akarom, hogy Wolfram azt higgye, mindent önnek köszönhet. Azután szerezzen Wolframnak valami jövedelmező foglalkozást. Úgy gondoskodjék róla, mintha a saját gyermeke volna. Természetesen mindenről tudósítson engem. Sorsukat teljesen az ön kezére bízom. Azt kívánom, hogy boldogok legyenek és remélem, az ég meg fogja hallgatni a kérésemet.

– Mindent megteszek, mylord! – ígérte Nathan és megszorította a lord kezét.

Behozták a reggelit. A lord szinte hozzá sem nyúlt az ételhez és elégedetten látta, hogy a fiatal orvos is csak keveset és óvatosan eszik, italhoz pedig a kávén és vízen kívül nem nyúl. Reggeli után mindketten visszaültek helyükre és figyelték a sebesültet.

Így múlt az idő délutánig. Három órakor a lord felállt.

– Uram – mondta az orvosnak – nekem el kell utaznom. Milyen vigasztalást adhat nekem útravalóul?!

– Semmivel sem jobbat, mint amit már adtam – felelte a doktor. – Ha a beteg még öt vagy hat napig ilyen nyugodtan fekszik mint ma, ha nem lép fel valami zavar vagy gyulladás, akkor remélem, meg tudom menteni. De azt előre megmondom, hogy csak nagyon lassan fog felépülni. Talán fél év múlva kelhet föl.

– Ez talán még jó is! Kérem, a világért se siettesse a dolgot. Inkább egy évig tartson a gyógyulás, minthogy szerencsétlenség történjen.

Letérdelt a beteg ágya mellé imádkozni. Amikor felkelt, az arca nyugodtabb volt. Még egy utolsó pillantást vetett Wolfram viaszsárga, vértelen arcára, azután kiment a szobából és elhagyta a házat.

Nathan már várta a kikötőben. A lord vele együtt ment a kikötőgátra. Az egyik lépcső aljában már csónak várt rá.

A lord szívélyesen búcsúzott el a bankártól. Már a legfelső lépcsőn volt a lába, amikor egy embert pillantott meg maga előtt. Csúnya, fekélyekkel elárasztott, utálatos arc meredt rá.

– Legyen részvéttel, várjon meg, uram! – könyörgött az idegen tompa, rekedt hangon.

A lord akaratlanul visszadöbbent, amikor ezt a fekélyes arcot megpillantotta, amelyen nem volt emberi vonás. Sőt még állati sem.

– Mit akarsz? – kiáltott rá irtózattal. – Menj az utamból, ember!

– Irgalom! Szánjanak meg! – nyöszörgött a fekélyes. – Hát nincs a világon egyetlen emberi lélek, aki megkönyörülne rajtam? Nincs senki, aki Isten bocsánatát akarná kiérdemelni azzal, hogy pártfogásba vesz? Nincs senki, aki egyetlen jó cselekedettel meg akarná szerezni magának a mennyországot?

– Beszélj, mit akarsz?

– Oh, uram, hallgasson meg! Hónapok óta itt élek New Orleansben, de senki nem hallgat meg, mert francia vagyok. Tudom, hogy meg kell halnom, de legalább a hazámban halhatnék meg! Kérem, ha Franciaországba hajózik, adjon valami kis zugot, hogy még egyszer megláthassam hazámat és azután meghalhassak. Uram, lehet, hogy ön jó és nemes, mégis elkövetett talán valamit az életében, amiért az ég bocsánatát kell kérnie. Isten megbocsát önnek, ha segít rajtam!

– Igaza van! – suttogta magában a lord. – Teljesítem a kívánságodat. Szállj be a csónakba. Majd meggyógyítalak és hazaviszlek Franciaországba.

A fekélyes a lord lábához borult.

– Köszönöm! – hálálkodott.

– Szót se tovább! – hallgattatta el a lord és a csónakba lépett. A fekélyes is beszállt utána.

Pár perc múlva a csónak a gőzhajó oldalához simult. A lord meghagyta az intendánsnak, hogy a fekélyest vezesse a betegszobába. Ő maga a kajütbe ment.

Nemsokára füstfelhő gomolygott a gőzös kéményéből és a hajó elhagyta New Orleans kikötőjét.

NEGYVENÖTÖDIK FEJEZET

Villefort

A gőzhajó Cadix kikötőjében horgonyzott. A lord kis időre kiszállt a partra. Napfényben úszott a fedélzet. A hajón minden csendes és nyugodt volt.

A beteg, azaz Roskowitsch gróf – hiszen ezen a néven ismerkedtünk meg vele legutóbb –, a fedélzeten sütkérezett, a kémény közelében.

A rettenetes fekély nem enyhült, sőt egyre súlyosbodott. Hiába adott a lord olyan gyógyszert a betegnek, amelytől eddig minden hasonló baj elmúlt. Semmi sem használt, mivel a beteg nem vette be a szert. A lord nem is sejtette a csalást.

Az átkelés gyorsan ment. A kicsi, de pompás gép éjjel-nappal teljes gőzzel dolgozott. Cadixban szenet kellett felvenniük.

Roskowitsch nem sokat figyelhetett meg a hajón. Kezdetben nem engedték meg neki, hogy kijöjjön a betegszobából, mert kedvezőtlen volt az időjárás, most pedig, hogy szépre fordult az idő, nem látott a fűtőn, a kormányoson, két matrózon és Bertucción, az intendánson kívül senkit. Magát a lordot is csak ritkán látta. A kajüt, amelyben a lord lakott, állandóan zárva volt, sőt az ablakait is sűrű függönyök takarták.

Most behunyt szemmel hevert a fedélzeten és fekélyes arcát süttette a nappal. Hirtelen gyereksírást hallott. Fel akart egyenesedni, de azután meggondolta magát és lassan fordult a tatfedélzet felé.

A kajüt előtt húzódó keskeny folyosón fátyolba burkolt női alakot látott. A nő kisgyermekkel a karján sétált. Idegen szabású ruhát viselt, amely nagyon emlékeztetett a keleti asszonyok öltözékéhez. Az egyik kajüt ablakán kissé félrehúzódott a függöny. Egy női arcot pillantott meg a fekélyes, aki boldogságtól és örömtől sugárzón nézett a másik nőre, aki a gyermeket ringatta a karján.

A fűtő épp feljött a gépházból, hogy valamit megbeszéljen a két matrózzal. Amikor Roskowitsch mellett haladt el, az megszólította:

– Szóval asszonyok is vannak a hajón! Ezt nem is tudtam.

A fűtő megállt, de nem nézett a betegre. Úgy látszik, undorodott a fekélyes arcától.

– Persze, hogy vannak. Az a mylady komornája, a mylord gyermekével.

– Hogyan? A lordnak gyermeke van? Akkor boldog ember!

– És jó is. Ezt saját magadon is tapasztalhattad.

– Bizony! – ájtatoskodott Roskowitsch. – Az Isten áldja meg érte!

A fűtő továbbment. A fekélyes ismét a gyermeket dajkáló nő felé fordult. Ez hát a komorna. Akkor a másik hölgy a lord felesége lehetett. Ó, de gyönyörű volt!

– Gyermeke van! – dörmögött magában halkan. – És bizonyára szereti a gyermekét!

Sokáig nem vette le a szemét az asszonyról, aki babusgatta a gyermeket, míg a kissé erősebb szél, amely végigsöpört a fedélzeten, arra nem kényszerítette, hogy behúzódjék a védett kabinba.

A fekélyes megint lehunyta a szemét. Arcán már nem tükröződött semmilyen kifejezés, olyan volt, mint a mocsár iszapja, amelyet erjeszt a nyár melege.

A beteg könnyű lépéseket hallott. Kissé kinyitotta a szemét: a lordot látta, aki épp akkor jött fel a fedélzetre és a kajüt felé ment.

A lord, amikor meglátta a fekélyest, megállt és odament hozzá.

– Hallod-e, ember – mondta. – Ezzel a betegséggel valami nincs rendjén. Szokatlan és különös.

– Csapás ez uram, Isten büntetése! – siránkozott a fekélyes. – Pedig nem követtem el semmi rosszat.

– Pár nap múlva Franciaországba érünk. Hol tegyelek partra? Marseille-ban, Toulonban vagy hol?

– Ahol tetszik, mylord. A hazámban nekem minden hely jó arra, hogy meghaljak. Isten fizesse meg a jóságát!

– Nincs rokonod vagy barátod, aki vár? – kérdezte a lord.

– Nincs! Akim volt talán, az már bizonyára mind halott.

– Ha célhoz értünk, még egy kísérletet teszek, hátha meggyógyíthatlak. Ha az sem sikerül, sorsodra kell, hogy hagyjalak. Rajtad csak a természet segíthet.

– Köszönöm, mylord – nyögte a beteg. – Az Isten áldja meg önt és a gyermekét.

A lord elfordult és továbbhaladt a kajüt felé.

Roskowitsch visszament a betegszobába, amely a hajó első részén állt és ha nem is volt a legszebb, bizonyára a leglevegősebb és legkényelmesebb.

Roskowitsch azonban nem sokat törődött a kényelemmel. Az ablak mellől nézte Cadix-t, amelynek egész képe eléje tárult.

Nemsokára újra elindult a gőzös. Cadix hamarosan elmaradt a beteg tekintete elől és a hajó a nyílt tengeren verte lapátjaival a vizet.

– Gyermeke van! – dörmögött tovább magában. – És gyönyörű felesége!

Ekkor tompa, érthetetlen hangok zavarták meg gondolataiban. A nesz a szomszédos helyiségből szűrődött át hozzá. Felállt és szobája ajtajának kis, kerek ablakán át kinézett a fedélzetre. Ott maradt mindaddig, míg a lordot meg nem látta. Abból a szobából jött, amely a betegszoba mellett volt. Tehát a lord beszélt odaát azzal, aki abban a szobában lakik.

A beteget már az unalom is arra serkentette, hogy bővebb felvilágosításokat szerezzen. Alaposan megvizsgálta a falat, amely a másik fülkét az övétől elválasztotta. Kettős deszkasorból állt. Ez tompította le annyira a hangokat, hogy eddig nem értette, mit beszéltek odaát.

A beteg egyszerre olyasmit vett észre, ami ajtóhoz hasonlított. A nyílás pontosan zárult, zárnak vagy kilincsnek nyoma sem volt, csak egy pici lyuk volt rajta, amelybe valószínűen művészien készített kulcs illett. Roskowitsch bezárta a fedélzetre nyíló ajtót, befüggönyözte a kis ablakot, félrehúzta az ágyát, amely a nyílásnál állt és munkához látott. A legkülönbözőbb szerszámokkal kísérletezett, végül éles késsel négyszögletes ablakot vágott az ajtó deszkájába, ott, ahol a rejtett zárat gyanította. Meg is találta a kis lakatot, amelyet meggörbített tűvel könnyen kinyitott.

Habozott, hogy benyisson-e. Gyanút kelthetne, ha egyszerre, váratlanul lépne a szomszédos szobába. Megkopogtatta a deszkafalat. Először halkan, majd egyre erősebben.

Senki sem felelt. Tehát az vagy üres, vagy olyan valaki tartózkodik ott, aki a kopogással nem törődik, aki minden iránt érzéketlen. Roskowitsch ekkor halkan kinyitotta az ajtót és behajolt.

Homályos szobába jutott. Az ablakot sűrű zöld függöny takarta, sőt erős rács is elzárta. Kezdetben semmit sem látott. Fölbátorodott. Kitárta az ajtót és belépett a szomszédos szobába.

Egyszerű berendezésű helyiség volt. Minden bútort és szerszámot a padlóhoz vagy a falhoz erősítettek. A falakat és a padlót vastag szőnyegek takarták. Ez is közrejátszhatott abban, hogy minden beszélgetésnek letompult a hangja. Roskowitsch nesztelenül lépett tovább.

Ekkor látta meg, hogy egy alak a padló szőnyegén összegörnyedten, keresztbefont karral üldögél. Mereven szegezte szemét a belépőre, úgyhogy az akaratlanul visszahátrált. Erre elég oka volt!

Saját ábrázatát a betegség annyira eléktelenítette, hogy senki se nézhetett rá undorodás nélkül, de az ülő ember arca alig volt kevésbé visszataszító. Fakó sápadtsága, mélyenfekvő, meredt szemeinek félelmetes villogása, borzas haja, bozontos szakálla tette rettenetessé az arcát. Nyomát sem lehetett azon találni emberi érzésnek vagy ép gondolatnak.

Roskowitsch megdöbbenése rövid ideig tartott. Azután leplezetlen, kíváncsi érdeklődéssel lépett közelebb.

– Mégis csak ő az! – beszélt félhangosan. – Valóban az öreg Villefort! A mindenit, de rossz színben van! Bizony, öreg, neked is van mit meghálálnod.

Az őrült nem vett tudomást az idegen jelenlétéről. Két térde alatt összefogta a kezét. Úgy ült, mint akit spanyol bakra feszítettek és meredten bámult az előbbi irányba. Roskowitsch egész közel ment *hozzá*. Még a földre is leült mellé.

– Hé, öreg! Min gondolkozol?

A fekélyes nem várta ugyan, de az öreg Villefort, úgy látszik, meghallotta a kérdést.

– Gyönyörű gyermek volt, gyönyörű fiúcska, ugye? – kérdezte tompa hangon.

– Gyermek? Fiúcska? Kiről beszélsz?

– Kiről? Eduardról, a fiamról!

– Igaz, volt neki egy ilyen nevű fia! – dünnyögte maga elé Roskowitsch. – Persze, már emlékszem. A második felesége azt is megmérgezte, magával együtt. Hol az a fiú? Nincs itt nálad, öreg! – beszélt hangosan tovább.

– Eduard a kertben van és játszik – felelte Villefort az őrültek jellegzetes suttogó hangján. – Nem akarom zavarni. Előbb átolvasom az aktáimat. Nehéz perem van. A gyilkos Benedetto pere. Olyan per, amely dicsőséget hoz rám!

– Még mindig ez kísért az agyában! – beszélt magában Roskowitsch. – Szóval, öreg, te azt hiszed, hogy Eduard a kertben van? Tévedsz, Eduard meghalt!

– Meghalt? Eduard meghalt!? – ismételte Villefort, majd nyugodtan, tagadón rázta a fejét. – Dehogy! Heloise halt meg, a feleségem. Valentine, az én jó kislányom is meghalt, de Eduard nem halt meg.

– De gyenge az emlékezőtehetséged! Jusson hát eszedbe, öreg! A feleséged megmérgezte a fiadat, meg saját magát is!

– Megmérgezte! – remegett meg Villefort hangja. – Ki vagy te? Ki beszél itt mérgezésről? Én az állam ügyésze vagyok, nekem ezt nem szabad meghallanom. Nekem vádat kell emelnem!

– Miattam ugyan emelhetsz! – nevetett fel Roskowitsch. – Mulatságos vagy, öreg! Mondd, emlékszel még Párizsra, meg Monte Cristo grófra? Akkoriban ismerted!

– Monte Cristo? Hm! Mintha ismerném! Ugye, nálunk is volt látogatóban? Ugye, Eduarddal is játszott! Igen, Eduard eléggé szívelte.

– Bolond vagy! – kiáltott rá Roskowitsch. – Monte Cristo a fiad gyilkosa volt!

De ezeknek a szavaknak nem volt hatásuk az őrültre, akinek gondolatai csak téveszméi szűk körében mozogtak. Lassan ingatta a fejét, és újra az előbbi meredt tekintettel bámult maga elé.

– Emlékszel még a legutóbbi ülésre? Tudod, hogy Benedetto, Cavalcanti herceg azt mondta neked, hogy a te fiad?

– Az én fiam? Nekem csak egy fiam van, Eduard! – felelte Villefort. – Benedetto... hiszen ez az az ember, aki ellen a vádat kell képviselnem. Guillotine-ra fog kerülni.

– Vén hülye! Az utolsó napokat elfelejtette! – bosszankodott Roskowitsch. – Azt hittem, szövetségest találok benne és megkímél attól, hogy én fojtsam meg Monte Cristót. Eszedbe jut-e még Danglars báróné, öreg?

– Danglars-né? Hallgass, ne beszélj róla ilyen hangosan! – suttogta Villefort. – Nem kell mindenkinek tudnia, hogy Anteuilben a szeretőm volt és hogy én a gyermeket elástam.

– No, én nem adom tovább! – nyugtatta meg Roskowitsch az öreget, akinek a gyermekessége jó kedvre derítette. – Te elástad a csecsemőt, de az megint előkerült. Az a Benedetto volt a te fiad, Danglars báróné gyermeke!

– Nem, nem! – suttogta Villefort. – Nekem csak egy fiam van. Eduard és ő a kertben játszik. Meg egy lányom, Valentine. De ő meghalt!

– Ostoba! Ez a fixa ideája! – bosszankodott Roskowitsch. – Már látom, nem megyek vele semmire! De miért nem mondtad ezt ott, az ülésen is? Mindenki elhitte, hogy Benedetto a te fiad. Mért mentél el akkor? Amikor hazaértél, holtan találtad a feleségedet meg Eduardot!

– Eduard a kertben játszik! – mondta az őrült csendesen. – Ha elolvastam az aktáimat, kimegyek hozzá.

– Hát csak menj! Csak eredj, ha tudsz!

– Most nem zavarom, épp a labdájával játszik. Ugye, milyen szép, jókedvű kisfiú?...

Roskowitsch dühösen felállt.

– Úgy látszik, csakugyan őrült! – dörmögte magában. – Az öreg bolond, de nagyon bolond módon. Szeretném kitekerni a nyakát. Hé, vén fickó, ide nézz! Ismersz engem?

Villefort nem mozdult. Valami láthatatlan tárgyra meredt a szeme.

– Tökfejű! Nem lehet semmit sem kezdeni vele!

A titkos ajtón át visszament a betegszobába.

– Őrült! – állapította meg még egyszer, amikor óvatosan becsukta maga után az ajtót. – Csak az a kár, hogy értelmetlen és rendszertelen az őrültsége. Bizonyára Monte Cristo tompította el az elméjét. De hátha még egyszer kitisztul a feje. Akkor aztán!... No, majd meglátjuk. Most még nem számíthatok rá. Egyedül kell cselekednem.

NEGYVENHATODIK FEJEZET

Az utazás

– Újra a mi csendes szigetünkön vagyunk, amely második otthonoddá lett, drága feleségem! – mondta a gróf, mialatt lefátyolozott nejét a gőzösről a partra vezette. – Sajnos, nem fogad sem Morel, sem Valentine. Pedig reméltem, hogy vár, amikor ismét Európába jövök. Bízom abban, hogy nemsokára mégis találkozunk velük! Itt jön Jacopo!

A sziget sziklái felől középkorú, olaszos ruhába öltözött ember futott feléjük. Olaszos élénkséggel tört ki belőle az öröm, hogy újra látja a gazdáját.

– Signore! Illustrissimo! Ön az! – kiáltozott. – Ön az, valóban!

– Én vagyok, Jacopo, amint látod! – felelte a gróf szeretetteljesen. – Jól vigyáztál a házra? Persze, igaz, a sziget már nem az enyém, hanem Morel úré. De azért ugye, szabad érdeklődnöm?

– Minden rendben van, minden! Sajnos, Morel úr régóta nem volt itt, a nagyságos asszony sem. Magányos itt az élet, de mégis gyönyörű.

– Jól van? Vezesd a hölgyet a női lakosztályba! Én majd a kirakodásra ügyelek. Mire vársz, Haydée?

– Edmond nélkül menjek? – kérdezte a fiatalasszony és a hajó felé nézett.

– Már jön, Myrtho hozza – mosolygott a gróf. – Menj csak szépen az asszonyokkal a házba. Jacopo aztán visszajöhet értem.

Az asszonyok elmentek. Bertuccio, az intendáns közelebb lépett a grófhoz.

– Gyere ide! – szólította meg a gróf. – Itt ismét Bertuccio a neved és nem Hakey. Figyelj jól. Az öreget a bal szárnyon egy csöndes, nyugodt és levegős szobába viszitek! Itt is úgy vigyáztok rá és gondozzátok, mint az Óhajok Hegyén vagy a gőzhajón. Te a szolgákkal állandóan a házban maradsz. A feleségemnek kísérő nélkül nem szabad kisétálnia, ha idegen hajót láttok a közelben, vagy idegenek vannak a szigeten. A legénység a hajón marad, akkor is, ha holnap visszajött arról az útról, amelyre indulok. Párizsba utazom. Csak Ali jön velem.

– És a fekélyes? Itt maradjon a szigeten?

– Itt marad. Majd adok orvosságot, amelyből mindennap tíz cseppet szedetsz vele. Olyan lakást adj neki, hogy ne érintkezzék a többiekkel. Ha el akarja hagyni a szigetet, adj neki ezer frankot és szállíttasd a legközelebbi partra.

– De gróf úr, hiszen idegen! – vetette ellene Bertuccio félénken.

– Ez igaz. De olyan állapotban és úgy kért tőlem segítséget, hogy nem utasíthattam el. Megígértem, hogy gondoskodom róla.

Az intendáns visszavonult, a gróf pedig tovább figyelte, mint kirakják a ládákat és a mindenféle háziszerszámokat. Negyedóra múlva megfordult. Jacopo visszatért és megállt a háta mögött.

– Gyere közelebb! – szólította meg a gróf.

– Alig vártam már, hogy viszontláthassam önt!

– Nem nősültél meg? Azt hittem, egy-két Jacopóval együtt fogadsz, amikor visszajövök.

– Isten ments! Asszonyt? Az hiányozna! Egyetlen asszony pokollá tudná tenni ezt a szigetet.

A gróf elnevette magát, majd tovább nézte a gőzhajót.

– Kötöttek ki csempészek vagy kalózok a szigeten? – kérdezte végül.

– Egészen elszoktak innen. Néha egy-egy kisebb csempészbárka kiköt. De az utóbbi időben valami nem tetszik...

– Mi az, beszélj!

– Vagy nyolc hete látok egy hajót, amelyik mintha kerülgetné a szigetet.

– Milyen színű a zászlója?

– Úgy láttam, francia.

– Biztos cirkáló, amely csempészekre vadászik.

A gróf a sziget belsejébe ment Haydée-hoz. Haydée tudta, hogy Monte Cristónak másnap el kell utaznia és neki egyedül kell maradnia a szigeten. Késő éjszakáig beszélgettek.

Másnap hajnalban útrakészen állt a gőzös. A francia part valamelyik kis kikötőjében kellett partra tennie a grófot. Onnan akart Párizsba jutni.

Monte Cristo gyöngéden búcsúzott Haydée-től és gyermekétől. Sokkal terhesebbnek érezte ezt az utat a civilizált Párizsba, mintha Kalifornia sivatagán kellett volna átlovagolnia. Nyugalmat erőltetett magára és kilépett a házból.

Jacopo sietett eléje.

– Ott van a hajó! Amiről tegnap beszéltem! – mutatott a távolba.

– Jól van, majd jobban megnézem!

Alig szállt fel a hajóra, a messzelátóhoz lépett. A francia kormány hajóját látta, amelynek nyolc ágyúja meg negyvenfőnyi legénysége lehetett.

– Indulás! – adta ki a parancsot a gróf. Még egyszer átnézte papírjait, mert sejtette, hogy meg fogják szólítani. Az útlevele rendben volt.

A gőzös a francia part felé fordult, nem törődve a hadihajóval, amely gyorsan közeledett hozzájuk.

– Álljatok meg! – kiáltottak át szócsövön.

A gróf parancsot adott a megállásra. Ekkor a francia hajóról csónakot eresztettek a vízre, amelyben tíz katona ült. A kormánynál magasrangú tiszt, mellette polgári ruhás ember.

A gróf a hágcsónál fogadta őket.

– Bocsásson meg uram! – szólt a tiszt. – Parancsunk van minden hajó átvizsgálására. Engedje meg...

– Sőt! – vágott a szavába a gróf. – Itt vannak a papírjaim, a hajót pedig tessék, kutassák át. Nem szállítok sem kereskedelmi, sem politikai csempészárut.

A polgári ruhás az útlevelet vizsgálta át. A tiszt néhány katonája kíséretében végigjárta a hajót. A gróf látta, hogy a polgári ruhás ember rendőrhivatalnok. Ezt gyanúsnak találta.

– Bocsásson meg, mylord!– kezdte a hivatalnok. – Ön ugye Monte Cristo szigetéről jön?

– Úgy van. Tegnap ott kötöttem ki.

– Néhány személy leszállt a hajóról. Kik voltak azok?

– Ez úgy hangzik, mintha kihallgatás lenne. Azt hittem, elég az útlevelemet megmutatni. Más egyéb igazán nem...

– Érdekelhet bennünket? Azt akarja mondani? – vágott a szavába a tisztviselő. – Nos, érdekel. Hosszú ideje szeretnénk önnel találkozni.

– Velem? – csodálkozott a gróf. – Ismer talán?

– Nem lord Hope néven, ahogy az útlevelében áll, hanem mint Monte Cristo grófot.

– Ebből azt következteti, hogy két nevet viselek?

– Nemcsak kettőt. Ön viselte Dantčs, Busoni abbé, Sinbad és lord Wilmore nevét is. Mégis a Monte Cristo név a kedvence.

– Ön jól értesült ember. De mit jelent ez?

– Azt, hogy önnek rendelkezésünkre kell állnia. Küldje vissza a gőzösét és szálljon fel a mi hajónkra.

– Csak ne olyan hevesen! Ki ön, ha szabad kérdeznem?

– Tessék a feleletem – nyújtott át egy írást a grófnak. Az átvette és ezt olvasta:

„Ezennel meghatalmazom és megbízom Ducal rendőrtanácsos urat, hogy a Monte Cristo gróf néven ismert személyt haladéktalanul tartóztassa le és azonnal szállítsa Párizsba.

Rendőrminisztérium

stb. stb.

– Jó! – mondta a gróf. – Tegyük fel, hogy valóban Monte Cristo gróf vagyok és ön valóban megkapta kormányától ezt a megbízást. De nem vagyok francia. Toszkánai és angol állampolgár vagyok.

– Az az utasításom, hogy önt mindenképpen Párizsba vigyem.

– Rendben van! Amúgy is Párizsba igyekszem, legalább lesz társaságom. A kísérőm úgyis néma. Tehát rendelkezésére állok. Csak egy kérésem van. Nem én fogok önnel utazni, hanem ön velem.

– Nem tudom, hogy értsem ezt?

– Mint említettem, mielőbb Párizsba akarok jutni. Márpedig ön nem utazhat olyan gyorsan, mint én, mert Fréjustól Párizsig már postalovak várnak rám mindenütt. Ezért kérem, utazzon velem!

– Nem is rossz ajánlat! Csak azt a két rendőrhivatalnokot viszem magammal, akik itt vannak velem a hajón.

– Jól van – egyezett bele a gróf.

Parancsot adott az indulásra. Gyorsan szelték a vizet. Estére már látták a francia partot. A lord a rendőrtanácsossal együtt kievezett a partra.

A matrózok között megkereste a rendőrtanácsos a két hivatalnokot, és megbeszélte velük a tennivalókat.

– Minden rendben van? – kérdezte a gróf. – Akkor indulhatunk is. Jöjjenek velem a postaállomásra.

Az állomáson már várta őket a kényelmes utazókocsi. Belül négy, kívül három ülése volt. Ali felült a kocsis mellé. Elindultak.

Közben leszállt az éjszaka. A kocsis sebesen hajtott. Két óra múlva már a szomszéd állomáson voltak, ahol pihent lovakat kaptak és ez így ment minden állomáson.

Mire hajnalodott, már mintegy 190 km-nyi út volt mögöttük.

– Ez aztán az utazás! – kiáltott fel csodálkozva a rendőrtanácsos, amikor egy nagyobb városba értek.

– Itt reggelizzünk?

– Ahogy önnek tetszik.

A gróf különszobát rendelt a fogadóban. Amikor asztal mellé ültek, Monte Cristo megszólalt:

– Tanácsos úr! Már említettem, hogy fontos családi ügyek szólítanak Párizsba. Nem tudom, miért vár a francia kormány, de szeretnék gyorsan túlesni rajta. Fontos lenne ismernem az okot, ami miatt feltartóztatott.

A rendőrtanácsos elmosolyodott.

– Önnek igaza van, de az ember nem tudhatja, mit tart a kormány indiszkréciónak. Az ember könnyen elveszítheti az állását és a kenyerét!

– Alig hiszem! De azért hajlandó vagyok minden kárát megtéríteni.

Egy bankjegyköteget tett az asztalra. A tanácsos óvatosan végigsimított a pénzen, majd tűnődve megszólalt.

– Ön tréfál! Ez ötven bankjegy! És mindegyik ezerfrankos! Mit gondol rólam? A felelősségem ugyan nagy, de úgyis magamra vállaltam volna azért, hogy önnek szívességet tegyek. – Közelebb húzta a pénzt, majd a zsebébe csúsztatta.

– Nos, mit tud?

– Sajnos keveset. Nemrég megbízást kaptam, hogy kutassam fel önt. Franck-Carré államügyészhez utasítottak, akivel hosszabb tanácskozást folytattam. Franck-Carré elmondta, hogy kétségtelenül ön is belegyezett a boulogne-i merényletbe és Morel az ön tanácsára cselekedett. Az ügyész megtudta Moreltől, hogy önnek a Champs-Élysées-i házán kívül kastélya van Tréport-ban és birtoka Monte Cristo szigetén. Franck-Carré megkért, tartsam szemmel ezeket a helyeket. Megbizonyosodtam arról, hogy ön nem tartózkodik Európában, hanem valahol Amerikában él. Sejtettem, hogy hamarosan megérkezik, ezért köröztem Monte Cristo szigete körül.

– Miből sejtette, hogy Európába jövök?

– Arra gondoltam, hogy olyan gazdag és tehetséges ember, mint ön, nem bírja sokáig Amerikában és hamarosan vissza kell térnie. Meg arra is gondoltam, hogy bizonyára igyekezni fog Morelt kiszabadítani.

– Mit tud Morelről?

– Azt beszélték, megszökött, de semmi biztosat nem tudok, mert önre vártam és hetek óta nem voltam Párizsban.

– No, majd hamarosan elintézem ezt az ügyet velük. De folytassuk utunkat!

Újra vágtába kezdtek a lovak. A gróf egész úton nem szólalt meg.

Amikor végre Párizs déli kapuján behajtottak, a tanácsos útbaigazította a kocsist. A rendőrfőnökség címét adta meg neki.

Alig negyedóra múlva megálltak az épület előtt.

A tanácsos kiszállt, a gróf utána.

– Hová lett az ön feketéje? – kérdezte megdöbbenve a tanácsos, amikor látta, hogy a bakon csak a kocsis ül.

– Alit gondolja? Ne törődjön vele, szokása, hogy a saját útját járja. Inkább gondoljon a csomagokra. Nos, rendelkezésére állok. Hová megyünk? Minden percem drága.

A tanácsost lehangolta Ali eltűnése. A gróffal együtt beléptek a rendőrfőnökség épületébe. Ott a tanácsos bejelentette Monte Cristót, és elbúcsúzott. A gróf szétnézett, amikor egyedül maradt a szobában. A berendezés alapján úgy gondolta, valamelyik magasabb rangú hivatalnok magánlakásához tartozik.

NEGYVENHETEDIK FEJEZET

Rendőrfőnök, miniszter és király

Öt perc telhetett el, amikor kinyílt az ajtó és belépett egy ember, akinek hivatását nehéz lett volna kitalálni, minthogy polgári ruhát viselt és egész magatartása művelt emberre vallott.

A belépő kurtán nézett végig a grófon.

– Bocsásson meg, hogy megvárattam! – szólalt meg végül.

Meghajolt és láthatóan hasonló köszöntést várt a gróftól is.

Monte Cristo azonban nyugodtan állt és áthatóan nézte a hivatalnokot, aki megzavarodva vette elő zsebkendőjét, és a szemüvegét kezdte törölgetni.

Monte Cristo csak ekkor hajolt meg. Utána közelebb lépett.

– Kihez van szerencsém?

– A párizsi rendőrfőnök helyettese vagyok. Ő maga jelenleg nincs a városban. A nevem...

– Azt már ismerem! – hajolt meg a gróf.

– Ön kedves. Én azonban nem vagyok ebben a kellemes helyzetben az ön nevét illetően.

– A nevem Edmond Dantčs, Monte Cristo grófja.

– Kérem, foglaljon helyet – mondta zavartan a rendőrtanácsos. – Monte Cristo... kissé olaszosan cseng ez a név.

– Nem téved, uram! Amikor Monte Cristo szigetét megvásároltam Toszkánától, kérésemre megkaptam a grófi címet is. Franciaországban azonban Edmond Dantčs vagyok, mert itt születtem.

– Nos, térjünk rá az ügyünkre. Kérem, egyenesen feleljen a kérdéseimre.

– Tessék!

– Milyenek a politikai érzelmei, gróf úr?

– Mint minden kereszténynek.

– Vallási vonatkozásban. De én a politikát kérdezem.

– Nem ismerek más politikát. Számomra a politika és a vallás egyet jelent.

– Ön egy bizonyos politikai irányzat mellett foglalt állást.

– Erről nincs tudomásom.

– Majd meglátjuk... Ismeri ön Morel kapitányt?

– Igen. Szeretem, mintha a fiam volna.

– Morel azt vallotta, hogy az ön unszolására csatlakozott Napóleon pártjához.

– Akkor az igazat mondta.

– Tehát ön mégis vonzódik a napoleonistákhoz.

– Úgy láttam, Morel az érzéseire hallgat, ha Napóleonhoz csatlakozik. Ezért tanácsoltam ezt neki.

– Morel kapitány azt is vallotta, hogy jelentős pénzösszeget kellett valakinek átadnia, az ön megbízásából.

– Ez is igaz. Csakhogy nem politikai célokat szolgált ez az összeg.

– Nehéz egyéb magyarázatot találnunk.

– Azt a pénzt a herceg egyik barátjának és nem magának a hercegnek adtam. Nem tudhattam, hogy azt milyen célra használják fel.

– Akkor közölje a herceg barátjának a nevét.

– Ez tapintatlanság volna, hiszen pénzről van szó.

– Megtagadja a választ?

– Megtagadom? Rendőrfőnök úr, úgy látom, ön fogolynak tart engem. Eddig azt hittem, a kormány tájékozódni kíván tőlem bizonyos kérdésekben. Nos, minden kérdésére megtagadom a választ!

A gróf megnyomta az utolsó szavakat, majd felállt, mintha távozni akarna.

– Bocsásson meg, gróf úr – mondta a prefektus meglepődve –, ön bizonyos mértékig mégsem teljesen ura a személyes szabadságának.

– És milyen jogon akarnak engem itt tartani? – emelte fel a gróf a hangját.

– Nos, ön bizonyára nem akarja elvitatni a kormány jogát, hogy kihallgassa azokat, akik az állam biztonsága ellen összeesküvést szőnek!

– Ha azok az illetők franciák és Franciaországban élnek, akkor nem! Csakhogy én nem vagyok francia állampolgár. Egyenlő joggal vagyok toszkánai, angol és mexikói állampolgár.

– Hagyjuk ezt a kérdést! – szólt a rendőrfőnök. – Más okom is volt, ami miatt önt Párizsba rendeltem. A francia kormánynak nem lehet közömbös, hogy egy ember, aki mérhetetlenül gazdag, a barátja vagy az ellensége. Kérem, adjon megnyugtató választ, és akkor az én feladatom véget ért.

– Senkinek sem vagyok ellensége – felelte a gróf. – Csak a gonoszt, az igazságtalant és az istentelent gyűlölöm, harcolok ezek ellen és igyekszem kiirtani őket, ahol csak rájuk bukkanok.

– Ez a válasz elég határozatlan – jegyezte meg a prefektus.

– Pedig mást nem mondhatok. A francia kormány közönyös számomra. Engem csak néhány személy érdekel.

– Nem olyan nyílt és őszinte, mint vártam. De hagyjuk ezt. A világ azt beszéli, ön mérhetetlenül gazdag, de senki sem tudja megmondani, honnan szerezte a vagyonát. Erről hallgat, mint a sír.

– Miért beszélnék? Senkinek sem fontosak a magánügyeim.

– Bocsásson meg, hogy ellentmondok! Ez sokkal fontosabb, mint hinné. Aki bizonyos céljaira milliókat adhat ki, akinek jelentékeny birtokai vannak valamennyi világrészben, az nem magánember többé. Az ilyen ember hatalom. Gondoljon csak Rothschildra. Egyetlen kormánynak sem közömbös, hogy ez a bankár barátságos vagy ellenséges indulattal van-e iránta.

– Csakhogy én nem vagyok bankár. Egyszerű magánember vagyok.

– Talán mégsem egészen. Nem lakik Párizsban, sem valami pontosan meghatározott helyen. Mélységes titokzatosságba burkolózik. Miért nem élvezi a gazdagsága előnyeit?

– Úgy élek, ahogy kedvem tartja. Ami pedig a titokzatosságot illeti, nem tudom, mire céloz. Semmi kedven sincs nagy tömegekkel megismerkedni. Ezért húzódom el a világtól. Ha gazdag vagyok is, nem akarok nagy zajt csapni a gazdagságommal.

– Csakhogy ön több nevet is használt! Az ember pedig gyanús szemmel nézi azokat, akik a nevüket váltogatják.

– Meglehet! De minden nevemet jogosan viseltem és tetszésem szerint váltogattam. Igaz, a Busoni abbé nevet néha önkényesen vettem fel, de úgy hiszem, ezzel nem követtem el semmi gaztettet.

– Azt mondja, hogy a többi neve is jogosan megillette?

– Úgy van! Először is Edmond Dantčs a nevem, így kereszteltek meg Marseille-ban. Később megkaptam a Monte Cristo grófjának a címét. Indiában megismerkedtem egy öreg, gyermektelen lorddal, akinek Wilmore volt a neve. Ez a lord a fiává fogadott és rámhagyta a vagyonát. Tehát a Wilmore nevet is jogosan használom. Ugyanígy esett a lord Hope névvel is. Lord Hope a családja utolsó sarjadéka volt. Akkor ismerkedtem meg vele Mexikóban, amikor a halálát várta. Kieszközölte, hogy adoptálhasson és hogy feljogosítsanak a lord Wilmore névhez a lord Hope nevet is hozzáfűzhessem. Nos, rendőrfőnök úr, remélem, minden tekintetben kielégítettem a kíváncsiságát. Hogy nem utazom rangomnak megfelelően, annak csak az az oka, hogy szeretem az egyszerűséget és kerülöm a feltűnést. Hiába, közönséges származásom csak kitör belőlem!

– Erről szó sincs, gróf úr! – tiltakozott a rendőrprefektus, aki nem vette észre a gróf gúnyos mosolyát. – Önt mindenki született nemesembernek tartja.

– Végtelenül kedves! Most már eltávozhatom?

– Igaz, néhány kérdésben valóban előzékenynek mutatkozott. De nem tudom, a feletteseim megelégszenek-e az ön feleleteivel.

– A felettesei? Ha a rendőrfőnököt helyettesíti, akkor most ön a legfőbb rendőrhatóság egész Párizsban! Senkinek sem tartozik felelősséggel.

– Dehogynem! Elsősorban a miniszternek, azután őfelségének, a királynak.

– Alig hiszem, hogy őfelsége sokat törődne velem!

– Téved uram! Meghagyták, hogy személyesen a királynak tegyek jelentést. Kérem, bocsásson meg egy pillanatra.

– Jó, akkor várok. De kérem, ne tartóztasson sokáig. Minden órám, minden percem drága.

Monte Cristo magára maradt a szobában. Tíz perc múlva a rendőrfőnök visszajött.

– Gróf úr! A miniszter beszélni kíván önnel. Kérem, kövessen.

– A legnagyobb készséggel! – udvariaskodott Monte Cristo. – De melyik miniszterről beszél?

– Adolf Thiers úrról, a külügyminiszterről, a koronatanács elnökéről. Megbocsát, előremegyek. Csak az utat mutatom.

A rendőrfőnök végigment egy oszlopcsarnokon, majd néhány szobán haladt keresztül. A gróf követte. A prefektus végre kinyitott egy ajtót és megállt.

– Legyen szíves, fáradjon be, gróf úr! A miniszter úr várja önt.

Monte Cristo alacsony termetű úrral került szembe, aki a szoba közepén állt, karjait a hátán összekulcsolva.

Monte Cristo könnyedén meghajolt, azután megállt a koronatanács elnökével szemben. Méregették egymást. A miniszternek láthatóan nem tetszett a gróf nyugalma.

– Beszéljünk nyíltan egymással, uram! – szólalt meg Thiers. – Ön megtagadta a rendőrfőnöktől azokat a felvilágosításokat, amelyeket kívántunk. Nem mondta meg neki, hogy milyen szálak fűzik Napóleonhoz és milyen céllal jött Párizsba. Ha egy idegen, akiről az a hír járja, hogy hihetetlenül gazdag és akire a gyanú árnyéka esik, hogy politikai csínyekben vett részt, Franciaországba jön, akkor nekünk pontosan tudnunk kell, hogy kicsoda!

A miniszter a heves bevezetés után elhallgatott, és várta, hogy a gróf feleljen. De Monte Cristo nem mutatott hajlandóságot arra, hogy megszólaljon.

– Épp ezért, uram – folytatta a miniszter – arra kell kérnem, adjon részletesebb felvilágosítást. Bizonyára tudja, kivel áll szemben. Szabadon beszélhet. Mondja meg, mivel foglalkozik? Milyen viszonyban áll Napóleonnal és mi köze van a politikához? Valóban olyan gazdag, mint a híre mondja?

– Monte Cristo gróf vagyok – felelte a gróf gúnyos nyugalommal. – Csak azzal foglalkozom, amihez kedvem van, és semmiféle viszony nem fűz Napóleonhoz. Nem érdekel a politika és olyan gazdag vagyok, mint kevés ember ezen a földön.

– Így csak tréfából felelhetett! Milyen céllal jött Párizsba?

– Azért utaztam ide, hogy Morel kapitány sorsa iránt tudakozódjam, mert nagyon kedvelem és mert állítólag megőrült.

– Ugyan! Csak nem akarja elhitetni velem, hogy ennyire jelentéktelen ügy miatt hagyta ott Amerikát! Ilyen könnyen nem csapatom be magam!

Monte Cristo figyelmen kívül hagyta ezeket a szavakat. Egy képet szemlélt nagy érdeklődéssel a falon.

– Nem is felel? – kiáltott rá a miniszter. – Láthatja, hogy engem nem lehet az orromnál fogva vezetni.

– Uram – felelte a gróf hideg nyugalommal. – Ön ezt a két szót említette: elhitetés és becsapás! Ezzel hallgatásra kényszerít. Az igazat mondtam, erre a szavamat adom. Tőlem nem tud meg többet, mint amit már hallott!

A miniszter szemüvegét igazgatva idegesen járkált föl-alá a szobában.

– Tudja-e uram, hogy nagyon merész, ha így beszél velem? Van még egy kis súlya a szavamnak!

– Ha mégakkora súlya volna is szavainak, akkor sem beszélnék más hangon, ha ön továbbra is ilyen modorban szól hozzám. Ön a koronatanács elnöke, ezt tudom. De nem gondolja, hogy én két hét alatt ott ülök a helyén, ha eszembe jut beleavatkozni ennek az országnak a sorsába? Ön pedig két hét múlva visszasüllyed egyszerű ellenzéki képviselővé, ami azelőtt volt?

– Hohó! Nyomon vagyok. Azt hiszem, ön sem mentes attól a betegségtől, amelyben sejtései szerint Morel kapitány szenved! Értek már mindent! Uram, önnek egy kerékkel több van a fejében, mint kellene.

– Ön szemtelen, uram! – mosolygott Monte Cristo. – De megbocsátok, hiszen természetes, hogy a majom nagyképűsködik, ha beleül a miniszteri székbe.

A miniszter elsápadt dühében és megdöbbenésében. Ilyet még sohasem mondtak neki.

– Tömlöcbe vagy az őrültek házába csukatom! – rikácsolta. – Hogy egy kalandor ilyesmit mondjon nekem!

– Igen, kalandor vagyok, elismerem – mosolygott Monte Cristo. – Hiszen többé-kevésbé valamennyien azok vagyunk. Kettőnk között azonban különbség van. Én, amikor valamivé lettem,

megpróbáltam boldoggá tenni az embereket, önnek azonban nincs más célja, mint nagyravágyását kielégíteni. Egykor szégyenletesen kell elkotródnia a mostani helyéről, ha majd Franciaország belátta, hogy csak egy tolvaj szarkának a gyűjtőszenvedélyét elégítette ki, ha majd belátja, hogy csak a fényes állás után törekedett, minden jog és minden alap nélkül, csak azért, mert hiú és kapzsi.

– Ez már sok! – üvöltött a miniszter. – De ezért még megfizet!

Már a csengőzsinór felé indult, de a szomszéd szoba ajtaján kopogtattak. A miniszter ajtót nyitott és egy sürgős levelet vett át. Rögtön elolvasta.

– Nem! Ezért nem vállalhatok felelősséget! – kiáltott fel aztán. – Nem vihetek be egy őrültet a királyhoz! Lehetetlen!

Kihullott a kezéből a levél. Thiers még egyszer végigrohant a szobán. Látszott, hogy a harag váltakozik benne az aggódással.

Monte Cristo lehajolt a levél után, fölvette és elolvasta. A király parancsa volt, hogy az úgynevezett Monte Cristo grófot azonnal vezessék hozzá a Tuileriákba.

– Uram! – fordult Monte Cristo a miniszterhez. – Nem lehet olyan vakmerő, hogy őfelsége határozott parancsa ellen cselekedjen. Nem reméltem, hogy abban a tisztességben lesz részem, hogy láthatom őfelségét. Nem is kívántam, mert nagyon kiszabott az időm. De úgy hiszem, ez a kihallgatás lesz a legjobb módja annak, hogy a felesleges zaklatástól megszabaduljak. Részemről tehát készen állok. Ha azonban nem akar engedelmeskedni őfelsége parancsának, akkor ezzel a levéllel a kezemben magam megyek a királyhoz.

– Hát jöjjön! – kiáltott dühösen a miniszter. – Előbb a Tuileriákba, majd az őrültek házába! Ostoba história!

– Ostoba? Miért? – mosolygott Monte Cristo. – Nem más ez az út, mint amit ön tett meg, csak ellenkező irányú: a bolondokházából a Tuileriákba. Menjünk, uram!

A miniszter fogta a kalapját és megindult. A koronatanács elnökének a kocsija a rendőrfőnökség udvarán várakozott. Nem volt mellette senki.

– Önnel egy kocsiban?! Lehetetlen! – riadt vissza a miniszter.

– Akkor egyedül hajtatok a kocsiján, a magamét pedig a rendelkezésére bocsátom – mondta Monte Cristo és felszállt a hintóba. – Igaz, csak egyszerű utazóbatár, de...

A miniszter akkor már mellette ült. Monte Cristo intézkedett, hogy a kocsija induljon utána. A miniszter az ülés sarkába húzódott és maga elé bámult. Monte Cristo a kocsi ablakán keresztül nézte a barátságos, napfényben fürdő utcákat és tereket, amerre áthajtattak.

– Az égre kérem, magyarázza meg, miért vágott a szemembe ilyen arcátlan sértéseket? – robbant ki a kérdés a miniszterből. – Épeszű ember nem merne ilyenre vetemedni.

– Hogyan vetemedhetett ön, akinek maró tollán meg az éles nyelvén kívül semmije sincs, ön, aki úgy él a politikából, mint becsületes ember a rongyszedésből, hogyan vetemedhetett arra a

vakmerőségre, hogy beleturkáljon az ügyeimbe, nyomoztasson utánam, mintha tolvaj lennék és úgy beszéljen velem, mintha a toloncházból szalasztottak volna ide?

– Mondhatom, ön nagyon goromba, de mulatságos – nevetett fel dühösen a miniszter.

– Persze, hogy goromba vagyok, mert a finom beszédet ön nem értené meg. Nekünk most már nem lesz több dolgunk egymással. Most magam fogok őfelségével beszélni.

– Csakhogy én előkészítem őfelségét és megmondom neki, hogy ki kerül a szeme elé.

– Tegyen, ahogy jónak látja!

A kocsi rövidesen begördült a Tuileriák udvarára és megállt egy kisebb bejáró előtt, amelyet csak azok használtak, akik közvetlenül a király elé juthattak.

A koronatanács elnöke előtt minden ajtó megnyílt. Rövidesen tágas előszobába jutottak.

– Maradjon itt! – mondta a miniszter. – Bejelentem a királynak.

– Jól van, de nem mondjon olyat, ami nem igaz.

– Ezt a szemtelenséget!... – dörmögte a miniszter és bement a királyhoz.

Egy perc sem telt el, amikor nyílt az ajtó és a miniszter elégedetlen ábrázattal kijött.

– Őfelsége egyedül kíván önnel beszélni! – mondta dühösen.

– Annál jobb! – mosolygott a gróf és belépett a király dolgozószobájába.

A király fekete ruhában az íróasztala előtt ülve várta.

Amikor Monte Cristo az udvaronc tökéletes nyugalmával és egy herceg méltóságával meghajolt, a király arca figyelmesebbé vált. Letette a papírt, amelyet a kezében tartott, felállt és odalépett a grófhoz.

– Örülök, hogy látom, kedves Monte Cristóm! Már hallottam önről. Miért fosztja meg a hazát ilyen érdekes ember jelenlététől és ekkora vagyon hasznától?

– Eddig a körülményeim gátoltak abban, hogy véglegesen Franciaországban maradjak. De ha valahol egyáltalán örökre megtelepszem, az a hely csak Franciaország lehet.

– Örülök, hogy ezt hallom! – mondta a „polgárkirály”. – Mondták nekem, hogy ön ifjúkorában sokat szenvedett, nagyrészt egy hivatalnok bűne miatt, aki egy titkot akart megőrizni. Ezt azonban az én családom érdekében tette. De remélem, kedves Monte Cristo, ön nem őriz haragot a családom iránt amiatt, amit egy hivatalnok vétett ön ellen?

– Oh, Sire, távol legyen tőlem ennek még a gondolata is! – tiltakozott Monte Cristo. – Azt én már rég elfelejtettem és megbocsátottam... természetesen, miután annak az embernek megfizettem a magamét és bosszút álltam rajta.

– Ennek örülök! Mégis azt mondják, hogy Monte Cristo grófja olyan trónkövetelőt támogat, aki nem a legbarátságosabb érzelmeket táplálja irántam.

– Napóleonra gondol – mondta Monte Cristo. – Nos, Sire, nem akarom önt megtéveszteni és félrevezetni. A herceg egyik barátjának nagyobb összegű pénzt kölcsönöztem, de nem tudtam, hogy mire használják majd fel.

– Nos, akkor ne beszéljünk erről többet! – ütötte el a dolgot a király. – Nekem elég annyit tudnom, hogy személyem ellen nem táplál haragot. Higgye el, kíváncsian vártam az alkalmat, hogy megismerhessem. Sokan beszélnek nekem az ön titokzatos egyéniségéről, a nagy gazdagságáról, de bevallom, nagyon kedvező hatást tett rám. Csak azt nem értem, miért burkolózik titokzatosságba?

– A világ téved, ha azt hiszi, hogy rejtélyeskedem. Csak a magam módján élek, kerülöm a pompát és nem mutogatom a gazdagságomat.

– Igen, lehet, hogy igaza van. De annyi bizonyos, hogy gazdagságáról és annak eredetéről ön szándékosan hallgat. Az ön dolgai teljesen homályosak előttem.

– Pedig ez a barátaim előtt sohasem volt titok. Fogságomban egy szegény abbéval ismerkedtem meg, akit mindenki őrültnek tartott. Ő közölte velem, hogy egy bizonyos helyen nagy kincs van elrejtve. Az abbé meghalt, és amikor visszanyertem a szabadságomat, meggyőződtem arról, hogy igazat beszélt. Ez vagyonom forrása és eredete.

– Hm! Milyen területen találta azt a kincset?

– Nem francia földön.

A király arcáról egy pillanatra eltűnt a barátságos kifejezés.

– Monte Cristo – fenyegette meg ujjával a grófot. – Azt hiszem, ön ért az aranycsináláshoz.

– Aranycsináláshoz, Sire? – lepődött meg a gróf. – Igazán nem tudom, hogyan...

– Igen, a szó szoros értelmében gondolom. Épp mostanában beszélgettem erről egyik vegyészünkkel, aki azt mondta, hogy a dolog nem lehetetlen, amint bebizonyosodik, hogy az arany nem elemi anyag, hanem különböző részekre bontható. Úgy sejtem, ön ezt a titkot megfejtette. Mert a talált kincsről szóló elbeszélés kissé meseszerűen hangzik.

– Meglehet! Mégis tökéletesen igaz!

– Ezt bizony sajnálnám! Nagy hasznát vehetnénk egy aranycsinálónak és mondhatom, kedves gróf, nem szép öntől, hogy megfosztja a hazáját a hasznától.

– Ha valóban birtokomban lenne ez a titok, akkor felségednek igaza lenne. Sajnos, meg kell maradnom első magyarázatom mellett. Az aranycsinálás titkát egyáltalán nem ismerem.

– No és milyen gazdag ön voltaképpen?

– Nem tudnám pontosan megmondani. De úgy hiszem, a világ leggazdagabb magánemberei közé

tartozom.

– Van annyija, mint a Rothschild testvéreknek?

– Azt hiszem, többem is. De nem ismerem pontosan a Rothschildok vagyoni körülményeit.

– Hogyan? És ekkora kinccsel ön sivatagban és puszta szigeteken él? Ez megbocsáthatatlan hiba, szinte büntetést érdemelne! Ön veszedelmes ellenségem lehetne... ha az ellenségem volna!

A király minden bizonnyal tréfának szánta ezeket a szavakat, de a hangja csengésében volt valami, ami egyáltalán nem volt tréfás. Monte Cristo megérezte.

– Sohasem vagyok semmiféle személyiségnek az ellensége – jegyezte meg.

– Meglehet. De a királyok személye egész határozott elvet is képvisel. Ha önnek az én kormányzásom elvei nem volnának a kedvére...

– Bocsássa meg felséged, ha nem engedem, hogy ezt a gondolatát kimondja –vágott közbe Monte Cristo. – Nem törődöm a politikával, egyáltalán nem!

– Dehogynem! Hiszen ön a napoleonizmust támogatja!

– Felséged nem ad hitelt a szavaimnak. Végtelenül sajnálom, de ki kell tartanom a magyarázatom mellett.

– Ami annyit jelent, hogy ön továbbra is sötétben szövi a terveit és homályban cselekszik. Tudni akarjuk, hogy egy gazdag ember mire használja a vagyonát!

– Az emberiség javára használom, felség! Ugyan mi érdeke lehet Franciaország kormányának abban, hogy egy egyszerű ember magánéletébe behatoljon?

– Kérdés, hogy ön valóban magánember-e? Sokan azt mondják, kalandor.

– Az emberek véleménye mindig közönyös volt előttem és az lesz a jövőben is. Már látom, felségedet megtévesztették a személyem fontosságával. Olyan tulajdonságokkal ruháznak fel, amelyek kellemetlen helyzetbe hoznak.

– Ejnye, nekem azt mondták önről, hogy kalandor! Ha ez értékes tulajdonság, miért nem fordítja hasznára?

– Kezdetben más hangon beszélt velem! Higgye el felség, nem az én hibám, hogy nem vagyok jelentékeny ember, és nem értek az aranycsináláshoz.

– Ohó, barátom, úgy veszem észre, ön rendreutasít engem! Elfelejti, hogy jó társaságban van, és hogy bármilyen gazdag valaki, még nem biztos, hogy olyan tulajdonságokkal rendelkezik, amelyek révén beléphet ebbe a palotába!

– Nem én kívántam, hogy idejöhessek.

– Azt akarja mondani, hogy önnek közönyös ez a megtiszteltetés?

– Oh nem. Megbecsülöm ezt a tisztességet. Csak sajnálom, hogy azt nem köszönhetem komolyabb oknak, mint felséged kíváncsiságának.

– Tisztelt uram, úgy látom, ön jakobinus!

– Csak Isten tudja, mi vagyok!

A király egy pillanatig maga elé meredt, majd csöngetett. Thiers bejött.

– Nem tudom, mit kezdjek ezzel az emberrel! – mondta a király. – Minden felvilágosítást megtagad. Mit tegyünk?

– Előre megjósolhattam volna felségednek! Hogy mit csináljunk vele? Azt hiszem, visszaküldhetnénk oda, ahonnét jött.

– Elküldjük Franciaországból, anélkül, hogy... bármit is megtudtunk volna tőle?

Monte Cristo arcán halvány mosoly lebbent át. Jól tudta, mit akart mondani a király: anélkül, hogy elárulta volna az aranycsinálás titkát?

– De kényszerítő eszközöket is alkalmazhatunk – vélekedett a miniszter. – Nem lehetetlen, hogy a gróf jogtalan úton szerezte a kincseit. Lehet, hogy egy elveszett hadipénztárt talált meg, vagy kincset fedezett fel. Ennek a fele pedig az államot illeti.

– Igaz! Magam is gondoltam már erre. Szóval a fele vagyona! A rendőri kutatások alapján mennyire becsülhetjük a vagyonát?

– Nem tudtuk pontosan megállapítani. Ötvenmillió franknyi lehet.

– Ejha! Csinos kis összeg! Előbb mégis meg kell tudnunk a teljes igazságot. Az állam nem gazdagodhat magánemberek módjára.

– Ezek szerint felséged elrendeli, hogy Monte Cristo gróf ellen vizsgálatot indítsanak?

– Ha továbbra is dacol! Láthatja, Monte Cristo, mi nem engedjük, hogy bennünket csak úgy félvállról vegyen. Térjen észre! Szó sincs arról, hogy megnyirbáljuk gazdagságát. Az csak tréfa volt. Beszéljen hát.

– Felséged kételkedése fájdalmasan érint. Sajnos, nincs több mondanivalóm. Sőt, ha felséged vizsgálatot akar ellenem indíttatni, az sem derít ki semmit. Senkinek nincs joga ahhoz, hogy magánügyeimre vonatkozóan vallomást vagy nyilatkozatot csikarjon ki. Emeljenek ellenem határozott vádat, indítsanak pert, akkor készségesen rendelkezésére állok és igazolom magam. Addig azonban megkövetelem, hogy ne zaklassanak.

– Úgy gondolom, felséged eleget hallott! – szólt közbe a miniszter diadalmas arccal.

– Igen, igaza van! Távolítsa el azonnal! – kiáltott a király. – Arcátlan ember!

A gróf arcán felhő vonult végig, de ez a borongás csak pillanatig tartott.

– Nem vártam volna, hogy őszinteségem miatt elveszítem felséged kegyelmét. Csak a tiszta lelkiismeretemmel vigasztalhatom magam. Megengedi felséged, hogy visszavonuljak?

– Sőt! Azt akarom, hogy távozzék! De nem egyedül! A miniszter úr elkíséri és gondoskodik, hogy biztos őrizet alatt maradjon.

– Felség! – tiltakozott Monte Cristo emelt hangon. – Én nem vagyok az ön alattvalója, nem vagyok az ön ellensége, és nem vagyok vádlott! Követelem, hogy hagyják meg a szabadságomat! Három nap múlva elhagyom Párizst és legkésőbb egy hét múlva Franciaországot. De három napig itt kell maradnom!

A király hátat fordított neki és kiment a szobából.

– Nos, gróf úr? – szólalt meg gúnyosan a miniszter. – Ha nincs kedve ellenére, kövessen.

– Készséggel – mondta Monte Cristo fagyosan. – Hová megyünk?

– Az államfogházba.

Monte Cristo kiment a miniszter után az előszobába.

– Uram, szeretnék önnel néhány szót négyszemközt váltani.

– Miről van szó?

– Egymilliót ajánlok önnek...

– Ha szabadon engedem, mi? – vágott közbe Thiers.

– Hogy szabadon engedjen? Nem. Azt nem tehetné meg, mert nem vagyok fogoly. Egymilliót kínálok azért, hogy siettesse az ügyem lefolytatását.

– Hm, egymillió! Megfontolandó! – dörmögött magában a miniszter. – De nem értem önt, gróf úr! Nem ragaszkodom ahhoz, hogy börtönbe kerüljön, s míg mások halasztásért könyörögnek, ön sürget.

– Persze hogy sürgetem. Egyrészt nincs okom félni az ítélettől, másrészt sürgős ügyeim miatt néhány napig Párizsban kell maradnom.

– Ha csak erről van szó, megtehetem, hogy az összeg fejében, amelyet óvadéknak fogunk tekinteni, megszerezzem az engedélyt, hogy egy polgári ruhás rendőr kíséretében oda menjen, ahová akar. Nekem igazán nem fontos, hogy önt letartóztassák, sőt sokkal fontosabb volna a barátsága. Ami a királyt illeti, azt hiszem, őfelsége máris megbánta, hogy olyan kemény hangon beszélt önnel.

– Ha nem csalódom, a felség komolyan azt hitte, értek az aranycsináláshoz.

– Én még most is azt hiszem – mosolygott a miniszter. – Jöjjön velem. Az első futó kihallgatás után kiállíttatom az engedélyt. Remélem, ez kettőnk titka marad.

– Természetesen. Siessünk.

Negyedóra múlva a gróf egy rendőrtiszt társaságában ült a kocsijában. A bakon, a kocsis mellett már ott volt Ali is. A gróf néhány jelet és arab szót váltott a négerrel, majd elindultak.

Monte Cristo gróf hirtelen felszakította a kocsi ajtaját és eltűnt, mielőtt a rendőrtiszt megragadhatta volna. Mire a kocsi megállt, Ali már nem volt a bakon. A gróf bőröndjei már akkor eltűntek, amikor a kocsi a Tuileriáknál várakozott. Monte Cristo gróf ezúttal szabad maradt.

Másnap este a miniszter a következő levelet kapta:

„Tisztelt Uram!

Mint Önnek már bizonyára jelentették, okosabbnak és célszerűbbnek tartottam, hogy látogatásaimat rendőrtiszt kísérete nélkül intézzem el. Nem szeretném, ha azok, akikkel dolgom van, kellemetlen helyzetbe kerülnének. Ami a milliót illeti, bizonyára Ön is csak tréfának vette ajánlatomat, mert én sem gondoltam komolyan. Egyébként mindig megtartom a szavam. Most ezért a szószegésért úgy nyugtatom meg a lelkiismeretemet, hogy a milliót Párizs szegényeinek adom. Holnap már olvashatja az újságokban, hogy egy ismeretlen egymilliót küldött a Szegénygondozó Tanácsnak. Ez az ismeretlen pedig nem más, mint az ön

Monte Cristo grófja”

NEGYVENNYOLCADIK FEJEZET

A triumvirátus

A Meslay utcai ház szobájában, ahol nemrég Valentine-t láttuk meghitt beszélgetésben a férje rokonaival, ezen a napon csak egy ember tartózkodott: Emanuel Herbault. Nyugtalanul járkált a szobában.

Felesége a szülés óta még mindig betegeskedett, sőt állapota Valentine levele szerint, amelyben Morel halálát közölte, még válságosabbra fordult; azóta semmi hírt nem kapott sem Valentine-től, sem védelmezőjétől. Ezek a gondok nyomasztották kedélyét.

Bejött a szolga és levelet adott át gazdájának. Emanuel feltörte a pecsétet és meglepődve olvasta az írást:

„Egy jóbarát érkezett Párizsba. Ugyanaz az ember, aki úgy hiszi, hogy az önök családját már azelőtt is hálára kötelezte. A kedvezőtlen körülmények megakadályozzák abban, hogy nyíltan látogassa meg önöket, mint előző párizsi tartózkodása idején tehette. Legyen szíves, egy órával a levél átvétele után nyissa ki a kiskaput és azt, aki a „Thomson és French” szavakat mondja, bocsássa be!”

– Thomson és French! Igen, ő az! – kiáltott fel örömmel Emanuel. – Ez volt a neve a bankháznak, amelynek váltóját Monte Cristo gróf megvásárolta, amikor apósomat megmentette! Ez a gróf! Nem lehet más! Hála Istennek, most már remélhetünk!

Sietve indult az ajtó felé, de aztán megtorpant.

– Nem! Julie-nek nem használna semmit a hír. Csak felizgatná! Szóval egy óra múlva!

Nyugtalan izgalomban várakozott. Tíz perccel a kitűzött idő előtt már a hátsó ajtónál volt, amely egy elhagyott kis utcára nyílt.

Hatvan perccel a levél átvétele után kopogtak az ajtón és egy hang megszólalt:

– Thomson és French!

Emanuel sietett ajtót nyitni. Meglepődve hökkent vissza. Aki előtte állt, nem Monte Cristo gróf volt, hanem egy hajlott tartású öregember, aki egyszerű, szinte szegényes ruhát viselt.

– Jó napot, Herbault úr! – köszönt az idegen, miután belépett a kertbe. – Remélem, magunkban vagyunk itt?

– Igen. Mi hozta önt hozzám?

– Hát nem ismer meg? – nevetett az idegen. – Annál jobb! Edmond Dantčs vagyok.

– Igen, az ő hangja! – örvendezett Emanuel. – Hála Istennek! O, gróf úr, nagyon szomorú időben jött! Morel meghalt, Valentine távol van, a feleségem pedig beteg!

– Épp ezért jöttem. Húzódjunk be abba a kis kerti házba. Ott senki sem láthat és hallgat minket. Lehetetlennek tartom, hogy Morel meghalt volna!

Bementek a kis házba. A hosszú beszélgetés alatt sem tudott meg többet Monte Cristo, mint amit már az abbétól és a hercegtől is hallott. Valentine levele volt az egyetlen forrás, amelyből Emanuel meríthetett. Emanuel azt hitte, hogy szerencsétlen sógora titkos cselszövés áldozata lett.

– Nos, kedves barátom – szólalt meg a gróf, miután Emanuelt végighallgatta. – Vigasztalódjék. Morel nem halott, hanem fogságban ül. Bízza rám a gondját, kiszabadítom. Meg kell tudnom, hogy Valentine-t ki csalta külföldre és mi lett vele. Ön maradjon Párizsban a felesége mellett és bízzon abban, hogy minden jóra fordul. Hamarosan hírt hall majd felőlem. Most pedig Isten önnel. Kevés időm van Párizsban.

– Gróf úr, megint ön a megmentőnk! – hálálkodott Emanuel. – Elhagyja Párizst? Nem jön vissza Morellel együtt?

– Ezt még nem tudhatom. Mondja meg a feleségének, hogy Morel nem halt meg. A hír többet segít majd rajta, mint bármilyen orvosság.

A gróf elindult, Emanuel meghatottan követte. Mielőtt a kiskapuhoz juthattak volna, a szolga sietős léptekkel közeledett a házból, levelet lobogtatva a kezében. Monte Cristo egy bokor mögé rejtőzött.

– Levél Berlinből! – kiáltott az inas már messziről.

Emanuel örömmel kapta kezébe a levelet. A címre csak futó pillantást vetett, sietett a grófhoz.

– Jöjjön gróf úr! Levél jött Berlinből, talán magától Valentine-től! Olvassuk el együtt.

Ismét visszatértek a kerti házikóba. Emanuel felbontotta a levelet.

– Nekem szól és férfikéz írása! – mondta. – Az aláírás... Don Lotario de Toledo! Nem ismerem ezt a nevet!

– De én igen! – jegyezte meg a gróf. – Nos, olvassa. Kíváncsi vagyok a tartalmára.

„Igen tisztelt Uram!

Soraimat Morelné megbízásából küldöm. Arenberg grófnál találkoztunk futólag. Megkért, kérdezzem meg Öntől, vajon megkapta-e a leveleket, vagy esetleg Ratour úrnak, Morel kapitány állítólagos barátjának más levele érkezett-e Önhöz. Úgy vélem, Morelné gyanakszik, hogy Ratour nem őszinte, és nem akarja elhinni, hogy a férje meghalt. Helyes volna, ha Berlinbe jönne. Sok dolgot tisztázhatna és véget vethetne annak a kapcsolatnak, amely Morelnét egy olyan emberhez fűzi, aki az én szememben kétes alak. Morelné mindenesetre arra kéri Önt, nekem írja meg, ha megtudott valamit

sógoráról. Minthogy Ratour úr megfigyelés alatt tartja Morelnét, a kapitányné nem bízik benne, ezért arra kéri, hogy leveleit rajtam keresztül juttassa el hozzá. Mellékelem a címemet és ígérem, ha Ön ebben az ügyben valamivel megbízna, semmit sem mulasztok el, hogy tanúbizonyságát adjam őszinte vonzalmamnak az iránt a hölgy iránt, akinek sorsa részvétet keltett bennem.

Lotario de Toledo”

– De ki ez a don Lotario? – kérdezte Emanuel, amikor végigolvasta a levelet. – Soha életemben nem hallottam ezt a nevet. Önt azt mondta, ismeri.

– Don Lotario a védencem és becsületes ember. Szerencse, hogy Valentine épp vele találkozott. Most már kevésbé aggaszt a sorsa. Ratour úr személyéről is hamarosan többet tudok. Legyen nyugodt, Emanuel. Az ügyek sokkal kedvezőbben állnak, mint eddig hittem. Isten vele!

Monte Cristo a kis ajtónál utolsó szorításra nyújtotta a kezét Herbault-nak.

Valamivel odébb egy bérkocsi várakozott. Monte Cristo felszállt, és a kocsinak a Grand Chantier utcai címet adta meg.

Itt lakott Laguidais abbé. Hozzá sietett a gróf. Ali már értesítette a gróf látogatásáról az abbét, így volt ideje értesíteni a herceget. Ketten várták hát a grófot. Mindketten büszkék voltak arra, hogy a gróf bizalmasai.

A három férfi találkozása szívélyes volt. Előbb mellékes apróságok iránt érdeklődtek, majd a gróf komolyabb ügyekre terelte a szót.

– Kedves abbém – kérdezte. – Jöttek-e leveleim?

Az abbé egy csomagot vett elő. Legnagyobb részük Monte Cristo vallásos irányú fáradozásaira vonatkozott. A gróf most csak az aláírásokat olvasta el, majd eltette a csomagot. Egyetlen levelet olvasott végig. Nathan írta New Orleansból.

A bankár – két nappal a gróf távozása után – azt írta, hogy Wolfram egészségi állapota nem változott és az orvos még nem mer határozottan reménykedni. Amelie-nek azt mondta Nathan, hogy Wolfram elutazott. A városban jóindulat tapasztalható Wolfram iránt, úgyhogy ha felgyógyult, bizonyosan pártját fogják majd.

A gróf két barátjának is felolvasta a levelet és nagy vonalakban ismertette velük Wolfram történetét.

– Bevallom – fejezte be szavait –, hogy egész életemben boldogtalan lennék, ha ez a fiatalember meghalna. Isten látja a szívemet és tudja, hogy csak a javát akarom Wolframnak.

– De egyúttal intő jelet is adott önnek, kedves gróf! – szólt közbe a herceg. – Figyelmeztetni akarta arra is, hogy nem szabad túl sokat mernie!

– Érzem én is! – vallotta be Monte Cristo. – És még hangosabban beszél Morel sorsa. Ezért siettem ide, hogy segítsek rajta, ha még lehetséges. Kérem, mondják el, mit sikerült róla megtudniuk.

A gróf most részletesen hallhatta Morel és Rablasy összetévesztésének a történetét, a kapitány perét, az elítéltetését és a megőrülését. A hercegnek sikerült kinyomoznia az ügy minden részletét.

– De hogy lehet, hogy Morelt azzal a gyilkossal összetévesztették? – csodálkozott Monte Cristo. – Ön, hercegem, azon az éjszakán ott volt nála. Azt mondta, a kapitányon közönséges fekete ruha volt és a per folyamán mégis megállapították, hogy Rablasy zubbonyát viselte.

A herceg – mert ő látogatta meg Morelt – még egyszer elmondta annak az éjszakának az eseményeit és a három férfi olyan meggyőződésre jutott, amely közel járt a valósághoz. Úgy sejtették, hogy Rablasy lehetett az a fogoly, aki a herceggel, az államügyésszel és Morellel együtt hagyta el a fegyházat. Azt is gyanították, hogy Rablasy a Morel kabátzsebében talált iratokat használta fel Valentine megtévesztésére és külföldre csalására.

– Most már bizonyos, hogy Ratour úr, akit ma don Lotario a Herbault-nak írt levelében említett, Rablasy. Lehetetlen viszont, hogy ez az ember Arenberg gróffal Berlinben kötött ismeretséget. Laguidais, nem találkozott ön Párizsban egy ilyen nevű emberrel?

– De igen – felelte az abbé. – A grófnál bemutatták. Azt mondta magáról, hogy bonapartista, aki titokban tartózkodik Párizsban és – ha jól emlékszem – orvosi minőségben szerepelt.

– Minden egyezik! – mondta Monte Cristo. – Azt hiszem, Valentine-t nem lesz nehéz kiszabadítanunk a karmai közül. Most azonban Morelre kell fordítanunk minden figyelmünket. És most térjünk át don Lotarióra. Mit tud róla?

– Szerelmes Therese-be és boldogtalan a lány hideg viselkedése miatt! – mondta Laguidais abbé. – Nem kívánnám, hogy őt is túl keményen próbára tegye. Don Lotario a kedvencem. Therese-hez való viszonyát természetesen nem ismerem pontosan. Nem tudom, vajon még mindig boldogtalanul szereti-e a lányt. Ha azonban így áll a dolog, kérem, ne tegye még nehezebbé a sorsát.

– Majd megfontolom a dolgot – tűnődött Monte Cristo gróf. – Nem akarok tovább menni, mint amennyire mennem szabad.

Ezután megvitatták a gróf terveit, megtárgyalták a tennivalókat. A gróf, aki eleinte nyomott hangulatban volt, csakhamar megint az az öntudatos férfi lett, akinek ereje, lelkesedése és éleslátása mind a két barátjának osztatlan csodálatát vívta ki. A három férfi jellemre, vagyonra és rangra nagyon különbözött egymástól, de egyek voltak az emberszeretetben és abban a munkában, amit az emberiség javára magukra vállaltak.

Éjfél volt, amikor a gróf és a herceg búcsút vett Laguidaistól.

– Szomorúan és aggódva jöttem vissza Európába – mondta a gróf –, de most már könnyebb lett a szívem. Bízom abban, hogy Wolframot sikerül megmenteni. Morel sorsa miatt sem aggódom, amint sikerül kiszabadítanunk. Valentine nem veszett el és don Lotarióból igazi férfi válik. Bízzunk hát és reméljünk, barátaim.

NEGYVENKILENCEDIK FEJEZET

Az őrültek házában

Párizstól délre, az egyik legszebb tartományban, távol az országúttól, nagy és barátságos külsejű, de megerősített ház áll. Valamikor kastély volt, de a kormány kibővítette és elmegyógyintézetté alakította át. Ide kerültek a fegyencek.

Néhány nappal a párizsi beszélgetés után egyszerű, szerény modorú, idősebb úr jelentkezett az intézet igazgatójánál. Levelet mutatott, amelyet a közoktatásügyi minisztérium egyik magasrangú tisztviselője írt alá és amelyben a levél átadóját, Connard doktort, az elmegyógyintézet igazgatóságának a figyelmébe ajánlotta és kérte, hogy a vendéget mindenről tájékoztassa, amit az tudni kíván.

Az igazgató készségesen vállalkozott arra, hogy mindent elmagyaráz Connard doktornak és körülvezeti az egész épületben.

A doktor tetszését megnyerte az intézet célszerű berendezése. Hosszasan időzött mindegyik betegnél, úgy látszott, nagy figyelemmel tanulmányozza azokat a tüneteket, amelyekkel egy-egy elmezavar jelentkezik.

Az őrültek közül többet láncon őriztek. Akikről azonban már bebizonyosodott, hogy komolyan betegek és nem színlelnek, teljes szabadságot élveztek. Csak kevés dühöngő őrült volt, a többségnek csak búskomorság volt a baja.

– Van még egy nagyon csöndes és jóindulatú vendégünk – mondta az igazgató az egyik ajtó előtt, amelyet éppen kinyitott. – Szelíd és jóindulatú, mint egy gyermek. Mégis úgy írták le előttem, mint a legveszedelmesebb emberek egyikét. Ez Rablasy, a rablógyilkos.

– Rablasy? Ejnye! Mintha már hallottam volna róla! – jegyezte meg Connard doktor. – Hadd lássuk hát! Azt hiszem, elég biztos a szemem és jól értek a különböző elmebajok tüneteihez. Ha jól sejtem, láncon őrzik.

– Nem, nincs bilincsben, de azért szigorú őrizet alatt áll. Erre tessék!...

Tágas szobába léptek, amelynek nagy, vasrácsos, magasan fekvő ablakain beáradt a fény. A beteg az asztal mellett egy zsámolyon ült. A fejét a kezére támasztotta. A tartása olyan volt, mint az épelméjű embereké, sőt a színe is eléggé egészségesnek látszott.

Amikor az igazgató a doktorral a szobába lépett, a beteg nagy szemeket meresztett, de miután ráeszmélt, hogy nem a szokásos ápolója látogatja meg, felemelkedett, meghajolt és a zsámolyát előbbre tolta, mintha kínálná a belépőket, hogy foglaljanak helyet. Viselkedése művelt emberre vallott.

– Nos, hogy érzi magát, Rablasy úr? – kérdezte az igazgató. A beteg nem felelt, csak az arca komorodott el.

– Sohasem felel, ha az ember Rablasynak szólítja! – súgta az igazgató Connard doktornak. – Valami Morel kapitánynak tartja magát. Mindjárt meglátja!

– Egészséges és jókedvű, mint látom, Morel kapitány! – szólította meg újra hangosan és barátságosan az igazgató a beteget.

– Köszönöm az érdeklődését, uram – felelte udvariasan a kapitány. – Jól érzem magam. Szabad kérdeznem, vajon véget ért-e már a perem?

– Még nem egészen. De remélem, önt fel fogják menteni!

– Felmentenek?! Ó, ezt nem kívánom! Csak a feleségemet meg a gyermekemet szeretném viszontlátni!

– Ugyan, kedves kapitány, hiszen önnek nincs felesége se gyermeke!

– Nincs feleségem? Nincs gyermekem? – mormogta magában Morel. Töprengőn bámult a padlóra. – Különös, én mégis azt hiszem... hm! Tudja kérem... Valamit mondanék önnek! Igen, egészen bizonyosan így lehet!

Az őrültek szokott titokzatos és mégis bizalmas módján odaintette magához az igazgatót és arcát annak füléhez közelítette.

– Álmodtam! – súgta olyan hangon, hogy Connard doktor is meghallotta. – Álmodtam mindent, attól a pillanattól kezdve, hogy Monte Cristo szigetén voltam. Úgy van! Nem maga Valentine volt az, akit láttam, hanem csak a szelleme jelent meg előttem. Nem is volt soha a feleségem, nem volt gyermekem. Csak álmodtam az egészet.

Mintha ez a bizonyosság megnyugtatná, rövid ideig boldogan, gyermekesen mosolygott. Az arca azonban hirtelen elváltozott és ugyanolyan szomorú lett, mint előbb. Mélyet sóhajtott, és ezt suttogta:

– Edmond, a kis Edmond! Az én kis Edmondom.

– Nos, mi a véleménye? – fordult az igazgató a doktorhoz. – Mit gondol, valóban őrült, vagy csak tetteti magát?

– Nem – felelte Connard doktor. – Ez nem színészkedés. Mi haszna volna, ha tettetné is magát? Innen ugyanúgy nem szökhet meg, mint a börtönből.

– Ne mondja ezt! – súgta az igazgató. – Séta közben, a parkban elég sok szabadságuk van a betegeknek. Nos, ön is azt hiszi, hogy elmebeteg?

– Egészen bizonyos, hogy az, de a jóindulatú, csendes betegek közül való. Egyébként már Párizsban hallottam a hírét. Nem tartom lehetetlennek, hogy a törvényszék csakugyan tévedést követett el és a gyilkos Rablasy helyett mégis Morel kapitányt ítélték el. Szabad érdeklődnöm, hogy kezeli ön ezt a beteget?

– Egyáltalán nem kezelem. Állandóan olyan, amilyennek ma látta és ahhoz, hogy gyógyítóan tudjak hatni rá, ismernem kellene az életét. Engedem sétálni, egyszerű kosztot kap, mindenki barátságosan bánik vele és csak nagyon ritkán mondanak neki ellent. Ha valami lelki megrázkódtatás hibbantotta meg, akkor így gyógyíthatjuk meg a legbiztosabban. Vagy ön más, jobb kezelést ajánlana?

– Nem – felelte Connard doktor. – Úgy gondolom, a helyes módot választotta. Nők és gyermekek közé vitte már a beteget, hogy megfigyelje, milyen hatással van rá ez a környezet?

– Gyermekek nincsenek a mi intézetünkben, a nők pedig már nagyon öregek.

– Kár. Ha jól sejtem, a jellemének a gyöngédség a fő vonása. Nem hiszem, hogy ezt az embert bárki komolyan gyilkosnak tartaná.

Az igazgató megvonta a vállát.

– Ehhez semmi közöm. Csak a kötelességemet teljesítem, akár gyilkos a beteg, akár a legtisztább lelkű szent.

Elhagyták a cellát. Az igazgató megmutatott még a vendégének néhány beteget, majd visszatért a magánlakásába.

Connard doktor, aki – mint mondta – egyik ifjúkori barátjánál volt látogatóban, akinél lakott, engedélyt kért, hogy néha visszajöhessen. Az igazgató megadta a hozzájárulást, majd a doktor elhagyta az elmegyógyintézetet.

Másnap azonban a tiszteletre méltó doktort kissé furcsa helyzetben láthatta volna az ember. Egy magas fa tetején kapaszkodott. A fenyő a fal közelében nőtt, amely az elmegyógyintézet parkját körülkerítette. Messzelátón figyelte a park útjait. Óvatosan leereszkedett a fáról és a kihalt tájat elhagyva, visszament a közeli kisvárosba, ahol az egyik fogadóban volt szállása.

A következő nap megismételte látogatását az őrültek házában és jelen volt, amikor Morel – vagy Rablasy – az egyik ápoló kíséretében sétált a parkban. A doktor néhány kérdést intézett a beteghez, de olyan különös hangsúlyozással, hogy Morel a kérdések hallatán egyre nyugtalanabbá vált és meredt tekintettel bámult a doktorra.

– Nem túl alkalmas ma az idő sétára – jegyezte meg a doktor, amikor később az igazgatóval beszélgetett. Hidegre fordult az idő, a földet vékony hóréteg takarta. – Mindennap sétáltatja a beteget?

– Igen. A mozgás csak használhat neki.

– De egyedül az ápolóval? Nem veszedelmes ez?

– Dehogy! Hiszen láthatja, milyen szelíd ez az ember. Meg az ápolóimra a többi betegemnél van szükségem, mert azok többnyire vadak és dühöngők. Hogy juthatna át azon a magas falon? Hiszen a lába is meg van béklyózva.

– Persze, erről megfeledkeztem!

Másnap a doktor megint a figyelőhelyén ült. A fa sűrű tűlevelei még télen is jól eltakarták alakját.

Messzelátóján az elmegyógyintézet felé nézegetett. Nemsokára látta, hogy két ember jön ki az épületből. Lekúszott a fenyőről és jelt adott egy alaknak, aki egy közeli fatuskón üldögélt.

Az alak felállt. Egy néger arca vált láthatóvá.

Connard doktor kötéllétrát vetett fel a fal ormára, majd felmászott a létrafokon. Közben a néger másik, fából készült létrát támasztott a kötélhágcsó mellé. A doktor elrejtőzött, így a parkból nem láthatták meg.

Tíz perc telhetett el, amikor végre lépések zaja ütötte meg a fülét. Óvatosan átkémlelt a falon és látta, hogy Morel közeledik az ápolójával.

Az út, amelyen a két embernek haladnia kellett, közvetlenül a fal mellett vezetett el. Morel néhány lépéssel az ápoló előtt járt, aki valami dalt fütyörészett.

Amikor az ápoló a doktor elé ért, az átvetette magát a falon és a magasból rázuhant. Az ember rémülten felkiáltott, de Connard doktor egy pillanat alatt megkötözte a kezeit és felpeckelte a száját. Ezután az ápoló lábát is megkötözte és Morelhez fordult.

A kapitány visszanézett, amikor az ápoló kiáltását meghallotta. Az arcára csodálkozás, meglepetés, sőt rosszalló kifejezés rebbent. A doktor gyorsan hozzálépett.

– Morel! Menekülnünk kell! Ért engem? Valentine-hez, meg a kis Edmondhoz megyünk! Gyorsan! Ott a létra! Nézze!

Gyorsan széttörte a bilincset a kapitány lábán.

Mialatt Connard doktor az ápolóval foglalatoskodott, a néger is felmászott kívülről a fal tetejére és most lebocsátotta a parkba a falétrát.

Morel zavartan bámult a doktorra. Valentine és Edmond nevének hallatára megrándult az arca. De úgy látszott, nem értette meg a doktor szavait.

– Nem hallja, Morel? A kis Edmond hívja! Ott van a fal túlsó oldalán! Jöjjön velem! Nem hallja, hogy hívja önt: papa! Hallja csak! A kis Edmond!...

– Edmond! Gyermekem! – kiáltott fel hirtelen Morel. – Hol van a gyermekem? Hol van Valentine? Igen, hív engem... hallom! Jövök, jövök már!

Nekifutott a létrának és a holdkórosok biztos lépteivel szaladt fel a fokokon. Amikor a fal ormára ért, fölegyenesedett, mintha tovább akarna menni. A néger elkapta és lesegítette a kötélhágcsón a földre.

Connard doktor gyorsan követte a kapitányt. Azután felvonta magához a létrát és kidobta a park falának a külső oldalára.

– Barátom – szólt le az ápolónak, aki rémülten hevert a földön. – Nagyon megijesztettem. Lehet, hogy el is bocsátják, mert meggyanúsítják, hogy egyetértett velem. Ebben az esetben Párizsban keresse föl Herbault urat, a Meslay utcában. Ő majd az én nevemben húszezer frankot fizet önnek.

Azután lemászott a hágcsón. Morelék már leértek a fal tövébe.

– Hol van a gyermekem? – kiabált Morel és vadul körülnézett. – Hol van, Valentine?

– Jöjjön csak, ott vannak! – szólt rá a doktor, majd megragadta a karját és magával vonta.

Néhány perc alatt kiértek az országúira, ahol hatfogatú, zárt utazóbatár várakozott rájuk. A bakon a kocsis postásruhában.

Connard doktor beemelte Morelt a kocsiba. Ali becsukta utánuk az ajtót, majd a fogat sebes vágtatásban megindult délkelet felé.

A doktor kis üvegcsét tartott a kapitány orra alá, amelynek illatától elkábult és visszahanyatlott. Ekkor a doktor lehúzta róla fegyencruháját és polgári ruhába öltöztette.

Bizonyára az olvasó már régen kitalálta, hogy Connard doktor azonos Monte Cristo gróffal. Most Lyonon át utazott, Piemont felé. A hajójának Nizza tájékán kellett várnia. Nem a gőzhajónak, hanem egy egyszerű vitorlásnak.

A kapitányt egész úton bódulatban tartotta. Másképp lehetetlen lett volna rábírnia az őrültet, hogy a kocsi szűk falai között maradjon.

Az útlevelek rendben voltak, Connard doktor nevére szólt az egyik, aki egy magasrangú betegét meg annak néger szolgáját kíséri Nizzába. Amikor odaértek, a gróf az eddiginél is nagyobb adag csillapítót itatott meg a kapitánnyal. Ekkor Morel olyan mély álomba merült, hogy akadály nélkül szállíthatták a bérelt hajóra, amely már készen állt a gróf számára.

A vitorlás a part mentében haladt addig, amíg a gróf vitorlásához nem értek. Amikor a gróf a fedélzetre lépett, komor arcok fogadták. A kormányos egy levelet adott át neki.

A gróf felbontotta.

„Kegyelmes Uram!

Az élő Istenre esküszöm, nem én vagyok az oka a szerencsétlenségnek. Nem akadályozhattam meg és kész vagyok megölni magam, ha Ön kételkedik hűségemben. Jacopo, és még ketten üldözőbe vették.

Bertuccio.”

– Mi ez? Miről beszél Bertuccio? Mi történt?

A kormányos zavartan kereste a szavakat.

De mielőtt meghallgatnánk válaszát, menjünk vissza néhány nappal a történetünk idejében.

ÖTVENEDIK FEJEZET

Benedetto

Mialatt Közép-Európában enyhe tél volt, Monte Cristo szigetén gyönyörű tavaszi idő ragyogott.

Senki sem csodálkozott hát, hogy a fekélyes már délelőtt felkapaszkodott a sziklák közé, hogy sütkérezzen. Senki sem törődött vele. Bertuccio odaadta neki az orvosságot, a fekélyes azonban nem vette be. A sziget lakói úgy néztek rá, mint akin Isten átka ül.

A beteg rendszerint a szikla oldalában üldögélt, így épp alatta feküdt az a ház, amelyet a gróf valamikor egy rom maradványaiból építettet fel és pazarul berendezett. A ház szinte a sziklába volt vésve. A bejáratot csak ismerős találhatta meg, idegen legfeljebb egy-egy ablakot, néhány lépcsőt pillanthatott meg.

A fekélyes ezt a lakást választotta figyelme tárgyául. Mialatt naphosszat látszólag álmodozón üldögélt, le sem vette a szemét a házról. Lassan minden titkát kitalálta, kileste a helyiségek összefüggését. Nemsokára tudta, hol lakik Monte Cristo felesége a gyermekével meg az asszonyaival, tudta, hol helyezték el a tébolyodott Villefortot, Bertuccio lakását, sőt azt is, hogy az egyes szolgák kamrái hol vannak.

Lassan megtanulta, hogyan töltik a sziget lakói napjaikat. Korán reggel megnyíltak a nők szobáinak az ablakai. Monte Cristo felesége fátyol nélkül fel-alá járkál a szobában és a kisfiút babusgatja. A beteg látta, hogy az asszony csodálatosan szép. A nap más órájában nem láthatta Haydée arcát, mert a teraszon már ugyanúgy fátyol takarta, mint a többi nőét.

A fekélyes azt is kiszámolta, hogy arról a szikladarabról, amelyen ő feküdt, hogyan lehetséges a házhoz jutni.

A szolgaszemélyzet lassan hozzászokott a fekélyes látványához, de kitértek útjából. Roskowitsch sem igyekezett közeledni az emberekhez.

Egy napon Bertucciót látta Jacopóval. A fekélyes észrevétlenül a két ember közelébe lopózott.

– Az úr nem parancsolt különösebb óvatosságot – mondta éppen Bertuccio. – De azért figyelnünk kell. A kalózok és a csempészek tudják, hogy a sziget védett hely. De azok a fiatalabb legények, akik mostanában űzik a mesterséget, nem nagyon tisztelik a régi törvényeket és szokásokat.

– Ha bennük nincs tisztesség, van nekünk fegyverünk meg emberünk elég! – mondta Jacopo. – Csak kilencen vannak.

– Vajon kalózok vagy csempészek?

– Azt hiszem, csempészek! Ezért nem tartom szükségesnek, hogy intézkedjünk. Csak megriasztanánk az asszonynépet.

– Ugyan, csak őröket kell kiállítanunk. Tizenketten vagyunk, félelemre semmi okunk sincs. Természetesen mindenre gondolnunk kell.

– Amióta a szigeten lakom, legalább ötvenszer kikötöttek itt kalózok meg csempészek, de még sohasem jutott eszükbe eddig jönni. Azt hiszem, az úr szerződést kötött a bandák vezetőjével, ezért hagyják békén a kalózok ezt a szigetet.

– Magam is azt hiszem, mert a gróf mindenre gondol. Igazad lehet, nem fognak ezek semmi rosszat tenni. Talán már odébb is álltak, vagy csak az estét várják, hogy kedvező szelet kapjanak. Egyetlen dolgunk lehet: tartsuk együtt az embereket.

A két szolga ezután otthagyta eddigi figyelőhelyét és a fekélyest is. Ez óvatosan felemelkedett, majd lassan eltűnt a sziklák között.

Monte Cristo nem nagy sziget, így a fekélyes nemsokára a sziklasziget egész keleti partját láthatta. Csakhamar észre is vett az öbölben egy kis hajót, amelyet a nyílt tenger felől nem lehetett látni. A kis hajó közelében a parton néhány ember ült vagy heverészett. A fekélyes ekkor észrevette, hogy az egyik csempész eltávolodik. Úgy látszik, sóskát keresett. Roskowitsch közeledett a csempész felé, míg alig ötvenlépésnyi távolság maradt közöttük.

A sóskát kereső ember kicsiny, kövér, csúnya alakú fickó volt. Az arca vörösbe játszott, a haja éppen olyan elhanyagolt, mint a ruhája. Püffedt arcáról lerítt a falánkság és az iszákosság.

Ha a fekélyes eltorzított arcán visszatükröződhetett volna valamilyen érzés, akkor az most a meglepetés és öröm kifejezése lett volna. Előlépett a szikla mögül.

– Jó napot, kedves barátom! – szólította meg franciául. – Salátát szed az ebédhez, ha jól látom.

A csempész felnézett és visszadöbbent, amint a fekélyes arcát meglátta.

– Diavolo! – kiáltott fel. – A pokol fajzatja vagy?

– Nem keresztényi cselekedet, hogy így szólít meg. Tehetek én arról, hogy más a külsőm, mint azelőtt volt? Változik az idő, és idővel mi is megváltozunk. Ugyan ki ismerné meg abban a csavargóban, aki maga most, Danglars bárót, Párizs leggazdagabb bankárját?

– Diavolo! – kiáltott fel döbbenten a csempész. – Mit jelentsen ez?

– Csak annyit, hogy ön Danglars báró.

– Kicsoda maga? Soha életemben nem láttam még az arcát!

– Valamikor csinos fickó voltam. De térjen már magához, ne rémüldözzön. Miféle emberek azok ott lent, akikhez maga is tartozik? Csempészek vagy kalózok?

Danglars még mindig remegett.

– Ezek is, azok is! – nyögte.

– Van kedve egy csomó dukátot szerezni?

– Meghiszem azt! De ebben a sziklafészekben nehezen találunk!

– Hátha mégis?! Danglars, van-e kedve Monte Cristo grófon bosszút állni?

– Monte Cristón? – kapta fel a fejét Danglars. – Kicsoda ön? Miért kérdez tőlem ilyesmit?

– Nem ez a fontos. Van kedve, vagy nincs? Mert én elhatároztam, hogy elpusztítom Monte Cristót. Részt akar venni a bosszúmban, vagy nem?

Danglars néhány lépést hátrált. Látszott rajta, habozik, higgyen-e ennek az embernek.

– Fontolja meg! Délután jöjjön vissza. A cimboráinak ne szóljon erről semmit, csak arra bírja rá őket, hogy ezen az éjszakán még maradjanak az öbölben. Ha meghallotta a tervemet és nekik is elmondta, meglátja, tetszeni fog nekik is a dolog. Hajlandó, Danglars úr?

– Hogyne, de előbb tudnom kellene, ki maga?

– Majd megtudja délután. Most nem maradhatok tovább.

Otthagyta az elképedt bankárt és óvatosan visszatért a kunyhójába. Délután amikor úgy látta, hogy mindenki pihen, magához vette batyuját, felkapaszkodott vele az egyik sziklacsúcsra, ahol elrejtette. Végigfeküdt a sziklán és újra megvizsgálta, merről juthat be az épületbe. Ezután visszament a sziget keleti oldalához. Jó ideig üldögélt ott, míg végre megpillantotta a bankár nehézkesen közeledő alakját.

– Ne olyan lassan! – kiáltott rá Roskowitsch vidáman és biztatóan. – Úgy látom, még mindig nem felejtette el, hogy valamikor hintón járt.

A kezét nyújtotta a bankárnak, Danglars borzadva hátrált.

– Egészen elfelejtettem – röhögött Roskowitsch. – Nem valami étvágygerjesztő a kezem, az igaz. Majd megint szép lesz. Most azonban, halljuk mi történt önnel azóta, hogy Monte Cristo gróf kegyesen tönkretette.

– Uram, mindenekelőtt mondja meg, ki ön? Úgy látszik, ismeri minden dolgomat, pedig én nem emlékszem, hogy ismerném önt. Talán a betegsége tette önt felismerhetetlenné.

– Benedetto vagyok, Cavalcanti herceg, aki egyszer majdnem az ön veje lett.

– Lehetetlen! És ön ezt előttem meri mondani? Hiszen ön gyilkos! Meggyilkolta a feleségemet!

– Már önhöz is eljutott ez az ostoba pletyka? – vont vállat Benedetto szánakozón. – Hogy hihette el ezt? Most már tudja, ki vagyok. Most pedig mesélje el, hogy ment a sora, mióta Párizsból megszökött?

A bankár hevesen gyalázkodva kelt ki Monte Cristo gróf ellen, majd elbeszélte balsorsa történetét.

Elmondta Benedettónak, hogyan tette őt tönkre Monte Cristo gróf Párizsban, hogyan üldözte még Rómában is, ahová utolsó ötmilliójával menekült, hogyan leplezte le magát végül előtte, hogy ő Edmond Dantčs.

– Ravasz fickó ez a gróf! – nevetett hangosan Benedetto. – Hanem azért mi mégis túljárunk az eszén.

– Mit tehettem volna Rómában? – folytatta Danglars. – Pénz nélkül, ismeretség nélkül mihez kezdhettem? Kis ideig pincér voltam, majd belső inas egy előkelő úrnál. Ez az úr egyszer egy ezerfrankos bankót hagyott az asztalon. Én azt hittem, engem akar tapintatosan megajándékozni, pedig csak a becsületességemet akarta próbára tenni, így ismerkedtem meg mostani társaimmal. Csempészek, de azért azt se vetik meg, hogy néha a vámőröket helyettesítsék és más emberek zsebében kutassanak dugáru után. Én vagyok a szakácsuk.

– Szegény báró! – csúfolódott Benedetto. – Milyen nagyot változott a sors! És mindebben a kedves Monte Cristo a ludas. Milyen hálát kell önnek éreznie iránta!

– Azt! Hálát!... Hidegvérrel le tudnám gyilkolni!

– Azt bizonyosan tudja, hogy ez a sziget Monte Cristo szigete és a gróf tulajdona. Azt azonban talán nem tudja, hogy a grófnak itt lakása van, és ebben a pillanatban itt tartózkodik a felesége meg a gyermeke. Sőt valószínűleg a kincsei is itt lesznek. A gróf távol van, és csak néhány nap múlva tér meg az útjáról.

– Csakugyan? No és?

– A dolog egyszerű. Vajon az ön csempészcimboráiban van-e elég bátorság ahhoz, hogy egy magányos házat, amelyet csak néhány ember védelmez, megtámadjanak és kincseket szerezzenek?

– Hm! Bizonyos, hogy a gróf nincs itt? Mert akkor...

– Azt akarja mondani, hogy fél tőle – vágott a szavába Benedetto. – Jól teszi, mert ravasz róka. Hanem most nem tartózkodik a szigeten. Régóta lesek erre az alkalomra! Nem véletlenül szedtem fel ezt az undorító betegséget. Bosszút akarok! Magam is elvégeztem volna, de most, hogy önre ráakadtam, kétszeresen megbosszulhatom magam. Talán még a vagyonát is elrabolhatjuk. Mi a véleménye? A csempészek támogatnának minket?

– A vezér vakmerő fickó! Idehozzam?

– Épp erre akartam kérni.

Danglars elment, majd negyedóra múlva egy férfivel tért vissza, akiben Benedetto már messziről megismerte a vérbeli olasz mintaképét. Karcsú, erős termetű ember volt, a délvidékiek csinos viseletében.

– Nagy örömömre szolgál, hogy az urakat bemutathatom egymásnak! – udvariaskodott Danglars. – Signor Benedetto, valamikor nagyrabecsült tagtársunk... Signor Tordero, a főnökünk!

Tordero elfintorította az arcát, amikor Benedetto ábrázatát meglátta. Csak meghajolt, ahelyett, hogy

a kezét nyújtotta volna neki.

– Signore – szólalt meg Benedetto. – Ez a betegség, amelytől ön visszariadt, saját akaratom terméke. Meg akarok téveszteni egy embert, hogy elpusztíthassam!

– Á! Bravó! – kiáltott fel Tordero kedvtelve. – Adja a kezét, Benedetto!

A két férfi nyersen kezet rázott.

– Bosszút akarok állni! – ismételte Benedetto. – De önnek segítenie kell a bosszúmban. Ismeri ön ezt a szigetet? Tudja, hogy laknak rajta?

– Nem vagyok erre ismerős. A hazám délen van. Csak véletlenül kerültünk ide, de ha nem tévedek, ez a sziget Monte Cristo grófé.

– Úgy van! Itt is lakik és épp rajta akarok bosszút állni!

– A grófon? Úgy emlékszem, a gróf velünk szövetségben áll és nem szabad kárt okoznunk sem neki, sem az embereinek.

– Ostobaság! – vágott vissza Benedetto megvetően. – Ezt a hírt csak a gróf terjesztette el, hogy biztonságban legyen. Nincs semmi alapja, arról kezeskedem. És ha úgy is volna... elriasztaná attól, hogy százezer scudi urává legyen? Vagy kétszer annyié?

– Százezer scudi? Jól hallottam?

– A gróf gazdag ember. A lakásán talán milliók hevernek készpénzben meg ékszerekben. Százezrek mindenesetre. Esküszöm, nem hazudok. Ezt a kincset csak néhány ember őrzi, ha ugyan egyáltalán őrzi, mert itt senki sem gondol támadásra. A gróf nincs a szigeten, Franciaországban tartózkodik. Ilyen alkalom nem lesz még egyszer.

– Ha igazat mondott, signore, akkor valóban ostobaság lenne ilyen kincset elszalasztani. De ha a gróf csakugyan tagja a Szövetségnek, akkor aggasztó a dolog. Halál vár arra, aki közülünk valót megtámad!

– Becsületszavamra, emiatt nem kell aggódnia!

– Meg kell fontolnom a dolgot!

Benedetto nem zavarta meg a gondolataiba mélyedt Torderót.

– A magam számára – szólalt meg végül Benedetto – nem követelek részt a kincsből. Az én bosszúm másféle lesz. Megelégszem azzal, amit ön a saját jószántából juttat. Önök kilencen vannak. A gróf házában csak hat ember tartózkodik. Jól ismerem a házat, és azt mondják, a gróf a föld egyik leggazdagabb embere.

– Ez igen! – ugrott fel Tordero. – Határoztam, signore. Megteszem!

– Bravó! Amint leszáll az alkonyat, a hajóját minden eshetőségre készen vitorlázza fel. Felesleges

őrt állítania mellé. Fegyverezze fel valamennyi emberét és vezesse fel őket annak a sziklának a csúcsára. Látja, melyiket gondolom? Én már ott fogom várni önöket, és elvezetem a házhoz. Abban a szárnyban, amelyet először kell megszállniuk, férfiszolgák nem tartózkodnak. A szolgák esetleges támadása ellen öt-hat ember megvédelmezheti a szobát.

Ha megtalálta a kincset, visszavonulhat, vagy az épület többi részét is átkutathatja. Érdemes, mert ott is sok kincs van. Velem ne törődjenek. Az én bosszúm magánügy. Hát megegyeztünk?

– Megegyeztünk! – szorította meg a csempész Benedetto kezét.

– Még van néhány óránk estig – folytatta Benedetto. – Addig szereljék fel útra a hajót. Ha a szolgák figyelik önöket, azt hihetik, hogy az éj beálltakor neki akarnak vágni a tengernek. Ön pedig, Danglars úr, ne maradjon el mellőlem, mert szükségem van segítőtársra. Remélem, emiatt a zsákmányból önre eső rész nem lesz kisebb?

– Az egész zsákmány egyharmadrészét ketten kapják. Per bacco! Egymillió scudit mondott? Máris szédül a fejem.

– Talán több is lesz. A gróf rettenetesen gazdag, ez a sziget pedig a kincstára.

– Pompás! – örvendezett a csempész-kalóz. – Azután majd eltűnünk Spanyolországban.

– Most váljunk el. Vissza kell térnem a gróf házához. A távollétem még gyanút kelthet!

– Drága Benedettóm – mondta remegő hangon a bankár. – Remélem, az én feladatom nem lesz túl veszedelmes?

– Minthogy senkit sem fenyeget közülünk nagy veszedelem, ön is biztonságban lesz.

A két csempész lement a partra. Benedetto visszatért a kunyhójába. Semmit nem fedezett fel, amiből arra következtethetett volna, hogy a házbeliek ma éberebbek, mint egyébként.

Különösnek tűnhet, hogy a gróf, aki máskor annyira gondoskodott az övéi javáról, most semmilyen védelmi intézkedést nem tett, hogy megvédje házát a szerencsétlenségtől. Monte Cristo megbízott szolgái éberségében, és valóban fűzték bizonyos szálak az olasz banditák nagy testvériségéhez. Rómában egyszer nagy szolgálatot tett a híres és hírhedt Luigi Vampának, amikor annak kedvencét, Beppinót az akasztófa alól kiváltotta. Vampa akkor örök hálát fogadott a grófnak és valamennyi vezérének szigorúan megtiltotta, hogy Monte Cristo vagy hozzátartozói ellen bármit is tegyenek. Tordero azonban nem volt a testvériség tagja, mint félig csempész, félig bandita, különállóan dolgozott. Végül Monte Cristo csak rövid időre szállt meg a szigeten, és talán ezért nem tett alaposabb védelmi intézkedéseket. Mindezek hozzájárultak ahhoz, hogy Benedetto vállalkozása sikerülhessen.

A fekélyes megint a szikláján hevert. Figyelte a csöndes, elrejtett házat, amelyet már betakart az alkonyat. Haydée cselédei énekeltek. Néha felhangzott a kisfiú jókedvű visongása is. Benedetto úgy tett, mintha mindezt nem hallaná.

Lépések közeledtek feléje. Jacopo és Bertuccio szokásos esti őrjáratukat végezték a ház körül. Olasz tájszólással beszélgettek, és mivel azt hitték, hogy a fekélyes egyáltalán nem ért olaszul, nem hagyták abba a beszédet a beteg közelében sem.

– Ugye, mondtam, hogy nem lesz semmi! – mondta Bertuccio. – Örülök, hogy igazam lett.

– Megfigyeltettem őket, nem távoztak el a partról. Csak délelőtt járt bent a sziklák között az egyik csempész, de csak zöldséget szedett, délután meg ketten jöttek beljebb a szigetre, valószínűleg alkalmas rejtekhelyet kerestek csempészárujuk számára. Most útra készülődnek. Már a vitorlákat is felhúzták. Ügy hiszem, az északi szelet várják, hogy este elinduljanak. Kár velük tovább törődnünk.

– Mit gondolsz, mikor jön meg az úr?

– Honnan tudjam?

– Azt hiszem, most már akármelyik nap várhatjuk.

– Annál jobb! – mondta Jacopo.

A két szolga továbbhaladt. A nap lenyugodott. Benedetto csakhamar a keleti partra ment.

– Signore! – mondta Torderónak Benedetto – kövessék az utasításaimat. Egyetlen hangos szó sem eshet. Közvetlenül mögöttem Danglars jöjjön, utána pedig ön. Csak libasorban! Amint bejutottunk az épületbe, öt ember állja el az ajtókat meg az ablakokat.

– Meglesz – ígérte Tordero.

Benedetto ment elöl. Amikor a kiugró sziklapárkányhoz ért, suttogva mondta:

– Most vigyázat! Ugornunk kell!

Azzal leugrott. A mélység talán tíz lábnyi lehetett. Danglars nem akarta követni, de Tordero lelökte, Benedetto pedig elkapta odalent.

Amikor az egész csapat leért a teraszra, Benedetto intett, hogy valamennyien feküdjenek le. Elsőnek lendült fel az egyik ablak mellvédjére. Benyomta az ablaküveget és beugrott a ház belsejébe. Danglars követte. A bankár úgy sejtette, ott van a legkisebb veszedelem, ahol Benedetto jár.

Benedetto az egyik előszobába jutott, amelyben napközben a szolgálók tartózkodtak. Hallotta, hogy a csempészek is behatolnak a többi ablakon. Erre előre sietett.

– Most utánam! – szólt rá Danglarsra. – Az egyik szobában két nőt meg egy gyermeket találunk. Az egyiket én kötözöm meg, a másikat te vállalod. Itt van a kötél!

Az ajtót elreteszelve találták. Benedetto nagy erővel nekiugrott, erre beszakadt az ajtódeszka. A romokon át beugrott a szobába.

Haydée hálószobája volt. Az asszony ott aludt a gyermekével és Myrthóval.

Haydée rémülten emelkedett fel ágyából. Védelmezőn kapott a gyermeke felé, aki még békésen aludt. Myrtho is felriadt.

Benedetto az éjjeli mécs gyenge fényénél Haydée-re rohant.

Rövid küzdelem támadt. Benedetto pillanatok alatt megkötözte a kétségbeesetten védekező Haydée-t és kendőt tömött a szájába. Danglars éppen ilyen hamar végzett Myrthóval.

A gyermek ijedten, hangosan sírt. Benedetto durván odalökte az anyjához. Erre a kicsi elhallgatott.

A két rabló lázas kutatásba kezdett. Az ékszereket, amelyeket találtak, zsebregyűrték, majd tovább haladtak Monte Cristo szobájába. Hanem ott acélszekrények voltak. Vissza kellett fordulniuk.

Lövések dördültek és ordítozás hallatszott. Benedetto benézett a hálószobába. Haydée és Myrtho még mindig mozdulatlanul feküdtek az ágyakon.

– Most az öreg Villefort-hoz! – vezényelte Benedetto. – Az apám! Ha akar, velünk jöhet.

Felkapta a kisfiút, a karjára vette és elsietett. Haydée is felugrott. A két karját a hátán kötözte össze Benedetto, így követni tudta Benedettót.

Myrtho is felemelkedett. Osztozni akart úrnőjének sorsában.

– A lány maradjon. Egy is elég! – kiáltott Benedetto Danglars-ra.

– Miért ne kísérjen el minket ez a gyönyörű lány? – elégedetlenkedett Danglars.

– Kettő kettő ellen túl sok! Biztosnak kell lennünk!

Benedetto tovább indult. Danglars határozatlanul követte. Mielőtt Myrtho is elérhette volna az ajtót, Benedetto becsapta előtte és elreteszelte.

A fekélyes rohant a sötét folyosón. Mögötte lövések dörrentek.

Benedetto égő gyertyát tartott a kezében. Végre megtalálta a keresett ajtót. Belépett a szobába, amelyet egy lámpa halvány fénye világított meg.

Az öreg Villefort most is a szoba sarkában kuporgott és meredten bámult maga elé. Hanem amikor a gyermeket Benedetto karján észrevette, izgatottan állt fel.

– Nézd, öreg, itt hozom az Eduardodat! – kiáltott rá a rabló. – Örülsz neki?

– Eduardot? – dadogta Villefort és megremegett a teste. – nem, Eduard nagyobb volt, idősebb. Nem ő az!

– Dehogynem, te bolond! Hát nem tudod, hogy Eduard meghalt és angyal lett belőle? Itt van, most angyal!

– Eduard angyal? – ujjongott az őrült. – Az én fiam angyal!

– Az, de el akarják rabolni tőled! Hallod, hogy lövöldöznek? Gyere gyorsan. El akarják venni tőled a fiadat! Gyere utánunk, én majd viszem!

– Az én fiam angyal! – ujjongott Villefort és a gyermek után kapott.

Hanem Benedetto elsietett vele. Villefort a nyomába szegődött. Haydée is követte őket.

– Diavolo! Hová akarsz menni? – kiabált Danglars. – Csak nem el?

– Persze, hogy el, te ostoba! Te is jól teszed, ha velem maradsz. Attól tartok, Tordero bandájából senki sem szabadul ki élve. Siess! Már nem lövöldöznek. Ügy látszik, a szolgák bekerítették a csempészeket. Az ördög vinné el őket, azt hiszem, tovább tartják magukat. Előre!

Kiugrott az egyik ablakon és a teraszról felkapaszkodott egy sziklára. A félelem szárnyakat adott neki.

Legelöl Benedetto futott a gyermekkel a karján, mögötte Haydée meg az őrült suhantak, mint az árnyék, és igyekeztek megelőzni egymást. Leghátul Danglars lihegett: a félelemtől és a rettegéstől hihetetlen ügyesség támadt benne.

Nem láthatta meg senki őket, mert Benedetto olyan utat választott, ahol gyorsan eltűntek a házbeliek szeme elől. Hamarosan olyan messzire jutottak, hogy nem fedezhették fel már őket.

Megállás nélkül haladt előre. Danglars hiába próbált szóba elegyedni vele. A szökevény félelme, az anya aggódása és az őrült dühe versenyeztek itt a gyorsaságban, és a félelem győzött. Benedetto az élen maradt.

A hajó felvitorlázva ringatózott az öböl hullámain. A partról deszkát vetettek át hídnak a bárkára. Benedetto belebotlott és a palló a tengerbe esett.

A part sziklás volt, a fekélyes nem tudta volna kihalászni a deszkát a gyermekkel a karján. Körülnézett. Haydée a rabló lába elé rogyott, Villefort pedig a gyermek után nyúlt. Danglars aggódva tekintgetett hátra.

– Fogd a fiadat, Villefort – lihegett Benedetto. – De erősen tartsd!

Az őrült nagyot kiáltott örömében és karjára kapta a gyermekét. Haydée aggódása csak fokozódott, amikor a kisfiát az őrült kezében látta. De Villefort semmi kárt nem tett a kicsiben.

Benedetto kihúzta a deszkát a vízből.

– Fel a hajóra, Danglars! – sürgette a bankárt. – Nincs vesztegetni való időnk!

– Tordero nélkül? – ellenkezett Danglars. – Meg kellene várnunk!

– Ostoba vagy! Torderót meg a csempészeket azóta régen lemészárolták.

Danglars lecsüggesztett fejjel ment végig a deszkán.

– Villefort, add vissza a gyereket! – fordult Benedetto az őrült emberhez. – Nem viheted tovább. A te lábaid már öregek és az üldözők a nyomunkban vannak.

Ki akarta venni a gyermeket az öreg kezéből, de Villefort figyelmen kívül hagyta a fekélyes szavait.

– Add ide a gyermeket! – kiáltott rá Benedetto haragosan. Az öreg hátrább húzódott a part szélétől.

– Ne legyél ostoba! Az ördög vigyen el. Menj a hajóra, vagy add ide a gyermeket!

– A víz fölött? Nem! Ugye, Eduard, mi nem megyünk át a víz fölött? Mi itt maradunk, ugye?

Benedetto erőszakkal akarta kitépni a gyereket Villefort karjából, de az őrült óriási erővel szegült ellene. Komoly és elkeseredett küzdelem támadt közöttük mialatt a gyereket fenyegette a legnagyobb veszély. Haydée a két dulakodó férfi minden mozdulatát iszonyodó rémülettel figyelte.

Az apa és fia életre-halálra küzdöttek tovább.

Úgy látszott, hogy Villefort az erősebb. Az őrültek erejével harcolt képzelt gyermekéért. Benedetto tajtékzott dühében, a kis Edmond pedig hangosan sírt.

– Az Isten verjen meg! A melledbe vágom ezt a kést, ha el nem engeded a gyereket! – üvöltötte Benedetto.

Elengedte az öreget és a kését kereste. Villefort felhasználta az alkalmat és beljebb menekült a parttól. Benedetto utánavetette magát. Haydée is követte őket.

Hirtelen kiáltás hallatszott. Egy perc múlva megjelent Benedetto a parton. A gyermeket a karján hozta. Haydée roskadozó léptekkel követte.

– Hol van az öreg? – kérdezte Danglars remegve.

– Adtam neki egy döfést! – mordult vissza Benedetto. – De most aztán járjon a kezed, vén csirkefogó! Ki kell jutnunk a nyílt tengerre.

Letette a gyermeket a fedélzetre, lehúzta a pallót a hajóba és felrántotta a horgonyt. Haydée lerogyott a kisfia mellé.

– Szent szűzanyám! – riadt meg Danglars. – Csak nem akarsz a nyílt tengerre menni? Nem értesz a vitorlához! Várj, amíg legalább az egyik ember visszajön.

– Várj magad, ha kedved tartja! – kiáltott rá Benedetto. – Kölyök koromban eleget vitorláztam a csempészekkel, és remélem, te is tanultál valamit! Balra a kormányt, Danglars! Most meg jobbra! Úgy! Vissza balra!

Így osztogatta a parancsokat a bankárnak. Ő maga közben egyik vitorlát a másik után bontotta ki és húzta fel. A hajó lassan siklott a sziklák között a nyílt tenger felé. Ott északi szél kapott a vásznakba. Benedetto megrögzítette a vitorlaköteleket, maga ült a kormányhoz és hagyta, hogy a szél dagassza a vitorlákat. A hajó kissé oldalra dőlt, majd délnek fordította az orrát.

– Így ni! Monte Cristo! Csak keress, ha tudsz! A vízen nem marad barázda!

ÖTVENEGYEDIK FEJEZET

Az első csapás

A grófot legutóbb a kormányos előtt állva hagytuk ott. A kormányost kétségek közt találta.

– Mi történt? – kérdezte ismét a gróf. – Elvesztetted a szavadat, ember?

– Bertuccio és Jacopo semmit sem sejthettek... a méltóságos asszony... senki sem gondolt effélére... gonosz fickók lehettek... – dadogott a kormányos.

– Jól van! Várok, míg a szigetre érünk! – vágott közbe kurtán a gróf. – Bertuccio ott van?

– Ott, uram! Jacopo utánuk eredt... tudniillik a rablók után...

Monte Cristo elhallgattatta, ránézett a kábult Morelre, majd a kormányhoz állt. Az az északi szél, amely Benedettót dél felé hajtotta, fújt még most is, de jóval erősebben. Szinte viharrá erősödött. A kis vitorlás nehezen állta a hullámok rohamát.

A gróf mozdulatlan arccal ült, hajóját a szél szárnyára bízta. A kis hajó versenyt repült a körülötte rajzó sirályok csapatával.

Így múlt el egyik óra a másik után, míg végre a tajtékzó hullámtörés fölött láthatóvá vált Monte Cristo szigetének sziklás partja.

– A beteget vigyétek a nappali szobába – kiáltotta Monte Cristo a matrózoknak, mialatt a vitorlást a partra futtatta. – Bertuccio jöjjön a dolgozószobámba!

Nyomasztó csend szorult a sziklakatlanba, ahol a ház rejtőzött. A gróf lázas aggódással várta, hogy megpillantsa Haydée-t, de nem fogadta gitárpengetés, sem a kisfiú boldog ujjongása. A süket némaság bántotta a fülét. A gróf, amint közelebb ért a bejáróhoz, percről percre sápadtabb lett.

Alig ért a dolgozószobájába, Ali bejelentette Bertucciót. Az intendáns pisztolyt tartott a kezében. Fejét lehajtva nyújtotta a fegyvert, mintha a kegyelemdöfést kérné.

– Mit jelentenek ezek az ostobaságok? Jelentsd a feleségemnek, hogy meglátogatom!

Az intendáns még jobban lehorgasztotta a fejét.

– Tudhatnád, hogy nem szeretem, ha várnom kell!

– A grófné nincs itt!

– Csak nem utazott el anélkül, hogy értesített volna?

– Eltűnt! A fiatal gróffal együtt! – dadogta Bertuccio.

Monte Cristo leült. Nem volt ereje állva maradni.

– Eltűnt? Hogy lehet ez? Hogy értsem ezt?

– Én vagyok a hibás! Óvatosabbnak kellett volna lennem. De ki sejthette, hogy ezek a csempészek olyan vakmerőek lesznek, hogy a gróf tulajdonát is megsértik!

– Signor Bertuccio, csak azt akarom tudni, ami történt!

– Tegnapelőtt este... már ágyban voltunk... Jacopo jelentette, hogy idegen férfiak törtek be a grófné lakásába. Fegyveresen odarohantunk és puskalövések fogadtak. Hamarosan foglyul ejtettük vagy megöltük a csempészeket, de amikor a grófné sorsa után érdeklődtünk, sehol sem találtuk. Kegyelmed fiával együtt eltűnt. A fekélyes szintén.

– A fekélyes is? Mi köze volt neki a feleségemhez és a fiamhoz?

– Ő bújtotta fel a kalózokat, hogy támadják meg a házat. És tudja uram, ki volt az? Benedetto!

– Benedetto? Villefort fia?

– Az! Másnap reggel, ott, ahol a csempészek hajója horgonyzott vérében találtuk az öreg Villefortot. Késszúrást kapott a mellébe. De még élt. Idehoztuk, bekötöztük a sebét és gondozásba vettük. Reméljük, felépül megint.

– Honnan tudod, hogy a fekélyes Benedetto volt?

– Elfogtuk a csempészbanda vezérét. Ő mondta meg a fekélyes nevét.

– A csempész még itt van?

– Foglyul tartottuk, három társával együtt. A többi négyet megöltük.

– Azonnal vezesd ide! Beszélni akarok vele!

Bertuccio elfutott. Monte Cristo arcára a várakozás és az eltökéltség kifejezése merevedett.

Bertuccio nemsokára visszatért néhány szolga és Tordero kíséretében. Az utóbbinak kendő volt a fején, kötés a karján és béklyóban a lába.

– Hagyjatok magunkra! – parancsolta Monte Cristo. Bertuccio meg a szolgák eltávoztak. A gróf szúrósan nézett a csempész arcába, mintha a lelke mélyéig akarna hatolni. Tordero lesütött szemmel állt előtte.

– Te támadtad hát meg ezt a békés házat, éjnek idején, orvul? – szólalt meg végre a gróf gúnyos, megvető hangon. – Te vagy hát az a férfi, aki asszonyokra támad! Örülök, hogy ilyen nagy hőssel megismerkedhettem.

Tordero megrázkódott az érces hang hallatára.

– Dicső tettet vittél véghez! – folytatta Monte Cristo. – Elraboltattad a feleségemet, a gyermekemet! Hát nem tudtad, te ostoba, hogy egész Olaszországban nem akad egyetlen cimborád, aki a tekintetére méltatna, még ha én büntetlenül el is engednélek? Nem tudtad, hogy a Testvériség védelme alatt állok?

– Nem tudtam – felelte Tordero sápadt arccal. – És az sem volt szándékomban, hogy alvó asszonyokat és gyermekeket raboljak el.

– Ugyan ki lehetett az az ember, aki téged erre a gazságra rábeszélt?

– Az ördögbe! – káromkodott Tordero dühösen. – Azt hiszem csaló volt és áruló! Cserbenhagyott minket, ő maga pedig elmenekült. Azt hiszem, csak felhasznált minket, hogy véghezvihesse terveit.

– Magam is azt hiszem! – jegyezte meg keserű hangon a gróf. – Beszélt erről?

– Beszélt. Azt mondta, mindenáron bosszút akar állni, csak adjak neki szabad kezet. Ostoba voltam, hogy megbíztam egy olyan emberben, akit az Isten is megbélyegzett! Azt mondta, hogy a fekélyeket szándékosan támasztotta magán.

– Szóval fekélyes volt?

– Igen, undorító alak volt. Benedettónak nevezte magát.

– És ő keresett fel téged, hogy támadjátok meg ezt a házat?

– Jaquimót küldte értem.

– Ki az a Jaquimo? Az embereid közül való volt?

– Úgy van, a kémünk és a szakácsunk. Állítólag valamikor gazdag ember volt, bankár. Úgy vettem észre, ismeri Benedettót.

– Tudta Jaquimo, hogy Benedettót itt fogja találni a szigeten?

– Nem tudhatta, véletlenül kötöttünk itt ki. Felküldtük Jaquimót a sziklák közé, hogy salátát szedjen. Ott találkozott Benedettóval.

– Nem hallottad véletlenül, hogy Benedetto milyen néven szólította Jaquimót?

– De hallottam, csak már elfelejtettem. Ha megint hallanám, akkor...

– Danglars? Nem Danglars-nak szólította? – segítette Monte Cristo.

– De igen! Pontosan!

– Danglars is fogságba esett? Vagy megölték?

– Nem. Ahogy hallottam, Benedettóval együtt megszökött.

– Rendben van! Ugye, belátod, hogy ez a Benedetto gyalázatosan megcsalt téged?

– Igen, mert az is mondta, hogy hat szolga védi a házat, pedig egy tucatot találtunk.

– Te persze hálás vagy, hogy ezt tette?

– Hálás! Diavolo! A saját kezemmel fojtanám bele a lelket, ha találkoznék vele! – rázta meg bal öklét, amely nem sebesült meg.

– Jól van! Ide hallgass! Téged gyalázatos gaztettre bujtottak fel. A bűnöd kétszeresen súlyos, mert olyan ellen követted el, aki a Testvériség védelme alatt áll és mert védtelen asszonyokkal és gyermekekkel erőszakoskodtál. Alkalmat akarok adni, hogy a gazságodért, legalább részben, vezekelhess. Előbb azonban felelj a kérdésemre: tudod-e, hogy ez a Benedetto merre menekült?

– Sejtelmem sincs, gróf úr, a lelkem üdvösségére esküszöm.

– Elkísérnél, ha üldözőbe venném?

– El bizony, ha megengedné! Diavolo! Boldog lennék, ha ennek a fickónak, aki az orromnál fogva vezetett, a szívébe márthatnám a késemet!

– Súlyos a sebed? Hiszen kötésben van a karod!

– A jobb! De a balkezem éppen olyan erős!

– Akkor elkísérsz. Most elmehetsz! A többit majd később meghallod!

Tordero mély meghajlással távozott. A gróf leigázta.

Bertuccio a gróf hívására ismét belépett a szobába. Monte Cristo megtudta az intendánstól, hogy Jacopo a legjobb vitorlással, amely a szigeten akadt, még aznap hajnalhasadás előtt elindult, hogy a rablót üldözőbe vegye. Minthogy északi szél fújt, délnek vitorlázott, mert úgy sejtette, hogy a szökevény a lehető legmesszebb akar jutni a szigettől. Senkinek sem volt határozott véleménye arról, hogy Benedetto merre futhatott.

A gróf ezután megparancsolta, hogy hagyják magára. Ekkor képzelte csak maga elé Haydée és a gyermeke helyzetét, csak ekkor vette fontolóra az egész veszedelmet, amelyben övéi lebegtek. Benedetto bosszút akart állni: ez kétségtelen volt. De hogyan akarta végrehajtani ezt a bosszút? Megöli Haydée-t és a gyermekét? Vagy talán nagyobb összegű pénzt akar váltságdíjként kizsarolni tőle? De ha kegyetlenebb lesz a bosszúja? Ha a gyermeket öli csak meg! És Haydée... a tiszta, szép Haydée védtelenül a gyilkos Benedetto és a kéjenc Danglars kezei között!... A gróf erre a gondolatra elveszítette önuralmát. Felforrt a vér az ereiben.

Hanem azután nyugodtan fontolgatott megint. Hová szökhetett Benedetto, ahol reménye lehetett arra, hogy a zsákmányát biztonságban elrejtheti? Korzika, Toszkána és Szardínia partjai nagyon is közel feküdtek. A kedvező északi szél arra is késztethette, hogy tovább, talán Szicíliáig vitorlázzon, vagy Nápolytól délre kössön ki, ahol igen sok búvóhelyet találhatott. A gróf nem kételkedett abban,

hogy megtalálja Benedettót. A római Luigi Vampával való ismeretsége nagy segítségére lehetett. Ha a vezér valamennyi emberének parancsot ad, hogy kutassák fel Benedettót, akkor legfeljebb két héten belül megtalálják. De akkor már késő lehet! A gyors cselekvés volt itt a fődolog.

A gróf meghányta-vetette a tervét. Azonnal hírvivőt küld Genuába, Korzikába, Livornóba, Dagliariba, Nápolyba és Szicíliába. Másik küldöttének Luigi Vampát kell felkeresnie. Ő maga Torderóval a gőzhajóval Korzika és Szardínia partjait kutatja át, hiszen valószínűnek látszik, hogy Benedetto kis hajójával túl hosszú útra nem merészkedhetett.

De mi legyen addig Morellel? Hogyan szabadítsa ki Valentine-t Ratour kezéből, hogyan gyógyítsa meg Morelt és hogyan tartsa a lelket don Lotarióban?

Súlyos teher nehezedett a gróf mellére. A sorsnak erre a csapására nem számított. Feláldozza a feleségét, a gyermekét, hogy megszabadítsa azokat, akik miatta szenvedtek? Vagy mentse meg Haydée-t és Edmondot és azokat, akik nagyrészt ártatlanul jutottak szorongató és nyomorult helyzetbe, sorsukra bízza?

A gróf szíve és agya még sohasem dolgozott ilyen gyötrelmesen, sohasem szenvedett még jobban, mint a gyors és lázas megfontolásnak ebben az órájában. Holmi Benedettók galád bosszúja azzal fenyegette, hogy minden terve rombadől, örökre megsemmisül a családi boldogsága és ő maga a mások boldogságának gyilkosává válik. „Messzire, nagyon messzire merészkedtél” – zúgott a vád a szívében.

Határozott. Azokat kell előbb megmentenie, akik legközelebb állnak hozzá. Bement Morelhez, aki még mindig bódultan aludt és megmagyarázta Bertucciónak, hogyan bánjon a beteggel. Azután az öreg Villefortot kereste fel.

Az aggastyán puha ágyon feküdt bezárt szobájában. A sebe, amelyet Benedettótól kapott, veszedelmes volt ugyan, de nem halálos. A gróf alaposan megvizsgálta. Hanem legjobban az aggastyán nyugodt, egyáltalán nem őrültségre valló pillantása lepte meg. Monte Cristo kérdezett tőle egyet mást és az öregember gyönge hangon, de teljesen értelmesen felelgetett. Sőt még az iránt is érdeklődött, hogy hol van?

A gróf mintha kissé megvigasztalódott volna, mikor Villeforttól távozott...

A gőzös már készen állt az indulásra. A gróf még néhány végső utasítást adott Bertucciónak, majd Torderóval együtt felszállt a gőzhajóra. Megindultak Korzika felé.

ÖTVENKETTEDIK FEJEZET

A gyanú

Arenberg gróf házában volt egy szoba, ahol még a gróf is csak ritkán fordult meg. Therese magánszobája.

A tágas épület valamennyi szobáját egyszerű, és az elmúlt korok nemes stílusában készült bútorok díszítették. A nyugodt kényelem elárulta, hogy férfi lakja a palotát. Therese szobájából azonban száműztek minden szigorú komolyságot és a múlt rideg egyszerűségét. Ez a szoba egy fiatal nő képzeletének az alkotása volt. Therese itt tartózkodott legszívesebben.

Aki ebbe a szobába belépett, azt megfogta a csendes, békés otthonosság és a meghitt nyugalom kellemes érzése. Az ablak arra a nagy kertre nyílott, amely a ház mögött terült el. Most, télen, hideg és vigasztalan volt a kilátás. De a vörös függönyök visszfénye, az ablakpárkányon sorakozó virágok elfeledtették az emberrel ezt a fagyos képet és abba a hitbe ringatták, hogy itt örök tavasz uralkodik.

Ebben a szobában Therese volt az úrnő. Itt töltötte szinte az egész napját. A lány most is az ablaknál üldögélt. Könyv volt a kezében. A napok már igen rövidek voltak. Alig múlt még három óra, de a nap már alkonyodóban volt, és bágyadt sugarai szinte vízszintesen áradtak be az ablakon. Therese letette a könyvet. Nemsokára asztalhoz hívják. Fél négykor volt rendesen az ebéd.

Amikor a szolga lépteit meghallotta, Therese felállt és bement az ebédlőbe.

Az ebédlőben csak Ratour volt, aki a ház mindennapos látogatói közé tartozott. A gróf máris a régi ismerőst illető bizalmassággal bánt vele. Ratour ezt a megtiszteltetést nagy alázattal fogadta és láthatóan sohasem feledkezett meg arról, hogy Arenberg igen magasan áll felette és hogy a grófnak tisztelettel adósa.

Ratour ma is a megszokott déli látogatását tette a grófnál és elfogadta az ebédre szóló meghívást.

Ratour és Therese a jó ismerősök bizalmasságával köszöntötték egymást. A társalgás is könnyedén és elfogulatlanul folyt, mint szokásos olyan emberek között, akik már régebben ismerik egymást.

A beszélgetés kezdetben a gróf kedvenc témája, a vallás körül forgott. Arenberg Ratourban fáradhatatlan és figyelmes hallgatóra lelt.

Később személyi dolgokra terelődött a szó. Ratour – aki nagyrészt Arenberg gróf közvetítésével már sok ismerőst szerzett magának – nagyon tartózkodó hangon beszélt róluk.

– Nem látta véletlenül don Lotariót az utóbbi napokban? – érdeklődött a gróf.

– Nem láttam. Azt hittem, hogy majd itt, önöknél találkozom vele.

– Ritkábban jár hozzánk, mint szeretném. Azt reméltem, hogy majd naponta eljön ide és afféle kedélyes négylevelű lóhere leszünk.

– Bizony kár, hogy nem jön. Hanem ha megengedi gróf úr, megjegyzem, hogy a négylevelű lóhere ritkaság. A rendes lóhere csak háromlevelű...

– Azt akarja mondani, hogy így is elegen vagyunk? – mosolygott a gróf. – Mégis fájdalom, hogy ez a fiatalember ilyen sokáig elmarad tőlünk.

– Talán a tanulmányai foglalják el túlságosan – szólt közbe Therese.

– Mivel foglalkozik ez a fiatalember?

– Történelemmel, nemzetgazdaságtannal és állattudományokkal. Nekem így mondta – felelte a gróf.

– Csakugyan? – Ratour arcán gyanakodó csodálkozás kifejezése jelent meg.

– Ön, úgy látom, mintha kételkedne! – jegyezte meg Therese. – Miért?

– Nos, hogy őszinte legyek, nehezen tudom megérteni, hogy valaki ilyen fiatalon teljesen komoly tanulmányainak éljen!

– Én nem találom ezt érthetetlennek. Don Lotario már elég komoly ahhoz, hogy tanulhasson. Egyébként a fiatalság a tanulás ideje.

– Az ő korában az embernek egyéb dolgok kedvesek, nem a tudományok. Ha valóban tanul, akkor csodálom don Lotariót. Mert mint nekem mondták, az élet örömeit sem veti meg. Márpedig én nagy művésznek tartom azt, aki az élet gyönyörűségeit össze tudja egyeztetni a tudományok művelésével.

– Ön új dolgokat mond nekem! – lepődött meg Arenberg gróf. – Eddig azt hittem, hogy don Lotario szerényen és visszavonultan él. Hát világfi?

– Párizsban az volt, amint hallottam. Sőt, ott nagy meglepetést is keltett a pazarlása, hiszen senki sem tartotta nagynak a vagyonát .

– Én nem vettem észre, hogy Párizsban nagyon költekezett volna – vetette ellen Therese.

– Ó, nagyságos kisasszonyom, vannak olyan költséges szórakozások, amelyeket az ember nem a nyilvánosság előtt űz.

– Csak nem az a mániája, hogy gyöngyöket vásárol, porrá töri őket és megissza egy pohár vízben, vagy más efféle? – érdeklődött Therese.

– Fiatalemberek akkor is hihetetlen összegeket pazarolhatnak el, ha látszólag szerényen élnek. Például kártyára meg nőkre! – jegyezte meg a gróf.

– Vagy úgy! – szólt Therese nyugodtan. – Don Lotarióban is megvolnának ezek a szenvedélyek?

– Amennyiben a játékról van szó, ezt elhiszem róla – mondta Ratour. – Sőt, ez meggyőződésem. Ami pedig a hölgyeket illeti, meglehet, hogy belátta már, milyen ostobaság, ha az ember a pénzét rájuk pazarolja és mennyivel okosabb, ha pénzt szerez általuk.

– Nem értem a szavait! – kapta fel a fejét Therese.

– Nos, csak azt akartam mondani, hogy okosabb dolog az embernek összezsugorodott vagyonát gazdag házasság útján megnövelni.

– És ön úgy véli, hogy don Lotario hajlandó volna valakit a vagyonáért feleségül venni?

– Én nem gondolok semmit, nagyságos kisasszonyom! – mosolygott Ratour. – Hanem az ember néha kénytelen megromlott szerencséjét kissé megjavítani.

– Mégis, úgy gondolom, mindaz, amit don Lotario múltjáról tudunk, ellene mond az ön szavainak – szólt közbe a gróf.

– Csakhogy nagyon keveset tudunk a múltjáról és azt, amit mégis ismerünk belőle, legalábbis kalandosnak kell neveznem – vetette oda Ratour könnyedén.

– Nem annyira – ellenkezett a gróf. – Egyedül azzal a lord Hope-pal vagy Monte Cristo gróffal való ismeretsége szúr szemet. Ezt azonban könnyű volna felderíteni.

– Ön tehát elhiszi, hogy az a Monte Cristo gróf létező valaki? – nevetett Ratour.

– Feltétlenül!

– Hiszen nekem mindegy! Még utóbb azt hiszik, valami kifogásom van don Lotario ellen. Pedig szó sincs erről! Sőt nagyon kellemesnek tartom egyéniségét meg a társaságát és tökéletesen megértem, hogy minden hölgy, akivel csak megismerkedik, el van tőle ragadtatva.

Therese arca nem változott meg ezekre a szavakra sem. Csak a szemét sütötte le, és az ujjai babráltak szórakozottan az abrosz rojtjaival.

Nem sokkal ezután asztalt bontottak. A gróf megkérdezte a franciától: nem maradna-e ott feketére. Ratour, mivel semmi egyéb dolga nem volt, elfogadta a meghívást. A gróf engedélyt kért Therese-től, hogy a kávét az ő szobájában ihassak meg. Therese nem szívesen ugyan, de engedelmeskedett az udvariasság törvényeinek.

Ratour megcsodálta a szoba otthonos berendezését.

– Boldog az az ember, akinek a házát ilyen szép rendező kéz díszíti fel – nézett Therese-re. – Istenem, mit nem adnék azért, hogy valamikor ilyen háziasságra találnék! Fárasztó ez a magányos, hányatott élet!

A gróf megjegyezte, hogy minden bizonnyal szép dolog, ha az ember boldogan él a feleségével. A szó azután általános tárgyakra terelődött, míg végül elérkeztek szokott témájukhoz, a valláshoz. Therese szótlanul hallgatta a két férfi eszmefuttatásait.

Kis idő múlva a grófot elhívták. Ratour kettesben maradt Therese-zel. A francia rövidesen a szívügyekre terelte a szót.

– A nő birodalma a szerelem. Az akarja ön, hogy a szíve örökre árva maradjon, mert valaki hűtlenül elhagyta?

– Nem akarom – válaszolt nyugodtan Therese. – De ha ez a sors érne, akkor is megvigasztalna az a gondolat, hogy jobb egy jelentékeny ember özvegyének, mint egy jelentéktelen senki feleségének lenni.

– Ez csöppet sem hízelgő a mi nemünkre! Ezek szerint ön azt hiszi, hogy azon az egyen kívül nincs értékes ember a világon.

– Ezt egy szóval sem mondtam. Csakhogy eddig még nem találtam meg azt a férfit, aki elfoglalhatná azt a helyet.

– Ugyan, hol talál majd ilyenre?

– Én csak olyan férfit keresek, aki jelleme komolyságában és érettségében hasonló ahhoz az elsőhöz. Természetesen, elismerem, hogy nem könnyű dolog ilyen emberre találnom.

– Ez ideig egyetlen olyan férfit sem láttam az ön közelében, aki méltó volna...

– Eddig én sem – vágott a szavába Therese. – De majd keresek... Most jut eszembe! Hogy érzi magát barátnőnk, Morelné? Már rég volt nálunk. Remélem, ennek nem ön az oka?

– Kérem, nagyságos kisasszonyom! – tiltakozott Ratour. – Éppen ellenkezően áll a dolog. Én mindent elkövettem, hogy többet járjon emberek közé, különösen önökhöz. De nem sikerült rávennem.

– Szóval ő sem tudja elfelejteni a férje emlékét, aki egyúttal a szerelmese is volt. Látja: a nő szíve hűségesen ragaszkodik emlékeihez!

– Majd megvigasztalja az idő. És ha az idő nem, akkor akadnak fiatal és szeretetreméltó férfiak, akik magukra vállalják ezt a szerepet.

– Azt akarja ezzel mondani, hogy Morelné...

– ...talál majd valakit és megvigasztalódik! Igen! És könnyen meglehet, hogy ez a másvalaki éppen a mi barátunk, don Lotario lesz!

– Igazán? És ön honnan sejti ezt?

– Don Lotario néhányszor meglátogatta védencemet és úgy látom, szívesen fogadják. Nos... köztünk maradjon a szó... mondhatom, don Lotariónak nincs rossz ízlése. És mint hallottam, az asszony vagyona is jelentékeny, sőt akár gazdagnak is mondhatnám. Ha az ember olyan szegény, mint don Lotario, akkor ilyen házassági lehetőséget nem is szabad visszautasítania.

Don Lotario valóban meglátogatta Valentine-t, hogy megmondja neki, bár írt levelet Emanuel

Herbault-nak, még nem kapott tőle választ. A spanyol soha nem maradt tovább öt percnél, nehogy felkeltse Ratour gyanúját.

Most visszajött a gróf és Ratour fél órával később megjegyezte, hogy távoznia kell. Épp amikor indulni készült, az inas don Lotariót jelentette. Ratour kelletlenül búcsúzott. Futólag üdvözölték egymást don Lotarióval.

Don Lotario, amikor belépett, komorabb és sápadtabb volt mint valaha. A gróf és Therese is szemrehányásokkal illették, hogy olyan ritkán mutatkozik. Don Lotario a tanulmányaival védekezett. A gróf mosolygott és megjegyezte, hogy a fiatalság néha többet tanul a szavával, mint a valóságban. Don Lotario úgy látszik, nem vette figyelembe a célzást, mert nem felelt rá.

A grófot egyik fiatalkori barátja látogatta meg, így a fiatal spanyol kettesben maradt Therese-zel.

Don Lotario és Therese kis ideig folytatták a már megkezdett beszélgetést, de az csakhamar elakadt és don Lotario sehogyan sem tudta újra felélénkíteni.

– Nagyon ritkán láttam az utóbbi időben – szólalt meg végül Therese. – Azt sem tudom, elvégezte-e azt a professzorral, amire megkértem.

– Elvégeztem – felelte don Lotario. – Wedell is nemrégiben kérdezte, voltam-e önnél és én megmondtam neki, hogy már semmi oka nincs aggodalomra, mert az ön szíve most már más tárggyal foglalkozik.

– Ha ezt mondta, akkor sokat mondott. Mert ha nem tévedek, akkor én csak annyit mondtam, hogy ismét remélni kezdek. Arról nem szóltam, hogy már valamilyen határozott személy iránt érdeklődés támadt volna bennem.

– Hiszen ebben a lehetőségben már benne van a bizonyosság! A szerelem sejtése már maga a szerelem.

– Meglehet, hogy igaza van. Felelt erre valamit a professzor?

– Igen. Szemmel láthatóan megörült és önnek sok boldogságot kívánt. Azután megkérdezte, ki az a szerencsés, aki iránt az ön szívében vonzalom támadt.

– Ilyen kérdést csak azért intézhetett önhöz, mert ön a lehetőséget már bizonyosságként említette. Mit felelt a kérdésre?

– Hogy én azt nem tudhatom, mert senkit sem láttam az ön környezetében, akit méltónak tarthatnék az ön szerelmére és hogy érthetetlennek találnám, ha azok közül fordulna valaki felé, akik boldogok lehetnek, hogy önt láthatják.

– Ezzel már inkább az én véleményemet mondta. Láthatja hát, hogy tévedett.

– Én csak a magam véleményének adtam kifejezést. Ez azonban még nem teszi lehetetlenné, hogy csakugyan valamelyik méltatlan iránt támadjon vonzalom.

– Hagyjuk ezt! Kissé különös ez a beszélgetés.

– Volt idő, amikor nyugodtan beszélgettünk efféle dolgokról. Párizsban sokkal inkább megajándékozott a bizalmával, mint mostanság.

– A bizalmammal? Higgye el, don Lotario, én nem változtam meg önnel szemben. Arról nem tudok, hogy valaha bizalmasabb lettem volna ön iránt. Ön mindig kedves és jó barátom volt. És nyíltan bevallom, nagyon sajnálom, hogy ön mostanában olyan keveset jár hozzánk.

– Valóban?

– A legkomolyabban. Természetesen megértem, hogy az olyan fiatalembernek, aki tanulmányai mellett az ifjúságát is élvezni akarja, nemigen marad ideje ellátogatni az olyan egyszerű és egyhangú házakba, mint a miénk. Nem szemrehányást teszek, csak nagyon fájlalom a dolgot.

Don Lotario keserűn, sötéten nézett maga elé.

– Therese kisasszony – szólalt meg azután. – Párizsban én voltam az egyetlen fiatalember, aki önhöz járt. Nagy gyönyörűség, ha az ember az egyetlen. Itt azonban ön más társaságot is lát, olyan társaságot, amely önnek kedvesebb és az időm annyira kimért, hogy valóban gondolkodóba esem, menjek-e oda, ahol nincs rám szükség.

– Micsoda hiúság! Miről beszél?

– Berlin az ön szülővárosa. Itt régi ismerőseivel találkozik, de Ratour úr is sokat jár önökhöz. Őszintén megvallom, az a gondolat tart vissza a látogatástól, hogy Ratourt itt találhatom.

– Ön tehát azt követeli, hogy Ratour urat utasítsuk ki a házból, csak azért, mert önnek nincs kedvére a vele való találkozás?

– Épp azért, mert ezt nem kívánhatom, nem jövök.

– Különös ember ön, don Lotario! Mit szólna, ha csakugyan elutasítanám Ratour úr látogatásait és csak önt fogadnám, de egyúttal azt is megszabnám, hogy önnek sehová máshova nem szabad mennie, csak hozzánk?

– Azonnal elfogadnám ezt a feltételt és nagyon boldog lennék!

Therese érezte, hogy beszélgetésük olyan fordulatot vett, amely messzire ragadhatja őket.

– Don Lotario! – szólalt meg komolyan. – Ön vagy tréfál, vagy kissé messzire merészkedik. Akármilyen jó barátok is legyünk, az ön kedvéért mégsem szakíthatok az egész világgal. Ratour úr Arenberg gróf ismerőse, így szívesen kell látnom őt. Egyébként Ratour nagyon kellemes ember.

– Ebben sohasem kételkedtem. Sokkal nagyobb az élettapasztalata és valószínűen az asszonyokat is jobban ismeri, mint én. Érti a módját, hogyan kell kellemes szavakat mondani a fiatal hölgyeknek, tud nekik hízelegni... mindehhez pedig én nem értek.

– Szóval azt hiszi, nekem fontos az efféle szórakoztatás?

– Még a legerősebb és legokosabb nőket sem kerüli el az efféle gyöngeség.

– Köszönöm ezt a jó véleményét. Ön bizonyára csak középszerű vagy rossz nőkkel találkozott eddig, mert csak az effélék között való forgolódás késztethet valakit ilyen állításra.

– Önön és Wedell professzor feleségén kívül nem is láttam Berlinben nőnemű lényt.

– Csakugyan nem? Morelnét sem?

– Néha, egy-két percig. De legyünk őszinték! Ön szívesebben látja Ratour urat, mint engem. Miért szakítsam ki magam a tanulmányaim közül és a magányomból, csak azért, hogy idejöjjek és önt untassam? Mert vagy találkozom itt Ratour úrral és akkor ön azt sajnálja, hogy nem lehet vele egyedül, vagy, ha egyedül találom önt, akkor csak arra gondol, mennyivel jobb lenne, ha Ratour volna itt helyettem.

– Valóban?! – pattant fel Therese. – Don Lotario, ön túlzásba viszi az őszinteséget. Arra kérem, ne folytassa tovább. Mert bármilyen érzelmekkel viseltetem Ratour úr iránt, saját magamon kívül senkinek sem tartozom számadással.

– Ez a hév az én véleményemet bizonyítja!

– Miféle véleményét?

– Azt, hogy Ratour úr az a férfi... aki az ön szívét meghódította!

Therese felállt. Don Lotario is.

– Don Lotario! Bevallom, mai viselkedése meglep és nem értem önt. Nem tudom, miért fontos tudnia, vajon én Ratour úrnak bármilyen módon kedvezek-e? De az ön szavaiból olyan mértéktelen hiúság árad, amelyet eddig önnél nem tapasztaltam. Ön a sértettet, a megbántottat játssza, mert egy másik úr, a gróf egyik barátja jár hozzánk, de semmit sem tesz, hogy behozza azt az előnyt, amelyet ez az úr kitartó ragaszkodásával önnel szemben szerzett. Nem értem önt! Így csak gyermekek viselkednek.

– Valóban gyermek vagyok, akaratos, elkényezteti gyermek, aki túlzásba merészkedett és akit az illedelem korlátai közé kell szorítani. Nem leszek tovább a terhére, Therese kisasszony.

– Most éppúgy nem értem szavait, mint az imént – csodálkozott Therese. – Jöjjön csak, ahányszor tetszik, mindig örülni fogok, én is, meg a gróf is. De legyen megint az az egyszerű, őszinte és kedves jó barát, aki Párizsban volt. Ne állítson az élükre olyan dolgokat, amiket nem lehet erőszakolni. Ha valóban ön volna az egyetlen férfi, aki bennünket meglátogat, ugyan meddig tartana? Nagyon hamar megunna bennünket!

– Igaza van! Ön olyan nyugalommal szemléli ezt a dolgot, hogy semmit sem szólhatok ellene. Ha túlzásra ragadtattam magam, akkor ez azért történt, hogy megtudjak valamit. Saját tapasztalásomból akartam megtanulni, milyen hamar megvigasztalódik az a szív, amely valamikor boldogtalanul szeretett, amint új szerelemre gyullad. Ez a tanulság csak hasznomra válhat.

A kalapját kereste. A keze reszketett.

– Kérem, mentsem ki a gróf előtt! Végtelenül kínos volna számomra, ha a mai estét itt kellene

töltenem. Isten önnel, kisasszonyom.

– Nem tarthatom vissza, bár igazán sajnálom, hogy elmegy. Mert most már tudom, hogy ön nem jön el hozzánk egyhamar.

– Igaza lehet! – felelte don Lotario alig hallhatóan és meghajolt.

Therese éppen olyan udvarias nyugalommal viszonozta a köszöntést, amilyen látszólagos nyugalommal don Lotario búcsúzott.

Therese magára maradva a díványra ült. Arca elsápadt, szeme mind szomorúbbá vált.

– Mégsem olyan, amilyennek hittem! – suttogta magában. – Istenem, hát ennyire elvakíthat valakit a féltékenység, hogy inkább eltaszít magától egy szívet, ahelyett, hogy megvizsgálná? Őt is el fogom veszíteni! De most nem én leszek a hibás, mint akkor! Ha don Lotario ennyire balga gyermek, akkor nem méltó arra, hogy szeressem! És én vigasztalódni akarok! Hanem... mégis...

Nem fejezte be a gondolatát. Zokogás fojtogatta. De erőt vett magán. Felugrott.

– Ó, Wedell! – sóhajtott fel. – Te haragudtál rám, de nem átkoztál meg. Istenem, add meg nekem végre a nyugalmat és a békét!...

ÖTVENHARMADIK FEJEZET

A viszontlátás

Mialatt Therese fohászkodott magában, don Lotario télikabátjába burkolózva sietett a kivilágított utcán. A hó nagy pelyhekben hullott, de rögtön el is olvadt a nedves, meleg földön. Sohasem érezte még ilyen kínosan magát don Lotario, mint ezen az estén. Még akkor sem, amikor Párizsból Londonba utazott. Vége! Most már soha többé nem láthatja viszont Therese-t. A lány örökre elveszett számára. Therese maga mondta meg ezt neki, és milyen szavakkal! Megkapta, amit kívánt: nyilatkozatot akart kierőszakolni... hát megtörtént! A nyilatkozat nem az ő javára szólt. Don Lotario legalább is ezt hitte. De hiszen ezt akarta! Nagyon jól tudta, hogy úgy viselkedett, mint valami ostoba gyerek. De nem tudott másképp viselkedni. Meg akarta bántani Therese-t, mert féltékeny volt, féltékeny egy olyan emberre, aki, mint maga is mondta, nem volt érdemes arra. De Therese szereti azt az embert! És ez elég! Lotario egyetlen szava elsöpörhette volna Ratour-t a gróf környezetéből, elűzhette volna Berlinből. Most azonban már késő volt. Most már nem volt szabad beszélnie. Therese szerelmes volt abba az emberbe... Don Lotario megvetette a lányt!

Igen, megvetette Therese-t! De milyen kínok között. A szerelem olyan mértékben növekszik, amilyen erős a visszautasítás. Don Lotario is csak most jutott tudatára annak, milyen lángoló benne a szenvedély, amikkor úgy hitte, semmi reménye sem lehet többé és hogy a lányt örökre elvesztette. Amikor Londonba ment, még csak az a gondolat gyötörte, hogy Therese képtelen szeretni, tehát azért nem szeretheti őt sem. Most azonban a lány másvalakit választott és így don Lotarióban a reményevesztett szerelemhez még a féltékenység kínja is csatlakozott.

Don Lotario csak ment az utcán. Nem tudta, hogy merre jár. Azt sem vette észre, hogy egyre ugyanazt az utat rója. Az idő még nem járt késő́re, talán nyolc óra lehetett. Don Lotario azonban csak arra gondolt, hogy most már céltalanná vált az élete.

Ha gyönge lett volna, akkor bizonyára eszébe jut megölni magát. Hanem már Londonban elvetett magától minden efféle gondolatot. Belátta, hogy férfihoz méltatlan cselekedet eldobni olyasmit, ami nem az ő tulajdona. Az élet a világé. Akármilyen szomorú, komorra fordult, bármennyire vigasztalanná vált is. Élni akart. Maga akarta látni, hogy mennyit bír az ember.

A tömeg kuszán tolongott az utcán. A nagyváros szakadatlan mormolása zúgott don Lotario fülébe... ő itt járt egyedül, egészen egyedül... ő pedig egyedül ül otthon a szobájában. Pedig milyen boldoggá tudta volna tenni őt a lány! Dehát Therese nem akarta. Vagy nem tudta. Mindegy az! Az ő számára végképp elveszett.

Don Lotario ezalatt egyre az Unter den Lindent rótta. Gépiesen fordult vissza a palotánál és ment a brandenburgi kapuig. Az Opera előtt hirtelen ismerős név ütötte meg a fülét. Megállt.

– Ki énekel ma este? – kérdezte egy hölgy a kísérőjétől.

– Eugenie Larsgand, az egyik leghíresebb énekesnő – felelte a férfi.

Don Lotario jóformán nem is értette, amit hallott. Gépiesen odalépett az Opera előtti színlaphoz és elolvasta Mozart Don Juanjának a szereposztását.

Maga sem tudta, mit tesz. Jegyet vásárolt, színpadi látcsövet kért, letette a kabátját és a kalapját, megkereste a helyét és nemsokára a fényesen kivilágított nézőtéren ült. Körülötte ijedten bámultak feldúlt, sápadt arcára.

Az első sorok egyikében, a pháholyok közelében kapott helyet, majdnem a proszcéniumpáholy mellett. Úgy hallgatta a zene hangjait és a színészek énekét, mintha álomban ülne. Csak akkor emelte fel a színházi látcsövet, amikor egy új szereplő belépésére felzúgott a taps. Megismerte Eugenie-t. Érdeklődően figyelte a leány játékát és hallgatta az énekét, de még mindig szinte félálomban. Nem gondolt semmire. Mintha elkábult volna, mintha a nagy megrázkódtatás teljesen elernyesztette volna.

Az énekesnőt sokszor kitapsolták és visszahívták, míg végül lehullott a függöny és a nézők eltávoztak. Don Lotario is elment.

Valamivel jobban és könnyebben érezte magát, amikor a téli este levegőjére kilépett. Megint volt egy gondolata, amiben megfogódzhatott.

– Látod, itt van valaki, aki szeret téged, szenvedélyesen szeret – beszélt magában. – És te ridegen eltaszítottad magadtól. Éppen olyan boldogtalanná tetted, mint téged Therese, amikor megmondtad neki, hogy mást szeretsz. Milyen szerencsétlen lehetett, ha engem félannyira szeretett is, mint én Therese-t! Szegény leány! Milyen ostobák is vagyunk mi emberek! Egész valónkkal csüngünk valakin, aki hidegen ellök magától, pedig néhány lépésnyire tőlünk ott van a másik, akit boldoggá tehetnénk egyetlen pillantásunkkal. Milyen gyönyör lett volna nekem, ha Therese így szól hozzám: Reméljen! Ne menjen el! Bízzék a jövőben!

Így suttogott magában don Lotario. A lába anélkül, hogy akarta volna, vitte a megszokott úton, az Unter den Lindenen végig. De a spanyol most hirtelen megfordult és visszament az Operához. A portás éppen zárni készült. Don Lotario megkérdezte, hol lakik az idegen énekesnő. Azt a feleletet kapta, hogy a Hotel du Nordban.

Don Lotario elment a Hotel du Nordba. A kapus megmondta Eugenie szobájának számát, és megjegyezte, hogy nincs társaság a művésznőnél.

Don Lotario felment, a névjegyét átadta a komornának. Azután várt. A szíve nem dobogott izgatottabban. Arra nem is gondolt, hogy Eugenie számára milyen megrázó hatással lesz az ő nevének az említése is. A gondolatai zavarodottan kavarogtak.

Hosszú ideig kellett várakoznia. Végre visszajött a komorna és kérte, hogy fáradjon beljebb. A szobában az asztalon gyertyák égtek, Eugenie egyedül volt.

Don Lotario mint valami alvajáró közeledett a lány felé.

– Jó estét Eugenie – köszöntötte. – Örülök, hogy viszontláthatom.

– Don Lotario... Ki engedte meg ezt önnek? És milyen az arca?

A lány utolsó szavaiban annyi aggódó gyöngédség rezgett, hogy Lotario felfigyelt. Bánatosan nézett Eugenie-ra, megfogta a kezét és megcsókolta.

– Hogy milyen az arcom? Valószínűen nagyon elgyötört és csúnya! Engedje meg, Eugenie, hogy kicsit kipihenjem magam önnél. Hiszen régi ismerősök vagyunk és én önt igazi jó barátomnak tartom. Ha zavarom, akkor hagyjon itt, egyedül. Nagyon fáradt vagyok.

– Don Lotario! Ön beteg! – kiáltott fel ijedten Eugenie, amikor a fiatalember a halálos kimerültség ernyedtségével a díványra rogyott. – Ön komolyan beteg!

Csengetett, kisietett, majd ismét visszatért. Don Lotariót valóban az ájulás környékezte. Az arca fehér volt, mint az a kendő, amelyet Eugenie kölnivízbe mártott és a spanyol halántékát dörzsölgette.

– Már jobban érzem magam – suttogta don Lotario kis idő múlva. – Köszönöm, Eugenie.

Visszahanyatlott a pamlag sarkába és lehunyta a szemét, így nem láthatta, mennyire meglepett és felindult a lány. Végre amikor látta, hogy a fiatalember nem komolyan beteg, csak legfeljebb a végsőkig kimerült, leült mellé a díványra és borral kínálta. Don Lotario engedelmesen ivott. Még a szemét sem emelte a lányra.

– Don Lotario, én most nem akarok kérdezősködni, mert ön most beteg – mondta Eugenie. – De valami rendkívüli dolognak kellett történnie. Csak az hozhatta önt ide hozzám.

– Igaza van, de ne kérdezzen. Úgyis el fogok mondani mindent, később, vagy majd máskor. Csak engedje meg, hogy itt ülhessek. Itt legalább nem vagyok egyedül. Itt tudom, hogy van mellettem valaki, aki szeret. Vagy talán már nem szeret többé? Egyáltalán nem?

– Don Lotario... én nem értem önt...

– Meg fog érteni, Eugenie. Nagyon szerencsétlen vagyok. Mondja, ön is ennyire kétségbeesett, amikor én elhagytam?

– De don Lotario! Szinte azt kell hinnem, hogy az értelme...

– ...igen, az gyenge, az értelmem. Érzem, hogy meggyengült. De lassan talán majd megjön megint az eszem. Csak engedje, hogy néhány percig itt kipihenjem magam. Ha esetleg másutt várják önt, akkor csak menjen. Majd visszajön, tudom...

– Nem várnak rám sehol. Itt maradok önnel.

– Köszönöm... köszönöm! – suttogott don Lotario. Valószínű, hogy Eugenie más esetben egészen másképp fogadta volna Lotariót. Most azonban don Lotario betegen, kimerülten, szinte lélektelenül lépett be hozzá. Úgy fogadta, mint valami gyermeket, vagy súlyos beteget. Csak a szerelme jutott eszébe és nem tudott mást érezni, mint tiszta gyengédséget és szánalmat.

Hosszú ideig ültek így egymás mellett. Don Lotario csüggedten hajtotta le fejét és sápadt arcát a tenyerébe támasztotta. Eugenie tekintete aggodon, kutatón pihent a szeretett arcon, amelyet azóta a nagy csapás óta most látott viszont először.

– Eugenie – szólalt meg végre don Lotario bágyadtan. – Sejti-e, hol voltam, mielőtt a sors önhöz vezetett?

– Honnan sejthetném? Hiszen még azt sem tudtam, hogy ön Berlinben tartózkodik.

– Igaza van! Therese-től jövök.

– Therese-től! De... ne beszéljünk erről!

– De igenis, beszéljünk, hogy azután örökre hallgassunk róla. Tőle jövök. Nyíltan megmondta, hogy nem engem, hanem valaki mást szeret.

Eugenie nem felelt. És mivel a spanyol még mindig a padlót bámulta lesütött szemmel, nem láthatta, milyen halálos sápadtság lepi el a lány arcát, hogy azután a sápadtsága lángoló pírba boruljon. Annyi bizonyos, hogy don Lotario nem gondolt a szavai hatására. Gondolatai úgy kerengtek tétován, mint az éj madarai a homályos mélységek fölött.

– Én azt hittem, hogy Therese Párizsban van! – szólalt meg rövid hallgatás után Eugenie.

– A gróffal együtt visszajött Berlinbe – felelte don Lotario.

– És ön utánajött Berlinbe?

– Egyrészt ez hozott ide – vallotta be don Lotario halkan.

– És most már soha többé nem látja őt viszont?

Don Lotario teste megrándult, mintha villamos ütés érte volna.

– Soha!

Hallgattak. Mindketten megmaradtak előbbi helyzetükben.

– Don Lotario, képes arra, hogy meghallgasson? – kérdezte végre az énekesnő.

– Azt hiszem, igen.

– Jól tudom, helytelenül cselekedtem, amikor viszontláttam önt – kezdte az énekesnő. – Megfogadtam magamban, hogy kerülni fogom. Azt pedig, hogy ön jöjjön el hozzám, lehetetlennek tartottam. Pedig a sors újra összehozott bennünket. Arról, don Lotario, amit valamikor ön iránt éreztem, nem akarok beszélni. Elmúlt. Az ön szavai döntötték el a dolgot. Lehet, hogy meggyűlöltem volna, ha merészen és tapintatlanul került volna megint elém. Most azonban betegen, szenvedőn jött hozzám, vigasztalásra van szüksége. Ön maga mondta, hogy barátra van szüksége.

Én a barátja akarok lenni. Ha az én barátságom és részvétem vigasztalást ad önnek, akkor ezt a vigasztalást mindig megtalálhatja nálam. Hanem, mint jó barátja, hadd kérjem arra, ne adjon túl sok helyet a szívében a fájdalomnak. Ön még fiatal. És ha Therese ilyen ridegen vissza tudta önt utasítani, akkor azt kell hinnem, hogy nem volt méltó önhöz. Ne utasítsa vissza a barátság vigasztalásait!

– Köszönöm! – hálálkodott don Lotario suttogva. Megcsókolta Eugenie kezét, fölemelte hozzá a szemét. De a lány elfordította az arcát. Mintha még mindig nem bírta volna elviselni a férfi pillantását.

Sokáig ültek hallgatagon egymás mellett. Ugyan mit is mondhattak volna egymásnak? Ez az este nem való volt magyarázgatásokra.

Az énekesnő később saját fogatán küldte haza a fiatalembert. Otthon don Lotario elaludt, vagy inkább az álmot helyettesítő mély kábulatba esett. Másnap reggel, amikor felébredt, azt hitte, csak álmodta az egészet. Hanem amikor ráeszmélt, hogy valóság volt és amikor a Therese-zel folytatott beszélgetésre gondolt, ismét közel járt ahhoz, hogy önuralmát elveszítse. Gyorsan határozott. Felöltözött és újra elment az énekesnőhöz.

Eugenie olyan szívesen és kedvesen fogadta, hogy don Lotario többet igazán nem várhatott. Mint régi és meghitt jó barátja. Don Lotario persze tisztában volt azzal, hogy különös viszonyba került a lánnyal, de Eugenie olyan nyugodt volt, mintha már elfelejtette volna a múltat. A fiatal spanyol csakhamar visszanyerte a biztonságát és megtalálta a barátság hangját.

Gyönyörű tiszta volt a reggel. Don Lotario kikocsizott az énekesnővel. Végighajtattak a városon, azután a környéken. Az ebéd alatt is mellette és az énekesnő barátnője mellett ült. Este pedig együtt mentek az előadásra.

Természetesen mindenki az énekesnő lovagjának tartotta a spanyolt, annál is inkább, mert sohasem kísérgette más férfi a két lányt. Annak az öregúrnak ugyanis, akinek a védelme alatt utazott eddig Eugenie, betegsége miatt Angliában kellett maradnia. Csakhamar széltében-hosszában erről beszéltek az emberek. Természetesen mint mindig, most is túlzott a szóbeszéd.

Don Lotario és Eugenie nem is sejtették azt a nagy érdeklődést, amelyet a fővárosban keltettek. Ugyanúgy folyt az életük, mint a legelső napon. Ha megjelentek valahol, akkor mindenkinek a figyelmét magukra vonták. Minden ember összeillő párnak mondta őket. A férfiak Eugenie-t, a nők pedig don Lotariót dicsérték és bizony nem egy féltékeny és irigy pillantás röppent utánuk. Ennek az újra kibékülésnek a híre még Arenberg gróf csendes házába is behatolt. Természetesen Ratour volt az, aki a mendemondát minden olyan részlettel együtt elbeszélte, amelyet már a könnyen hívő közönség fűzött a pletykához. Elmondta, hogy don Lotario már Londonban igen bensőséges viszonyban volt a művésznővel, de Eugenie valamilyen hűtlensége miatt elkergette magától és csak most fogadta megint vissza a kegyeibe. Ratour arról is tudott, hogy Eugenie meg Lotario nyitott kocsiban és a színfalak mögött szenvedélyesen ölelkeztek. És minden hírét olyan célzatosság nélkül mondta el, hogy senki sem kételkedett a szavai igazában. Arenberg grófban csakhamar az a meggyőződés érlelődött meg, hogy Lotario közönséges kalandor, akinek a társaságától az embernek, különösen pedig a hölgyeknek óvakodniuk kell. Therese azonban sohasem mondott véleményt. Makacsul húzódozott, hogy színházba menjen olyankor, amikor Eugenie énekelt, bár Ratour többször is hívta. És Therese napról napra szomorúbbá vált, a színe pedig hamarosan elvesztette azt a gyönge pírt, amely rövid ideig rózsássá tette az arcát.

ÖTVENNEGYEDIK FEJEZET

A leánykérés

Telt múlt az idő. Eugenie még mindig Berlinben tartózkodott és még mindig don Lotario volt az állandó kísérője. Egy délután Arenberg gróf belépett Therese szobájába.

Therese az ablakmélyedésben üldögélt. Fejét mélyen lehajtotta. Úgy látszik, nem vette észre a gróf belépését. Csak akkor riadt fel, amikor Arenberg a kezét szelíden a vállára tette.

– Milyen álmodozó, kedves gyermekem! – szólt a gróf halkan. – Mi ez? Micsoda szomorú elmélkedések ezek már megint?

– Semmi, kedves apám! – felelte Therese. Mosolyogni próbált, de nem sikerült a vidámság kifejezése. Az arca szomorú maradt.

– Semmi? Ejnye! És én ezt elhiggyem, holott a szeme máris tele van könnyel! Nem, Therese, nagyon jól tudom, hogy egy idő óta megint nyomja valami a szívét. Nem akartam kellemetlenkedni. Ismerem lányos szemérmességét. Egyszer csak beszélnünk kell erről is. Jobb előbb, mint később!

– Komolyan semmi bajom!

– Nem engedem, hogy megtévesszen! Végre tisztáznunk kell ezt. Lehetséges volna, kedves gyermekem, hogy a régi emlék újult erővel támadt fel önben? Még mindig nem múlt el az a betegség?

– Nem, kedves atyám, Wedellt már elfelejtettem, ha ugyan a nyugodt visszaemlékezést felejtésnek lehet neveznem.

– Tegye a kezét a szívére!

– Nyugodt lelkiismerettel tehetem.

– Hm! – csóválta a fejét tűnődően a gróf. – Azt hittem, ez a baj. Akkor attól tártok, valami új érzés költözött a szívébe.

– Attól tart? – lepődött meg Therese. – Hiszen ezelőtt éppen ebben reménykedett!

– Úgy van, mert azt hittem, hogy örvendetes esemény lesz. Most azonban azt látom, hogy ön mégis szomorú.

– Kedves drága apám! Semmiség miatt, csak valami árnyék miatt kínozza magát!

– Nem! – tiltakozott a gróf. – Jól megértem önt. Meg akar kímélni a fájdalomtól. Abban reménykedik, hogy majd egyedül szenvedi el az egészet. Csakhogy én ezt nem nézhetem nyugodtan

végig. Hát igazán nem akarja magát végképp elszánni valami határozott dologra?

– De hiszen most boldog vagyok, igazán boldog!

– Gyermekem ezt ne mondja még egyszer! Én tudom a legjobban, mennyire boldogtalan és mennyire igyekszik ezt eltitkolni előlem. Engedje meg, hogy nyíltan beszélhessek önnel és adja a szavát, hogy türelmesen végighallgat.

– Örömmel! Hogy is tagadhatnám meg ezt a kívánságát!

– Úgy hiszem, hogy ön Wedellt már végképp elfelejtette. Tisztán láttam azokat a jeleket, amelyekből arra következtethettem, hogy ön meggyógyult. Ez akkor volt, amikor a fiatal Lotarióval megismerkedett. Őszinte leszek Therese. Azt hittem, végre megtalálta azt a férfit, akit méltónak tart Wedell helyére. Mindig szívesen fogadta, szívesen beszélgetett vele. Még Berlinben is javult, pedig itt nem is látta don Lotariót. Hanem azután megint kételkedni kezdtem, amikor láttam, milyen nyugodtan viselkedik ön itt. Maga don Lotario is úgy viselkedett, hogy kételkednem kellett benne, és mindazok szerint, amiket róla hallottunk, úgy hiszem, nem is méltó az én Therese-m szerelmére. Ez nagyon fáj nekem. Sokat reméltem ettől a fiatalembertől. Most már azt hiszem, nem szabad tőle semmit sem várnunk, és azt hiszem, ez teszi önt boldogtalanná, Therese. Eltaláltam?

– Nem, kedves apám – felelte Therese halkan. – Én sohasem reméltem semmit don Lotariótól.

A gróf hallgatott. Nem tartotta ezt a feleletet őszintének.

– Nos, akkor úgy látszik, mégis tévedtem. De annál jobb! – szólalt meg végre megint. – Csak akkor rejtély előttem az ön búsulásának az oka és nem találom a megfejtését. De legyen! Therese, ön jól tudja, hogy sohasem erőltettem olyasmire, amihez nem volt kedve. Mégis felhívom a figyelmét arra, hogy a nő élete semmi szerelem nélkül, vagy mondjuk inkább: házasság nélkül. Minden nőnek be kell töltenie hivatását, önnek is a magáét. A házasságnak a szerelem a fő feltétele. Meglehet azonban, hogy ön már egynek mindent odaadott, ami szerelem csak volt a szívében és talán csak a második feltétel lehetséges az ön számára: a becsülés. Szilárd meggyőződésem, hogy azt, akit becsülünk, idővel meg is szeretjük. A házasság új érzelmeket ébreszt, amelyek később édesebbek és szentebbek, mint a szenvedélyes szerelemé. Ezért hát, Therese, azt kérdezem öntől: nem gondolt sohasem arra, hogy ha nem talált senkit, akit szeretni tudna, olyan férfihoz menjen nőül, akit becsül?

– Sohasem jutott az eszembe!

– Akkor arra kérem, kedves gyermekem, vegye fontolóra a szavaimat. Nehogy azt higgye, hogy bármire is kényszeríteni akarom. Akármi lesz a válasza, ahhoz fogok igazodni. Mégis kötelességemnek tartom, hogy ezt a dolgot megbeszéljem önnel és legalább az ajánlatot tolmácsoljam.

– Köszönöm.

– Valaki ma megkérte tőlem az ön kezét. A kérője Ratour úr. Mindketten már régóta ismerjük és nem hiszem, hogy kivetnivalót találhatnánk a jellemén. Ratour úr azon fáradozik, hogy itt új életet kezdjen, miután a hazáját azért vesztette el, mert hű maradt a meggyőződéséhez. Ma délelőtt elmondta, hogy már régebben bensőséges vonzalom támadt benne ön iránt és hogy reméli, ön is barátságosan érez iránta. Persze nem sokat kínálhat önnek, de mivel az ön anyagi körülményei sem a

legfényesebbek, úgy hiszi, ez az egyesülés illendő lenne. Megkért, hogy kérdezzem meg az ön véleményét, de ne erőltessem. Mert az ön beleegyezését az ön szabad elhatározásának akarja köszönni, íme elmondtam Ratour úr kívánságát és elismételtem önnek a házassági ajánlatát.

– Már vártam valami hasonlót – szólalt meg Therese, miután a gróf elhallgatott. – Hanem, kedves apám, mielőtt felelnék erre az ajánlatra, mondja meg nekem, hogyan gondolkozik ön erről a kérdésről?

– Nekem semmi kifogásom sem lehet ez ellen. Ratour becsületes ember és jámbor lélek. Meggyőződésem, hogy semmiféle önző cél nem vezette akkor, amikor a házassági ajánlatot tette, hiszen sejtelme sem lehet arról, hogy én miként gondoskodom majd egykor önről. Ratour önben csak a nevelt lányomat látja, és ha mégis megfordult a fejében az a gondolat, hogy a végrendeletemben majd megemlékezem önről, ez nem lehetett az indítóoka, hiszen ekkora hozományt az olyan fiatal és kellemes modorú ember, mint Ratour, akárhol találhat.

– Igaza van, drága apám. Kérhetnék megfontolási időt, de már most megadom a feleletemet. Kérem, kedves apám, ne haragudjon rám, de Ratour úr sohasem lesz a férjem.

A gróf nem felelt mindjárt. A szoba lassan homályba borult. Therese elfordította az arcát.

– Nem, Therese, nem haragszom! – szólalt meg végül a gróf. – Minden bizonnyal oka van kikosarazni Ratourt. Ha most hallgat is ezekről az okokról, később bizonyára elmondja nekem őket. Ne beszéljünk többet róla. Majd megmondom Ratournak, hogy megvizsgáltam a szívét és úgy találtam, ön nem érez iránta úgy, ahogyan ő azt várta. Olyan egyenes felelettel, amilyent ön nekem adott, nem szabad őt megsértenem. Minthogy megszerettem, nem szívesen tiltanám el a házamtól. Önt is arra kérem, fogadja ezután is olyan barátságosan és szívesen, mint eddig. Ratour bizonyára méltósággal és erős lélekkel nyugszik majd bele a helyzetébe.

– Drága jó apám, köszönöm! Mindent megteszek, amit csak kíván!

– Gyermekem, most utoljára kérem arra, hogy legyen őszinte hozzám. Milyen bánat nyomja az ön szívét? Ha nem don Lotario az, akit szeret, ha már nem gondol többé Pálra, ha nem az nyugtalanította, hogy Ratour ennyi ideig habozott, míg házassági ajánlatával előállt, akkor mi az, ami önt mélabússá teszi?

Therese felállt. Nyugtalan volt, nagy küzdelem dúlt a lelkében. Azután hirtelen sírva a gróf nyaka köré fonta a karjait.

– Don Lotariót szeretem! – zokogott fájdalmasan. – Don Lotariót!

Kitépte magát a gróf kezéből és kifutott az ajtón.

– Sejtettem! – suttogott magában a gróf. – Szegény gyermekem, mikor találsz már végre nyugalmat?

Szomorú aggódással tért vissza az épület másik szárnyába, ahol a szobája volt és várta Ratour érkezését, aki hét órára ígérkezett, hogy eljön a válaszért.

Pontosan hét órakor megérkezett a francia. Ma is, mint mindig, a megtestesült udvariasság és alázat

volt. Most kissé izgatott volt, hogy sikerül-e finoman szőtt terve.

A gróf elébe ment és megrázta a kezét.

– Kedves barátom. Én nem tudok színlelni. Azt hiszem, már leolvasta az arcomról, hogy szomorú hírt kell közölnöm. Igyekeztem kifürkészni Therese szívét, de úgy láttam, szegény gyermek nem viseltetik azzal az érzelemmel ön iránt, amelyet ön várt.

Ratour megőrizte önuralmát. Némán leült és lehorgasztotta a fejét.

– Mondja csak meg, gróf úr, a teljes valóságot. Az ön szavaiból még csillan felém valami kis remény. Pedig tudom, hogy Therese határozott nemmel felelt.

– Bizony, magam sem remélek sokat és megvallom, ez nekem nagyon fáj! – vigasztalta a gróf. – De ön férfi és bele fog nyugodni a sorsába. Sőt arra kérem, ne veszítse el minden reményét. A női szív hamar megváltozhat. Legyen bizakodó és állhatatos, maradjon meg házunk barátjának és remélem, Therese egyszer majd belátja, hogy sohasem választhatott volna helyesebben.

– Ha valami, akkor az ön szavaiból áradó részvét tud csak megvigasztalni. Nem veszítettem még el minden reményemet, bár – ahogy Therese jellemét ismerem – nem várhatok nála kedvező változást. Hű maradok és állhatatos... Nem is tudnék más lenni, hiszen egész lelkemből szeretem! Nehéz lesz minden nap látnom fájni fog, de...

– Ó, ne féljen ettől! Én jól ismerem Therese-t. Sohasem fogja önt kellemetlen zavarba hozni. Sőt segíteni fog önnek elfelejteni. Csak jöjjön minél gyakrabban. Mutassa meg, hogy olyan férfi, akit Therese-nek, ha szeretni nem is tud, becsülnie kell, a többi pedig majd magától megy. Csak ne veszítse el minden reményét, kedves barátom.

Ratour szinte elolvadt a hálálkodástól, és egyetértett a gróffal abban, hogy az embernek nem szabad az első kosárral elriasztatnia magát.

Ratour visszautasította a gróf vacsorameghívását. Elbúcsúzott, de megígérte, hogy látogatásait éppúgy folytatja majd, mint eddig tette.

– Az ördög vigye el ezt a szeszélyes fehérnépet! – dörmögte magában dühösen, amikor az udvaron haladt. – De ha így nem megy, majd megy a másik úton! Az enyémnek kell lennie és az enyém is lesz!

ÖTVENÖTÖDIK FEJEZET

A kerti ház

Ezalatt don Lotario hűséges és fáradhatatlan lovagja volt annak a hölgynek, aki életének legboldogtalanabb órájában annyi jósággal és részvéttel volt iránta. Azok közül azonban, akik Eugenie-vel együtt látták, senki sem sejtette, milyen különös viszony fűzi őket egymáshoz, és hogy ehhez a viszonyhoz a szerelemnek semmi köze sincs. Mert a viselkedésük később is olyan maradt, mint az első napon volt.

Don Lotario kezet csókolt, amikor üdvözölték egymást, a karját nyújtotta, ha együtt mentek valahová, de ennyi volt az egész. Don Lotario úgy érezte, mintha űr volna a mellében. Csak akkor érzett tompa nyilallást, ha Therese-re gondolt. Ilyenkor megvonaglott az ajka.

Az már kevésbé volt bizonyos, hogy Eugenie is csak részvétet és barátságot érez a spanyol iránt. Ha valaki megfigyelte volna őket, meglátta volna, milyen vágyakozón és szerelmesen tapad az énekesnő szeme don Lotario szomorú arcára, mint pirul el és remeg meg sokszor minden különösebb ok nélkül és milyen vigyázó, de mégis szelíd pillantással lesi a férfi minden mozdulatát. Mindez azonban olyan leplezetten történt, hogy don Lotariónak lehetetlen volt abból bármit észrevennie.

De ha Eugenie kevésbé tartózkodó lett volna, don Lotario akkor sem vett volna észre semmit, mert bár sokat volt együtt az énekesnővel, soha egyetlen tekintete sem volt a lány számára. A szeme állandóan a semmibe merengett, mintha keresne ott valamit.

Therese nevét sohasem említették egymás között. Eugenie mintha lemondott volna arról, hogy részletesen megismerje don Lotario és Therese szakításának történetét, így állt a helyzet, amikor egy váratlan esemény hirtelen más fordulatot adott a dolgok folyásának.

Eugenie-nek udvari hangversenyen kellett énekelnie, így ezen az estén don Lotario felmentést kapott lovagi kötelességének teljesítése alól. Minthogy a levegő kellemes volt, a szokásosnál hosszabb időre nyúlt el sétája az Unter den Lindenen. Amikor azonban a Brandenburgi kapuhoz ért, hirtelen eszébe jutott, hogy sürgős bevásárolnivalója volna és hogy az idő talán máris késő́re jár. Az üzlet, ahová el akart menni, a Leipziger Strassén volt.

Egy pillanatra megállt és fontolgatott. Két munkásember haladt el mellette és a spanyol hallotta, amint az egyik így szólt:

– Gyere, menjünk a fal mentén. Az a legrövidebb út. Arrafelé egyenesen a Leipziger Strasséra jutunk.

Don Lotario már elég jól tudott németül, hogy ezt a néhány szót megértse. Megtudta, hogy rövidebb úton is eljuthat a Leipziger Strasséra. Nyomába szegődött a két munkásnak, akik már elindultak a várfal mentén.

A várfal és a kertek fala között, amelyek idáig nyúltak a Wilhelmstrasse felől, keskeny út húzódott. Homályos volt a sikátor, hiszen már nyolc óra lehetett. Don Lotario vezetője a két munkás lépteinek nesze volt.

Nem jutott túl messzire. Hirtelen bal kéz felől zongora és női ének távoli, elmosódott hangja ütötte meg a fülét. Erre az énekhangra megállt. Therese hangja volt.

Don Lotario esze azt súgta, hogy menjen tovább. Hiszen mit használhatna neki, ha idegyökerezik a lába és epedően hallgatja annak a nőnek az énekét, aki őt ridegen, szívtelenül elutasította? Mire volna jó, ha újra felszakítaná a sebeit?

De bármilyen hangosan beszél is ilyenkor az értelem, a szenvedély szava mindig túlharsogja.

De hogy kerülhetett ide Therese? És miért énekel? Talán nincs egyedül. Talán éppen Ratour van nála! A féltékenység tüzelte a szenvedélyt don Lotarióban. Meg sem gondolta, mit cselekszik. Mindenáron Therese közelébe akart jutni. Látni akarta!

A kertet az utca felől magas fal zárta el. Don Lotario nem tudta volna azt megmászni, ha véletlenül nem talál egy kis ajtót, amelynek kilincsén és zárján felléphetett. Ügyesen és ruganyosán lendült a falra, majd beugrott a kertbe. Elvágódott, kissé el is kábult az eséstől. De ezzel sem törődött sokat, felkelt és megindult az énekhang irányába, amely most már sokkal tisztábban csengett feléje.

Nem sokkal később halvány fénysugarat vett észre, meg egy épület homályos tömegét. Nem volt nagy épület, afféle kerti ház lehetett. Don Lotario már azelőtt is látta egyszer, amikor a gróffal végigsétált a téli fehérbe öltözött kerten. Akkor mondta Arenberg azt is, hogy a kerti házat Therese számára rendeztette be és hogy a lány odaköltözik, amint azt az enyhébb időjárás lehetővé teszi.

Igaz, még csak március volt, az idő azonban annyira megenyhült, hogy az ember néhány napot bátran eltölthetett a kerti házban.

A lány csupa szomorú, panaszos német népdalt énekelt. A spanyol már azelőtt is hallotta egyiket-másikat Therese-től. Sőt don Lotario a legtöbb dalnak a szövegét is ismerte. És bizony, ezek a dalok sehogysem illettek a szerelmi boldogság derűs hangulatához. Hanem, talán mégis! A szerelmi boldogság sokszor panaszos dallamokban árad!

Don Lotario bizonyosságot akart, hogy valóban Ratour miatt utasították-e vissza. Bizonyosságot akart, hogy azután talán még szerencsétlenebb, még boldogtalanabb legyen.

Csakhogy nehezen szerezhette meg ezt a bizonyosságot, mert bármerre nézett, az ablakokat sűrű függönyök takarták. Hallgatózott, fülelt, de csak Therese hangját hallotta. Ha a lány elhallgatott, csend volt. Therese-nek egyedül kellett lennie.

Mint don Lotario megállapította, csak egyetlen ablakon láthatott be a ház belsejébe, de onnan sem közvetlenül abba a szobába, amelyben Therese tartózkodott. Az ablak valami előszobaféléből nyílott, és ennek a szobának az ajtaja nyitva állt. Don Lotario látta, hogy abban a szobában, ahol Therese ül, halvány világosság dereng. Az éneket innen sokkal jobban hallotta. Magát a lányt azonban nem láthatta.

Tétovázott. Nem tudta, mit csináljon. Visszahúzódott az ablaktól, amikor hirtelen lépések zaját hallotta.

Don Lotario gyorsan elrejtőzött. Közeledő férfi alakját pillantotta meg. Az ember lassan, óvatosan lépdelt. Magasabb termetű volt, mint Arenberg. Tehát csak Ratour lehetett. És csakugyan, a közeledő férfi hasonlított a franciához. Don Lotario szíve megdobbant. Tehát Therese itt, a magányos kerti házban várja Ratourt. Talán éppen a gróf tudta nélkül. Mert máskülönben miért lépkedett volna Ratour annyira óvatosan?

A francia nem ment be a házba. Ugyanannál az ablaknál állt meg, amelyen át Lotario kémlelt be a szobába. Ratour továbblopózott. Megkerülte a házat és megint megállt ugyanannál az ablaknál. Csak azután lépett az ajtóhoz és megnyomta a kilincset. Hanem úgy látszik, az ajtó be volt zárva, vagy el volt reteszelve belülről.

Annyi tehát bizonyos, hogy Ratourt nem várták. Akkor mit keres itt? Therese-re leskelődik? Don Lotarióban úgy nőtt a kíváncsiság, ahogy a féltékenysége csillapodott. Nem sokat látott Ratourból, csak az alakjának a körvonalait.

Ratour most az ablakot vette munkába. Nyomogatta és megpróbálta kinyitni. De nem sikerült. Ekkor valami szerszámot vett ki a zsebéből és belevágott az üvegtáblába. Azután óvatosan nyomni kezdte az üveget. Az betört, de don Lotario mégsem hallott csörömpölést. Benyúlt a nyíláson és az ablakot belülről kinyitotta.

Mindez olyan különös volt, hogy don Lotario feszült izgalommal leste a francia legkisebb mozdulatát is. Ahogy a spanyol sejtette, Ratour bemászott a kitárt ablakon. Most Lotario is előlépett és az ablakhoz ment, hogy lássa, mi fog történni.

Ratour olyan halkan lopódzott végig az előszobán, hogy don Lotario nem hallotta a léptei zörejét. A francia a nyitott ajtóhoz surrant és bekémlelt Therese szobájába. A lány éppen abbahagyta a játékot, meg az éneket. Csak néha-néha hallott don Lotario egy-egy bágyadt, bizonytalan akkordot, mint amikor valaki merengőn simogatja a billentyűket.

Don Lotario izgatottan figyelt. Ratour nem lépett be Therese szobájába, hanem megállt az ajtóban, sőt még néhány lépéssel vissza is húzódott. Majd a kabátja zsebébe nyúlt és különös mozdulatokat tett, mintha valamit bedobálna abba a szobába, ahol Therese tartózkodott. Don Lotariónak úgy tűnt, az a valami mintha folyadékcsepp volna. Mi célja lehet Ratournak ezzel a különös viselkedésével?

Therese ekkor felállt a zongorától. Lassan végigment a szobán. Arca betegesen halvány volt. Ratour egészen visszahúzódott és a falhoz lapult, úgy, hogy a lány nem láthatta meg. Therese léptei egyre fáradtabbakká és lassúbbakká váltak. Néha a homlokához emelte kezét, azután úgy nézett körül a szobában, mintha keresne valamit. Végre az ablakhoz lépett és kinyitotta az egyik szárnyat.

Ratour most hirtelen belépett a nyitott ajtón át Therese-hez. De a következő pillanatban már don Lotario is nesztelenül beugrott az ablakon az előszobába és megállt ugyanazon a helyen, ahonnan az imént Ratour kémlelődött.

– Therese kisasszony, az ég szerelmére, ne ijedjen meg! ezerszer bocsánatot kérek! – szólalt meg Ratour, amint a szobába ért.

Don Lotario látta, hogy Therese riadtan hátrál. Minden vonásából rémület sugárzott.

– Ön az, Ratour úr! És egyedül? Hol van a gróf? Hogy jött be a házba? Hiszen az ajtót bezártam!

– Nem, kisasszonyom, az ajtó nyitva volt! Azt hittem, hogy a gróf itt van önnél. Ezért hát bocsánatot kérek. Ha parancsolja, azonnal eltávozom, hiszen látom, hogy egyedül van...

– Nagyon kérem, távozzék azonnal! – mondta Therese hidegen. De a bódító illat hatása már kezdett nála jelentkezni, megingott. Összeszedte magát, majd néhány lépést hátrált és nekitámaszkodott a kerevet támlájának, amely mögötte állt.

– Kisasszony... drága, imádott Therese-em, megyek, ha ön parancsolja! De lehetetlen, hogy komolyan el akar küldeni. Nem, nem! Hiszen annyi fontos mondanivalóm van! Ha tudná, milyen vágyódással vártam azt a pillanatot, amikor négyszemközt beszélhetek önnel! Therese, mélyen megsebezte a szívemet, amikor azt üzente a gróffal, hogy visszautasítja kérésemet! Kegyetlen volt, Therese! Pedig tudom, hogy szeret. Miért volt olyan hideg és szigorú hozzám? Hiszen szeret, tudom. Miért akarja megcsalni önmagát?

– Hagyjon el, Ratour úr! – kiáltott fel Therese. – Ez nem olyan hely, ahol erről beszélhetnénk. Ön szemtelen! Távozzék... vagy...

Therese lerogyott a díványra.

– Ön meg akar téveszteni engem, imádott angyalom! – lelkendezett Ratour. – Látom, csak a lányos szemérem szól önből. De a szíve másképpen beszél. Nem tud visszautasítani. De miért gyötri magát? Miért nem vallja be, hogy szeret engem? Hiszen nem hallaná más, csak én magam, engem pedig boldoggá tenne!

Ratour térdre rogyott a lány mellé és megragadta a kezét. Therese fel akart ugrani, de Ratour visszanyomta. A lány igyekezett kezét kiszabadítani, de a francia erősen fogta. Don Lotario látta, hogy Ratour kis üveget húz elő, amelyben bizonyára valamilyen bódító folyadék volt. Lotario készen állt, hogy bármelyik pillanatban rárohanjon a gyalázatosra.

– Imádott Therese-m, hiszen én jól tudom, hogy szeret engem! – folytatta Ratour. – Tudom, és ez a gondolat üdvözültté tesz. Nem adnám milliókért ezt a pillanatot! Miért mondta a grófnak, hogy nem érez irántam semmit? Most látom, ügyetlen voltam. Önhöz kellett volna fordulnom. A szerelem csak a szerelemhez szólhat. Ha még mindig nem tudta elfelejteni Wedellt, azért nem haragszom önre. Gondolja azt, hogy én vagyok Wedell.

Ratour maga felé vonta a leányt. Úgy látszott, mintha Therese-nek már arra sem volna ereje, hogy védekezzék. Ratour odaült mellé, csókolgatta a lány kezét, azután kísérletet tett arra, hogy az ajkát is megcsókolja.

– Oh, Therese! – lihegte Ratour. – Ne engedje át magát a múlt fájdalmas emlékeinek. Élvezze az életét, az ifjúságát. Hiszen még fiatal. Az én kezem nem olyan forró, mint Wedellé volt? Az én karom nem olyan erős, mint az övé?... De félre ezzel a sötét, szomorú múlttal! Az elfelejtett szerelmes ajka nem tud már csókolni. Szeressen hát engem: az eleven valóságot!

Erősen magához szorította. A szája hozzáért Therese ajkához. Hanem ez az utolsó erőszakos tett úgy látszik, felébresztette Therese-ben a szűzies védekezés erejét. Therese felsikoltott és ellenszegült. Az orcája lángolt, a szája félig kinyílt. Ellökte magától a férfit és fel akart ugrani. Hanem most már Ratour is összeszedte minden erejét. Karjával átnyalábolta a gyenge leányalakot.

A lány újra ellökte magától Ratourt és kitépte magát a karjaiból. El akart futni, de Ratour visszatartotta.

Therese kétségbeesetten felsikoltott:

– Lotario, ments meg! Lotario!

Ratour olyan erővel ragadta meg a lányt, hogy az már a dühvel volt határos. Hanem abban a pillanatban már Lotario is ott állt előtte és az ökle lesújtott a francia homlokára. Ratour tompa ordítással megtántorodott. Az üveg kihullott a kezéből.

– Gazember! Gyalázatos gazember! – lihegte don Lotario, akinek a harag szinte elvette a szavát. – Pusztulj, nyomorult, takarodj, mert menten megöllek. Takarodj!

Ratour azonban egy pillanatra valóban elvesztette az eszméletét. Végigzuhant a díványon. Therese is ájultan hanyatlott vissza don Lotario karjába, amellyel védőn átölelte. A fiatal spanyol óvatosan lefektette a lányt.

Don Lotario üdvözült boldogsággal állt a két ájultan heverő alak előtt. Mert ez az egyetlen felkiáltás elárulta neki, mi lakik Therese szívében. Hiszen hogyan is kiálthatta volna éppen az ő nevét, ha nem szeretné egész lelkéből, ha a szívét és minden gondolatát nem ő foglalná el egészen?

Az az ütés, amellyel don Lotario Ratourt lesújtotta, erős lehetett, mert a francia még mindig nem tért magához. Therese is mozdulatlanul pihent abban a karosszékben, ahová Lotario fektette. A fiatal spanyol felhasználta ezt az időt, kinyitotta az ablakot, hogy friss levegő áradjon a szobába. Azután felvette a kis üveget a földről, óvatosan megszagolta, s amikor sejtéseit beigazoltnak látta, zsebre vágta.

Először Therese nyitotta ki a szemét és a meglepetés és a szemérmes zavar pillantásával nézett Lotarióra. Ratourt nem vette észre és fel akart emelkedni.

– Maradjon! – tiltakozott don Lotario. – Szenteljen magának pillanatnyi nyugalmat!

Most Ratour is felemelkedett. Alig ismerte meg a fiatal spanyolt, egyszerre mintha egész ereje és öntudata villámgyorsan visszatért volna. Felugrott és dühös pillantással méregette végig. Don Lotario nyugodtan állta ezt a pillantást.

– Tehát ön volt az! – ordított Ratour tajtékzó dühvel. – Bosszút állok!

– Menjen! Nyomorult csirkefogó! – szólt rá don Lotario megvetően. – Távozzék, hiszen tudja, miért hallgattam eddig. Ön hazudott nekem. Most azután vége a türelmemnek. Az ön ideje lejárt.

– Le, de az öné is! – recsegte Ratour magánkívül haragjában. – Hohó, galambocskám! – fordult aztán csúfondárosan Therese felé. – Hát ezért volt ön olyan szemérmes, mert erre várt! Én bizony

szégyellném magamat, hogy egy effajta embernek a kegyén holmi énekesnővel osztozkodjam!

– Ha még egy szót mer szólni, leütöm! – kiáltott rá Lotario. – Hagyja el ezt a helyet, tanácsolom! Tűnjön el Berlinből!

– Megyek, de nem Berlinből! – vágott vissza gúnyosan Ratour. – Holmi kalandornak a szava nem űzhet el engem innen. És vigyázzon magára don Lotario! Könnyen lehet, hogy az ön ideje hamarább lejár, mint az enyém. És óvakodjék attól, hogy beszéljen. Jól tudja, hogy én ki vagyok és hogy az ellenségeimnek vigyázniuk kell magukra!

– Nagyon jól tudom, hogy kicsoda maga, nyomorult! – kiáltotta don Lotario. – Ne várjon tőlem egyetlen szót sem, ne kívánja, hogy feleljek! Szégyen és gyalázat, hogy önnel szóba kell állanom.

– Ezt még megkeserüli! – mormogta Ratour.

Vette a kabátját, a kalapját és miután dühös, megvető pillantást vetett mindkettőjükre, kiment a szobából. Felszakította az ajtót és elhagyta a kerti házat.

Most olyan pillanat következett, amelyet az ember esetleg átérezhet, de le nem írhat. Mintha hirtelen szent és áhítatos csönd ereszkedett volna a szobára, amelyben az imént még a két vetélkedő férfi kemény szavai zuhogtak. A friss esti levegő szabadon áradt be a nyitott ablakon. Therese még mindig a karosszékben ült. Szerelmes és hálás pillantással nézett don Lotarióra. A fiatalember büszkén nézett az eltávozott francia után, majd lassan Therese felé fordult.

Amikor a lány szerelemtől, hálától és gyöngédségtől sugárzó szemébe nézett, eltűnt arcáról a harcias dac kifejezése. Térdre ereszkedett, lehajtotta a fejét, megfogta a lány kezét és a homlokát szorította.

– Therese! – Hogy megkínzott, milyen boldogtalanná tett!

– Ön volt a hibás, don Lotario – védekezett szelíden a lány. – Ön kényszerített.

– Miért nem mondott egyetlenegy barátságos szót, amiből reményt meríthettem volna? Hiszen tudta, hogy szeretem!

– Hogyan mondhattam volna, amikor ön annyira féltékeny volt erre az emberre, aki iránt sohasem éreztem semmit és csak azért tűrtem meg magam mellett, mert a gróf barátja volt.

– És mindig engem szeretett? Mindig?

– Igen, don Lotario, nem tagadom. Mindig. Már a legelső napon, amikor megláttam, éreztem, hogy ön lesz az, aki megtanít szeretni. Hogyan biztathattam volna önt bármilyen reménnyel, amikor alig ismertem? Hiszen megtörténhetett volna, hogy olyan valakit zárok a szívembe, aki talán nem is szeret viszont. Igen, don Lotario, volt idő, amikor féltem, sőt még most is félek, hogy ön nem szeret engem.

– Therese! Az isten szerelmére, hogy mondhat ilyet! Hiszen már szinte belepusztultam! Csak azért, mert azt hittem, ön közönyös irántam. Mondjon amit akar, Therese, csak azt ne, hogy nem szeretem önt. Önnek legalább megvolt a vigasztalása, hiszen tudta, hogy szeretem.

– Nem, don Lotario, azt nem tudtam. Mindaz, amit hihettem, csak annyi volt, hogy ön futólag vonzódik hozzám, és hogy az én szívemmel is csak úgy akar játszani, mint ahogyan Morelnéével és az énekesnőével játszott.

– Morelnével? Eugenie-vel? – kiáltott fel a spanyol meglepetten. – Mit akar ezzel mondani? Soha még csak eszembe sem jutott, hogy ennek a két nőnek akár csak egyetlen olyan szót is mondjak, amit szerelemre lehetne magyarázni.

– Don Lotario! Esedezem, ne tévesszen meg! – könyörgött Therese. – Ezt a második boldogtalanságot már nem bírnám elviselni. Kérem ne űzzön játékot velem. Hiszen már egy-két dologban úgyis megcsalt. Nekem azt mondta, hogy csak a tanulmányainak él és ezért látogat meg minket olyan ritkán, de közben kártyázott és más hölgyekkel szórakozott. Morelnének a kezét és a kegyeit igyekezett megnyerni, Eugenie-vel pedig köztudomásúan szerelmi viszonyt folytatott. És még azt hiszi ezek után, hogy én nem voltam boldogtalan... én, aki végre megint szerettem, és azt kellett látnom, hogy a választásom méltatlanra esett?!

– Therese! Azt kell hinnem, álmodom! Ki beszélte tele az ön fejét ilyen lázálmokkal?

– Ratour mindent elmondott nekünk! – zokogott Therese.

– Ratour?! A gazember! Nem elégedett meg azzal, hogy nekem hazudott, még önöket is megcsalta! Therese! Ratour önnek gyalázatosan hazudott! Hallja meg a teljes igazságot! Egy szót se veszítsen el abból, amit most mondok.

És ekkor Lotario röviden, szenvedélyes szavakkal elmondta egész lelkiállapotát, azóta, hogy megismerte a lányt, elmondta, mint ismerkedett meg Morelnéval meg Eugenie-vel és beszélt a Morelnéhoz való viszonyáról. Therese feszült türelmetlenséggel hallgatta. A szeme felragyogott és mintha egész lénye felemelkedett volna.

– Hogyan? – kiáltott fel végre. – Ön tudta, hogy Ratour ekkora gazember és mégsem mondta el?

– Nem tehettem, Therese, nem volt szabad szólanom. Ratour eljött hozzám és azt mondta, hogy ön szereti őt, hogy neki kötelessége, hogy meggyógyítsa az ön szívét, és ha leleplezném őt, azzal mindkettőjüket boldogtalanná tenném. Hallgatnom kellett, Therese, éppen ön miatt. Ezért is ragadott el úgy a düh és a harag!

– Don Lotario, most látom csak, hogy ön valóban méltó arra, hogy szeressem és hogy a szívem igazat mondott, amikor vonzódott önhöz! Aki ekkora győzelmet tudott venni önmagán, az képtelen lehet gonoszságra... Ratour becsapott engem. Don Lotario, enélkül a nyomorult nélkül már rég boldogok lehettünk volna.

A magyarázkodások ideje letelt. Don Lotario szinte megfojtotta Therese-t forró csókjaival és szenvedélyes öleléseivel. Végre megtalálták egymást. Boldogságuknak a magányos kerti ház volt legelső tanúja.

De vajon mit csinált ez idő alatt Ratour?

A fegyenc, miután gyors léptekkel végighaladt a kerten, hirtelen vad és durva káromkodással

megállt és már-már visszafordult, hogy megölje azt, aki a legrosszabbkor – talán a legjobbkor – jelent meg, hogy galád tervét meghiúsítsa.

Hanem gondolt egyet és továbbment a főépület felé. Ott megállt gondolkodni. Sokáig töprengett, mert nem volt könnyű dolog kivezető fonalat találni abból az útvesztőből, amelybe saját ravaszkodása miatt tévedt. Végre mégis elszánta magát valamire. Besietett a házba és egyenesen a gróf szobájába ment.

– Gróf úr! – kiáltott tettetett megbotránkozással. – Gróf úr, bocsásson meg, hogy megzavartam. De ma történt utoljára, hogy a lábamat betettem ebbe a házba. Szégyenletesen megcsalták önt is, engem is, megcsalt egy lány, aki szemérmességet és erényességet színlelt, pedig valójában nem tartotta méltóságán alul való dolognak, hogy titokban érintkezést tartson fenn egy olyan emberrel, akitől minden lánynak óvakodnia kell, ha nem akarja, hogy folt essék a becsületén!

A gróf felpattant, és riadtan meredt a franciára.

– Igen, így van! – folytatta Ratour keserű gúnnyal. – Hallgasson meg, azután ítéljen ön maga! Bevallom, magam is hibát követtem el. Nem tudtam belenyugodni abba a válaszba, amelyet a házassági ajánlatomra öntől kaptam, és magától Therese-től akartam felvilágosítást kérni. Ma este eljöttem ide. Azt mondták, ön a dolgozószobájában van, Therese pedig a kerti házban tartózkodik. Ügy véltem, ez a pillanat kedvez a szándékomnak. A szerelmem, úgy hittem, mentség lesz a merészségemért és egyenesen a kerti ház felé indultam. Az ajtót elreteszelve találtam, de bentről beszédet és suttogást hallottam. Gyötört az aggódás és a féltékenység. Benyomtam az egyik ablaküveget és bemásztam a házba, mert eltökélt szándékom volt, hogy bizonyosságot szerezzek. Therese-t láttam don Lotarióval. Ölelkeztek... Gróf úr, nem bírom tovább mondani! így becsapta önt is, meg engem is ez a lány! Mialatt azt színlelte előttünk, hogy csak egykori szerelme emlékének él, nem átallt közönséges némberekkel, azzal az énekesnővel, meg talán Morelnéval is osztozni egy kártyás kalandornak a szerelmén. Önre bízom, hogy ítéljen ebben a dologban! Megláttak engem, és valószínűnek tartom, hogy megkísérlik önt valamilyen mesével elámítani. Hacsak nem olyan arcátlanok, hogy még most is folytatják szemérmetlen játékukat!

– Lehetetlen! – dadogta az öreg gróf, akit szinte megdermesztett a megdöbbenés. – Hogy Therese don Lotariót szereti, azt tudtam. De hogy ilyesmire vetemedjék... nem, ez lehetetlen!

– Tessék, győződjék meg saját szemével! – tüzelte Ratour. – Sajnálom a dolgot, éppen ön miatt! Úgy tisztelem, becsülöm és szeretem önt, mintha az atyám volna és végtelenül elszomorít, hogy az ön jóságával így visszaéltek, hogy önt ilyen galád módon megcsalták. Én az ön házát soha többé nem látom viszont. Isten önnel, gróf úr! Cselekedjék, ahogy cselekednie kell!

A gazfickó roskadt vállal, szinte megtörve a fájdalomtól gyorsan eltávozott.

A gróf kábultan állt. Végre megemberelte magát és szinte fiatalos hévvel és erővel lesietett a kertbe a nyárilak felé.

Ratour valószínűen sejtette, milyen magyarázkodás következik az összecsapás után. Előre látta, hogy a gróf Therese-t és don Lotariót olyan helyzetben fogja találni, amely látszólag az ő rágalmainak az igazát bizonyítja. Valóban, amikor a gróf hirtelen a szobába toppant, don Lotario és Therese mindent felejtő boldog ölelésben simultak egymáshoz.

– Nyomorult! – csattant fel a gróf. – Ön becsapott és rászedett engem. Álnok módon behízelegte magát a házamba, hogy Therese-t elcsábíthassa. Takarodjon a szemem elől! És ön is, Therese! Keserves csalódást okozott nekem. Ezt soha nem hittem volna! Azt reméltem, hogy ön engem, a második édesatyját, megajándékoz a bizalmával, de... de...

Az öregembert elhagyta az ereje. Fájdalmas zokogásba fúlt a szava és az arcát a kezébe temette. Don Lotario és Therese meglepetten és riadtan ugrottak fel.

– Ratour elárult és megrágalmazott minket! – kiáltott fel don Lotario. – Kérem, gróf úr, hallgassa meg a teljes valóságot. Ratour csalta meg önt is, engem is, meg Therese-t is!

– Apám, kedves apám, úgy van, ez a hitvány ember szedett rá valamennyiünket! – bizonykodott Therese.

Odasietett a grófhoz, megölelte, de az öreg ellökte magától.

– Hát még mindig be akartok csapni? – kérdezte félig haragosan, félig siránkozva. – Szégyellje magát don Lotario, hogy elcsábította ezt a szegény leányt! És ön is, Therese, sohasem hittem volna önt ilyen gyengének!

Sebes magyarázkodás következett. Lotario és Therese egymást túlszárnyalták a bizonykodásokban, a kérésekben és a Ratourt vádoló szavakban. Ebből a zavaros beszédből természetesen lehetetlen volt a grófnak megérteni a helyzetet. Arenberg csak elkábult, de nem győződött meg.

– Azonnal hagyja el ezt a házat, don Lotario! – mondta szilárdan. – Akár bűnös ön, akár ártatlan. Mindenesetre meg akarok győződni arról, hogy ki árult el. Therese becsülete parancsolja, hogy egy pillanatra se lássák őt az ön társaságában. Távozzék ebből a házból és ne merjen mindaddig visszatérni, míg én magam nem hívatom. Ön azonban, Therese, jöjjön. Talán még sikerül megtévedt szívét az erény és az igazság útjára visszatérítenem. Jöjjön velem!

Don Lotario egy pillanatig küzdött magával. De azután lenyelte haragját. Tisztelettel köszönt a grófnak, majd megindult az ajtó felé. Csak egyetlen pillantást vetett még Therese-re és a lánytól is csak egyetlen tekintetet kapott. De ez a pillanat elég volt ahhoz, hogy hosszú időre megerősítse és boldoggá tegye.

ÖTVENHATODIK FEJEZET

A szövetségesek

Ratour nem hagyta el azonnal az épületet, hanem visszakerült a kerten keresztül. Követte a grófot a kerti házig és a két szerelmessel folytatott vitának egy részét is hallotta. A beszélgetés eredményével Ratour nagyjában meg volt elégedve.

Ratour azt is látta, hogy don Lotario eltávozik, és rögtön a lakása felé tart. Maga is elindult, és minden bejelentés nélkül Morelnéhoz ment. Látta, hogy még világosság van a nappali szobában, tehát sejtette, hogy az asszony még fenn van.

Nem tévedett. Valentine a lámpa mellett üldögélt és úgy látszott, mintha kézimunkázna. Valójában sírt és ábrándozott. Ijedten riadt fel, amikor Ratour belépett.

– Maradjon csak asszonyom és ne nyugtalankodjék – mondta és kínálás nélkül széket húzott magához és leült az asszony mellé. – Még ma este feltétlenül beszélnem kellett önnel, mégpedig nagyon fontos dologban, ami önt is éppúgy érdekli, mint engem.

– Hallgatom!

– Berlinben veszély fenyegeti az életemet. A francia kormány kifürkészhette, hogy itt tartózkodom. Most igyekeznek rábírni a porosz kormányt, hogy engem elűzzenek. Azt fogják majd mondani, hogy nekem részem volt néhány politikai vétségben vagy bűntettben – nevezzük ahogy akarjuk – és ez alapján vagy a kiszolgáltatásomat, vagy a kiutasításomat fogják követelni. Szerencsétlenségemre nincs itt egyetlen olyan ismerősöm sem, aki kezességet vállalhatna értem. Ön az egyetlen, akire számíthatok. Remélem, asszonyom, nem fogja megtagadni tőlem a támogatását.

– Természetesen nem tagadom meg!

– Ön, asszonyom, nem ismeri az elmúlt életemet – folytatta Ratour. – Feleslegesnek is tartanám azt önnel megismertetni. Hanem könnyen lehet, hogy az itteni kormány tudakozódni fog önnél afelől, hogy milyen viszonyban vagyunk egymással. Ön akkor majd azt mondja, hogy már Párizsban ismertem az ön férjét és az ön családját, és hogy mi ott igen gyakran láttuk egymást. A többit azután már tudja. Ez csak szükség szülte jogos hazugság, amelyet nekem a francia kormány hamis vádjai ellen szembe kell szegeznem. Ezt fogja mondani, ha kérdezik önt?

– Igen, Ratour úr! De ez a titokzatos viselkedés és az a mód, ahogyan bánik velem, egyáltalán nem tetszik nekem.

– Most nem erről van szó! Jól tudom, ön mire gondol. Arról nem tehetek, hogy a rokonai nem írnak önnek. És nekem most nem szabad eltávoznom Berlinből, hogy önt visszavigyem. De ha szükségessé válik, akkor együtt utazunk Párizsba és ott átadom önt a sógorának. Talán ott sem forgok nagyobb

veszélyben, mint itt.

– Semminek sem örülnék annyira, mintha visszatérhetnék Párizsba – mondta Valentine.

– Ne felejtse el, asszonyom, hogy mindazt, amit önért tettem, csak a férje iránt érzett barátságom miatt tettem és hogy ön ezért nekem egy kis elismeréssel tartozik.

Valentine néhány érthetetlen szót suttogott, de azután elhallgatott. A fegyenc fenyegetően folytatta:

– Megharagudnék, ha nem teljesítené a kívánságomat. Ön, asszonyom, az utóbbi időben nagyon tartózkodóvá vált velem szemben. Attól kell tehát tartanom, hogy valami kifogása van ellenem. Kérem, ne hagyja figyelmen kívül a kívánságomat. Abban az esetben bosszút állnék önön és a gyermekén. Ezt jól jegyezze meg!

Ratour felkelt és anélkül, hogy egyetlen szót is szólt volna még, otthagyta a megrémült asszonyt.

Otthon felkeltette alvó szolgáját és megparancsolta neki, hogy Morelnéhez senkit ne engedjen be, mert bizonyára a kormány megbízottai lennének a látogatók. Éppígy azt se tűrje, hogy Morelné kísérő nélkül kimenjen a városba.

Azután elhagyta a házat és lement az Unter den Lindenre. Tizenegy óra volt. A Hotel du Nord, amely egyike volt a legnagyobb szállóknak, még nem zárt be. Ratour érdeklődött, vajon az énekesnő odahaza van-e? Azt felelték neki, hogy a művésznő éppen most érkezett haza az udvari hangversenyről és megmondták a szobaszámát is. Ratour felment a lépcsőn.

– A nevem Ratour! – mutatkozott be a komornának. – Beszélni szeretnék Larsgand úrnővel, mégpedig don Lotario ügyében.

A komorna bement és egy perc múlva betessékelte Ratourt.

Eugenie, úgy látszik, Lotario látogatását várta. Most azonban egy olyan úr keresi, akinek eddig még a nevét sem ismerte és aki vele a spanyolról akar beszélni. Megijedt, mert az hitte, valami szerencsétlenség történt.

– Bocsásson meg, mademoiselle, hogy ilyen későn zavarom! – mondta Ratour. – De nem bírtam ellenállni valami belső kényszernek, hogy önnel valamit közöljek. Rövid leszek, mademoiselle. Don Lotario megcsalta önt, engem pedig Therese kisasszony szedett rá a legszégyenletesebb módon!

Az énekesnő elsápadt, megőrizte azonban büszke tartását, amelyre az illendőség kötelezte.

– Uram – mondta kurtán. – Közöttem és don Lotario között semmi olyan viszony nincs, hogy ő engem megcsalhatna.

– Talán mégis! – ellenkezett Ratour. – Kérem, hallgasson meg! Azután öntől függ, hogy belátása szerint döntsön. Therese kisasszony már Párizsban és még inkább itt, Berlinben, félreérthetetlen célzásokat tett arra, hogy nem vagyok teljesen érdektelen a szemében. Don Lotarióval szemben, aki pedig talán az egyetlen férfi volt, akit rajtam kívül ismert, olyan hidegen és visszautasítóan bánt, hogy végre összeszedtem a bátorságomat és megkértem a kezét. Kosarat kaptam. Természetesen sejtelmem sem volt az elutasítás igazi okáról, hiszen don Lotario hosszú idő óta nem mutatkozott a gróf házában,

hanem önnél töltötte az idejét. A véletlen ma este, amikor a gróf kertjében sétáltam, egy eldugott nyárilakhoz vezetett. Jóllehet, most még vége sincs a télnek, Therese az utóbbi időben feltűnően szívesen tartózkodik ebben a kis házban. A szerelem felajzotta kíváncsiságomat: benéztem az ablakon. Képzelheti megdöbbenésemet: don Lotariót és Therese-t szenvedélyes ölelkezésben találtam. A viselkedésük módjából arra következtethettem, hogy ez a viszony közöttük nem mai keletű. Azonnal értesítettem a grófot. Megbotránkozásom nem ismert határt és csak azért jöttem el most ide, hogy önnel is közöljem a hírt. Minket kettőnket ugyanaz a boldogtalanság kínoz. Engem Therese csalt meg, önt pedig don Lotario.

Ratour pompásan játszotta a megcsalt imádó szerepét. Közben figyelte az énekesnő arcát. Semmi kétsége sem lehetett az iránt, hogy a hír megrázó hatással van a nőre. De Eugenie tartotta magát.

– Uram – szólalt meg végre. – Igazán nem tudom, hogy a hírekért köszönetet mondjak-e önnek. Don Lotario engem sohasem szeretett és nem is tartozik nekem semmiféle hűséggel. Tőle függ, mit tesz. Kissé bánt, hogy nem mondta meg nekem az igazat. Don Lotario azt mondta nekem, hogy Therese kisasszony visszautasította a szerelmét és emiatt nagyon boldogtalannak látszott.

– Ez könnyen lehet – mondta Ratour. – Magam is most ismertem meg, hogy Therese milyen hideg, számító lány. Valószínű, hogy egyszer visszautasította don Lotariót, de csak azért, hogy annál szorosabban magához láncolja. Talán don Lotario sem várta, hogy Therese ilyen gyorsan ki fog békülni vele.

Eugenie külső hidegsége alatt forró szenvedély izzott, amely most kitört belőle. Eugenie az utóbbi időben már valóban nem kételkedett abban, hogy sikerül majd neki don Lotario szívét meghódítania. Megbocsátotta neki Therese iránt érzett szerelmét, mert abban reménykedett, hogy valamikor még boldog lesz vele. És most hirtelen azt kellett látnia, hogy azt, akit szeretett, megint elragadja tőle egy másik nő kacérsága.

Hanem a gyűlölete és a haragja nem don Lotario ellen fordult. A féltékenység ritkán, vagy talán sohasem a vétkes felet éri. Eugenie nem gyűlölte don Lotariót, mert azt hitte, elvakították és elcsábították. Indulata Therese ellen fordult. Valószínű, hogy Ratournak is csak az volt a szándéka, hogy az énekesnőt Therese ellen tüzelje fel.

– Uram! – mondta Eugenie remegve. – Belátom, hogy hálára kötelezett maga iránt. Olyan felvilágosítást adott nekem, amely következtében úgy határoztam, hogy don Lotariót soha többé nem látom viszont. Egyébiránt az egész dolog közömbös nekem.

– Valóban? Az elárult szerelem fájdalmát ilyen könnyen elviselné? Erre én nem vagyok képes! Gyűlölöm Therese-t és gyűlölöm az álszenteskedő don Lotariót is. Nekem bosszú kell! És ön, csakugyan közönyös?

– Menjen uram! Önnek nincs joga ahhoz, hogy tudja, mit érzek és hogy bosszút akarok-e állni vagy sem.

– Én is gyűlölöm Therese-t, aki engem megcsalt. Nem akarom, hogy fölöttem és ön fölött diadalmaskodjék, mert én együttérzek önnel. Nem hagyom el ezt a várost addig, amíg Therese-t meg nem aláztam, amíg szégyenben nem látom.

– Hogy volna ez lehetséges?

– Én tudom, hogy miként álljak bosszút! – kiáltott fel Ratour. – Abban nem kételkedem, hogy Therese szereti Lotariót. Ezért nem szabad engednünk, hogy a lány ráunjon a férfira. Akkor kell elveszítenie, amikor a legszilárdabban hiszi, hogy az övé. Ez lesz a legkeményebb és legérzékenyebb büntetés.

Még a legnemesebb léleknek is lehetnek gyenge pillanatai. Eugenie szenvedélyes teremtés volt, tehát erős volt benne a bosszúvágy is. Az a gondolat, hogy don Lotariót elszakítja Therese-től és ily módon boldogtalanná teszi, hamarosan erős gyökeret vert szívében.

– Hogy éri el ezt a célját? – kérdezte Eugenie. – Don Lotario minden bizonnyal őszintén szereti ezt a lányt. A maga szántából sohasem fog elválni tőle.

– Ezt bízza rám! Kössünk szövetséget erre a közös célunkra és esküszöm önnek, sikerülni fog.

– Hanem don Lotario ellen semmit sem akarok tenni. Engem sohasem vezetett félre. Nekem sohasem színlelt szerelmet. Én csak sajnálom és szánakozom rajta, de nem szeretném, ha boldogtalannak kellene tudnom.

– Don Lotariót nem érheti nagyobb szerencse, mint ha megszabadul ettől a kacér lánytól – nyugtatta meg Ratour. – Az első lépést önnek kell megtennie, mademoiselle, írja meg Therese-nek, hogy szívesen átengedi neki azt a férfit, akire már amúgy is ráunt. Ez súlyos sebet üt majd a hiúságán, de egyúttal szorosabbra is fűzi kapcsolatát don Lotarióval, mert nem lesz egészen bizonyos felőle. Therese valószínűleg úgy tudja, hogy don Lotario és ön között csak tiszta baráti viszony volt és hisz abban, hogy a spanyol csak őt szereti szerelemmel, írjon neki valami effélét, meglátja, milyen eredményes lesz ez a lépés.

– De hiszen akkor hazudnék! Ezt nem írhatom.

– Ugyan, hogy lehet ilyen kicsinyes, amikor a bosszúja kielégítéséről van szó?! Azt kell hinnem, ön sohasem szerette igazán don Lotariót.

– Mi annak a hölgynek a címe?

– írja: Therese kisasszonynak, Arenberg gróf címén. A Wilhelmstrassén laknak. Therese-nek a családi nevét nem ismerem. A többit bízza rám! Megengedi, hogy holnap, holnapután megint meglátogassam?

– Igen, jöjjön! – hívta az énekesnő. – De most, kérem, menjen. Egyedül kell maradnom.

Ratournak már nem is volt oka a maradásra, hiszen célját már elérte.

Mialatt Eugenie magányában egészen átengedte magát fájdalmának, kegyetlen bosszúterveket kovácsolt a csábító Therese ellen, Ratour komoran, de diadalittasan tért haza. Úgy hitte, sikerül legalább egy ideig megcáfolnia a spanyolt még akkor is, ha az esetleg lerántaná a leplet múltjáról. Nem kételkedett, hogy Therese és don Lotario ellen szőtt bosszúterve sikerülni fog. Megesküdött magában, hogy nem hagyja el Berlint addig, míg meg nem fizet a spanyolnak, amiért tervét meghiúsította.

Másnap Therese a következő levelet kapta:

„Mademoiselle! Ön talán azt hiszi, hogy nagy diadalt aratott, amikor don Lotariót megint az igájába kényszerítette. Pedig ezzel nekem tett nagy szívességet. Don Lotario nekem csak unaloműző játékszerem volt és éppen most vált számomra unalmassá. Mulasson kérem jól azzal a bábuval, amelyet én eldobtam.

Eugenie Larsgand”

ÖTVENHETEDIK FEJEZET

Don Lotario elhagyja Berlint

Az, akinek módja van belelátni a regény mindegyik szereplőjének az életébe, aki előtt nyílt titok a regény alakjainak szándéka és aki tisztán látja a cselekedetek rejtett rugóját bizonyára csodálkozik, hogy az aljas és elvetemült Ratour egy pillanatig is reménykedhetett bosszúterve sikerében.

Ratour arra számított, hogy ravaszkodásával legalább egy időre elveheti az élét azoknak a felvilágosításoknak, amelyeket don Lotario adhat róla. Annál is inkább bízott ebben, mert a gróffal olyan viszonyban állt, amely Arenberget arra indítja, hogy minden Ratour ellen szóló vádat óvatosan fogadjon.

Így is történt. A gróf nem tudott egykönnyen hitelt adni a vádaknak, amelyeket Therese emelt Ratour ellen. Sokkal több okot vélt a gyanúra don Lotarióval szemben, mint Ratour ellen.

Nem tudott szabadulni attól a gondolattól, hogy mindennek don Lotario az oka és Therese csak áldozata ennek a léha embernek, aki képes a maga igazolására másokat megrágalmazni. Therese-t a spanyol könnyen megtéveszthette, hiszen a leány szerelmes volt bele. A grófot azonban nem téveszthette meg, hiszen a saját szemével látta, milyen forrón ölelték át egymást! Mivel sohasem érezte a szerelem szenvedélyét, nem hihetett egyebet, minthogy Therese-t csak don Lotario szenvedélye ragadta magával, és csak annyiban bűnös, hogy gyengébb volt, mint azt ő, a nevelőapja, hitte volna.

Épp ezért Arenberg ha nem is bizalmatlanul, de óvakodón fogadta azt a magyarázatot, amelyet Therese a nap egyik nyugodt órájában adott. Milyen bizonyítékai lehettek don Lotariónak az állításai támogatására? Hiszen don Lotario olyan futólag és olyan izgatott percben említette a dolgot Therese-nek, hogy még a lánynak is munkát adott összefüggést találni a spanyol szaggatott közlései között.

A lány szerette volna, ha a gróf személyesen beszél don Lotarióval, hiszen ez volt a legegyszerűbb megoldás. A gróf meg is ígérte, hogy alkalmat ad a spanyolnak a maga igazolására. A gróf azonban sokkal lassabban cselekedett, mint az Therese szerette volna.

Most bizonyosodott be, milyen helyesen számított Ratour, amikor azt tanácsolta az énekesnőnek, hogy azt a bizonyos levelet Therese-nek elküldje. A dolgok akkori állásában még ez az egyébként jelentéktelen levél is nagy fontosságot kapott. A levél keresztülment a gróf kezén és Therese azt az ő jelenlétében olvasta el. A lány arckifejezésének a megváltozása arra bírta a grófot, hogy a levél tartalma után érdeklődjön. Therese, aki megígérte a grófnak, hogy ezentúl éppúgy mint eddig teljesen őszinte lesz hozzá, átnyújtotta Arenbergnek a levelet.

A gróf a fejét csóválta. Ez a levél nem volt jó bizonyítvány az énekesnő jelleméről. Irigységet és féltékenységet árult el. Amellett don Lotario szavahihetőségét megint megingatta. A spanyol azt mondta Therese-nek, hogy Eugenie-hez való viszonya még barátságnak is alig volt nevezhető, e levél

szerint pedig úgy látszott, hogy a világnak volt igaza, amikor azt híresztelte, hogy don Lotario az énekesnő szeretője. Therese nem tudta, mi vezette a levél írójának a tollat, bár sejtette, hogy a féltékenység. Épp ezért nem hitte el a vádat feltétlenül, de a mérgezett nyíl mégis megsebezte. A gróf nem szólt semmit, de szilárd volt a hite, hogy don Lotario csalfa játékot űzött és vonzalma sem Eugenie, sem Therese iránt nem lehetett őszinte és komoly.

A gróf először Ratourt látogatta meg. A francia várta ezt a látogatást, ezért odahaza maradt. Arenberg sajnálkozását fejezte ki a történtek fölött és mindjárt közölte is vele don Lotario vádjait.

Ratour olyan területre került, amelyen már sok győzelmet aratott. Csak mosolygott don Lotario állításain, nagylelkűen még azt a lehetőséget is elfogadta, hogy a fiatalember bizonyára tévedett, sőt valószínűen valami betörővel cseréli össze. Azután egész sereg párizsi ember tanúságára hivatkozott és végül megemlítette Morelnét, aki szerencsére a városban tartózkodik. Tétovázás nélkül el is vezette a grófot az asszonyhoz és Valentine Ratour fenyegető és figyelő tekintetének hatása alatt nem tehetett egyebet, minthogy igazolta, hogy ő is, meg a férje is már régebben ismerték Ratourt.

A gróf elköszönt és megkérte Ratourt, hogy továbbra is látogassa a házát. Az természetesen magától értetődő, hogy Therese-t nem fogja látni. Ratour nem mondott sem igent, sem nemet. Arenberg szinte már feleslegesnek tartotta, hogy magával don Lotarióval is beszéljen. Legalább is úgy hitte, hogy a dolog nem olyan sietős. Az látszott előtte a legfontosabbnak, hogy Therese-t ennek a könnyelmű fiatalembernek a tolakodásával szemben megoltalmazza.

Ami don Lotariót illeti, a spanyol a következő napokat kissé izgatott hangulatban töltötte ugyan, de ez a hangulat inkább volt boldog, mint boldogtalan. Most már tudta, hogy Therese szereti s ez a gondolat minden olyan akadályon átsegítette, amely egyébként talán nyugtalanította volna. Levelet írt Eugenie-nek és közölte vele, hogy a közötte és Therese között támadt félreértés elsimult, és bocsánatot kér, hogy most már többet nem látják egymást és megköszönte neki azt a barátságot, amelyet iránta tanúsított. Ezt a levelet, bár az igen meleg és őszinte volt, az énekesnő hidegnek és szívtelennek találta és még inkább feltüzelte őt don Lotario és a gyűlölt vetélytársnő ellen.

Don Lotario a grófnak is írt levelet és abban mindent érthetően és összefüggően eléje tárt, amiről azon az estén Therese-nek csak futólag tett említést. A spanyol nem kételkedett abban, hogy ez a levél újra megnyitja előtte az utat ahhoz a csendes házhoz, amelyben Therese lakott. Annál nagyobb meglepetéssel olvasta a gróf válaszát, amely másnap érkezett meg hozzá.

A gróf azt írta, nem fogadhatja el igaznak bizonyíték nélkül azokat a vádakat, amelyek olyan embert érnek, akit ő igen nagyra becsül, különösen akkor, ha ezek a vádak olyan embertől származnak, akinek a származása és jelleme nagyon bizonytalan és homályos. Hiszen lehetséges, hogy don Lotariónak igaza van, de akkor bizonyítsa be vádjait. Addig azonban a gróf kötelességének tartja, hogy don Lotariótól Therese-t távol tartsa.

Ez a levél a fiatalembert felbőszítette. Igazságszeretete egyik legerősebb erénye volt és úgy érezte, nagy sérelem érte büszkeségét. Nem sok hiányzott ahhoz, hogy a levél olvasása után kihívó levelet küldjön a grófnak. De azután erőt vett magán, és a következő levelet írta:

„Gróf úr! Ön kétségbe vonja a szavaimat. Igyekezni fogok, hogy a lehető legrövidebb idő alatt bizonyítsak. A származásom hasonló az önéhez, mert régi kasztíliai családból születtem. A jellemem

pedig, ha majd végigjártam az élet iskoláját, nem lesz alábbvaló másokénál, mert mindig az igazság és az igazságosság a vezérlő csillagai a tetteimnek. Ami pedig Therese-t illeti, eddig a baráti kötelesség és a gyermeki vonzalom jogán függött Öntől, most azonban már az enyém a szerelem jogán és az enyém is marad. Erre a szavamat adom Önnek. Az Ön házába azonban addig nem lépek be, amíg erre Ön meg nem kér.

don Lotario de Toledo”

Más körülmények között a gróf ebben a levélben a nagy és nemes lélek bizonyosságát látta volna. Most azonban csak egy hevesvérű és szenvedélyes fiatalember gyermeki föllángolását látta és megerősítette abban az eltökélt szándékában, hogy az ilyen embert Therese-től távoltartsa. A levelet Therese-nek is megmutatta. A lány másképp gondolkozott. Minden sorból csak don Lotario őszintesége tárult elé és ez a levél nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a kétségeit és aggodalmait legalább részben eloszlassa. Egyébként don Lotariótól Therese is kapott néhány sort és a lány a levelet megmutatta a grófnak. Don Lotario a levélben ismételten bizonykodott, hogy ő a teljes igazságot mondta, és csak őt szereti remélve, hogy Therese is hű marad hozzá, végül arra kérte, hogy a lány legalább írjon neki, ha már beszélniük nem lehet.

Néhány körülményt azonban figyelmen kívül hagytak. Don Lotario elfelejtette megemlíteni azt a viszonyt, amely Morelnét Ratourhoz fűzte és egyetlen szót sem írt az asszony aggodalmairól. Pedig ha megteszi, akkor a gróf figyelmét bizonyosan ráirányítja erre a pontra és Valentine már a legelső találkozáskor feltétlenül megemlíti kétségeit és a gróf is gyanakodóvá válik a fegyenc iránt. Don Lotario elmulasztotta igénybe venni a professzor segítségét, pedig Wedell feltétlenül támasza lett volna mostani helyzetében. Kezdetben ugyan gondolt arra, hogy mindent meggyón a professzornak, de a gróf levele zárkózottá és rideggé tette. Egyedül akarta kiverekedni az igazságát.

Ratour terveit segítette az az óvatosság is, amellyel az énekesnővel való ismeretségét titokban tartotta, pedig a viszony kettejük között napról napra közvetlenebbé vált. Ha a gróf, Therese és don Lotario tudták volna, hogy Ratour és Eugenie mostanában mindennap találkoznak, ez a körülmény csak a francia ellen ébresztett volna gyanút. Csakhogy Ratour látogatásaira senki sem vetett ügyet. Eugenie-nek szüksége volt arra, hogy don Lotario elvesztése után olyan férfi legyen a közelében, akinek a tervei szították bosszús szenvedélyét, Ratournak azonban nem volt közömbös és jelentéktelen az a haszon, amelyet az énekesnővel való viszonya jelenthetett számára. Hiszen Eugenie fiatal volt, szép, gazdag és híres! Ha Ratournak sikerül behízelegnie magát a lány bizalmába, akkor olyan lehetőségek nyílnak meg számára a jövőben, amelyeket nem szabad visszautasítania. Belátta, hogy a helyzete Berlinben tarthatatlanná fog válni. Épp ezért pompás életet ígért számára, ha állandóan az énekesnő kíséretében lehet és vele együtt élhet hol az egyik, hol a másik helyen. Ehhez azonban szüksége volt arra, hogy ismeretségük egyelőre titok maradjon, hiszen később más nevet kell felvennie. Óvatosan, tolvajmódra surrant be mindig Eugenie-hoz. A nevét még az énekesnő komornája sem hallotta soha. Eugenie maga is belátta, mennyire fontos bosszúja érdekében, hogy senki se sejtse Ratourral való ismeretségét, ezért mindent elkövetett, hogy ismeretségüket eltitkolja a világ előtt.

Végül nagy hasznára lehetett volna a fiatal spanyolnak, ha a francia hatóságok nagyobb buzgalmat tanúsítanak a Ratour–Rablasy után való nyomozásban és a munkájukat nagyobb szerencse kíséri. Csakhogy úgy látszik, don Lotario sorsában az volt megírva, hogy mindaz, ami mellette szólhatott volna, néma maradjon.

Ratournak százszor jobban kedvezett a szerencse, mint don Lotariónak. Az azonban nem volt bizonyos, hogy ez a szerencse mindvégig ki is tart-e mellette, hiszen a fegyenc don Lotariót örökre el akarta szakítani szerelmesétől. Meglehet, hogy Ratournak nem is volt kiforrott, határozott terve. Számára csak az volt fontos, hogy bosszút álljon don Lotarión, aki a terveit és az útjait nagyon kellemetlenül keresztezte.

Ratour azon igyekezett, hogy don Lotariót eltávolítsa Berlinből, mégpedig olyan körülmények között, amelyek a visszatérését lehetetlenné teszik és amelyek a spanyolt olyan színben tüntetik fel a gróf és Therese szemében, hogy azok minden bizalmukat megvonják tőle. Ha ezt elérte, akkor az volt a terve, hogy az énekesnővel együtt elhagyja Berlint és vele kellemes és vidám életet él.

Csakhogy ezt a célját nem volt könnyű elérnie, hiszen talán senki sem volt annyira meggyőződve don Lotario ártatlanságáról, mint éppen maga Ratour. Mégis be akarta feketíteni az ismerősei előtt.

Ehhez a céljához azonban csak rágalmazással juthatott. Therese a város közismert könnyelmű hölgyeitől egyre-másra kapta a leveleket, amelyekben ezek a hölgyek éppúgy, mint Eugenie tette, mulatságosnak találták, hogy Therese megelégszik azzal, akit ők már eldobtak maguktól. Azután más levelek érkeztek Arenberg grófhoz, amelyekben bizonyos urak don Lotario vagyoni körülményei iránt érdeklődtek és azt kérdezték, hogy hitelezhetik-e neki azokat a jelentős összegeket, amelyekkel a spanyol adósuk. A grófnál, aki amúgy is rossz szemmel nézte don Lotariót, ezek a hamisított levelek tökéletesen elérték a céljukat. Therese azonban megbízott don Lotarióban és sejtette, hogy a levelek Ratourtól származtak.

Jóllehet Therese megígérte a grófnak, hogy don Lotarióval való ismeretségét nem folytatja tovább, a lány mégsem tudta megállni, hogy szerelmesét hír nélkül hagyja. Panaszkodott neki egyik levelében – az elsőben, amelyet don Lotariónak írt –, hogy lehetetlen Ratour cselszövéseit leleplezni. Megnyugtatta, hogy mindig szeretni fogja és hű lesz hozzá, kérte, hogy legyen nyugodt és állhatatos és remélje a legjobbat, végül pedig azt az eszmét vetette fel, vajon nem volna-e jó, ha Laguidais abbéhoz, vagy lord Hope-hoz fordulnának segítségért.

Ez a levél ragyogó csillag volt don Lotario szomorú életében. Az abbéra való emlékezés már benne is feltámadt és elhatározta, hogy megír neki mindent, hiszen semmi oka sem lehetett már arra, hogy az abbéra megharagudjon. Hosszú levelet írt hát Laguidaisnak. Mindent megírt, ami vele Párizsból való elutazása óta történt.

Az abbé számára ez a levél még egy fontos közlést is tartalmazott. Mint említettük, Therese levele az első írás volt, amelyet a lány a fiatalembernek írt és Therese a sorok alá teljes nevét aláírta. Az pedig így hangzott: *Therese Büchting.*

Don Lotario ezt csak akkor vette észre, amikor már negyedszer vagy ötödször olvasta a levelet. A név ismerősnek tetszett előtte, és ekkor eszébe jutott, hogy lord Hope azt a megbízást adta neki, hogy Berlinben tudakozódjék egy olyan ember családja felől, aki ugyanezt a nevet viselte. Most persze magánál Therese-nél nem érdeklődhetett. A lány ugyanis megírta, hogy a levelet titokban küldte el. Don Lotario felfedezését rögtön megírta az abbénak és megkérte, hogy azt jelentse lord Hope-nak.

Ilyen volt a dolgok állása, amikor egy esemény újabb váratlan fordulatot hozott.

Don Lotario gyötrő kínjait szakadatlan tanulással próbálta enyhíteni. Kora reggeltől három óráig

pihenés nélkül dolgozott. Akkor megebédelt és mielőtt megint a dolgozóasztalához ült volna, rövid sétát tett.

Egyik délután épp erről a sétájáról érkezett vissza. Már alkonyodott. Don Lotario éppen a Charlotten Strasse sarkán akart befordulni, hogy a Gendarmenmarkton lévő lakására jusson, amikor egy lefátyolozott hölgy került eléje.

Mind a ketten megismerték egymást és önkéntelenül megálltak.

– Therese! Hát csakugyan még egyszer láthatom?

– Lotario! Hagyjon el, egyetlen pillanatnyi időm sincs, az inas rögtön itt lehet. Megígértem a grófnak, hogy egyetlen pillanatra sem leszek önnel egyedül.

– Azt nem kívánhatja tőlem. Olyan régóta nem láttam, és épp most akar elhagyni, amikor tudom, hogy szeret és hogy szabad boldognak lennem. Legalább néhány percig beszélhetnénk egymással! Olyan végtelenül sokat kell elmondanom önnek! Therese, többet jelent önnek a gróf haragja, mint a boldogságunk?

– Hát menjen kicsit előre! – súgta Therese. – Megvárom itt az inast és hazaküldöm. Azután majd ön után megyek a Charlotten Strassén végig. Várjon meg a színháznál!

– Köszönöm! – súgta vissza don Lotario és elindult az utcán. Néhány perccel később meglátta Therese-t, amint az alkonyat szürkületében feléje közeledett. Megindultak egymás oldalán. Gyorsan repült a szó és a nyilatkozat, de minél gyorsabban beszéltek, annál erősebben érezték, hogy a mondanivalójuk csak szaporodik.

Néhány járókelő megállt, hogy jobban szemügyre vegye az izgatottan, franciául beszélő fiatal párt. Therese aggódni kezdett.

– Véletlenül valami ismerős is erre járhat, esetleg maga Ratour. Ha a gróf megtudná, hogy találkoztunk, ez csak megerősítené a gyanúját ellenünk.

– Meddig maradhat még?

– Talán fél óráig. Azt üzentem haza, hogy a divatárusnőmhöz megyek. Az inasnak majd oda kell értem jönnie. Csak meg ne ismerjen minket valaki!

– Therese, itt vagyunk a lakásom előtt! Igaza van! Senkinek sem szabad meglátni minket! Jöjjön fel hozzám. Esküszöm, senki sem fogja meglátni!

Therese először visszautasította az ajánlatot. Hanem a szerelem nem fontolgat. Végre beleegyezett.

Don Lotario szobájában még nagyobb hévvel folyt a beszélgetés. Ki kellett panaszkodniuk magukat Ratour ármánykodásai és a gróf bizalmatlankodásai miatt. Ezután a jövőjükről beszélgettek. A negyedóra szinte elröpült.

Csöngettek. Don Lotario először nem akart ajtót nyitni. De aztán eszébe jutott, hogy néhány könyvet rendelt és mára ígérték. Valószínűleg azokat küldték el.

Therese az órára nézett. Don Lotario kiment ajtót nyitni. Arenberg gróf állt előtte.

Don Lotario megijedt, vajon véletlenül jött-e a gróf? Eltitkolja-e előtte, hogy Therese ott volt nála. Az előszobát attól a szobától, ahol Therese tartózkodott, még egy szoba választotta el.

A gróf azonban nem véletlenül jött. Ezt don Lotario már az öregember komor és határozott arcáról is leolvasta.

Ratour ugyanis felbérelt egy embert, hogy don Lotariónak minden lépését szemmel tartsa. Gyanakodott, hogy Therese és don Lotario titokban találkoznak, és jól tudta, milyen hasznára válna, ha Arenberg grófot meggyőzhetné arról, hogy a két szerelmes titokban érintkezik egymással.

A kém azonnal értesítette megbízóját, hogy don Lotario egy ilyen külsejű és olyan ruházatú hölggyel együtt ment fel a lakására. A nő nem lehetett más, mint Therese. Ratour nagyon jól tudta, hogy don Lotariónak nincs más nőismerőse. Egyenesen a grófhoz sietett.

– Gróf úr! – mondta. – Megint nagyon szomorú hír hozója vagyok. Csakhogy a dolgok úgy alakultak, hogy ezt meg kell tennem, hogy az ön szemében minden gyanútól megtisztuljak. Már egyszer megmondtam önnek, hogy don Lotario könnyelmű ember, és hogy Therese-nek óvakodni kell tőle. Azt is megmondtam, hogy Therese don Lotario kedvéért egyszer már letért a becsület útjáról. Azt akarom, hogy erről saját szemével győződjön meg. Therese don Lotariónál van! A lakásán.

A gróf elsápadt, de nem szólt egy szót sem. Azután csengetett és azt az inast hívatta, aki Therese-t kísérte. Az inas jelentette, hogy Therese meghagyta neki, hogy a divatárusnőjéhez menjen el érte.

– Köszönöm, Ratour úr! – mondta a gróf. – Most cselekedni fogok.

Fogta a kalapját és elhagyta palotáját. Ratour, akivel a gróf tovább nem törődött, kis távolságban követte.

– Uram! – szólította meg a gróf a fiatal spanyolt. – Itt van önnél Therese?

– Itt van gróf úr, de esküszöm, hogy véletlen...

– Miattam esküdhet, amennyit csak akar, ha megbírja a lelkiismerete. Tudom, mit tartsak az ön esküjéről! – vágott közbe a gróf haragosan. – Látni akarom!

És belépett a szobába. Therese azonban már jött is szemben. Távozni akart.

– Tehát valóban ön az! – mondta a gróf, amikor Therese halálos rémülettel visszadöbbent. – Hát mégis becsapott. Rendben van. Nem kívánom, hogy a házamba visszatérjen. Mindent megkap tőlem, amit eddig önnek adtam. Ha lányom volna, kitagadnám. De önnel ezt nem akarom tenni. Ön nem tartozott nekem sem bizalommal, sem szeretettel, de nem kívánom önt többet látni. Maradjon ennél az embernél, míg csak az el nem hagyja.

Therese dermedten nézett az öregemberre. Don Lotariónak elsötétült a tekintete.

– Gróf úr! – szólalt meg indulatosan. – Amikor én azt írtam önnek, hogy Therese a szerelem jogán most már az enyém, akkor sem mondtam többet, mint amit most is gondolok. Tűrje csak, hogy a

csalók továbbra is csalják, ameddig önnek tetszik. Én már többet nem törődöm ezzel. Therese az enyém és itt marad nálam. Az ön támogatását pedig Therese nevében visszautasítom. A feleségemről magam akarok gondoskodni. És most, hogy ön engem kitiltott a házából, bizonyára nekem is szabad merésznek lennem és arra kérnem, hogy hagyja el a lakásomat. Ilyen szavakat a menyasszonyomról nem akarok hallani. Be fogja látni később, hogy megtévesztették, most azonban nincs több mondanivalónk egymáshoz.

– Lotario!... Atyám!... – sikoltott fel kétségbeesetten Therese.

– Jól van, jól van ez így! – beszélt magában Arenberg. – Wedellnek igaza volt, amikor otthagyta. A vérében van. Pedig tudhattam volna! Átok nehezedik erre a családra!

Azután kiment a szobából. Fejét lehorgasztotta, egész alakja mintha megroskadt volna.

Lotario egy percig fenyegetően nézett a gróf után. Azután a lányhoz lépett. Therese sápadt arccal, mint valami fehér márványszobor állt a szoba közepén. Lotario ölelő karjaiba zárta.

– Therese, én drága Therese-m! – beszélt hozzá forró hangon. – Most már az enyém vagy, egészen az enyém! Hálát adok érte az Istennek! Az egész világ elhagyott téged is, engem is. Most majd ketten vágunk neki az élet útjának. Te most már soha többé nem hagysz el engem, egyetlen napra, egyetlen órára sem! Most már nem adlak oda senkinek ezen a világon, akárki legyen is az. Vigasztalódj, édes kis leánykám. A grófot megcsalták, majd be fogja látni, hogy igaztalanul viselkedett. De amíg ezt meg nem teszi, addig mi nem lehetünk többé a barátai.

Ha Therese-nek az utóbbi évek alatt nem lett volna módja megerősödni, akkor ez a váratlan fordulat talán megtörte volna. Bár a szívét mély seb érte, a gróf utolsó szavai a büszkeségét is nagyon sértették. Abban a gondolatban pedig, hogy már a szeretett férfi áll az oldala mellett, kárpótlást és vigasztalást kellett találnia.

Therese ezt a vigasztalást még gazdagabbnak érezte, amikor don Lotario feltárta előtte helyzetét, beavatta terveibe. A lány mind tisztábban látta, hogy a legkevésbé sem tévedett don Lotarióban, és hogy a szerelmese valóban az a férfi, akinek tartotta és akiben feltétlenül megbízhat. Don Lotariónak az volt a szándéka, hogy visszatér hazájába, ott vagy újra felépíti leégett haciendáját, vagy új telepet alapít. Természetesen tanulmányait még nem fejezte be. De minthogy szelleme már felébredt, abban reménykedett, hogy Kalifornia magányában egyedül is tovább képezheti magát, abban a magányban, amely most már Therese jelenlétével paradicsommá fog változni.

Még aznap este meglátogatta a professzort és mindent elmondott neki. Wedellt nagyon meglepte a dolog és kísérletet akart tenni a békítésre. Don Lotario azonban lebeszélte erről és ragaszkodott elhatározásához, hogy hazautazik Mexikóba. Wedelltől azután az egyik vendégfogadóba ment, mert úgy beszélték meg Therese-zel, hogy a lány ezt az éjszakát egyedül fogja don Lotario lakásán eltölteni.

Másnap minden pénzt felvett, ami még a rendelkezésére állt és becsomagoltatta bőröndjeit. A gróf közben már átküldte Therese ruháit és mindazt, ami a lányé volt és a holmihoz jelentős összegű pénzt is tett bankjegyekben. Don Lotario a pénzt visszaküldte. Ezután búcsúlevelet írt barátainak, személyesen elbúcsúzott a professzortól, és még aznap este úton volt Therese-zel együtt a postakocsival Párizs felé.

Három nappal később Arenberg gróf hosszú levelet kapott Párizsból, az abbétól. Nagyon különös híreket kellett kapnia ebben a levélben, mert a grófot a szolgái még sohasem látták ennyire izgatottnak. A rendőrségért küldött, majd a rendőrtisztviselővel együtt Ratour lakására sietett.

Ott megtudta, hogy a franciát előző este óta nem látták és minthogy a bőröndjei is hiányoztak, azt sejtették, hogy Ratour titokban elutazott.

Ugyanebben az időben Eugenie is elhagyta Berlint. Azt azonban senki sem tudta, hogy Ratour is a társaságában volt.

Ezen a napon csak egyvalaki volt boldog. Valentine. Arenberg ugyanis – az abbé levele alapján – értesítette, hogy galád cselszövésnek volt eddig az áldozata és hogy a férje még él. Morelné nem tudott hová lenni örömében és azonnal, egyedül Párizsba akart visszatérni. A gróf azonban azzal csillapította le, hogy ő maga is ugyanarra az útra készül, sőt még a futárlovakat is megrendelte.

Így azután Valentine másnap a gróffal együtt indult el Párizs felé.

ÖTVENNYOLCADIK FEJEZET

A boldogok

Körülbelül ugyanabban az időben, amikor ezek az események Berlinben lejátszódtak, egy estén, nem sokkal éjfél előtt, kopogtak annak a kis New Orleans-i háznak az ajtaján, amelyben Monte Cristo gróf akkor, amikor ezen a városon keresztül Európába utazott vissza, látogatást tett.

Nemsokára megjelent az az öregasszony, aki akkor a grófot is fogadta és megkérdezte, ugyan ki kopogtat ilyen későn.

– Mondja meg Amelie-nek, hogy én vagyok itt, Wolfram! – felelt kívülről a hang.

– Csakugyan ön az? – kiáltott örömében a jó asszony. – Azt hittem, ön súlyos beteg!

– Igen, én vagyok. Nyisson már ajtót, nénike! – sürgette Wolfram. – Én vagyok az.

Az anyóka ajtót nyitott és majdnem kiejtette a kezéből a gyertyát, amikor az eléje lépő fiatalember kísértetiesen sápadt arcát megpillantotta.

– Istenem, el ne hagyj! Mi történt önnel?! – kiáltott fel rémülten.

– Ezen ne csodálkozzon! Ébren van még Amelie?

– Ébren bizony, sohasem fekszik le éjfél előtt.

– Ilyen sokáig dolgozik? Elég rosszul teszi. Szóval akkor nem kell várnom, azonnal bemehetek hozzá?

– Azonnal? A világért sem! Hiszen halálra ijedne szegényke! A fiatalember meglepett kiáltást hallott Amelie szobája felől és követte az asszonyt. Amelie felugrott a kézimunkája mellől.

– Wolfram! Az Isten szerelmére, hogy lehettél olyan vakmerő, hogy fölkelj az ágyból és elhagyd a szobádat? Ez a türelmetlenség még a halálodat okozhatja.

– Nem hinném. Mindjárt megmondom, miért jöttem. Nem bírom tovább türelemmel. Különben pedig már elég erős vagyok.

Valóban annak látszott. Az arca ugyan halvány volt, a tartása pedig megroskadt, azért a szeme elárulta, hogy régi erejének egy része visszatért már.

– Hallgass csak, Amelie – mondta. – Azonnal el akarok menni innen. Nem tudom, mi történt velem azóta, hogy az az aljas felügyelő lelőtt, de azt látom, hogy megint a bankár oltalma alatt állok. Én pedig nem akarom, hogy bármit is Nathan kegyének köszönjek.

Amelie meglepettnek látszott, de csak Wolfram kívánságára gondolt és nem ellenkezett.

– Igen, még ma éjjel elmegyünk! – folytatta Wolfram. – Azt akarják, hogy még hónapokig ágyban feküdjek, pedig érzem, hogy a vér melegen lüktet az ereimben. Nem tudnék tovább lustálkodni. Ha négykézláb kellene elvánszorognom, akkor is itthagynám ezt a várost! Nem lehetek tovább terhére a bankárnak. New Orleansból el kell mennünk! Eleget szenvedtem és nyomorogtam itt. Utálom, gyűlölöm ezt a várost!

– Ne izgasd magad, Wolfram, kérlek – csitította Amelie. – Még megárthat.

– Hiszen nyugodt vagyok. Ez a bankár szövetségben áll a lorddal. Isten tudja, miféle terveik vannak velem. De én nem akarok a bábjuk lenni, amelyet úgy dobálnak és forgatnak, ahogy nekik tetszik.

– Most már jóindulattal vannak irántunk!

– Mindegy! Itt nem maradok. Meg azután miféle jóindulat volt az, hogy ideküldött ebbe a városba, ahol életem legnyomorúságosabb szakaszát kínlódtam végig? Nem, Amelie, ezektől az emberektől akkor sem fogadnék el semmit, ha bizonyosan tudnám, hogy égből alászállott angyalok.

– De hiszen a lord a javadat akarta!

– Meglehet! Elismerem, hogy akkor úgy viselkedtem, mint valami ostoba gyerek. Ma már bizonyára más hangon beszélek vele. De már megtörtént és a sors szétválasztotta utainkat. Nem akarom, hogy akár jóban, akár rosszban, valaha is elém kerüljön. Különben az atyámról szóló történet is csak mese lehetett. Nem, Amelie, szabad akarok lenni és önálló. Azt akarom, hogy a két kezemmel tartsam el magam és ha valakinek valamiért hálásnak kell lennem, az csak te légy egyedül. Te már olyan sok dologban megszégyenítettél, hogy ezt is nyugodtan elvállalhatom.

– Ne beszélj így, Wolfram! Hogy kerülhet ez köztünk szóba? Egyik a másikért él, egyik a másikért dolgozik.

– Éreztem, hogy előbb visszatér az erőm, mint az orvos gondolja. Amikor ma este láttam, hogy magamra hagynak, felkeltem és az egyik mellékszobában megtaláltam a ruháimat. És most eljöttem hozzád, Amelie, hogy megkérdezzem, velem jössz-e?

– Veled megyek, Wolfram. De az egészséged? Alig hinném...

– Légy nyugodt, már meggyógyultam! Kicsit gyönge vagyok még, de csak a szabad levegő hiányzik, hogy megerősödjem. Ez az idő a legalkalmasabb az utazásra. Csak a pénz hiányzik. Megtakarítottál valamit? A minap valami ilyesmit említettél.

– Úgy van, Wolfram. Kaptam néhány megbízást, amelyeket annyi más követett, hogy alig bírtam elvégezni a munkát. Jobban is fizették a munkámat, mint vártam. Négyszáz dollárom van együtt.

– Köszönöm, én drága asszonyom! De nem vállaltál-e kötelezettséget hosszabb időre?

– Szerencsére nem. Amin most dolgozom, már magamnak készül. Egészen szabad vagyok.

– Hála Istennek! Ó, csak az az adósságom ne volna a lordnál!

– Meg fogjuk fizetni. Hiszen senki sem követelhet tőlünk többet, mint hogy akkor fizessünk, amikor módunkban áll. Minden erőnkből dolgozni fogunk és Isten megáldja a munkánkat. Remélj, kedvesem!

– Te vagy az én jó angyalom! És mondd, nem haragszol rám, amiért megint kiragadlak magammal a nagyvilágba?

– Nem, Wolfram. Csak akkor haragudnék, ha emiatt az egészségedet érné kár.

– Nem lesz semmi baj. Idehallgass, Amelie. Még ma éjjel el kell indulnunk. Ha a bankár észreveszi a távollétemet, még akadályokat gördíthet az utunkba. Nekünk tehát holnap reggel már messze kell lennünk New Orleanstól. Kész vagy? Itt van nálad a pénzed? Mindened kéznél van?

– Minden megvan, Wolfram. Veled mehetek úgy, ahogy vagyok.

– Akkor öltözz az útra. Ahogy a kikötő mellett jöttem, láttam, hogy épp fűtik az egyik gőzöst. Azt mondták, a hajó St. Louisba megy. Azzal utazhatunk.

Wolfram bement az öregasszony szobájába, aki nagyon elszomorodott, amikor megtudta, hogy Wolfram Amelie-vel együtt búcsút vesz tőle. Wolfram vigasztalta és köszönte a gondoskodást, amelyet a menyasszonyával szemben tanúsított. Azután levelet írt a bankárnak. Neki is megköszönte a pártfogását és megígérte, hogy amint módjában lesz, kifizeti a lord Hope-nál levő tartozását. Úticéljáról azonban hallgatott. Az öregasszony magára vállalta, hogy másnap reggel elküldi a levelet.

Közben a lány felkészült az útra. Útiruhájában olyan elragadó jelenség volt, hogy Wolfram a lelke mélyéig meghatódott. Amelie sürgette a búcsúzást. Attól tartott, az izgalom árthat Wolfram egészségének. Istenhozzádot mondott a síró anyókának, majd a külvárosi házból kiléptek a csöndes sötét éjszakába.

A kikötő felé tartottak. A gőzhajó már útra készen állt St. Louis felé. Wolfram két jegyet váltott a legközelebbi nagyobb városig. Amelie lement a hölgyek osztályára, Wolfram azonban fennmaradt a fedélzeten.

Állt a hajón és emlékezett. Amelie iránt érzett szerelmének első idejére, útjukra Amerika felé, a mormonoknál történt elválásukra, a szenvedéseire és a szökésükre. De az egész múlton keresztül sugárzó fényként ragyogott felé Amelie szerelme, iránta, a hűtlen, dacos és gőgös lélek iránt. Ott állt a néptelen fedélzeten és szilárdan elhatározta, hogy ezentúl nem lesz más célja, mint annak a nőnek a boldogsága, aki érte mindenét feláldozta és aki nélkül bizonyára elveszett volna az élet forgatagában. Most először, hosszú idő óta először emelte tekintetét a magasba és imát küldött a csillagok felé, hogy az ég hallgassa meg a fogadalmát és adjon neki erőt.

Azután ő is lement a férfiak osztályára és elaludt. Másnap csak későn ébredt fel. Amelie már aggódva várta a hátsó fedélzeten. De a sápadtságon és a mozdulatainak bizonyos nehézkességén kívül úgy látszott, Wolfram teljesen meggyógyult.

A fiatalember megváltoztatta szándékát és úgy döntött, hogy St. Louis-ig hajóznak. Amikor megérkeztek, szerény, de nem szegényes kis lakást bérelt és hirdetéseket tett közzé az újságokban.

A hirdetés úgy szólt, hogy egy párizsi építész, aki amerikai tanulmányúton van, fel akarja használni az alkalmat, hogy terveket készítsen azok számára, akik házat akarnak építtetni. A díjszabást is mellékelte, megjelölte a lakását és kérte az amerikai urakat, tiszteljék meg a megbízásaikkal. A hirdetés annyira amerikai ízű volt, hogy maga Wolfram és Amelie is mosolygott rajta. Az amerikaiak szeretik a gyakorlatiasságot. Wolfram már másnap kapott megbízásokat és mivel ezeknek a terveknek a készítése egyáltalán nem volt fárasztó foglalkozás, szinte egész napját kihasználhatta. Wolframnak rövidesen már híre is volt, annál inkább, mert az árai aránylag mérsékeltek voltak. A sors mintha valóban szeretettel mosolygott volna a két szerelmesre. Wolfram négy hét alatt kétezer dollárt keresett. Ekkor tovább utaztak kelet felé.

Wolfram minden nagyobb városban hasonlóképpen cselekedett. Tódult hozzá a tömeg. Wolfram végül már csak a nagyobb megbízásokat fogadta el. Cincinnatiből megküldte a bankárnak az ezer dollárt lord Hope számára, anélkül, hogy megírta volna legközelebbi úticélját.

Így jártak városról városra. Wolfram híre már New Yorktól Bostonig is elhatolt.

Sohasem beszélt Amelie-nek arról, hogy mennyit keres. A város nagysága szerint hol kisebb, hol mutatósabb lakást bérelt. Kora reggeltől késő estig a rajzolóasztala mellett dolgozott.

Egészsége közben rohamosan javult. Ami pedig Amelie-t illeti, a lány még sohasem volt olyan gyönyörű, mint most. A szerelem boldogsága sugárzott az arcáról, a szeméből, a mosolyából. Mindenki férjnek és feleségnek tartotta őket, bár még nem voltak azok. Wolfram egy ízben szóba hozta a házasságot Amelie előtt és azt mondta, akkor tartják meg az esküvőjüket, ha megtelepednek valahol.

Wolfram egy este bement Amelie-hez, leült mellé.

– Ez a terv volt az utolsó, amelyet Amerikában készítettem.

– Az utolsó? – nézett fel Amelie meglepődve.

– Úgy van, drága Amelie. Visszamegyünk Párizsba.

– Wolfram! Nem is hiszed, mennyire gyűlölöm ezt az Amerikát, ahol szenvedtem és ahol téged annyi csapás ért. Igaz, odahaza sem találok semmit, ami már itt nem az enyém, mégis a hazámban leszek! Köszönöm! Hanem... itt már neved van. Párizsban sok vetélytárssal kell megküzdened. Jól ismerlek. Le fog verni, ha ott mindent elölről kell kezdened.

– Ne hidd ezt, Amelie – nevetett Wolfram. – Már tudom, mi a hiúság. Meg nem is kell egészen elölről kezdenem. Tudod mennyi pénzünk van?

– Honnan tudhatnám? Kétezer dollár?

– Idenézz! – húzott elő zsebéből egy köteg pénzt. – Számold csak meg! Ötvenezer dollár!

– Lehetetlen! Hiszen ez egy vagyon!

– Egy kis vagyon. Körülbelül kétszázötvenezer frank. Csak a kamataiból két ember még Párizsban is megélhet. De nem az a szándékom, hogy így éljek. Beleuntam ebbe az amerikai iparosmunkába.

Nevet akarok szerezni magamnak. Azt hiszem, Amelie, nagyon boldogok leszünk. És Párizsban megesküszünk!

Amelie örömében sírva fakadt. Wolfram meghatottan ölelte magához. Első párizsi ismeretségük óta ez volt a legboldogabb órájuk.

Két nappal később már a Havre felé induló gőzhajón ültek. Szerencsésen megérkeztek Párizsba, ahol Wolfram vásárolt egy kis házat és berendeztette a lakását. Ezután a Notre-Dame-ban megesküdtek. Wolfram ugyanis szintén a katolikus egyház híve volt. Azután elvezette feleségét kis házukba, amelynek ajtaján ezek az egyszerű betűkkel írt szavak voltak olvashatók:

WOLFRAM BÜCHTING

építész

Másnap levelet írt Berlinbe, hogy húga sorsáról érdeklődjön. Hogy édesanyja meghalt, arról már tudott. Hanem azoktól, akiknek írt, nem kapott választ, mert a szülei, ismerősei már meghaltak.

Csak ez zavarta meg néha a boldogságát. Gyermekkorában nagyon szerette a kis húgát és szerette volna őt is boldognak tudni.

ÖTVENKILENCEDIK FEJEZET

Az üldözés

A gőz gomolyogva tódult a levegőbe és rögtön szertefoszlott a heves szélben. A gróf a hátsó fedélzeten a messzelátó mellett ült. Előtte térképek a Földközi-tenger szigeteiről: Korzika, Szardínia, Szicília.

A közelben a csempész üldögélt. Arca komor és rosszkedvű volt. Néha felpillantott, végigjáratta szemét a tengeren. Néha óvatosan a gróf felé fordult.

Monte Cristo arca mindig sápadt volt. Ez a sápadtság az If várának föld alatti börtönében töltött hosszú idő emléke volt. Tizenegy éven át nem érte napsugár az arcát. Bár majdnem ugyanannyi időt töltött azóta a tengeren, a levegő nem tudta visszaadni az ifjúság egészséges pírját.

Monte Cristo a térképeket tanulmányozta. Ezalatt a hajó teljes gőzzel rohant a közeli Korzika felé. A látóhatáron már megjelent a sziget hegycsúcsainak és sziklás partjának a körvonala.

– Tordero! – kiáltott egyszerre Monte Cristo. A csempész rögtön felugrott.

– Megismernéd a hajódat, akárhol, bármilyen messziről is látnád?

– Egész bizonyosan, Illustrissimo!

– Különös talán az építési módja, vagy valami ismertető jele van, ami feltűnővé teszi?

– Nincs, gróf úr. Mi csempészek óvakodunk attól, hogy efféle hajókon járjunk. Az én hajóm egyszerű kis jószág, tulajdonképpen csak parti hajózásra jó.

– Tehát nem hiszed, hogy Benedetto Korzikánál messzebbre merészkedett volna?

– Vakmerőnek kellett lennie, ha messzebbre ment. Legfeljebb Szardíniáig mehetett.

– Jól van! Értesz a távcső kezeléséhez?

– Azt hiszem, kis gyakorlattal hamar belejövök.

– Fogd ezt a távcsövet és igyekezz megkülönböztetni a hajókat és a csónakokat, hogy majd a saját bárkádat is megismerd, ha a szemed elé kerül.

Tordero átvette a nagyítót és elment.

– Laurent! – kiáltott most a gróf.

Az egyik hajós azonnal odasietett. Harminc év körüli, könnyűtartású férfi volt.

– Laurent! Fogd ezt a cédulát és ezt az erszényt. Téged kiteszünk a parton. Tudakozódj, vajon nem kötött-e ki ott egy hajó, amelyen két férfi, egy asszony és egy gyermek ült. Két napod van. Elég ha csak a sziget déli részén maradsz. Benedetto észak felé nem szökhetett. Két nap múlva itt várlak. Ha sikerül valamilyen nyomra akadnod, a rablóknak csak a legkisebb nyomát is megtalálnod, százezer frankot kapsz és szabadon határozhatsz, hová akarsz menni. Most készülj.

Laurent meghajolt, átvette a papírt meg az erszényt és eltűnt. Nemsokára kis csónak vált el a gőzöstől. Átsiklott a hullámverésen és kitette Laurent-t a partra. A csónak azután visszatért és a gőzös tovább haladt dél felé.

Nemsokára olyan közel jutott Szardínia északkeleti partjához, mint amennyire Korzika partját megközelítette. A gróf ezalatt két papirost írt tele nevekkel.

– Bertin! Philot! – kiáltott.

Két férfi indult sietősen különböző oldalról a tatfedélzet felé.

– Szardínia partján kitetetlek benneteket. Te, Bertin, dél felé indulsz. A főbb pontokat felírtam neked. Te pedig, Philot, az északi parton mégy olyan messzire nyugat felé, amennyire csak eljuthatsz. Mindkettőtöknek harminchat órátok van arra, hogy tudakozódjatok. Itt van pénz mindkettőtöknek. Lehetőleg a csempészekhez és a banditákhoz forduljatok felvilágosításért. Azok minden búvóhelyet ismernek. Amelyiktek a szökevények nyomára bukkan, százezer frankot kap és határozhat, hogy nálam marad-e, vagy máshová akar menni.

A gőzös megint meglassította futását, a kis csónak újra átszelte a hullámverést és a két férfi kiszállt a partra. Amikor a csónak visszatért, a gőzös kettőzött sebességgel rohant tovább dél felé.

Leszállt az éjszaka. Monte Cristo bement a kajütjébe, de másnap még alig pirkadt, amikor a gróf már újra a fedélzeten állt messzelátóval a kezében. Tordero ugyanolyan buzgón nézegetett a távcsövén.

A gőzös olyan közel haladt a part mentén, amennyire csak lehetett. Néha odaintette magához Torderót és valamilyen csónakot mutatott neki a parton. A csempész tagadón rázta a fejét.

Elérték Szardínia szigetének déli csúcsát. A gróf most pár percre lement a kajütjébe, majd újra a távcsőhöz állt. Megkerülték a sziget déli fokát, a gőzös azután jó darabon észak felé haladt a nyugati part mentén.

A gróf ekkor parancsot adott, hogy forduljanak Szicília felé. A szél közben viharrá erősödött.

A gróf nem akart Szicíliáig haladni, csak a nyílt tengeren cirkált és minden délről jövő hajót szócsövön megkérdeztek, nem találkoztak-e egy kis bárkával, amelyen két férfi meg egy nő ült. Eddig csak tagadó feleletet kaptak, pedig Benedetto hajójának fel kellett tűnnie, ha másért nem is, azért, mert olyan csöpp jószággal valaki kimerészkedett a nyílt vízre.

Így cirkáltak a hajóval egész nap, sőt egész éjszaka. A gróf a Monte Cristo szigetéről való elutazás harmadik napján észak felé fordította a gőzös orrát.

Pontosan negyvenhat óra telt el azóta, hogy a gőzös Szardínia csúcsánál kikötött és a két embert partra tették. A gróf látta, hogy két alak siet a kijelölt találkozóhely felé. Az egyik délről jött, a másik északról.

A gőzös megállt. Tíz perc múlva Berlin és Philot már a fedélzeten voltak. A gróf megszokott helyén, a távcsőnél fogadta őket. Bertin és Philot kimerülten, vánszorogva jöttek uruk elé. Könnyű volt kitalálni, milyen eredménnyel jártak.

– Nos, Bertin? – kérdezte a gróf. – Felfedeztél valamit?

– Semmit, gróf úr! Csak egyszer kezdtem reménykedni. Egy helyen két férfi, egy asszonnyal meg egy gyerekkel partraszállt az egyik halászfaluban. Láttam őket, de idegenek voltak...

– És te, Philot? Találtál valamit?

– Én sem találtam semmit. Még lejjebb is mentem délnek, mint ahogy a gróf úr felírta, de ott sem akadtam semmi nyomra.

– Jól van – bólintott Monte Cristo. – Kaptok mindketten húszezer frankot a fáradozásért. Most menjetek aludni és pihenjétek ki magatokat. Még szükségem lesz rátok.

– Rendelkezzék velem, gróf úr, akár most rögtön is – mondta Berlin –, de ezért a szolgálatért nem fogadok el egy fillért sem.

– Én sem! – kiáltotta Philot.

– Hát csak pihenjétek ki magatokat! A legjobb boromból kaptok, azután aludjatok egész éjszaka.

A két ember meghajolt és távozott.

A gőzhajó tovább szelte a vizet észak felé.

Negyvennyolc órája hagyták el Laurent-t. A tengerész még nem volt ott. De már jött lefelé a sziklákon, amikor a csónak kikötött, hogy felvegye. Tíz perc múlva a gróf előtt állt ő is.

Laurent alig vonszolta a lábait, arcára kimerültség és levertség nyomta rá bélyegét.

– Milyen messze jártál? – kérdezte tőle a gróf.

– Mindenütt voltam, amit a gróf úr felírt.

– És semmit sem találtál?

– Semmit, uram.

– Jól van – mondta Monte Cristo. – Majd ötvenezer frankot kapsz...

– Nem, nem, uram! – vágott a szavába Laurent. – Ezért a szolgálatért nem érdemlek semmit.

A gróf megrendült. Látszott rajta, hogy Laurent-ba helyezte minden reményét. Eltakarta az arcát.

– Istenem! – sóhajtott fel. – Ne büntess ilyen szörnyen! Add vissza őket, és egész életemet alázatos vezeklésnek szentelem. Istenem! Az én bűnömért ne sújtsd a feleségemet és a gyermekemet.

Monte Cristo végre felemelte a fejét. Arca ismét szilárd volt.

– Tordero! – kiáltott a csempésznek.

Az olasz ott termett előtte. A gróf hívására halálos sápadtság telepedett az arcára.

– Tordero! Ismered a San Bonifacio-szorost?

– Nem, még sohasem hajóztam arra.

– Ismersz valakit Korzikán, aki útbaigazíthat?

– Nem, sohasem jártam eddig túl Monte Cristón, Elbán és Caprerán.

– Elmehetsz! Szólj a kormányosnak, jöjjön ide!

A kormányos megjelent. A gróf azt kérdezte tőle, van-e olyan ember a gőzösön, aki ismeri a szoros vizét és a partokat. A kormányos azzal a hírrel jött vissza, hogy az emberek közül senki sem ismeri arra a járást.

– Hat ember szálljon a nagyobbik csónakba! Vitess a csónakba evezőket, vitorlákat meg élelmiszert. Te a gőzössel itt vársz rám. Ha három nap alatt nem térnék vissza, tudakozódol. Ha meghaltam, ezt a levelet elküldöd Párizsba!

Egy levelet tett az asztalra a kormányos elé.

A csónak, az emberekkel együtt, a vízre került. A gróf bement a kajütjébe és egész más ruhában tért vissza. Tökéletes korzikai vált belőle. Még maga Tordero is meghökkent, amikor Monte Cristo megszólította. Csak a hangjáról ismerte meg a grófot.

– Fogd ezt a holmit és öltözz át! – parancsolta Monte Cristo. – Benedettónak nem szabad rád ismernie. Ha elkészültél, gyere a csónakba.

A gróf beszállt a kis vízi járműbe. Csakhamar Tordero is megjelent. A csempészre is korzikai ruha került.

A gróf kiadta az utasításait. Először a part felé eveztek, azután tovább, hogy másnap korán hajnalban a San Bonifacio-szorosban újra felvegyék.

Mikor kikötöttek, a gróf és Tordero kiszállt. Már közeledett az éjszaka. A gróf megindult a sziget belseje felé. A két férfi szótlanul haladt egymás mellett jó két óráig anélkül, hogy egyetlen házra akadt volna.

Végre világosság pislogott feléjük a sötétből. A fény deszkákkal befedett ablak résén szűrődött ki.

A gróf megállt a kis ház előtt.

– Nyissátok ki az ajtót! – kiáltott be. – Két idegen kér szállást éjszakára!

– Ha idegenek vagytok, akkor menjetek a fenébe! – kiáltott vissza egy durva hang a ház belsejéből. – Ha pedig nem vagytok idegenek, akkor magam küldelek benneteket a pokolba.

– Szégyelld magad! – felelt vissza a gróf. – Hát ez az a híres vendégszeretet?

– Nem Pietro és Luigi vagytok, azt már hallom – beszélt a durva hangú ember a házban. – Mit akartok?

– Először is fedelet egy órára. Azután pedig beszélni akarunk veled. Ne félj tőlünk. Az egyetlen dolog, ami fenyegethet egy marék arany.

– Hogy én ne féljek! – nevetett gúnyosan a házbeli ember. – Hát csak gyertek, kerüljetek beljebb.

Az ajtó kinyílt. A gróf és a csempész beléptek. A ház egyetlen szobából állt, de abban a meztelen falakon kívül semmit sem láthattak.

A szoba közepén ott állt a korzikai. Nem volt magas termetű, de tagbaszakadt és izmos, mint egy Herkules. A puskáját lövésre készen tartotta. Úgy látszott, a grófék épp vacsorakészítés közben zavarták meg. A tűzhelyen vidám láng lobogott, annak a kivetődő fénye vezette őket ide.

A gróf falhoz támasztotta a puskáját, Tordero szintén. Monte Cristo azután leült arra a kőre, amely a szoba sarkában fehérlett és amelyet, úgy látszott, ülésre használnak. Tordero állva maradt.

– Csakugyan nem ismerlek benneteket. Hová valók vagytok?

– Szardíniából jövünk.

– Vagy úgy! A Macchiába igyekeztek? Menekültetek Szardíniából?

– Meglehet. Erre vezetett az utunk. Két férfit, egy asszonyt meg egy gyereket keresünk. Együtt akartunk szökni Szardíniából, de hogy a parton a csendőrök a sarkunkban voltak, az öcsém a feleségemmel meg a gyermekemmel beleugrott a legelső csónakba és elevezett. Elmaradtunk tőlük, és meg kellett várnunk, míg alkalmunk volt az átkelésre. Csak azt akartam tőled megkérdezni, nem láttad-e őket? Az öcsém beteg, kiütéses az arca. A kísérője, a másik férfi, tömzsi, kövér ember. Az asszony nagyon csinos és nem olasz. Nem láttad őket?

– Nem én – felelte a korzikai. – Alkalmasint a Macchiába mehettek.

Macchiának a sziget belsejében elterülő erdőt nevezik, ahová a korzikai rablók meg a vérbosszú elől menekülők szoktak menni. A Monte Rotondo megközelíthetetlen zugai is sok menekülőnek nyújtanak búvóhelyet.

– Lehet. Hanem az a baj, hogy én nem ismerem a Macchiát, sőt az utat sem tudom. Nem tudnál elkísérni oda? Vagy nem tudnál ajánlani valakit, aki elvezetne?

– Majd bolond volnék! Ki tudja, mit akartok ott.

– Már mondtam. Szeretnék találkozni a feleségemmel, mert vele meg a gyermekemmel együtt Spanyolországba akarok menni. Nem szívesen maradnék a szigeten. Szeretnék minél előbb biztonságba jutni a Macchiában. Ez az igazság!

– Magam is oda igyekszem – mondta a korzikai nevetve. – Odalent Porto-Vecchióban lelőttem az öcsém gyilkosát, hát oda kell mennem. De eszem ágában sincs veletek együtt tenni meg az utat. Három embert könnyebben észrevesznek mint egyet, meg ki tudja, nem azért küldtek-e benneteket ide, hogy engem az ellenségeimnek eláruljatok?

– Pfuj, szégyelld magad! Ilyen ember, mint te, féljen! – mondta Monte Cristo megvetően.

– Sampeiót is orvul vágták agyon!

– Hát ha nem akarsz elkísérni, akkor egyedül kell megtennünk az utat. Csak arra kérünk, engedd meg, hogy itt töltsük az éjszakát, mert könnyen a csendőrök karjai közé szaladnánk. Ha el akarsz menni, akkor hagyj minket itt magunkra.

– Miattam maradhattok. Úgyis őrködnöm kell, mert itt nem vagyok biztonságban.

Hátat fordított és tovább kavargatta a levesét a tűzön, de a szeme gyakran tévedt a két vendégre, mintha orvtámadástól tartana.

– Van errefelé más búvóhely is a Macchián kívül? – kérdezte Monte Cristo.

– Egész sereg. Például a Monte Rotondo. Az a legjobb. Oda ugyan nem jut fel katona vagy zsandár! A Macchiába már könnyebben betolakodhatnak, mert ritkítják az erdőt. De van még sok más is. A Monte Rotondo a legjobb. Én is csak azért megyek először a Macchiába, mert beszédem van néhány ismerősömmel.

– Az öcsém azonban nem ismerős itt Korzikában. Csónakon jött. Mondd, mit gondolsz, merre indulhat el az olyan ember, aki csónakon jön át a San Bonifacio-szoroson és minél hamarább biztonságba akar jutni?

– Mit tudom én – óvatoskodott a korzikai. – Arra indul el, amerre akar.

– Mondhatom, barátságtalan házigazda vagy! Ha innen jönne át Szardíniára valamelyik cimbora, én bizony magam mutatnám meg neki, hogy merre menjen.

– Cimbora? – kapta fel a fejét a korzikai. – Talán te is szíven lőttél már valakit?

– Azt éppen nem, de olyasmit követtem el, amit Szardíniában nem tűrnek el. Elégedj meg annyival, hogy cimborák vagyunk. Mondd meg, hol találhat legközelebb biztos menedéket az, aki a szoroson át jött? Nem hiszem, hogy az öcsém a hegyig ment volna, hiszen minden bizonnyal a part közelében vár rám.

– Hidd el, cimbora, szívesen megmondanám neked, de szavamra mondom, nem tudom. Soha életemben nem jártam messze a parttól és nem ismerem errefelé a vidéket. Macchiába minden gyerek

tudja az utat. Aztán jön a hegy.

– Mikor mégy a Macchiába?

– Hajnalban.

– Mikor érsz oda?

– Délután.

– Mennyi időre van szükséged, hogy ott kérdezősködhess azok után, akiket keresek?

– Holnap reggelig.

– Mennyit kérsz, ha nekem hírt hozol ide?

– Az veszedelmes volna. Holnap már szaglászni fognak utánam a csendőrök.

– Az mindegy. Mondd meg, mennyit kívánsz? Van pénzem!

– Pénzed!... Csakhogy nekem egy életem van!

– Pedig ötven aranyat szívesen adtam volna. Nagyon fontos, hogy minél előbb találkozzam a feleségemmel meg a gyermekemmel, mert itt nem vagyok biztonságban. Adjak foglalót? Látod, csak azt akarom bebizonyítani, hogy megbízom benned. Ha nekem holnap délig ide, vagy bármilyen más helyre azzal a hírrel jössz vissza, hogy az öcsémet, a feleségemet meg a gyermekemet láttad, akkor menten kifizetem az ötven aranyat. Tízet már most odaadok.

A gróf nyújtotta a korzikai felé a csillogó aranyakat.

– Hát hiszen a foglaló nem árt! – kiáltott fel a szökevény és a következő pillanatban már az ő markában szorult a gróf tíz aranya.

– Ez annyit jelent, hogy beleegyeztél?

– Igen. Megpróbálom, hátha megtudhatok valamit. Hanem, ha hiába kutattam? Ha azok, akiket keresel, egyáltalán nem is jártak arra?

– Akkor is gyere el arra a helyre, amit te jelölhetsz ki és ezt közöld velem. Akkor is még kapsz tíz aranyat.

– Fene sok pénzed lehet! – jegyezte meg az ember kapzsi tekintettel.

– Van, amennyi van, de jó pisztolyaim is vannak – felelte a gróf. Két pisztolyt rántott elő a zsebéből és a korzikaira szegezte.

Az ember szemében a pisztolyok láttán kialudt a kapzsi vágy és hunyászan megint a vacsorájára fordította a figyelmét.

– Még valamit meg kell mondanom neked – folytatta Monte Cristo. – Mint említettem, az öcsémmel még egy férfi is van. Kis kövér, tömzsi fickó. Már nem fiatal. Ez az alak szerelmes a feleségembe és könnyen lehet, hogy tovább magánál tartaná, mint én szeretném. Ezért ha találkoznál velük, nem kell megemlítened, hogy velem beszéltél. Csak gyere rögtön hozzám és mondd meg, hol láttad őket? Érted?

– Hogy értem-e?! – vigyorgott a korzikai. – Szép az asszony?

– Nagyon. Azt hiszed, adnék különben ötven aranyat azért, hogy minél előbb nála legyek? Ha csúnya volna, akkor talán azért adnék száz aranyat, hogy megszabaduljak tőle.

A korzikai hangosan nevetett és lassan mintha a gyanúja is elcsitult volna.

– Most már csak az a kérdés, hol akarsz velem találkozni – folytatta a gróf.

– Itt semmi esetre sem. Az veszedelmes volna. Várj meg holnapután azon a helyen, amelyet most leírok neked. Ismered a Pertusato-fok világítótornyát?

– Nem, de az nem baj, majd csak megtalálom.

– Hát idefigyelj. Menj ötszáz lépést a világítótoronytól a sziget belseje felé. Ott egy keskeny ösvényre találsz. Az ösvény egy hegyre vezet. A hegy csúcsán egy kiugró szikla van. Erről a helyről leláthatsz Porto-Vecchióra. Ha elindulsz Porto-Vecchio irányába, akkor egy kisebb, sűrű bozótoshoz érsz. Ebben a bozótban egy másik sziklát találsz, amely olyan, mint valami cukorsüveg. Ennél a süvegalakú kőnél várj rám.

– Értem. Mikorra érhetsz te oda?

– Körülbelül két órával dél előtt. Előbb nem lehet. Ott leszel?

– Bizonyosan! Semmi esetre sem maradok el, csak akkor, ha közben már megtaláltam volna a feleségemet meg a gyermekemet. Ha ez megtörténik, akkor a másik tíz aranyat kék papírba csomagolva ott fogod találni a sziklánál.

– Ezzel rendben volnánk – bólintott elégedetten a korzikai. – Hanem mit fogsz csinálni addig, cimbora? Gyere velem a Macchiába.

– Nem megyek, mert én ezalatt az idő alatt a parton fogok .nyomozni. És most ha aludni akarsz, feküdj le, majd én őrködöm.

– Te akarsz őrködni?

– Igen, hiszen úgysem tudok aludni. Nagyon nyugtalan vagyok.

– Hát nem bánom, ha mindenáron akarod! – vont vállat a korzikai, aztán leült a maga kövére és behunyta a szemét.

Monte Cristo csakugyan éberen virrasztott, de a korzikai sem aludt. A gyanú elvette az álmát. Hármuk közül csak Tordero aludt békés nyugalommal.

Amikor a hajnal első sápadt derengése beszüremlett az ablaktáblák repedésein, a gróf felkelt. A korzikai abban a pillanatban talpraugrott. Tordero is felébredt.

– Szóval, ahogy megbeszéltük: holnap délelőtt – mondta a gróf.

– Ennél maradunk! Aztán el ne felejtsd az aranyakat.

– Mintha máris a zsebedben volnának – nyugtatta meg Monte Cristo. – Az Ég legyen veled.

Köszönt és Torderóval együtt elhagyta a magányos kunyhót.

Monte Cristo és Tordero gyorsan haladtak a part felé. A gróf csónakja már a megbeszélt helyen volt. Mind a ketten beszálltak.

A San Bonifacio-szoros, amely Korzikát Szardíniától elválasztja, nem széles ezen a helyen. A szoros vizének közepéről tisztán és élesen látszik mind a két part, az ember elmerenghet a két sziget vad zűrzavarban szétszórt szikláinak festői szépségén. Hajó nem látszott semerre, csak itt-ott pihent a vizén egy-egy kis halászbárka.

Csendesen siklottak a vizén. Nemsokára egy halászbárka mellé kerültek, amelyben egy vén halász bíbelődött.

– Hallod-e, öreg! – szólította meg a halászt a gróf. – Mióta halászol errefelé?

– Mióta is csak? – tűnődött hangosan. – Hat éves voltam, amikor az apám először vitt ki magával a vízre a bárkájában. Most hatvanhat vagyok, hát lesz már vagy hatvan éve, hogy erre halászok.

– És hogy megy a sorod? Jól hoz a halászat?

– Én se vittem se többre, se kevesebbre, mint a többiek. Van egy kis kunyhóm ott a parton és úgy-ahogy megélek a halfogásból. Fiam nincs, a lányaimat halászok vették el, hát velük sincs sok gondom.

– Te itt vagy minden nap?

– Napkeltétől napszállatig.

– Fárasztó és egyhangú lehet ez az élet.

– Nem tudom mit akart ezzel mondani uraságod, de azt hiszem igaza van.

– Nem jelent egy kis változatosságot, ha néha-néha elnézheted a nagy hajókat?

– Én bizony nem sokat törődök velük. Engem csak a társaim meg a szomszédok bárkái érdekelnek. Mit nézzek az idegen hajókon, hiszen nem ismerem őket.

– Akkor bizonyára minden bárkát és csónakot ismersz ezen a környéken.

– Azt hiszem, ismerem mindegyiket. Igaz, hogy egyik szakasztott olyan, mint a másik, de én mégis sorra felismerném valamennyit.

– Akkor talán néhány napja feltűnhetett neked egy vitorlás, amelyben két férfi, egy asszony meg egy gyermek ült.

– Hm! Csakugyan, mintha láttam volna... – tűnődött az öreg. – Kelet felől jött és erősen fújt a szél. Úgy estefelé lehetett.

– Merre mentek?

– Nyugatnak. De elveszítettem őket szem elől. Még azt se tudom, átjutottak-e a fok előtt, mert az gonosz hely.

– Hány napja lehetett ez?

– Lehetett az öt is – felelte a halász bizonytalanul.

– Arról nem hallottál semmit, hogy ezek az emberek valahol partra szálltak volna?

– Semmit! Úgy sejtem, odalent pihennek már a tenger fenekén.

– Mégis megmenekülhettek, mert egyikük tapasztalt hajós – ellenkezett a gróf. – Meg egyiküknek oka van kerülni a vámőröket meg a csendőrséget. Van itt valami eldugott kikötőhely?

– Van itt elég. De azokat idegenek nem ismerik.

– Azt hiszem, az egyik nem egészen idegen errefelé.

– Az más! De alaposan ismernie kell a járást, ha ki akar igazodni a camerek között.

– Hát azok micsodák?

– Nem tudja? Barlangok meg mélyedések, amiket a tenger mosott a mészsziklákba. De nehéz meglelni a bejáratukat. A legtöbbje meg sem közelíthető a nyílt tenger felől. Az ember csak felülről, a sziklák felől juthat beléjük.

– Te persze jól ismered ezeket a barlangokat!

– A bejáratukat ismerem. De belül nemigen fordultam meg.

– Nos, öreg! A halászás fáradságos munka és nem is fizet valami jól. Van-e kedved egy aranypénzt keresni?

– Bizony uram, elkelne!

– Rendben van, akkor mutasd meg a camerek bejáratait. Minden napra egy aranyat kapsz. Ez elég lesz a fáradságodért?

– Több mint elég! De előbb hírt kell vinnem az öregemnek és meg kell neki mondanom, hogy hozasson orvost magához. Addig uraságának türelemmel kell lennie.

– Nem küldhetnéd az üzenetet valamelyik halásszal?

– Nem bánom.

A halász jelt adott egy távolabb úszó halászcsónaknak. A másik bárka azonnal odajött. Az öreg üzenetet bízott a bajtársára, majd a bárkát is ráhagyta, és átszállt a grófék csónakjába.

– Ezek a camerek megközelíthetetlenek? – kérdezte később a gróf.

– Nem mindegyik. Az egyik nagyon nagy és felül nyitott. A többiek hol kisebbek, hol nagyobbak. Az egyikben ki is köthet az ember, a másikban nem.

– Hosszú még odáig az út?

– Nem. San Bonifaciónál kezdődnek és az egész parton végighúzódnak.

– Ott látok valamit! – kiáltott fel hirtelen Tordero.

A gróf is arra fordult, amerre Tordero mutatott.

– Az én csónakom! – izgult Tordero. – Csak az én csónakom lehet.

Az evezősök megkettőzött erőfeszítéssel dolgoztak. A csónak szinte repült a vizén. Fél óra alatt a szigethez értek.

A lejtősen emelkedő sziklás parton bárka hevert. Az árbocai letörtek, a kormánya szétesett, tiszta roncs volt.

Tordero szomorúan vizsgálgatta egykori csónakját.

– Az én hajóm! – mondta azután mégegyszer.

– Ugye ez az a csónak, amelyik felől maguk nálam érdeklődtek? – kérdezte az öreg.

– Ez. Úgy látszik, sziklára futott. De hol vannak az emberek?

– Vagy megmenekültek és bementek a szigetre, vagy már előbb elnyelte őket a tenger.

– Menj a szigetre és nézd meg, van-e ott valaki – parancsolta a gróf az egyik matróznak.

A tengerész elsietett, majd nemsokára visszatért.

– Uram, semmit sem láttam! Egyetlen emberi lény nincs a szigeten.

– Nos, akkor átmegyünk a camerébe. Előre! A csónak tovább ment Korzika partja felé.

– Itt kezdődnek az első camerék – mondta az öreg. – Be is megyünk?

– Valamennyibe. Mindegyiket magam akarom megnézni! De úgy látom, kisebb ladikra lesz szükségünk.

– A parton akad elég kis csónak – mondta a halász. – Kölcsön vehetünk egyet.

Az első camerék nem ígérkeztek jó búvóhelynek. A tenger mélyedéseket mosott a sziklafalba, amelyek boltívekhez hasonlítottak. A víz felől beléjük lehetett látni. A gróf azért alaposan megvizsgálta valamennyi mélyedést. Körülevezték ezután az egyik szikla csúcsát, hogy átjussanak a másik oldalára.

– Ott a bejáró! – mutatott az öreg halász egy kis üregre. – Most már kisebb ladikra lesz szükségünk.

Hamarosan hoztak is egyet. A gróf, Tordero meg az öreg halász beleültek a kis ladikba. Az öreg evezett.

Besiklottak a halovány világosságban derengő, kissé homályos barlangba.

A barlang nem volt nagy terjedelmű, de lebilincselő képet nyújtott. A víz bent a barlangban sima és nyugodt volt.

A barlang belsejében nem volt kiszállásra alkalmas hely. A sziklák meredeken szökkentek a magasba és sehol sem látszott semmi út, amely a sziklákon felfelé vezetett volna. A gróf mindent megvizsgált, majd utasította az öreg halászt, hogy evezzen ki a csónakkal a nyíláson keresztül.

– Ez volt az a nagy barlang, amelyről beszéltél? – kérdezte a gróf az öreg halászt.

– Nem, uram. Ez csak a kisebbek közül való volt. A nagy barlang még messze van innen, és csak apály idején lehet beevezni. Addig még megnézhetünk egy-két kisebb camerét. Van itt még néhány a nagy barlangig.

– Hogyne! Mindent látnom kell! – szólt a gróf.

Azok a camerék, amelyeket most néztek meg, mind nagyon hasonlított a legutóbb átkutatott barlanghoz. A gróf mindet megnézte, de az este csakhamar véget vetett a kutatásainak. A csónak egy kis halászfalu közelében kötött ki.

Másnap tovább folytatták a kutatást.

– Az ott a Cap Pertusato? – kérdezte a gróf egy alacsony, kiugró hegyfokra mutatva, amelyen világítótorony magasodott. – Ez Korzika déli csúcsa?

– Az, uram – felelte a halász. – Nemsokára ott leszünk a nagy barlangnál.

– Vannak még odáig is camerék?

– Igen, uram, még három.

– Akkor hát munkára! – vezényelt a gróf.

A három barlang átvizsgálása másfél óráig tartott, de semmi eredményt nem hozott. Ezután a gróf parancsot adott, hogy tegyék ki a partra és várják meg, míg visszatér. Magával vitte a puskáját is. Felkapaszkodott a Pertusato-fok szikláin.

Amint felért a világítótoronyhoz, ötszáz lépést számolt a sziget belseje felé. Csakugyan megtalálta azt a keskeny ösvényt, amelyet a korzikai említett. Rátért erre az útra és addig követte, míg fel nem ért a hegy csúcsára. Ott volt a szikla is. Felkapaszkodott rá.

A sziklák között a távolban hamarosan meglátta Porto-Vecchiót. A gróf megindult a falu felé és csakhamar bejutott a bozótos sűrűjébe. Megállt és körülnézett. Meglátta azt a követ, amely cukorsüveghez hasonlított. Odament ehhez a sziklához.

Többször is körüljárta a süveget, de senkit sem látott.

Tíz perc sem telt el, mikor a gróf könnyű lépések neszét hallotta meg a mohával takart hegyoldalon. Pár pillanat múlva már a korzikai alakját is meglátta a fák között.

– Máris itt vagy, bajtárs? – kiáltott felé a korzikai.

– Itt vagyok. Milyen hírt hoztál?

– Megadod a tíz aranyat akkor is, ha semmit sem tudok? – kérdezte óvatosan a korzikai.

– Amit megígérek, megtartom.

– Voltam a Macchiában és beszéltem három ismerősömmel, akik a Monte Rotondóról jöttek, de sehol sem láttam azokat az embereket, akik után te kutatsz. Nemcsak én, senki sem látta őket.

A gróf odaadta a korzikainak a pénzt. Az gyorsan átszámolta, majd elégedetten eltüntette a zsebében.

– Visszatérve az ismerőseidre – folytatta a korzikai – mégis volna olyan hírem, ami talán nyomra vezethet téged... De adsz-e érte még tíz aranyat?

– Szemtelen vagy. Hadd hallom a hírt.

– Hát ide figyelj! Tegnap este egy cimbora jött a Macchiába, San Bonifacio környékéről. Szóba elegyedtem vele és megkérdeztem tőle, nem látott-e két férfit egy asszony meg egy gyermek társaságában. Azt mondta, látott. A nagy vihar után való napon két férfi meg egy asszony kapaszkodott a sziklák között a Pertusato-fok felé, de aztán eltűntek a szeme elől. Az egyik férfi vékonydongájú és vörös hajú, a másik kisebb és kövér. A cimbora szerint nagyon lustának látszott. A magasabbik valamit vitt a karjában, lehet, hogy egy gyermeket. Az asszony a két férfi között haladt és a ruhája után nem lehetett korzikai.

– Nem lehetetlen, hogy ők voltak azok – mondta a gróf. – Szóval a Pertusato-fokon látták őket?

– Igen, de ott eltűntek. Alkalmasint a part mentén haladtak tovább.

– Itt a pénzed. Most menj a Macchiába – mondta a gróf. – Köszönöm a hírt.

– Én is neked a pénzt – búcsúzott a korzikai.

– Minden jót! – köszönt el a gróf és megfordult, hogy elmenjen.

– Neked is! – viszonozta a köszöntést a korzikai, de különös fény gyulladt ki a szemében.

A gróf figyelmét nem kerülte el a korzikai szemének villanása. De azért nyugodtan haladt vissza az úton, amelyen jött. Egyszer csak lövés dördült. A golyó a gróf füle mellett fütyült el.

A gróf megállt. A korzikai azon igyekezett, hogy új töltést verjen a puskájába.

– Aljas gazfickó vagy! – kiáltott rá a gróf. – Lőjj hát mégegyszer, akkor talán jobban találsz. De ha másodszor is mellém lősz, akkor Isten irgalmazzon neked.

A korzikai megtöltötte ugyan a puskáját, de engedte, hogy a gróf kikerüljön a lőtávolából, sőt nem is követte tovább. A gróf visszatért a csónakjához és beszállt.

– Most pedig a nagy barlanghoz! – adta ki a parancsot.

– Nézze, uram, ott van a nagy barlang bejáró nyílása – kiáltott fel nemsokára a halász.

A gróf odanézett. Szabályosan faragott kapuhoz hasonló bemélyedést pillantott meg.

– A barlangban egész sötétnek kell lennie – jegyezte meg a gróf, amikor a bejárat közelébe jutottak. – A kapuja keskeny és hosszú folyosó, azon át nem süthet be nap.

– Ez igaz, uram, de a barlang felül nyitott. Ott szabadon beáradhat a világosság.

– Van ennek a barlangnak felülről még egy bejárata?

– Lehet, hogy van – válaszolt a halász.

– Azt reméli, hogy itt megtalálja Benedettót? – kérdezte Tordero.

– Igen, azt remélem – mondta a gróf fojtott, nehéz hangon.

– Akkor én is elkísérem önt.

Átszálltak a kisebb csónakba. Hamarosan a barlang bejárójánál voltak. A száda keskeny, hosszú mélyedéshez hasonlított, amelyben zúgva hánykolódtak a hullámok. A gróf a puskáját meg a pisztolyait magasra emelte. Tordero is hasonlóképpen tett.

Végre besiklottak a barlangba, ahol tükörsima volt a víz.

– Meg kell adni, urasága nagyon tapasztalt tengerész! – mondta elismerően az öreg halász.

– Hallgass! – intette le Monte Cristo. – Nézzük szép csöndesen ezt a gyönyörű barlangot.

A barlang belseje valóban csodaszép volt. A fala cseppkőből képződött, és nagy tömbökben lógott díszként a sziklákon. A barlang falai nem emelkedtek meredeken és függőlegesen a vízből, hanem a tövük és a tenger színe között maradt akkora hely, amelyen kényelmesen kiköthettek és partra szállhattak. A barlang boltozata felül nyitottan állt. A barlang valóban a természet mesteri alkotása volt.

A gróf messzelátója után nyúlt. Hirtelen megremegett.

– Mi baja van, uram? – szólalt meg Tordero. – Meglátott talán valamit?

– Semmit! Nagyon elcsigázott vagyok.

Azután parancsot adott a halásznak, hogy evezzen vissza. A nagy csónakhoz érve Monte Cristo úgy rendelkezett, hogy egy darabon még haladjanak visszafelé. Azután kiköttette a csónakot egy kis sziklaöbölben, amely a hajócskát a tenger és a szárazföld felől egyaránt elrejtette szem elől.

– A többi cameréket már nem akarja megnézni, uram? – érdeklődött az öreg halász.

– Nem, most nem – felelte Monte Cristo. – Adjatok vászonruhát.

Az utóbbi szavait már a matrózokhoz intézte. A gróf kiválasztott egyet a ruhák közül, kiszállt a partra.

– Várjatok rám, míg vissza nem jövök – szólt vissza matrózainak. – Ha azonban ennek a sípnak a jelzését meghalljátok, akkor siessetek a hang irányába.

– Uram, ön nyomra bukkant. Elkísérhetem? – súgta Tordero.

– Majd később! Még nem jutottunk el odáig. Előbb szemlére megyek – utasította vissza a gróf.

Monte Cristo óvatosan halad és szorosan a tengerparton maradt. Így jutott el a barlang felső nyílásának a környékére, amelyet az imént látott. Végre fent volt az akna szájánál, azon a sziklán, amely a barlang boltozatát alkotta. Itt a mozdulatai még óvatosabbakká váltak, míg végül eljutott a nyílás széléhez.

Csak meredeken aláhúzódó falat, öblösödő, tág üreget látott maga alatt, innen lehetetlen volt lejutnia a barlangba.

Végre abbahagyta a kutatásait ezen az oldalon. Óvatosan lekúszott a sziklákon, egészen a tenger partjáig. Ott olyan messzire mászott a sziklák mentén, amennyire a part engedte, majd beleugrott a vízbe és a barlang torkolata felé úszott. Istenkísértő vállalkozás volt. Ahogy beért a barlangba, azonnal kiszállt a keskeny partszegélyre, amely a tó tükre és a cseppkősziklák között húzódott. Kúszni kezdett a sziklákon felfelé.

A gróf végre elérte azt a pontot, amelyet célul tűzött ki magának. Ez a pont a sziklatömb volt, amely alkalmas pihenőt kínált. A gróf itt kifújta magát, majd ismét nekiindult. De nem jutott messzire. A sziklafal meredek szögben ugrott előre. Kicsit arrébb végre magasabbra kapaszkodhatott. Onnan már a kezével elért egy kisebb cseppkő-alakzatot, amely vízszintesen ugrott ki a sziklafalból. Ezen felhúzódott. Ekkor olyan jelenetet pillantott meg, amely megremegtette.

Homályos mélyedés tárult a szeme elé. Az üregnek talán hatlábnyi lehetett a magassága és nem egészen ugyanennyi a szélessége. A bejáró előtt tömzsi, alacsony alak hevert. Aludt. Danglars volt. Beljebb a fekélyes ült a földön és egy kis gyermeket tartott a karjaiban. A gróf kisfiát. Szemben vele Haydée kuporgott térdelő helyzetben. Az asszony mereven bámult Benedetto arcába. Egyetlen pillanatra sem vette le róla a szemét.

A gyermek úgy látszik, aludt Benedetto karján. A fekélyes semmit sem változott. Az arca még utálatosabbá torzult. Haydée valóságos csontvázzá fogyott. Béklyót nem viselt. De hogy állandó őrizet alatt állt, arról Benedetto pillantása tett bizonyságot. A fekélyes szeme éppen olyan változatlanul meredt Haydée-re, mint a fiatalasszonyé őreá.

Á gróf sokáig, nagyon sokáig nézte ezt a kis csoportot, amely mozdulatlanul ült előtte. Nem volt más támasztéka, mint a két keze, amellyel a szikladudort markolta. A kiszögellés sokkal kisebb volt, hogysem egyéb támpontot is nyújthatott volna. Feljebb szintén nem kapaszkodhatott. A szikla itt olyan sima síkban folytatódott, mintha csiszolták volna, így tehát látta a feleségét és a gyermekét, anélkül, hogy segíteni tudott volna rajtuk.

Olyan közel voltak hozzá, hogy akár egy sétabottal is elérhette volna őket, mégis legyőzhetetlen akadály választotta el tőlük. De legalább látta a feleségét meg a gyermekét! Még éltek! Megmenthette őket! Most már legalább tudta, hogy hol vannak!

Danglars lélegzetvétele most hallhatóbbá vált. Felébredt. Nehézkesen nyújtózkodott és forgolódott a sziklán. Azután Benedetto felé fordult.

– Eleget aludtál, te patkány? – kérdezte a fekélyes. – Vigyázz magadra és ne henteregj ennyire, mert legurulsz a szikláról és belepottyansz a vízbe.

– Az embernek még álmában is óvatosnak kell lennie! – zsörtölődött a bankár. – Torkig vagyok ezzel az élettel!

– Én sem találok benne gyönyörűséget – mondta Benedetto. – De ugyan hol találhattunk volna ennél biztosabb búvóhelyet? Itt senki sem találhat ránk.

– Mit ér ez a biztonság, ha úgy kell élnünk, mint a baglyoknak? Mi hasznunk van a gyémántokból meg az ékszerekből, amiket elhoztunk, ha nem tudjuk őket értékesíteni?

– Eljön az az idő is, amikor előmerészkedhetünk. A gróf bizonyára mindent átkutat. Aztán átmehetünk Spanyolországba, vagy akárhová. Mégis jó, ha az embernek éles az emlékezőtehetsége. Egyszer voltam itt, még fiatal legénykoromban. A bejárót véletlenül találtam meg megint.

– Mégis aggódom, hogy a gróf megtalál bennünket.

– Hiszen egyszer majd csak megtalál, hanem már későn! Igazi pokoli gyötrelmei lehetnek.

Durva röhögésben tört ki. A röhejre a gyermek felébredt és aggódva, sírva hívta az anyját. A gróf Haydée-re nézett. Az asszony tekintete még merevebbé vált, de egyetlen szó sem hagyta el az ajkát. Benedetto förtelmes vigyorgással ringatni kezdte a gyermeket a karján. A kisfiú ismét megnyugodott és elaludt.

– Az előbb, amikor a csónak odalent volt, komolyan azt hittem, Torderót láttam. A hideg futott rajtam végig.

– Ha meg is találna, akkor is legfeljebb váltságdíjat fizet nekünk – röhögött Benedetto. – Hanem addig sok idő múlik még el. Előbb csak gyötrődjék éveken, hónapokon át. Még ha el is jött a San Bonifacio-szorosba, meg kellett találnia a hajónkat, és azt kellett hinnie, hogy hajótörést szenvedett.

– Igen ám, de azért nem hagyja abba a kutatást – ellenkezett Danglars.

– Nem is kell, hogy abbahagyja. Még egy hétig itt akarok maradni. A fene egye meg, hogy elvesztettem az orvosságomat. Most már életem végéig tűrnöm kell ezt a fekélyt. Az a legbosszantóbb, hogy már a szememre is átterjedt. Az előbb nem tudtam megkülönböztetni az embereket a csónakban. De ha olyan volt a ruhájuk, mint a korzikaiaké, akkor vagy halászok voltak, vagy banditák. A foglyunk megismerte volna a férjét és kiáltott volna!

– Nem láthatott le! Itt feküdtem előtte.

– Akárkik voltak is, nem fedeztek fel!

– Egyébként már a gyerek is megkapta a fekélyedet!

– Az hamar elmúlik. De ha most láthatná a babuskáját, ahogy itt tartom a karomban... bizonyára azt is hiszi, hogy néha megölelem a feleségét. Hogy érezheti magát erre a gondolatra.

– Őrültség volt engedned, hogy a késedet elszedje. Most sakkban tart bennünket. Jobban is vigyázhattál volna.

– Nemsokára annyi ereje sem lesz, hogy a karját felemelje. Akkor megint elvesszük tőle a kést és én neked engedem át az elsőséget, Danglars, hogy ezt a kis galambot megszelídítsd.

A gróf arca fellángolt ezekre a szavakra. És Haydée még a fülét sem foghatja be. Hanem... még ellent tudott nekik állni!

– A vízcsepp is kivájja lassanként a követ – mondta Danglars. – Nemsokára majd szelídebb lesz. Ugye, babuskám?

Kinyújtotta a karját Haydée felé. A kés éle megvillant a bankár szeme előtt. Riadtan hátrált.

– Az ördög vinné el ezt az asszonyt! Képes volna megkéselni.

– A legnagyobb nyugalommal! – felelte Haydée tompán kongó hangon. – Nyomorult rablók vagytok! Az Isten büntetése lesújt rátok és a férjem meg fog találni benneteket.

– Hohó! Csak ne olyan sebesen! – gúnyolódott Benedetto. – Nemsokára belátod, hogy nem könnyű két ilyen madarat, mint én meg Danglars, hálóba keríteni. Fogsz te még könyörögni is, ahelyett, hogy fenyegetőznél! Várj csak, várj!

– De mit akarsz tulajdonképpen? Mért raboltál el engem és a gyermekemet a férjemtől? Kívánj, amit akarsz, a gróf megadja. Kívánj milliókat, kívánj mindent!

– Akarom is és meg is teszem! De most még nem – vigyorgott Benedetto. – Hiszen hallottad már, először meg akarom kicsit kínozni. Abban én sem kételkedem, hogy a végén megtalál bennünket.

– Akkor pedig egyetlen lépésével eltapos, te nyomorult!

– Könnyű ezt mondani. Ezt a gyereket nem adom ki a kezemből, nem bocsátom el, akármeddig

jársz is a nyomomban. De azt hiszem, Danglars, készülődhetnél már, hogy valami ennivalót hozz nekünk.

– És ha találkozom vele? Mit mondjak neki?

– Semmit! De az ékszereket magamnál tartom. Jól tudom, hogy nem jönnél vissza, ha nem volna muszáj. No, indulj, te lustaság!

– Már rég megbántam, hogy hallgattam rád. Akkoriban a lányomhoz akartam menni. De most kénytelen vagyok veled együtt ebben a sziklafészekben bujkálni. Ennél gonoszabb dolog nem történhetett volna velem.

– Dörmögj csak. Hiába, nem szökhetsz meg. Magam nem mehetek ki, amíg ezt a gyereket cipelnem kell és ameddig ez a nő a sarkamban jár. Feltűnő volna. Itt van, nesze, pénz. Hozz ezért húst meg kenyeret, bort és gyümölcsöt. Sajtot is hozhatsz. Fejedelmi lakomát csapunk.

– Hát, jó, megyek – engedett Danglars. – Add már ide azt a pénzt! Minden garast magadnál tartottál, te gazember. Ezért még számolunk.

Monte Cristo fontolgatta magában, mit csináljon. Használja ki Danglars távollétét és üssön rajta Benedettón? Vagy próbálja Danglars nyomában megtudni a barlang bejáróját? Esetleg beszélhetne is Danglars-ral és megnyerhetné őt a tervének, hogy csapdába csalják Benedettót!

Egy váratlan esemény azonban véget vetett a fontolgatásainak.

Az a sziklatömb, amelybe a gróf eddig kapaszkodott, meglazult. Monte Cristo lezuhant a szikla magasából. Szerencsére nem a kőre esett, hanem a vízbe. Pár pillanatig kábultan a víz alatt maradt, de azután öntudata visszatért és a víz színére bukkant. Azután a víz alatt úszni kezdett a barlang kijárója felé.

Ott egy pillanatra megállt, kidugta fejét a vízből és visszanézett abba az irányba, ahol az imént Danglars-t és Benedettót látta.

– A gróf az, ha mondom, senki más! – hallotta Danglars kiáltását. – Elvesztünk, meneküljünk. Láttam az arcát.

A grófnak úgy tetszett, mintha látná, hogy Benedetto felemelkedik. Nem volt több vesztegetni való ideje. Anélkül, hogy gondolt volna a veszedelemre, amely a tajtékzó hullámtörésben fenyegette, keresztültört a hullámok zajlásán, azután felmászott a legelső sziklára, amelyet elért.

Ott elővette zsebéből a sípját, és belefújt. Ez volt a jel, hogy a matrózok Torderóval együtt felsiessenek a part mentén. Ő felkapaszkodott a sziklákon, amelyek a barlang külső falát alkották.

Monte Cristo amikor felért, meglátta Benedettót és Danglars-t és mögöttük kis távolságra Haydée-t. Menekültek a sziget belseje felé. A távolság a gróf és a szökevények között már jelentős volt. A matrózok azonban már a nyomukban jártak és megelőzték a grófot. Tordero futott legelöl.

A gróf csakhamar utolérte a matrózokat, sőt nemsokára magát Torderót is megelőzte. Úgy tűnt, a félelem a rablóknak is emberfeletti erőt adott. Benedetto ugyanolyan gyorsan futott, mint a gróf, sőt

még Danglars is megfeledkezett lomhaságáról. Haydée-nak volt a legnehezebb dolga, hogy a két rablótól el ne maradjon. Az anyai szeretet és aggódás küzdöttek benne a nő kimerültségével és nemsokára az utóbbinak győznie kellett.

Benedetto körülbelül száz lépéssel járt a bankár és a nő előtt. A gyermeket magasan tartotta a karjaiban, mert ebben a helyzetben akadályozta legkevésbé a szabad mozgásban.

A gróf más irányt választott futásának. Látszólag eltávolodott a nyomtól, hogy azután a rablót oldalról érje el, vagy elölről kerüljön vele szembe. Nyolcszáz lépésnyi lehetett közöttük a távolság.

Futás közben a gróf visszanézett. Látta, hogy a matrózok Danglars-t és Haydée-t már utolérték és hogy a felesége, aki a kimerültségtől valószínűen elájult, az egyik sziklán hever. Látta, hogy a matrózok integetnek neki, de nem értette meg, hogy mit akarnak. Tordero csak néhány száz lépéssel maradt el Benedetto mögött, de látszott, hogy ereje lassan elhagyja. A távolság egyre növekedett közöttük. A gróf még mindig a maga választotta irányba rohant.

Benedetto épp egy domb tetejére ért és onnan körülnézett. Sőt, egy pillanatra meg is állt. Azután még néhány lépést tett, majd újra megállt. Végre megindult a gróffal szembe.

A gróf elé hirtelen áthághatatlan akadály került. Körülbelül kétszáz lábnyi mélységű, meredek falú szakadék tátongott előtte. Benedetto azonban arról a magasabb helyről, ahol állt, könnyen észrevehette.

Monte Cristo megállt. A matrózok arra akarták hát felhívni a figyelmét, hogy az a szakadék ott ásít közte és Benedetto között. Benedetto a szakadék kezdetét épp akkor kerülte meg, amikor Monte Cristo letért a nyomról és külön folytatta az üldözést.

Benedetto a gyermekkel nyugodtan leült a szakadék szélére. Talán tizenkét lépésnyire lehetett a gróftól. A két férfi egymás szemébe nézhetett, mintha valami nagy szobában kerültek volna egymással szembe. Tordero ezalatt már egészen a rabló közelébe ért. Benedetto meglátta.

– Mondja meg annak az embernek, hogy maradjon távol! – kiáltott át a grófnak. – Ha még egy lépést tesz felém, akkor én a gyermeket beledobom a szakadékba.

– Maradj ott, Tordero! – kiáltott a gróf a csempész felé.

Azután ő is leült a szakadék szélére és a két férfi egymásra meredt. A gyermek megismerte apját és sikoltozott. Haydée-t az egyik matróz odavezette a grófhoz.

Az asszony egy szót sem szólt, csak nézett a férjére. Monte Cristo kezét nyújtotta az asszonynak és az leült melléje. Benedetto úgy tett, mintha semmit se törődnék kettőjükkel. Nyers szavakkal hol zsörtölődőn, hol gúnyosan beszélt a gyermekhez.

– Adj neki oda mindent, amit csak követel tőled – súgta Haydée a férjének.

– Azt akarom, azt akarom, drága feleségem! – felelte Monte Cristo halkan.

Azután átkiáltott a rablónak:

– Mit akarsz tulajdonképpen, te nyomorult fickó!

– Hogy mit akarok? – röhögött Benedetto rekedten. – Még magam sem tudom pontosan. Egyelőre, mint látod, megelégszem azzal, hogy a kisfiádat dajkálom! Istenem, bár nekem is volna ilyen kis babám. Hiszen lehetne, ha akkor feleségül vettem volna Eugenie Danglars-t.

– Azt a lányt nem vehetted feleségül, hiszen a te anyád gyermeke volt!

– Ha te már akkor tudtad, mért hozattál engem Párizsba és mért használtál fel a terveidhez? Hagytál volna ott, ahol vagyok, akkor talán ma én is becsületes ember lennék.

– Belőled sohasem lett volna becsületes ember! Egyre mélyebben süllyedtél volna a mocsárba. A végén bizonyosan a vérpadon végezted volna.

– Honnan tudhatod te azt, te öntelt bolond? Mindentudó vagy talán?

– Ezt bárki megjósolhatta volna. Talán nem volt módod arra, hogy jobb útra térj? Vagy nem volt elég pénzed? Mindez megvolt és te mégis kezet emeltél a saját szülőanyádra.

– Akkor már késő volt. De meglehet, hogy igazad van. Akárhogy is áll azonban a dolog, bizonyos, hogy mindennek te vagy az oka. Ezért álltam most rajtad bosszút.

– Nos, ha bosszút álltál, akkor elégedj meg ennyivel. Add vissza a gyermekemet! Ha váltságdíjat kérsz érte, mondd meg, mennyi kell, megadom!

– Erről majd később beszélünk. Most nagyon jól érzem magam így. Hanem mondd csak, Monte Cristo, hajlandó volnál rámruházni a nevedet és a vagyonod háromnegyed részét? Vagy tudod mit, fogadj a fiaddá! Akkor két gyermeked lesz!

– Téged a fiammá! Te ocsmány szörnyeteg! Őrült vagy, hogy ilyesmit kívánsz.

– Csak hátrább az agarakkal! Hát mégis csak ragaszkodsz a földi kincsekhez!

– Engem nem érdekel a pénz, csak akkor, ha embertársaim javára használhatom.

– Igen, igen. Ezt papolja mindenki. De ha az ember belenéz ezeknek a nagyhangú, kenetteljes fickóknak a kártyájába, akkor megláthatja, hogy az embertársaikon csak önmagukat értik! Tudom, rettentő sokat képzelsz magadról, Monte Cristo, azt hiszed, hogy okos és kiváló ember vagy. Hanem most megtanulhattad, hogy vannak még, akik fölveszik veled a versenyt. Most az egyszer én szabom a feltételeket. A feltételeim pedig ezek: te engem fiaddá fogadsz, viselni fogom a Monte Cristo nevet és te egymillió frank évjáradékot fizetsz nekem. Nos, mit szólsz hozzá?

– Mi hasznod volna abból, ha én ezt meg is tenném? A világ figyelme rád terelődne és az emberek hamar megtudnák, hogy te vagy a gyilkos Benedetto. Perbe fognának és kivégeznének.

– Azt hiszed? No, majd csak találunk módot arra is, hogy ezt megakadályozzuk – felelte Benedetto és mintha szórakozottságból tenné, úgy megszorította a gyermek torkát, hogy a kisfiú hangosan felsikoltott, és arca bíborvörösbe színeződött.

– Ígérj meg neki mindent – könyörgött Haydée reszketve. – Mentsd meg a gyermeket.

– Nos jó. Megígérem, amit kívánsz – szólt Monte Cristo – de mondd el azokat a módokat, amelyeknek segítségével megmenekülhetsz az igazságszolgáltatás kezéből.

– Ezt már rád kell bíznom – szólt vissza Benedetto. – Az első öt éven át a gyermeket magamnál tartom zálogul, hogy te megtartsd az ígéretedet és hogy egy hajam szála se görbüljön meg.

– Lehetetlen! Hogy én a gyermekemet öt éven át a te kezedben hagyjam, hogy azalatt testben és lélekben megrontsd? Inkább haljon meg! Nem, Benedetto! Hiú bolond vagy! Akkora összeget adok neked, amekkorát csak kívánsz. A pénzzel menj Amerikába vagy Ausztráliába, változtasd meg a neved és azon igyekezz, hogy jó ember váljon belőled. Akkor majd én is megpróbálom, hogy Isten előtt magamra vegyem a felelősséget azért, hogy a gyermekem kedvéért egy gyilkosnak megmentettem az életét.

– A felelősséget Isten előtt? Te? Te ostoba! Hát ki adott neked jogot ahhoz, hogy az Isten helyébe állj és beleavatkozz a gondviselés rendelkezéseibe? Most már tudom, hogy bosszút akartál állni Villeforton és Danglars-on! De ki adott neked jogot erre a bosszúra? Idenézz! Ez a fekélyes kéz földre sújtott téged és megmutatta neked, hogy csak hitvány féreg vagy. Nem te voltál az Isten eszköze... az én vagyok!

Vad kacagásban tört ki és a két kezében rázta a szerencsétlen gyermeket. A kisfiú már kiáltani sem tudott. Csak tompán, fuldoklón zokogott.

Monte Cristo rámeredt a fekélyesre. Lassan felállt a helyéről és fáradtan sétált fel és alá a sziklán. Benedetto egy pillanatra sem vette le róla a szemét.

– Idehallgass! – fordult hozzá Monte Cristo. – Meglehet, hogy egynémely dologban igazad van, de egyben tévedsz. Rajtam és nem a gyermekemen kellett volna megbosszulnod magad. A gyermekem ártatlan.

– Hát Villefort felesége és Eduard fia, nem voltak ártatlanok? És vajon nem te avattad be azt az asszonyt a méregkeverés művészetébe és nem ezzel tetted tönkre mindannyiukat? Az anyát meg ártatlan gyermekét is?

– De Valentine-t kiragadtam a halál kezéből! És azt a tettemet egész életemben szántam-bántam.

– Szánom-bánom! Ezt mindenki mondhatja! Ugyan, hát nem élsz-e pompában, gyönyörök között? Nem költesz-e évenként milliókat? Nem a leggyönyörűbb asszony-e a feleséged? És te ezt megbánásnak nevezed? Te álszenteskedő, bűnös csaló!

A gróf felordított. Mintha gép lódította volna meg, nekirohant a szakadéknak.

A váratlan megrohanás alig rabolt többet egy negyedpercnél. Benedettónak épp csak annyi ideje maradt, hogy felugorjon. A gróf már csak három lépésnyire volt tőle.

– Add ide a gyermekemet! – kiáltott Monte Cristo. – A gyermekemet!

A két férfi egymásnak esett. A matrózok és Tordero futva siettek feléjük. Benedetto teljes erővel

védekezett. A gyermeket a karjával olyan szorosan nyomta a melléhez, hogy a kisfiú talán már meg is fulladt és a grófot a mélység széle felé szorította. Abban a pillanatban, amikor a matrózok éppen megragadhatták volna, sőt Tordero már a kését is kirántotta, hogy Benedetto oldalába döfje: a rabló kétségbeesett, hatalmas erőfeszítéssel egy pillanatra kitépte magát a gróf karjából és a gyermekkel együtt levetette magát a mélységbe...

Elsőnek Haydée találta meg a szakadék mélyére levezető legközelebbi utat. Elsőnek ért arra a helyre, ahová Benedetto lezuhant.

A rablónak nyitva volt a szeme. De már a halállal küzdött. A gyermek még mindig a karjában pihent. Már néma volt és halott. Haydée ájultan hanyatlott melléjük.

Nem sokkal később a matrózok egy hordágyat vittek a part felé, Haydée feküdt azon, meg a halott gyermek. Monte Cristo komor hallgatásban lépkedett mellettük.

A parton Haydée-t meg a kis holttestet beemelték a csónakba és a matrózok minden erejük megfeszítésével a San Bonifacio-szoros bejárója felé eveztek. Az öreg halászt dús jutalommal elbocsátották. A vénember fejét csóválta megdöbbenésében a különös dolgok felett, amelynek tanúja volt és kiszállt arra a partra, ahol hatvanhat éven át nyugodtan éldegélt. Éjszaka volt, amikor a távolban végre meglátták a gőzhajót. Jeleket adtak. A hajó közelebb jött. Haydée közben magához tért annyira, hogy két matróz támogatásával fel tudott menni a hágcsón. Halott kis Edmondját a karjában tartotta.

Monte Cristónak hamuszürke volt az arca. A járása rogyadozó és a tartása olyan, mint egy százéves emberé. Az erős ember ez alatt a néhány óra alatt aggastyánná változott.

A gróf Haydée-val együtt bement a kajütbe. Danglars-t a betegszobába vitték, ugyanabba a helyiségbe, ahol nemrég Benedetto lakott. A bankár búskomoran vetett félénk pillantásokat maga köré, mintha mindenfelől árulást és gyilkosságot sejtene. Tordero megütötte az öklével, azután engedélyt kért arra, hogy a gőzhajóval visszatérhessen Monte Cristo szigetére. A kormányos, a saját felelősségére, megadta neki erre az engedélyt.

Amikor a hajó a szigetre ért – már reggel felé járt az idő – a gróf és Haydée kart-karba öltve hagyták el a hajót. Aki látta őket, nehezen dönthette volna el, hogy vajon a gróf támogatja-e a feleségét, vagy pedig ő támaszkodik az asszonyra. Haydée még mindig a karjában vitte a gyermekét. Azután mind a ketten eltűntek a ház belső szobáiban.

Ott azután senki sem látta őket, csak Bertuccio meg Ali. De ők egyetlen szóval vagy jellel sem árulták el, hogy uraik milyen állapotban vannak.

Nem sokkal később a gróf levelet küldött Párizsba. Néhány héttel később pedig egy idősebb, finom és előkelő külsejű úr látogatta meg őket. A vendég két napot töltött a szigeten, azután a gőzhajón Morellel és Villeforttal együtt megint elutazott. A hajó Marseille-ig vitte őket, onnan azután újra visszatért a szigetre.

HATVANADIK FEJEZET

Albert Morcerf levele a grófhoz

Gróf úr!

Ne csodálkozzon azon, hogy az Ön levele csak későn jutott a kezemhez és hogy a válasz is hosszú ideig várat majd magára. Erre nem vezetnek épített utak és senki nem vállal felelősséget azért, hogy a levelek bizonyosan eljutnak a címzetthez. Mindig karaván kell felszerelnem, ha leveleimet küldöm. Ha véletlenül rablók támadják meg a levelet vivő karaván vagy más baj éri, akkor bizony fél évig is hiába várok a válaszra.

De térjünk a lényegre. Sokszor elolvastam levelének azt a részét, ahol Atyám sorsáról írt, és végül is igazat kellett adnom Önnek. Hiszen már rég beláttam, hogy a bosszújára olyan okai lehettek, amelyekben senki sem lehet bíró. Sokáig azt hittem, hogy lehetetlen atyám ellenségének megbocsátanom. De Önnek igaza van. Az évek nem múlnak el hatás nélkül. A végleges döntésemet mégis elhalasztottam akkorra, amikor anyám is ideérkezett már. A tripolisi francia konzul segítségével megtörtént a találkozás, anyám hat hete megérkezett.

Egy csendes órán, amelyet a múltnak szenteltünk, anyám arra kért, hogy minden haragot tegyek félre Önnel szemben. Anyám tehát helyeselte azt a szándékomat, amely már előbb is megérlelődött bennem.

Elfogadom ajánlatait, ha nem is abban a mértékben, amelyben azokat Ön nekem kínálta. Ha támogatni akar, ne küldjön sok készpénzt, hanem minél több pisztolyt, puskát, kardot meg lőszert, földművesszerszámokat, csillagászati műszereket és egyszerű házieszközöket. És könyveket! Egyszerű könyveket, amelyekből tanulhatok, mert csak most érzem igazán, mennyire elhanyagoltam a tanulmányaimat fiatalabb koromban. Küldjön még embereket, iparosokat, katonákat, műszaki embereket és földműveseket.

Mondanom sem kell, hogy ezeknél az embereknél talán még a használhatóságuknál is fontosabb a szilárd jellem. Kalandorok, durva, haszonleső és zsarnoki természetű emberek csak árthatnak nekem. A négerek szelíd és csendes természetű emberek, tehát csak ugyanilyen emberek lehetnek rájuk hatással. Ebben a tekintetben különösen sokat remélek Öntől.

Azután küldjön misszionáriust is, akár kettőt, vagy annyit, ahány csak késznek mutatkozik arra, hogy az Isten igéjét ezen a világtájon hirdesse. Igaza van Önnek, amikor azt mondja, hogy a keresztény vallás gyöngéd szelídsége lesz a legnagyobb segítségünkre, ha ezeket az embereket oktatni és civilizálni akarjuk.

Ön talán nem is hiszi, mennyire felemel és megnemesít engem az a tudat, hogy hirdetője, apostola lettem a szeretet krisztusi tanításának. Hogy fegyvereket kérek Öntől, látszólag ellenkezik a szeretet vallásával. A valóságban azonban nekünk itt harcolnunk kell. A szomszédos népek máris hódítót

kezdenek látni bennem és készülődnek, hogy elűzzenek.

Talán érdekelni fogja Önt mostani életem és napirendem. Kormányzásom első hetei nagy nyugtalanságban teltek el. Mulej támogatása nélkül elveszett ember lettem volna. Végre sikerült a legnehezebb dolgokat is részletesen elrendeznünk. Még csak egy fontos dolog várt elintézésre: Bagirminek két országgá való szakítása, amelyek közül az egyik mohamedán uralom alá, a másik pedig az én kormányzásom alá került. Az előbbi rész uralma annak a szultánnak jutott, aki Mulejnak az előbbi szultán ellen szőtt terveiben segítségére volt. Ezért meg kellett jutalmaznunk. Másrészt fontos kérdés volt az én szempontomból, hogy olyan birodalomban uralkodjam, ahol csak négerek laknak, mert Massenjában a mohamedán párttal szemben hosszabb ideig nem tarthattam volna magam.

A kettéválás is megtörtént végre és én a négerek nagyobbik felével, valamint az előbbi szultán kincseinek, nyájainak és egyéb vagyonának a rám eső részével együtt átköltöztem Bagirmi keleti részébe, ahol a székhelyemet véglegesen kiválasztottam.

Munkánk itt még éppen csak hogy megkezdődött, de bámulok azokon az eredményeken, amelyeket már eddig is elértünk. A falu kunyhói helyébe szilárd házakat építettem. Naponta négyezer néger dolgozik ezeken az épületeken. Amennyire lehetséges volt, utakat is rakattam. A nép katonai kiképzését sem hanyagolom el. A munkások felének naponta két órát gyakorlatoznia kell. Hiszen csak lőszerünk volna!

Négy hét alatt már sáncokkal körülvett palotát is építettek a tanácsaim alapján. Most, amikor az a büszke tudat feszíti a mellüket, hogy ezt ők hozták létre, még nagyobb buzgósággal dolgoznak. Ez csak hasznomra van, hiszen ezzel magamhoz csábíthatom a szomszédos törzseket is.

Életmódomról akkor nyújtok teljes képet, ha egy napomnak a rendjét leírom. Mert egyik napom pontosan úgy telik el, mint a másik.

Öt órakor kelek. Ezt fekete szolgáimnak és barátaimnak harangjellel adják tudtul, amely az egész rezidencián végigzeng. Ettől nem tágítanak. Hat szorgos ember sürgölődik körülöttem, mialatt hideg vízben megfürdöm és felöltözöm. Fürdő után egy pohár vizet iszom, a lovam már felnyergelve vár az udvaron. Rendesen rezidenciám csaknem egész személyzete összegyűlik ilyenkor az udvaron, hogy üdvözöljön, mialatt a lépcsőn lemegyek. Rendszerint Mulejt is ott várja a lova az enyém mellett. Az öreg először nekem tartja a kengyelt – hiába tiltottam meg, ebben nem engedelmeskedik. Utánam ő is nyeregbe száll és kettesben, kíséret nélkül, kilovagolunk. Ilyenkor a munkások már dologra gyűltek, és bár ez sem történik parancsra, katonás rendben sorakoznak. Ilyenkor nem töltjük az időt a munka ellenőrzésével, mert ez csak reggeli torna és sétalovaglás, amivel a négereknek azt is megmutatom, hogy már én is a helyemen vagyok. A négyezer munkás igen elnyúlt területen dolgozik és valamennyinek látnia kell engem. Hat órakor megint benyargalunk a palota udvarára, ahol párolgó lovainkat a szolgák rögtön beviszik az istállóba.

Ekkor kezdődik a Mulejjal való tanácskozásunk. Az öreg közli velem a híreket. Mulej a miniszterelnököm és nem kívánok nálánál jobbat. Nélküle soha nem lehettem volna azzá, ami vagyok és még kevésbé tudnék megmaradni mostani helyemen. Az öreg maga is néger, tehát alaposan ismeri a négerek helyzetét. Ő tudja legjobban, hogyan kell bánnom ezekkel az emberekkel. Az országot úgy ismeri, mint a tenyerét. Amellett mindig jókedvű, kedélyes. Mindent megbeszélünk, megtárgyalunk.

Fél nyolckor Mulej kíséretében meglátogatom Mercedest és Judithot. Mulej külön kegyként kérte tőlem, hogy erre a reggeli látogatásomra elkísérhessen, mert napközben alig van ideje arra, hogy láthassa az anyámat meg a feleségemet, márpedig mindkettőjüket imádja.

Az én kedveseim minden reggel jó egészségben és vidáman köszöntének. Mulej hódolattal kezet csókol mindkettőjüknek, azután megissza azt a kis csésze kávét, amit Judith mindig maga önt be neki. Azután eltávozik, hogy ezernyi dolga után lásson. Én még maradok, hogy megigyam a kávémat, és hogy egy mennyei órát töltsek el az anyacsászárnő meg a császárné társaságában.

Bizony, gróf, ebből merítek erőt az egész nap fárasztó és megerőltető munkájához. Ilyenkor a reggelinél megbeszéljük a kormányzási és a házi teendőket. Mert ne higgye ám, hogy Mercedesnek és Judithnak semmi szavuk nincs. A családi rend és a néger nők állásának a megszervezésében meg sem tudnék lenni nélkülük. Azonkívül Judithot olyan csodálatos nyelvtehetséggel áldotta meg az Ég, hogy már szinte jobban beszéli a négerek nyelvét, mint jómagam, tehát közvetlenül is részt vehet a mozgalmakban.

Mindig fájó szívvel hagyom ott a reggelizőasztalt. Fél kilenckor lemegyek az udvarra és udvari hivatalnokomnak kiadom az aznapi munkát. Ezután elmegyek valamelyik építkezéshez, hogy ott, ha szükséges, személyes intézkedésemmel irányítsam a munkát. Az építkezésen körülbelül két órát töltök el. Nagy örömmel látom, hogy nemsokára szinte feleslegessé válik, hogy személyesen adjak utasítást vagy tanácsot. A négerek értelmükkel, találékonyságukkal napról napra bámulatba ejtenek.

Tíz órakor megperdül a dob hívó szava a katonai gyakorlótéren. Ha a közelben tartózkodom és van ráérő időm, akkor magam vezetem a gyakorlatot. Körülbelül tizenkétezer ember él körülöttem. Egyelőre még szinte csak a rezidenciában és annak közvetlen közelében történik minden. De először a magot kell megteremtenem.

Tizenkét órakor véget ér a gyakorlat és a munka. Erre a nagy harang kongása adja meg a jelt. Ha a rezidenciám közelében van dolgom, akkor odahaza ebédelek, de ha messzebb ér a délidő, akkor ott eszem a munkásokkal együtt, ahol éppen vagyok.

Az ebédlőtermünk tágas, nagy csarnok, amely az udvarra nyílik. Anyám, Judith és Mulej állandóan asztaltársaim, de rajtuk kívül velünk étkeznek a belső szolgák és hivatalnokok is, így húszan-harmincan ülünk az asztal körül. Az ebéden bárki külön engedély nélkül részt vehet, mert az étkezés ideje egyúttal a kihallgatási óra is. Az udvart megtöltik ilyenkor az emberek, de ritkán esik meg, hogy valaki személyesen kíván velem beszélni. Ha meg is történik ez, a kérés rendszerint, hogy valamelyik építkezésnél adjak neki munkát.

A napi elfoglaltságot nem folytatjuk rögtön az ebéd befejezése után, hanem csak háromkor. Engedem, hogy a munkásaim kipihenjék magukat, hiszen nagyon megérdemlik. Mercedes és Judith fél kettőkor visszavonulnak a szobáikba, vagy egyéb dolguk után látnak. Magam még ott maradok az asztalnál és békés pipaszó mellett beszélgetek a hivatalnokaimmal meg a szolgáimmal és mindenkivel, aki kihallgatást kér tőlem. Szándékosan tettem szokássá ezt a patriarkális közvetlenséget és meg is fogom tartani. Azt akarom, hogy az életem nyitott könyv legyen a népem előtt.

Három órakor újra kezdődik a munka. Ritkán kerülök haza hat vagy hét óra előtt, mikor már kezd besötétedni. Mulej már vár ilyenkor és még elbeszélgetünk egymással. Azután anyámhoz és Judithoz megyek és velük töltöm az időt lefekvésig.

A megszokott munka sorában kivételes nap a vasárnap, az általános nyugalom és pihenés ideje. Vasárnap rendesen kilencig tárgyalok Mulejjel meg a többi hivatalnokokkal, akiket bátran minisztereimnek is nevezhetnék. Kilenc órakor kezdődik az istentisztelet. Vasárnap nem vagyok uralkodó, nem vagyok katona, sem építőmester, hanem prédikátor, a Mindenható szolgája, akit az Úr csodálatos rendelkezése vezetett erre a helyre.

Az istentisztelet után a négereim ünnepélyes csendben, példás rendben oszlanak szét. Én Mercedessel, Judithtal, Mulejjel visszatérek a palotába. Ekkor olyan változás történik velem, ami talán nehezen egyeztethető össze azzal a szent tisztséggel, amelynek eddig a viselője voltam, de amelyre az itteni viszonyok közt feltétlenül szükség van. A kereszténység egyszerű, szerény apostolából hatalmas, pompában ragyogó, díszruhás uralkodó császárrá vedlek. Tizenegy órakor vállamon drága, prémes palásttal, koronával a fejemen és a jogarral a kezemben, díszes hivatali ruháikba öltözött szolgáim és testőreim kíséretében, nagy trombitaharsogás és dobpergés között bevonulok a nagy csarnokba, hogy megmutassam magam a népnek és általános, nagy fogadást tartsak.

Ön, Gróf úr, meg fogja érteni, mennyire fontos az, hogy legalább hetenként egyszer díszben és ragyogásban jelenjek meg a népem előtt. Ilyenkor fogadom az idegen követeket, akik később az udvari ebéden is részt vesznek. A délutánt azután egészen a vidámságnak és a játékoknak szenteljük. Ezek a játékok jórészt katonai természetűek.

Most már körülbelül ismeri az itteni életemet. Természetesen a rendes napi műsort gyakran megszakítják az utazásaim. Első dolgom volt a koronázás után, hogy császári hatalmamnak minden díszes külső jelével hivatalos körutat tettem az egész országban, hogy legtávolabb lakó alattvalóimnak is megmutassam magam. Körülbelül harmincezer ember él a birodalmamban, de ez a szám napról napra nő, mert mindenfelől özönlenek hozzám a menekülő négerek, különösen a mohamedán országokból. Már emiatt is el kell készülnöm arra, hogy hamarosan ellenséges viszonyba keveredem valamelyik szomszédommal.

Hadd szólok még egy szót Judithról és Mercedesről is. Nem tudom leírni Önnek, Gróf, milyen boldog vagyok a feleségemmel. Azt sem tudom, hogy élhetnék nélküle! Úgy hiszem, Judith a maga munkakörében sokkal tevékenyebb, mint én a magamében, különösen mióta anyám is segítségére van. Mindenütt ott van: a családokban, a konyhákban, a betegszobákban, a munkásasszonyok között és valóságos gyönyör számomra, ha látom, mennyire imádja mindenki. Ugyanígy anyámat is. A két asszony elválhatatlanná lett. És hányszor kell anyámtól tréfásan azt hallanom, hogy olyan asszonyt, mint Judith, nem érdemlek meg! Ezt magam is belátom, de azért emiatt a meg nem érdemelt szerencse miatt egyáltalán nem vagyok boldogtalan.

Eleinte teljesen külön éltünk Judithtal. Szükséges volt, hogy Judith áttérjen a keresztény vallásra. Szerencsénkre, éppen a mostani székhelyünkre költözésünkkor, egy misszionárius jött át Abesszíniából. Ez a pap oktatta Judithot és Mulejt a keresztény hit tanaira. Amikor anyám is megérkezett, Judith és Mulej egy napon vették fel a kereszténységet és másnap megesküdtünk. Nagy sajnálatomra, a misszionáriusnak el kellett hagynia bennünket, mert nem bírta ezt az éghajlatot. De megígérte, hogy nemsokára megint visszatér hozzánk.

Még egy szót, kedves Gróf úr! Ha arra gondolok, mi voltam valamikor Párizsban és mi vagyok ma itt, ha elgondolom, hogy megtaláltam Judithot, hogy megint tisztára mostam atyám nevét és boldoggá tettem egy egész népet, és különösen, ha meggondolom, hogy mindez nem történt volna meg annak a szörnyű eseménynek a bekövetkezése nélkül, amelynek az oka egyedül Ön volt, akkor nem tudom,

hogy most, ilyen hosszú idő után, hálát mondjak-e, vagy gáncsoljam Önt. De nem, nem Önnek vagyok hálás, hanem az isteni gondviselésnek. Mert Ön csak eszköz volt az Égi Hatalom kezében. Kérem, hogy a múlt miatt ne izgassa magát, azért, amit tett, ne bántsa semmi a lelkiismeretét. Bármi történt, az eredmény az volt, hogy engem, Mercedest és Judithot boldog emberekké tett. Kívánom, hogy ez a tudat legyen az Ön vigasztalása.

Így hát boldog férje vagyok a legdrágább asszonynak, boldog fia imádott anyámnak és uralkodója egy jólelkű és szelíd népnek. Nem hiszem, hogy ember ezen a földön többet kívánhatna magának. Én legalább elégedett vagyok. Nagyon szeretném tudni, vajon él-e még Judith apja? Már tudakozódtam Algírban és Oranban, de azt hiszem, az öreg a Dahra barlangjában megfulladt.

És most, kedves Gróf, éljen boldogul és ne feledkezzen meg kéréseimről. Még valamit! Nem kaphatnék hírt Epinay-ről? Ő volt a legkedvesebb barátom és úgy hiszem, megfelelne a jellemének és a hajlamainak, ha itt lakna nálam. Magam is írok majd neki. Hátha eljön ide! De akkor feleséget is hoznia kell magával.

Idefűzöm még anyám és Judith szívből jövő köszöntését. Nem szánná el magát Ön is, hogy meglátogasson a rezidenciámon? Hiszen Ön ezt is lehetővé tudná tenni. Nekem ez olyan nagy örömömre szolgálna, amilyenben anyám megérkezése és Judithtal való esküvőm óta nem volt részem. Ezzel azután zárom is soraimat.

Albert Morcerf

HATVANEGYEDIK FEJEZET

A méltó jutalom

Még egyszer elvezetjük az olvasót a Palais Royal gázlángokkal kivilágított kis szobájába, ahol don Lotariót először láttuk Párizsban. Ugyanaz a régi szoba ez, sőt az évszak most is az ősz kezdete. A társaság sem változott.

Ott volt Lucien Debray, a külügyminisztérium titkára, akinek az arca az utóbbi időben megöregedett, és akinek igen sok nehézséggel kellett hivatalában megküzdenie. Ott volt Beauchamp, a még most is vidám és gúnyolódó újságíró. Nem hiányzott Chateau-Renaud gróf sem, aki most tért vissza egyik útjáról, hogy a párizsi szezon kezdetét el ne mulassza. Ott láthatjuk végül Epinay-t is, komolyabban, halványabban és zárkózottabban, mint azelőtt.

Don Lotario azonban ezúttal hiányzott. Hogy ezt a társaságot, amelyben azelőtt mindennapos volt, most miért nem látogatta, jóllehet Párizsban tartózkodott, mindjárt megtudjuk. Ugyancsak távol volt Loupert-Benedetto is, az a Benedetto, akivel azon az emlékezetes estén don Lotario kart-karba öltve távozott a Palais Royalból. Az elvetemült gonosztevő összezúzott teste talán még mindig ott pihent annak a korzikai szakadéknak a mélyén és elszórt csontjait azóta talán már fehérre égette a nap.

Mint rendesen, ma sem vett részt az egész társaság a játékban, hanem kisebb csoportokra szakadva beszélgettek a szoba sarkaiban.

– Még mindig a régi Epinay! – szólította meg Beauchamp és a kezét bizalmasan a barátja vállára tette. – Mire gondol ebben a pillanatban? Csak nem az emberiség megnevelésén gondolkozik?

– Nem, Beauchamp! – felelte Epinay fáradt mosollyal. – Az emberiség olyan gyógyíthatatlanul romlott, hogy már semmiféle nevelés sem segíthet rajta.

– A mi jó Morcerf barátunk nem így gondolkozik – mondta Beauchamp. – A fejébe vette, hogy az atyja lesz valami néger népnek. Nem akarja meglátogatni?

– Éppen ezen gondolkoztam, amikor megszólított.

– Komolyan? Ez igazán önre vall! – lepődött meg az újságíró. – Afrika belsejét még úgysem látta eddig és minthogy szereti az olyan utazásokat, ahol sok nehézségbe botlik az ember, ez éppen az ön ízlése szerint való lenne.

– Még inkább, mert Morcerf egyik levelében hívott, hogy látogassam meg, helyesebben, hogy költözzem hozzá.

– Ezt írta volna? Miért nem fogadja el ezt a meghívást?

– Mert Morcerf azt kívánja, hogy feleséget is vigyek magammal. Ez pedig lehetetlen!

– Ugyan! Két hét alatt akár ötven fiatal és szép asszonyt is találhat! – legyintett Beauchamp.

– Talán. Csakhogy nekem nincs kedvem keresni őket.

– Örökre agglegény akar talán maradni? Nálam másképp áll a dolog. Az olyan embernek, aki a tollából egyik napról a másikra él, óvatosnak kell lennie, és ameddig csak lehet, tartózkodnia kell a házasságtól. Önnek azonban, aki fiatal, gazdag, régi nemesi családból származik, önnek csak válogatnia kell. Nézzen körül! Debray házasodni készül, Chateau-Renaud eljegyzéséről pedig már bizonyosan ön is hallott. Siessen hát, kövesse a példájukat, azután keresse fel Morcerfet. Igaz, magam is szeretném látni azt a párizsi nőt, aki hajlandó elkísérni önt Afrika belsejébe.

– Látja! Ez a legnagyobb bökkenő!

– Ugyan miért? Valami grófnő, bárónő, vagy valami ünnepelt szépség természetesen nem fog elmenni önnel oda. De mit is keresne ilyen nő ott, a természet fekete gyermekei között? Vegyen polgárlányt feleségül! Vegye feleségül a szeretőjét! Mert kedvese bizonyára van?!

– Bizony, kedves Beauchamp, nem vagyok ennyire szerencsés.

– Be kell vallanom, ön olyan mintapéldány, amilyent ritkán talál az ember! Még kedvese sincs? Azt hiszem, ön még mindig nem felejtette el Valentine-t!

– Az bizony lehet. De nem akarok színlelni, megmondom az igazat. Ha nem is felejtettem még el Valentine-t, azért a szívem már megnyugodott. Boldog lennék, ha másvalakinek a képét zárhatnám már a szívembe. Eddig azonban még nem sikerült.

Debray és Chateau-Renaud ekkor léptek a két beszélgetőhöz.

– Csak nem?! – csodálkozott Chateau-Renaud. – Még mindig Valentine?

– Hm! Ez aztán a hűség! – mondta Beauchamp elismerően. – Hanem tudja-e, Epinay, hogy nem sok híja volt, hogy Valentine mégis az ön feleségévé lehessen?

– Magam is hallottam zavaros híreket a férje haláláról. De legutóbb azt mondták, hogy Morel még él, sőt, itt van Párizsban.

– Én is így hallottam – bólintott Beauchamp.

– De nincs olyan ember, aki el tudna igazodni a sokféle mendemonda között. Először a boulogne-i államcsínyben való részvétel miatt perbefogták és a börtönben állítólag titokban kivégezték. Mások szerint összetévesztették valami Rablasy nevű rablógyilkossal, helyette elítélték, majd mivel megőrült, elmegyógyintézetbe zárták. Innen megszökött vagy megszöktették. Újabban azt hallottam, hogy felmentették, Párizsban tartózkodik, meg hogy valami magasrangú személy vette pártfogásába. Valentine pedig egész idő alatt Berlinben tartózkodott.

– Ahová ez a Rablasy csábította, igen, így történt – egészítette ki Beauchamp. – Később kiderült, hogy ez a rabló visszaélt Morel nevével, hogy a kapitány feleségét megtéveszthesse. Ezt a csalást

későn fedezték fel, úgyhogy amikor Berlinben el akarták fogni, már megszökött. Morelné Arenberg gróffal, Laguidais abbé ismert barátjával érkezett ide vissza Párizsba.

– Az én számomra mindenképpen elveszett! – sóhajtott Epinay. – Hanem, hogy Arenberg grófot említette, eszembe jutott don Lotario, az a fiatal mexikói, akivel itt valamikor találkoztunk. Akkoriban sokat járt a grófékhoz. Vajon mi lett belőle?

– Véletlenül megtudtam, hogy don Lotario is Párizsban van. A napokban a lapunkban egy hirdetés ötlött a szemembe. A hirdetésben egy Lotario de Toledo nevű úr a spanyol nyelv tanítására ajánlkozik. Megjelölte a lakását is. Élénk városnegyedben, de jelentéktelen utcában lakik. Kíváncsi voltam, vajon a mi régi ismerősünkről van-e szó. Elmentem hozzá. Az ötödik emeleten van a lakása. Amikor ezt megtudtam, fontolgatni kezdtem, érdemes-e a fáradozásra, végre mégis felmentem. Amikor ajtót nyitott, rögtön megismertem. Nem lepődött meg, amikor meglátott, bár ő is azonnal ráismert. Behívott és anélkül, hogy igyekezett volna a múltra visszaemlékeztetni, megkérdezett, nem lehetnék-e segítségére abban, hogy jó leckeórákat szerezzen. Természetesen megkérdeztem, hogy ő, akit valamikor gazdag embernek tartottunk, hogy juthatott odáig, hogy most nyelvleckéket ad? Erre elmondta, hogy az ő lord Hope-ja tönkrement és csak csekély összeget fizetett ki neki. Ennek a pénznek a maradványával jött ide Berlinből és az a szándéka, hogy visszatérjen Mexikóba. Bizonyos körülmények miatt azonban még Párizsban marad. Mivel kicsiny tőkéjét nem akarja még jobban apasztani, úgy határozott, hogy spanyol nyelvleckéket ad. Őszintén beszélt és úgy éreztem, hogy még mindig tisztességes ember. Kissé sápadtabb lett, mint volt, az arca is komolyabb és meggondoltabb lett, mint régen. Megígértem neki, hogy mindent megteszek az érdekében, ami módomban áll.

– Mi a címe? – kérdezte Epinay.

Beauchamp megmondta és a gróf feljegyezte a noteszébe.

– Annyi bizonyos, hogy nagyon különös ember – szólalt meg Chateau-Renaud gróf. – Berlinből egy ismerősöm írta, hogy amikor Eugenie Larsgand, az énekesnő, szóval a mi Eugenie-nk – ott volt, valami Lotario de Toledo nevű fiatal spanyol volt a belső barátja és állandó kísérője. Nem férhet kétség ahhoz, hogy ez is ő lehetett.

– Bizony meglehet – mondta Debray. – A spanyol valószínűen Londonban ismerkedett meg a művésznővel és azután Berlinbe is utána ment. Hanem a viszonyuk, úgy látszik, hamarosan megszakadt. Eugenie ugyanis már másvalakivel kötött viszonyt.

– Ezt mindenki tudja! – jegyezte meg Beauchamp. – Sőt, mint véletlenül értesültem, ismerősünk új barátját, valami Virey nevű urat ma este látni fogjuk.

– Akit azelőtt senki sem ismert közülünk – vetette közbe Chateau-Renaud. – Egyébként megvallom, nem hittem volna, hogy Eugenie ennyire tehetséges legyen. Meg fogja állni a helyét a színpadon Párizsban is, pedig itt sok fájó emlékkel kell megküzdenie.

– Apropó! Mi lett abból a Loupert-ból, vagy Benedettóból, az egykori Cavalcanti hercegből? Sohasem hallottam többet róla.

– Londonban már a nyomában volt a rendőrség, de ismét eltűnt – felelte Beauchamp. – Valószínűnek tartom, hogy valahol elérte megérdemelt végzete.

– És az öreg Danglars-ról nem hallottak semmit? – érdeklődött Debray.

– De igen – mondta Beauchamp. – Azt mondják, néhány héttel ezelőtt itt látták Párizsban. Állítólag a lányánál is volt. Eugenie bizonyára adott neki pénzt, mert az öreg teljesen lezüllött és valószínűen meghúzódott valami sötét zugban. Istenem! Mi lett ezekből az emberekből! Sok minden történt azóta, hogy Monte Cristo Párizsban lakott! Danglars tönkrement, a felesége meghalt, Eugenie énekesnő... Morcerf király Afrikában... Villefort eltűnt... Ezek még mind Monte Cristo emlékei. Bizony, érdekes történet volt!

– És Monte Cristóról nincs hír? – kérdezte Epinay.

– De van! – mondta Debray halkan és közelebb intette barátait. – Csak bizalmasan árulhatom el. A gróf Amerikából visszajött Monte Cristo szigetére. Ott a kormány elfogatta, minthogy bonapartista ügynöknek tartotta. Nagyon kellemetlen összezördülése volt itt a miniszterelnökkel, sőt magával a királlyal is. Az a hír járja, hogy mindkettőjüknek megmondta az igazat. Monte Cristo azután megint eltűnt, a kormány pedig nem gördített több akadályt az útjába. A gróf most, állítólag, megint Monte Cristo szigetén tartózkodik.

– Én még mindig hajlok arra, hogy az egészet mesének tartsam! – vetette közbe Chateau-Renaud.

– Márpedig, hogy Monte Cristo gróf csakugyan él, az valóság – mondta Epinay. – Csak azt nem tudtam, hogy most hol van és ezért érdeklődtem. Morcerf ugyanis azt írta, hogy a hozzám írt leveléhez Monte Cristo részére is mellékel egy levelet.

Ez a megjegyzés Debray-ból és Chateau-Renaud-ból újabb kérdéseket váltott ki. Epinay tehát mindent elmondott nekik, amit Morcerfről megtudott.

– Ah! – szakította félbe Beauchamp a beszélgetést. – Itt van Virey úr.

Egy magas termetű, tagbaszakadt és választékosan öltözött urat mutatott be, aki most Eugenie kísérője.

Virey úr, aki fesztelenül mozgott a társaságban, csakhamar a kártyaasztalhoz ült és elég nagy összegekben játszott. Nem volt szerencséje, sokat veszített. Erre még nagyobb hévvel merült a játékba.

Epinay gróf már akkor meglepetéssel nézte Virey urat, amikor az a szobába lépett. Most nagy figyelemmel szemlélte az újonnan jött vendég minden mozdulatát. Ez a figyelem arra vallott, hogy a grófban érdeklődés támadt a vendég iránt. Mialatt Virey játszott, Epinay mögéje állt és úgy nézte nagy érdeklődéssel, mialatt a játékos minden figyelmét a kártya kötötte le. Epinay arcán két ízben is a megdöbbenés jele látszott. Azután töprengőn leült az egyik sarokba.

Ezalatt Virey minden pénzét elveszítette, ami csak nála volt. Bosszankodását eltitkolva, néhány ismerősével beszélgetett. Úgy látszik, Beauchamp már ismerte, mert bemutatta Debray-nak és Chateau-Renaud grófnak.

Beszélgetni kezdtek. Végül ráterelődött a szó Virey és a híres énekesnő viszonyára.

– Régóta ismeri már Eugenie-t? – kérdezte Debray.

– Még Bécsből – felelte Virey. – Akkor épp üzleti ügyekben tartózkodtam az osztrák fővárosban és ott ismerkedtem meg vele.

– Szóval Berlinben nem látta? – érdeklődött tovább Debray.

– Nem. De Bécsbe Berlinből jött. Az tavasszal volt.

– Tudom, hogy a kérdés kényes – folytatta Debray vontatottan. – De minthogy én már régóta ismerem Eugenie-t, meg fog nekem bocsátani a kíváncsiságomért. Úgy hallottam, Berlinben valami fiatal spanyollal volt dolga.

– Igen, tudok erről – felelte Virey nyugodtan. – Eugenie sohasem titkolta előttem ezt az ismeretségét. Don Lotarióval még Londonban ismerkedett meg, de csak futólag. A spanyol Berlinben újra meglátogatta a művésznőt, és Eugenie, aki talán kissé még érdeklődött is iránta, szívesen fogadta a spanyol hódolatát, de csak addig, amíg meg nem győződött, hogy csalódott ebben az emberben. Akkor végképp szakított vele és nem mutatkozott többé a társaságában.

– Eszerint don Lotario kalandor volt? – kérdezte Debray.

– Alighanem! – vágta rá röviden Virey. – Egyébként engem nem érdekelt a dolog. Jól ismerem Eugenie-t és megbízom benne. Még akkor sem esnék gondolkodóba, ha a spanyol – ha ugyan itt van Párizsban – megint felkeresné.

– Igen, don Lotario itt van. Most spanyol nyelvmester – mosolygott Debray.

– Igazán? Úgy látszik, jobban tetszik neki az egyszerűség, mint a fényűző életmód – jegyezte meg Virey. – Nem mindenkinek való a ragyogó élet.

Ekkor még valaki odajött hozzájuk és Debray Chateau-Renaud-val együtt otthagyta a kis csoportot.

– Minek tartja ezt az embert? – kérdezte Debray a barátjától.

– Jelentéktelen kis alak. Valószínűleg nem volna itt, ha a világ nem tartaná Danglars szeretőjének.

– Nekem is ez a véleményem – hagyta rá Debray. – Hanem jöjjön! A bank újított.

Virey már nem vett részt a játékban, nem volt pénze. A jelenlevőket pedig még kevéssé ismerte ahhoz, hogy kérhetett volna tőlük. Egyik ismerősével csakhamar eltávozott. Epinay utána ment, anélkül, hogy barátaitól elbúcsúzott volna.

Fontos okának kellett lennie, hogy Vireyt és barátját, akiket pedig egyáltalán nem ismert, kis távolságban kövesse és egészen addig az utcáig kísérje, amely az olasz opera közelében húzódott. Epinay úgy sejtette, ott lehet az énekesnő lakása, és így Virey is a közelben lakik. Az egyik ház előtt Virey elvált ismerősétől és egyedül ment be a házba. Epinay utána ment egészen az előcsarnokig.

– Eugenie Larsgand művésznő ebben a házban lakik? – kérdezte a kapustól.

– Úgy van, uram, az első emeleten, ha fel akar menni hozzá.

– Nem, csak azt szerettem volna tudni, vajon Virey úr nála van-e?

– Igen, uram, nála van. Egy pillanattal jött ön előtt.

– És mikor távozik onnan? Szeretnék utána Virey úrral beszélni.

– Ma aligha marad sokáig, mert Eugenie kisasszony állítólag gyöngélkedik.

A grófot kielégítette a felvilágosítás. Elhagyta a házat, a lakására sietett, amely szintén a közelben volt. Hazulról semmi mást nem hozott el, csak egy pisztolyt.

Azután visszatért az énekesnő lakásához és megállt a házzal szemben, úgy, hogy mindenkit meglátott, aki onnan kilépett.

Alig múlhatott el két perc, amikor Virey úr már jött is ki a házból.

Epinay az egyik utcai lámpa fényénél szemügyre vette. Virey arca rosszkedvű és kellemetlen volt, egyáltalán nem olyan barátságos és jókedvű, mint amilyennek a Palais Royal kártyaszobájában látszott. Sőt, az arckifejezése nagyon kellemetlen és komor volt.

Mintha ez a Virey egészen más ember volna, mint az, aki a Palais Royalban volt!

– Bocsásson meg, uram! – lépett hozzá Epinay. – Ugye, Virey úrhoz van szerencsém?

– Igen, én vagyok – riadt fel Virey töprengéséből. – Mit kíván tőlem?

– Epinay gróf vagyok – felelte a gróf. – Éppen az imént voltam abban a kellemes helyzetben, hogy önnel együtt lehettem a Palais Royalban. Szerettem volna, ha bemutatnak önnek, de éppen akkor ment ki a szobából.

– Valóban úgy rémlik, mintha láttam volna önt – felelte Virey udvariasan.

– Véletlenül újra megláttam önt és minthogy szeretnék önnel beszélni egy dologról, amely engem nagyon érdekel, megengedi talán, hogy megkérjem, szenteljen nekem néhány percet, akár az ön lakásán, akár nálam.

– Szívesen, gróf úr – készségeskedett Virey. – De miért nem inkább valami harmadik helyen? Bemehetnénk egy kávéházba.

– Azt, amit el kell mondanom, kissé különös és bizalmas dolog – jegyezte meg a gróf. – Hanem igaza van, a kávéházban is kaphatunk külön szobát.

– Kérem. Rendelkezésére állok – hajolt meg Virey. Egymás mellett mentek az utcán.

– Amikor megszólítottam, úgy tetszett, mintha kissé rosszkedvű lett volna... – szólalt meg később Epinay.

– Miért is tagadnám? Hogy őszinte legyek, ma este nem számítottam arra, hogy veszíteni fogok és mégis jelentős összegű pénzem úszott el. A váltóim pedig csak elsején érkeznek. Kellemetlen dolog!

– Meg kellett volna elégednie a szerelemben való szerencséjével és nem kellett volna a kártyát is megkísértenie.

– Ó, a szerencse a szerelemben néha nagyon unalmas mulatság! – legyintett Virey.

Úgy látszik, ezek a szavak akaratlanul szaladtak ki a száján. Kétségkívül, borús hangulatban lehetett.

– Hát nincsenek önnek barátai, ismerősei Párizsban?

– Ó, van elég, de mindig kellemetlen, ha az embernek szorult helyzetében a barátaihoz kell fordulnia. Nem szívesen teszem és szerencsére még sohasem voltam ilyen zavarban. Ismeretlen fogalom volt eddig előttem az ilyen pénzhiány.

– Ugyan, ön nagyon sötéten látja a dolgokat! Mindenki juthat ilyen helyzetbe. Ha szabad a tárcámat rendelkezésére bocsátanom...

– Ön nagyon kedves, hálásan köszönöm. Hanem épp egy jó vendéglő előtt vagyunk. Ön is bizonyára ismeri ezt a helyet.

– Természetesen, gyakran járok ide. Menjünk be!

Beléptek. A gróf külön szobát kért, bordóit és pezsgőt rendelt és néhány perccel később egy kicsi, de választékosán bútorozott szobában ültek egymással szemben. Virey kíváncsian várta, mit fog hallani. Epinay azonban nyugodtan és egykedvűen viselkedett.

Közönyös dolgokról beszélgettek, míg a pincér a megrendelt italokat hozta. Akkor Epinay szivarra gyújtott és kényelmesen hátradőlt a székén.

– Arra kérem, Virey úr – szólalt meg azután –, hogy nyugodtan és türelemmel hallgasson végig. Nem azért, mintha hosszú elbeszéléssel akarnám untatni, hanem mert lehet, hogy az ügyet különösnek fogja találni.

– Nagyon kíváncsi vagyok! – mosolygott Virey. – Nos, kezdje, ha szabad kérnem.

– Jó! Tehát... két évvel ezelőtt... úgy van, körülbelül ennyi idő telhetett el azóta, Franciaország déli részén utaztam a magam szokott turista módján; gyalog, tarisznyával a hátamon, bottal a kezemben. Provence egyik gyönyörű völgyébe jutottam. Egy hét után elhatároztam, hogy felfelé megyek a Durance völgyén. Óvtak ettől az úttól. Állítólag egy rablóbanda garázdálkodott a környéken. Én azonban nem sokat törődtem a figyelmeztetésekkel, tovább gyalogoltam.

Virey egy pillanatra olyan fehér lett, mint a fal. Gyorsan felhajtott egy pohár bort, majd lehajolt, hogy felvegye szivarját, amely kihullott remegő kezéből. Amikor feje ismét az asztal fölé emelkedett, az arca már teljesen nyugodt volt, sőt még érdeklődő figyelmet is mutatott.

Epinay tovább folytatta az elbeszélést:

– Még ma is úgy emlékszem, mintha tegnap történt volna. Gyönyörű, tiszta őszi nap volt. Vidáman mentem a Durance jobb partján a magas sziklák között. Elhagyatott volt a táj. Az egyik helyen

elragadó kilátás fogott meg. Megálltam, vándorbotomra támaszkodtam, úgy bámultam a völgyet.

Öt percig állhattam így, amikor egy kéz nehezedett a vállamra. Hátranéztem. Hat felfegyverezett férfi állt mögöttem félkörben. A külsejükből láttam, hogy rablók. Tudtam, miről van szó. Lehetetlen lett volna pisztolyaimat használni, sőt már el sem futhattam. Nyugodtan vártam hát, hogy mi történik.

– Uram – szólított meg az egyik tagbaszakadt bandita. – Arra akartuk csak kérni, tegye meg azt a szívességet, hogy lemond javunkra a tárcájáról, meg a bankjegyeiről.

– Hogyan? – kérdeztem jókedvűen. – Meg akarják őrizni számomra?

– Úgy van, uram! – felelte a rabló hasonlóan vidáman. – Meg akarjuk önt menteni ettől a fáradtságtól. Az ember ezek között a hegyek között sokkal jobban utazhat pénz nélkül.

– De nekem egyáltalán nincs sok pénzem – feleltem. – Az ilyen gyalogos utasnak, mint én...

– Sokszor több pénze van, mint a postakocsin utazó uraságnak! – vágott a szavamba az elmés bandita. – Igen pontos felvilágosításokat szereztünk önről, és ha nem is ismerjük a rangját és a nevét, abban nem kételkedünk, hogy ön gazdag ember. Nézze például azt a gyönyörű gyűrűt az ujján!

Virey gyorsan az asztal alá dugta jobb kezét. Epinay elmosolyodott, mintha az emlékezés mulattatná.

– Nos – mondtam nekik – mit kívánnak tőlem? Pénzt? Odaadom, amennyi nálam van. Csak annyit hagyjanak meg, hogy Grenoble-ba juthassak. Ami pedig a gyűrűt illeti, az nekem szent emlékem atyámtól, aki azt Napóleon császártól kapta és állandóan viselte.

– Teringettét! Mindig szerettem volna egy olyan gyűrűt, amelyet a császár ajándékozott valamelyik barátjának! – mondta a szeretetreméltó bandita. – Mutassa csak, kérem!

– Már mondtam, hogy minden pénzemet odaadom önnek – ismételtem bosszankodva. – Csak ezt a gyűrűt hagyja meg nekem.

– Mon Dieu! Mire való ez a körülményeskedés? – kiáltott fel a rabló és intett a cimboráinak. Erre rögtön leszorították a két karomat és a gyűrűt lehúzták az ujjamról. A bandita a saját ujjara húzta.

– Most pedig, ide a tárcáját, meg a pénzét! – mondta elpusztíthatatlan kedéllyel.

Nem volt más választásom, engedtem a barátságos kérésnek. Elővettem az erszényemet meg a tárcámat és átnyújtottam neki. A rabló megszámolta a bankjegyeket. Eközben néhány pénzdarab a földre esett. Amikor a bandita lehajolt, hogy felvegye, észrevettem, hogy a nyakán – közvetlenül a csigolyája felett – kicsiny, borsónyi nagyságú és alakú anyajegy piroslik. Az útonálló azután öt aranyat visszaadott.

– Uram – mondta. – Ha korlátozza az igényeit, ebből az öt aranyból elér Grenoble-ba. Ezzel a pénzzel tisztességesen utazhat. Most pedig Isten önnel, és ha valaki megkérdezné, hogy kivel találkozott ma, akkor elmondhatja, hogy az a szerencse érte, hogy megismerkedett Rablasyval.

Azután megemelte a kalapját és cimboráival együtt, nagy nevetéssel, eltávozott.

– Nagyon különös kaland – jegyezte meg Virey erőltetett nevetéssel. – Azután mi lett a vége? Remélem, nem haragszik, ha kimegyek egy pillanatra és valami pástétomot rendelek?

– Felesleges volna fáradnia – jegyezte meg Epinay csöndesen. – Itt a csengő.

Már csöngetett is. A pincér megjelent. Epinay megrendelte a pástétomot.

– Nos? – kérdezte Virey és a zsebkendőjével megtörölte verejtékes homlokát. – Hogy végződött a kaland? Remélem, nem lett a dolognak kellemetlen következménye.

– Egyáltalán semmi. Csak az bántott, hogy atyám gyűrűjét is elveszítettem. Az öt aranyammal megérkeztem Grenoble-ba és Rablasy urat azóta nem láttam. Hírét se hallottam.

– Miért beszéli el mindezt nekem?

– Figyeljen ide! A véletlen sokszor különös játékot űz. Ma este, amikor ön az asztalánál ült, ahol, sajnos, olyan sok pénzt elveszített, véletlenül ön mögé kerültem. Tetszett a tarkója, kicsit jobban szemügyre vettem. Nagyon meglepődtem, amikor pontosan ugyanazon a helyen ugyanolyan nagyságú és alakú anyajegyet láttam az ön nyakán, mint amilyen Rablasyén volt. A meglepetésem csak fokozódott, amikor az ön jobbkezén egy olyan gyűrűt pillantottam meg, amely bámulatosán hasonlított atyám gyűrűjéhez. Nem volna talán szíves – már csak a tréfa kedvéért is – megmutatni nekem azt a gyűrűt?

– Gróf úr, kissé különös a kívánsága! – mondta Virey fojtott hangon.

– Hiszen megmondtam önnek előre, hogy különös lesz. Sőt arra kell kérnem, hogy azt a gyűrűt adja vissza, Rablasy úr!

– Ohó, uram! Ez vagy tréfa, vagy sértés! – kiáltott fel Virey és felemelkedett a székéről, mintha távozni akarna.

– Sem egyik sem másik, csak egyszerű kérés – felelte a gróf. – Nos, Rablasy úr, ne akadékoskodjék tovább, adja vissza a gyűrűmet!

– Arról szó sincs, uram! Ami ezt a gyűrűt illeti, én Lyonban vettem valamelyik régiségkereskedőnél. Ami pedig az ön többi gyanúsításait és az én személyemről vallott különös felfogását illeti, hát arról majd később beszélünk még!

– Dehogy! Ezt az ügyet itt akarom befejezni! – mondta Epinay erélyesen.

– Szavamra, ön kissé messzire merészkedik! – kiáltott Virey félig megvető, félig haragos hangon. – Magától értetődik, hogy holnap reggel más módon beszélünk egymással. Mára azonban befejeztem az önnel való tárgyalásomat.

– Dehogy! Holnap ön már túl volna árkon-bokron.

– Nos... és ha én csakugyan az a Rablasy volnék – vágott vissza Virey. A szeme szikrákat szórt, a keze pedig megmarkolta az asztalon heverő egyik kés ezüstnyelét. – Ha én csakugyan az a rablógyilkos Rablasy volnék, azt hiszi, tűrném, hogy ön bármit is megparancsoljon?!

– Hátha mégis? Akkor védtelenül és egyedül álltam önökkel szemben, most azonban minden eshetőségre felkészültem!

Azzal elővette a pisztolyát a zsebéből és elégedett mosollyal nézegette.

Rablasy visszafojtott dühvel meredt rá.

– Gróf úr! – szólalt meg végre nyugodtan. – Sok embernek nagyon különös az élete. Sok példa volt már arra, hogy derék emberek a körülmények hatása alatt rablókká és gyilkosokká lettek, anélkül, hogy ezért a becsületüket elveszítették volna. Ezek az emberek később megint visszatértek a társadalomba és nagy szolgálatokat tettek embertársaiknak. Hátha... értsen meg jól... hátha én is ilyen helyzetben vagyok? Vajon olyan ember-e ön, aki ilyen embernek akadályokat gördítene az útjába és arra kényszerítené, hogy megint elmeneküljön az erdők közé és újra rablóvá legyen?

– Ehhez nekem semmi közöm nincs – mondta Epinay megingathatatlan nyugalommal és leplezetlen megvetéssel. – Számomra csak egyetlen dolog fontos: adja vissza a gyűrűmet.

– Nos, ha ezzel szívességet teszek önnek... itt van! – mondta Virey és odanyújtotta a gyűrűt a grófnak az asztal fölött.

Epinay átvette és anélkül, hogy Virey egyetlen mozdulatát is figyelmen kívül hagyta volna, a zsebébe dugta.

– Bizonyára az is arra való törekvés volt, Rablasy úr, hogy ön megint becsületes tagjává lehessen a polgári társadalomnak, hogy Morel kapitányt valami vasrúddal leütötte, lehúzta a kabátját, az ő neve alatt szerepelt, Morelt legalábbis romlásba akarta dönteni, a feleségét pedig elcsábítani igyekezett? – kérdezte Epinay gúnyos egykedvűséggel.

Virey vad pillantást vetett rá és valamit morgott magában.

– Ön úgy látszik, lázas, vagy rejtélyekben beszél – felelte azután hangosan.

– Nem én! – mondta Epinay szárazon. – Az utóbbi időben megismerkedtem egy úrral, aki Morel urat meg a feleségét a pártfogásába vette. Szerencsére az ön tervei meghiúsultak, de Morel megrendült egészsége talán még így is az ön lelkiismeretét terheli. De mit törődik ön ezzel? Ön, aki annyi embert hidegvérrel megölt?!

Epinay valóban sokkal pontosabban ismerte Morelék körülményeit, mint akár a legjobb barátai is tudták. Nemrégen megismerkedett *** herceggel és tőle tudta meg, milyen sors érte Valentine-t – aki iránt még mindig érdeklődött – és a férjét.

– Uram, látom, őrülttel van dolgom! – mondta Virey és felállt.

– Bizonyára ön tudja a legjobban, hogy ez nem igaz – felelte Epinay megvetően. – Legokosabb lenne, ha jelentkezne a rendőrségen.

– Ez annyit jelent, hogy feljelent? – sziszegte Virey szikrázó szemmel.

– Hogy mit fogok tenni, az az én dolgom – intette le Epinay, és lövésre készen tartott pisztollyal ő

is felemelkedett. Azután megrántotta a csengőt.

Rablasy – ezentúl az igazi nevén említjük – olyan pillantással nézett egy percig a grófra, mint a tigris, amely a zsákmányára kész ugrani. De elkésett azzal, hogy Epinay-ra támadjon. Már hallotta a pincér lépteit.

– Menjen, én majd elintézem a számlát! – szólt rá a gróf. Rablasy fogta a kalapját, káromkodott a foga között és elment.

A gróf sem pazarolta az idejét a számla részletezéssel, hanem egy aranyat adott a pincérnek és Rablasy után sietett.

Rablasy kint megállt egy percre. Körülnézett, vajon Epinay nem követi-e. A gróf hirtelen behúzódott egy nyitott kapualjba, így Rablasy nem láthatta meg. A bandita továbbment. Epinay nyomon követte. Útközben találkozott egy rendőrrel, akit felületesen ismert és megmondta neki, hogy egy hírhedt gonosztevőt üldöz. A rendőr, aki éppen polgári ruhát viselt, csatlakozott hozzá és meghagyta néhány rendőrnek, akikkel az utcában találkoztak, hogy maradjanak a közelében.

– Az énekesnőhöz megy, gondoltam! – mondta Epinay, amikor látta, hogy Rablasy abba a házba lép be, amelyben Eugenie lakik. – Hát majd megvárjuk. Nem sokáig marad fent.

Megálltak a házzal szemben, egy oszlop árnyékában. A rendőr bement az énekesnő házába, megkérdezte, van-e annak másik kapuja. Azt felelték neki, hogy nincs. A rendőrök ezután úgy helyezkedtek el a ház körül, hogy onnan senki nem távozhatott észrevétlenül.

...Mi azonban menjünk Rablasy után és hallgassuk meg Eugenie-vel folytatott utolsó beszélgetését.

Rablasy belátta, hogy felfedezték és leleplezték. Neki nem az énekesnő szerelme vagy talán a keze volt a célja, hanem a pénze, az a négyszázezer frank, amelyet meg akart szerezni.

A közte és Eugenie között lévő viszony nem sokkal a Berlinből való elutazásuk után egészen másképp alakult, mint azt Rablasy szerette volna. Az énekesnő féltékeny volt Therese-re, ezért szövetkezett Rablasyval. De csakhamar megbánta, hogy ilyen túlzásba esett. Az első hazug levél, amelyet Therese-nek írt, úgy égette a lelkét, mint a tűz. És Rablasy bujtogatásai sem tudták elfeledtetni vele ezt az első, elhibázott lépést. Fokozta ezt még az a tudat is, hogy olyan emberrel lépett összeköttetésbe, akit nem szeretett, nem becsült. Rablasyt semmilyen tekintetben nem hasonlította össze don Lotarióval. Azonkívül Rablasy hamar elárulta, hogy csak az énekesnő kegyeire pályázik. Milyen gyöngének kellett Therese iránt érzett szerelmének lennie, ha már most az énekesnő hódolójául szegődött! Eugenie mindezt tisztán és világosan érezte. Azt is, hogy Rablasy kétes jellemű ember. De a legkellemetlenebb az volt, hogy nem szabadulhatott tőle olyan könnyen, mint ahogy ismeretséget kötött vele.

Ilyen kétségek között utazott el az énekesnő Berlinből. Rablasy mindent egy lapra tett fel. Csak az menthette meg, ha a művésznő kedvesének tartják. Arról hamar meggyőződött, hogy Eugenie nem szereti őt és soha nem is fogja szeretni. De ez Rablasyt nem bántotta. Örök időkig úgysem maradhatott mellette, főleg azért, mert Eugenie Párizsba készült. Rablasy csak az alkalomra lesett, hogy vagy a hatalmába kerítse a nőt, vagy megkaparintsa a pénzét és egyedül utazzon tovább.

Rablasy szerencsétlenségére azonban Eugenie óvatos volt. Meglehet, az énekesnő már kitalálta, hogy Rablasy játékból él és nem az, akinek mondja magát. Sohasem maradt vele egyedül. A barátnőjének sohasem volt szabad magára hagynia őt, ha Rablasy nála volt, vagy legfeljebb a szomszéd szobába távozhatott. Sőt még don Lotariónak is írt Eugenie. Arra kérte a spanyolt, még egyszer adjon neki magyarázatot és mondja el a teljes igazságot, hogy bizonyítékokat szerezzen. Ez a levél azonban már nem találta Berlinben a fiatalembert, hiszen Lotario még az énekesnő elutazása előtt eltávozott onnan. Erről Eugenie nem tudott. Éjjel-nappal azon töprengett, miként szabadulhatna meg Rablasytól, aki már szörnyen a terhére volt.

Már ezen az estén is, amikor Rablasy néhány percre felment hozzá, nagyon hűvösen fogadta a férfit. Rablasyban feltámadt a sejtés, hogy valami készül ellene és hogy sietnie kell, ha terveit végre akarja hajtani. Ehhez járult hozzá még a gróffal történt találkozása is. Rablasynak most már mindent kockáztatni kellett. A legfőbb ideje volt. Most is, mint eddig mindig, a becsületes emberek jószívűségére számított. Abban reménykedett, hogy Epinay nem megy rögtön a rendőrségre. Úgy hitte, ez az éjszaka még az övé. Ki akarta használni ezt az időt.

Késő́re járt már, de mégsem annyira, hogy ez a mai második látogatása menthető ne lett volna. Bejelentette magát az énekesnőnél és azt üzente neki, hogy nagyon fontos dologban szeretne vele beszélni

Eugenie-t a fogadószobában találta. Talán még soha nem volt ilyen hűvös a nő köszöntése. Még a szemét is elfordította a férfiról és félvállról vetette oda, hogy foglaljon helyet. Rablasy azonban nem ült le.

– Mademoiselle – mondta. – Bocsásson meg, hogy még egyszer visszajöttem önhöz.

– Sőt csak örülök ennek! – felelte Eugenie. – így legalább azt, amit holnap akartam megmondani, már most tudtára adhatom. Ma este igen érdekes híreket hallottam.

– Nem tudom, miről beszél – mondta Rablasy –, de nekem is nagyon fontos dolgokban volna néhány szavam önhöz. Megengedi, hogy beszéljek?

– Szeretném előbb a magam ügyét elintézni, Ratour úr! – Erősködött Eugénia.

Az énekesnő számára Rablasy még mindig Ratour úr volt. Minthogy a fegyenc a Berlinből való hirtelen elutazását azzal magyarázta, hogy a francia kormány a német hatóságoktól az ő kiutasítását kérte, Eugenie-nek be kellett látnia, hogy Ratournak már Bécsben okosabb másik nevet felvennie, és hogy Párizsban sem élhet a régi neve alatt.

– Az ön ügyét? Kíváncsi vagyok, miről lehet szó – mondta Rablasy erőltetett nyugalommal.

– Azonnal meghallja – mondta az énekesnő. – Louise most jött meg Therese-től.

– Ah! – figyelt fel Rablasy. –- Therese kisasszony Párizsban van? Ezt nem tudtam.

– Én sem! Ma reggel tudtam meg véletlenül. Barátnőm tehát azonnal odament.

– No és?

– Nem találta otthon Therese kisasszonyt, de a háziasszonytól megtudta, hogy don Lotario is Párizsban van, és hogy a két fiatal a legszebb egyetértésben él egymással. A látszat szerint már nem fűzi őket Arenberg grófhoz a régi bensőséges viszony, jóllehet a gróf elég gyakran meglátogatja a lányt. Ebből arra következtettem, hogy Therese don Lotario kedvéért elhagyta a gróf házát és most szerényen és visszavonultan él Párizsban. Therese-nek tehát sokkal igazabban és őszintébben kell szeretnie don Lotariót, mint ön Berlinben mondta.

– Ez nem lehetetlen! Ez az egész, amit mondani akart?

– Nem. Az öregasszony azt mondta barátnőmnek, hogy ma este találkozhat Therese-zel. Louise találkozott vele, és alig negyedórája jött vissza.

– Olyan fontos volt önnek felkerestetnie Therese-t?

– Jóvá akartam tenni a hibámat. Vissza akartam vonni azt a hazugságot, amit az ön tanácsára írtam neki.

– Igazán felesleges erkölcsi skrupulus volt!

– Én másképp gondolkozom. Szóval Louise hosszú ideig beszélgetett Therese-zel és a megdöbbenésemnél azon, amit barátnőm ebből a beszélgetésből velem közölt, csak a megvetés nagyobb, amit ön iránt érzek. Ön félrevezetett engem, Ratour úr!

Eszközül használt arra, hogy Therese-n bosszút állhasson. Hogy azonkívül még miféle tervei voltak azzal, hogy hozzám csatlakozott, nem tudom. De azok a felvilágosítások, amelyeket önről Therese-től kaptam, nem túl épületesek, és ha azoknak csak a fele is igaz...

– Nem mondaná el az egészet?

– Nem! Azt azonban nem veheti tőlem rossz néven, ha arra kérem, szüntesse be nálam további látogatásait. Ilyen gyanúnak már a látszata is...

– Elég, mademoiselle, elég! – emelte fel Rablasy tiltóan a kezét. – Tudom, megint megrágalmaztak, de ezt már természetesnek tartom. Az ön kívánsága azonban, mint mindig, most is parancs lesz számomra.

– Hagyja ezt! Gondoljon inkább a biztonságára! – vágott a szavába Eugenie. – Therese meg fogja mondani don Lotariónak, hogy ön Párizsban van, és a fiatal spanyol...

– ...igyekezni fog megrágalmazni! – szakította félbe Rablasy. – Ez természetes. Sajnos, nincs módomban, hogy karddal a kezemben nézzek a szemébe. Holnap hajnalban, de lehet, hogy még ma éjszaka, el kell utaznom Párizsból.

– Ilyen sürgős?

– Amikor innen hazamentem, egyik rokonomnak a levele várt rám. Azt írta, hogy öcsém, aki tiszt Marseille-ban, nagy összeget veszített kártyán és olyan adósságokba merült, hogy attól tartanak, öngyilkosságot követ el. Nekem Párizsban annyi pénzt kell felhajtanom, amennyit csak lehet és sietnem kell hozzá. De magam is szorult helyzetben vagyok. Kihez fordulhatnék? Párizsi barátaim

nem gazdagok, legnagyobb részük nincs idehaza, s nekem holnap reggel el kell utaznom!

A panaszkodó és elkeseredett hanggal, amelyet használt, az énekesnő szívére igyekezett hatni. Úgy látszott, Eugenie valóban részvétet érez.

– Mennyi pénzre van szüksége az öccsének?

– A rokonom nyolcvanezer frankról írt, hogy ez elég lenne ahhoz, hogy kissé rendbehozzuk öcsém anyagi ügyeit. Ha módjában volna...

– Nyolcvanezer frank! Ez nagy összeg. Nem rendelkezhetem ennyi fölött egykönnyen! De valószínűleg ötvenezer frank is elég lesz ahhoz, hogy az öccsét megmenthessék.

– Ó, Eugenie! Ön valóságos angyal – áradozott Rablasy. – Nemsokára nyíltan beszélhetek már önnel és legázolhatom ellenségeimet. Majd akkor ön is belátja, nem én voltam az, aki becsapta önt. De hagyjuk ezt! Nem segít rajtam semmi, bármit mondok is, ha bizonyítani nem tudok.

Mindezt keresetlen hangon mondta, hogy kitöltse azt a kínos szünetet, amíg Eugenie az íróasztalához ment. Rablasy a nő minden mozdulatát leste. Eugenie kinyitotta az asztalt, kihúzott egy titkos fiókot és abból egy csomó bankjegyet meg értékpapírt vett elő.

Rablasy ebben a pillanatban a bal karjával hirtelen átölelte és erősen magához szorította. Egyúttal ugyanazzal a kezével befogta a nő száját és jobb kezével a papírok után kapott.

Eugenie-nek annyi ideje sem volt, hogy felsikoltson. Nagy erőfeszítéssel kitépte magát Rablasy karjából. Rémülten futott az ablakhoz, betörte az ablaktáblát és hangosan kiáltozott:

– Segítség! Segítség!

– Az ördög vigye el! Ez a nő még idecsődíti az embereket! – dühöngött Rablasy, miközben még mindig értékpapírok után kutatott. – Itt vannak a bankjegyek!

Sebtében mindent zsebrevágott, amit csak talált.

Ezalatt Eugenie segítségért sikoltozott. A meglepetése, a megdöbbenése, a rémülete mintha megdermesztette volna. Úgy látta Rablasy mozdulatait, mintha álmodna. Amikor a rabló elégedett arccal, hevesen bevágta a fiókot, Eugenie az ajtó felé sietett, amelyen át Rablasy távozni akart.

– Ön megrabolt engem, uram! – csattant fel Eugenie. – Ön közönséges tolvaj!

– Ugyan! Igazán nem érdekel, mi vagyok! Adjon helyet! Nincs időm beszélgetésre! Félre az útból!

De az énekesnő, aki úgy látszik, megint visszanyerte teljes testi és szellemi erejét, büszkén egyenesedett ki az ajtóban és tiltón nyújtotta ki feléje a karját.

– A beleegyezésem nélkül nem távozik ebből a szobából! – kiáltott a rablóra fenyegetően. – Therese-nek igaza volt. Nem akartam elhinni! Ön közönséges rabló, talán gyilkos is. Át fogom adatni a rendőrségnek!

– Ha még egy pillanatra feltartóztat, még eszembe jut régi mesterségem – kiáltott rá Rablasy. – Álljon félre az útból!

Megragadta az énekesnő karját. Eugenie felsikított, lehet, hogy a fájdalomtól, de talán azért is, mert eszébe jutott, hátha azzal odahívhat valakit. Szabad kezével belemarkolt Rablasy karjába, mintha le akarná fogni.

– Ohó, úgy látszik, szigorúnak kell lennem! – gúnyolódott a rabló. – Odébb, némber!

Rablasy félrelökte az énekesnőt. Már-már úgy tűnt, dulakodni kezdenek, de ebben a pillanatban kinyílt a szalon ajtaja.

– Rablasy, a törvény nevében letartóztatom! – szólalt meg egy hang. A rabló a rendőrökkel és Epinay-vel állt szemben. – Persze, ő az! – folytatta a rendőr. – Megismerem! Rablasy!

Rablasy elkáromkodta magát, elengedte az énekesnő kezét és dühösen meredt a rendőrre.

– Nincs vesztegetni való időnk! Egy-kettő, előre! – szólt rá a rendőr.

– Ezt a baráti szolgálatot önnek köszönhetem, gróf úr – mondta Rablasy a foga között, fojtott, dühös hangon. – De még számolunk ezért.

– Csak számoljon! – felelte Epinay megvetően. – És ön Danglars kisasszony?

– Kirabolt! Nála van az egész vagyonom! – panaszkodott Eugenie.

– Hazugság! – kiáltott Rablasy. – Háromszázezer frank volt nálam, mikor ebbe a házba jöttem.

– Én pedig tudom, hogy egyetlen frank sem volt nála, amikor idejött – jegyezte meg Epinay. – Amit nála találnak, azt lopta!

– Kívánja, hogy az ön szeme láttára motoztassam meg, mademoiselle? – kérdezte a rendőrbiztos. – Mert ebben az esetben a lopott holmit rögtön visszaadhatjuk önnek.

– Nem, kérem, vigyék a szomszéd szobába! Látni sem akarom!

Eugenie magára maradt Epinay-vel a szalonban. A lány csak most sápadt el és kimerültén rogyott az egyik székbe. A gróf gyorsan egy pohár vizet adott neki.

– Régen láttuk egymást, mademoiselle – szólalt meg azután a férfi. – Nem tudom, vajon ön ismer-e még engem, de...

– Ó, Epinay gróf úr, tudom... – mondta Eugenie.

– Tehát nem felejtette el még az arcomat. Hogyan lehetett ön együtt ilyen emberrel, ebben az időben? Nem volt senki a közelükben?

– A barátnőm, Louise Armilly, társaságba ment, miután fontos hírt hozott nekem – magyarázta Eugenie. – A szolgáimnak azt mondtam, egyedül akarok maradni, és úgy látszik, lefeküdtek. Igaz, a

komornám kint van az előszobában, de valószínűen alszik, mint mindig.

– Úgy van, aludt, kopognunk kellett, hogy felébresszük, mert csengetni nem akartunk – mondta a gróf. – A komorna különben sem gyanakodhatott, hiszen Virey úr bizonyára gyakran...

– Gróf úr! – vágott a szavába Eugenie és sápadt arca lángoló pirosra gyulladt. – Persze...! Igaza van...! Megérdemeljem az ilyen szavakat. De esküszöm önnek, ez az első eset, amikor ez az ember ilyen későn egyedül volt velem. Csak azért fogadtam, hogy soha többé ne lássam. Istenem! Senki se fogja ezt elhinni nekem! Egy rablóval, egy gyilkossal! Örökre oda a jó hírem!...

Kezébe temette az arcát és hangja olyan fájdalmasan csengett, hogy a gróf megbánta a szavait és belátta, hogy elragadtatta magát. De abban a pillanatban már nem tudta jóvátenni a hibáját.

– Kérem, bocsásson meg nekem, Danglars kisasszony! – engesztelte. – Bizonyára szeretne egyedül maradni. Jó éjszakát! Remélem, ennek a kellemetlenségnek nem lesznek következményei.

– Bárcsak Louise itt volna! – sóhajtotta Eugenie.

– Hol van? – érdeklődött a gróf. – Hátha hazaküldhetném.

Eugenie kábultan megmondta annak a családnak a nevét, ahol Louise vendégségben volt.

– Igaz, most jut eszembe, ma este társaság van náluk. Magam is hivatalos vagyok oda – eszmélt fel a gróf. – Majd hazaküldöm a barátnőjét.

– Köszönöm a szívességét! De gróf úr, csak azt mondja meg, hogy történhetett, hogy ön épp a kellő pillanatban jelent meg a rendőrökkel?

– Most nem, mademoiselle – vonakodott a gróf. – De talán megengedi, hogy más alkalommal felkeressem, akkor majd összefüggően elbeszélem az egészet. Véletlen találkozás volt...

– Nekem mégis a vagyonomat, talán az életemet mentette meg! – mondta az énekesnő. – Ezt önnek másképp kell megköszönnöm, mint ahogy ma tehetném. Kérem, látogasson meg holnap megint, ha módjában van. Holnap bizonyára más hangulatban fog találni.

– Szívesen! – hajolt meg a gróf. – Tehát a viszontlátásra!

A rendőr ekkor ért vissza. Hozta a bankjegyeket meg az értékpapírokat, amelyek csak néhány percig melegedtek a rabló zsebében. Gondosan lerakta az asztalra. Eugenie egy bankjegyet felvett és odaadta a rendőrnek, majd az egészet beszórta az íróasztalába, bezárta és többet nem törődött a pénzzel.

– Végre megvan! – mondta a rendőr, amint a gróffal távozott a szobából. – Szerencsés fogás volt és ezt önnek köszönhetem, gróf úr. Most majd úgy becsukjuk, hogy többet nem szökhet meg.

Rámutatott Rablasyra, aki az előszobában megbilincselt kézzel állt a rendőrök között. Gyűlölet, düh, félelem és vad harag villogott a szemében. Ha ez a pillantás ölni tudott volna, akkor a gróf menten szörnyethalt volna.

Epinay azonban nem törődött az újra kézrekerült fegyenccel, hanem gyorsan eltávozott a házból.

Bérkocsit fogadott, hogy felkeresse Louise Armillyt. Amikor beszállt a kocsiba, még látta, amint a rendőrök elvezetik Rablasyt.

HATVANKETTEDIK FEJEZET

A Morel család

Faubourg St. Germain-i palotájában ült *** herceg. Az az ember, aki annak idején részt vett a fegyházból való veszedelmes és végzetes menekülésben: Monte Cristo gróf és Laguidais abbé gyakorlati érzékű és megfontolt barátja.

Az inas Párizs legelső orvosának, Villaud doktornak az érkezését jelentette. A doktor különösen a lélek és a szellem betegségeinek a gyógyításával foglalkozott és már eddig is csodálatos eredményeket ért el.

A herceg olyan bizalmasan fogadta, ami elárulta, hogy bensőbb viszonyban állnak egymással.

– Tehát ma lesz a döntő nap? – kérdezte a herceg, miután üdvözölte vendégét.

– Véleményem szerint a kapitány már teljesen gyógyult. Mindent meghallhat, mindent megtudhat, már mindent el bír viselni.

– Annál jobb! – örvendezett a herceg. – Hát az öreg Villefort?

– Azt hiszem, sohasem volt lelkibeteg, csak legfeljebb meggyengült a szelleme. Amikor először láttam, kitaláltam, mi történhetett vele. Heves és hatalmas lelki megrázkódtatás következtében elborult az elméje, de egy másik, éppen ilyen nagy felindulástól visszanyerte a szelleme tisztaságát. Lehet, hogy ebben segítségére volt a sebe is, meg a testi fájdalom. Azt hiszem, most már ő is meghallhat mindent.

– Úgy véli, nyíltan beszélhetek velük?

– Feltétlenül! Úgy bánjon velük, mint az olyan egészséges emberekkel bánna, akik gyenge idegzetűek és akikkel minden váratlan hírt óvatosan kell közölnünk.

– Rendben van! Ma csak azért kérettem önt, mert azt akarjam, hogy legyen valaki a közelben, ha esetleg orvosi segítségre lenne szükség. Legyen olyan jó, doktor úr, várjon ebben a szobában, míg a dolog véget nem ért.

– Nagyon szívesen! Hoztam magammal egy könyvet. Ne törődjék többet velem, csak üzenje meg, amikor már nincs rám szüksége, hogy elmehessek.

A herceg átment a hatalmas épület másik részébe s megkérdezte az inast, vajon Morel kapitány a szobájában van-e, vagy lement a kertbe. De Morel a szobájában volt.

A herceg kopogtatott az ajtón. Belülről „szabad” hallatszott. A herceg benyitott.

Morel kapitány az ablaknál ült és újságot olvasott. Az arca ugyan halvány volt kissé, mint azoké az embereké, akik sokáig nem hagyhatták el a szobát, de semmi sem vallott arra, hogy akár szellemileg, akár testileg beteg volna.

– Ön az, doktor úr? – szólalt meg és még egy utolsó pillantást vetett az újságjára. Azután felállt, hogy fogadja a doktort.

Amikor a herceget meglátta, felkiáltott:

– Hiszen ön idegen!

– Idegen, Morel kapitány? – mosolygott a herceg. – Én azt hiszem, egyszer már találkoztunk. Nem emlékszik már rám?

– Képtelen vagyok emlékezetembe idézni az arcát... A hangja ugyan ismerősen cseng... sőt, mintha homályosan emlékeznék is...

– Bizony, homályos emlék lehet – vágott Morel szavába a herceg. – Hiszen mi csak éjszaka láttuk egymást!

– Éjszaka? – tűnődött Morel.

– Azon a szerencsétlen éjszakán, amikor ön meg akart szökni a fegyházból! – segítette a herceg.

Morel lenézett a földre, aztán eltakarta a szemét, mint az olyan ember, aki valami szomorú emléket idéz lelki szemei elé. A herceg élesen, kissé nyugtalanul figyelte. Sok függött ettől a pillanattól.

– Igen! – sóhajtott fel végre mélyen Morel. – Most már tudom. Ön az az úr, aki Monte Cristo gróf nevében jött el hozzám, hogy a szökésemről tanácskozzon velem.

– Igen! És nem emlékszik annak az embernek a nevére?

– A nevére? Ha jól tudom, nem mondta meg akkor a nevét...

– Úgy van! – derült fel a herceg arca. – Amint látom, ön pontosan emlékszik arra az éjszakára. Nos, most megmondom a nevemet. *** herceg vagyok.

Morel tisztelettel meghajolt. Egész Párizs ismerte a herceg nevét.

– Nem ülne le, herceg? – kérdezte azután.

– Köszönöm, szívesen, úgyis szeretnék néhány szót váltani önnel – felelte a herceg és leült Morellel szemben, úgy, hogy tisztán láthassa a kapitány arcát. – Először is azt akarom megmondani önnek, hogy ez a ház, ahol ön most van, az enyém.

– Az ön háza? Herceg, akkor köszönetet kell mondanom a vendégszeretetéért! – kiáltott fel Morel. – De miért nem tudtam én ezt meg előbb? Ez boldoggá tett és megnyugtatott volna! Akkor tudtam volna, hogy jó barát oltalma alatt vagyok.

– Az orvos csak megmondta önnek, hogy egy jó barát vigyáz önre?!

– Igen, mondott valami effélét, de a doktorok sokszor hazudnak a betegnek. Különben is annyi minden történt velem ez alatt az év alatt... annyi minden... hogy már igazán nem tudom, mit higgyek és mit ne.

– Nem mondta meg önnek az orvos, hogy sikerült megszabadítanunk a fogságából, amikor ön nagybeteg volt?

– De igen, megmondta. Azt is mondta, hogy már tudják, hogy én nem vagyok Rablasy, meg hogy a kormány most már csak a politikai természetű vádjait tartja fenn velem szemben. Hogy ezért kell itt tartózkodnom egy jó barátom házában, meg azért, hogy újabb összeütközésbe ne kerüljek a kormánnyal. De be kell önnek vallanom, herceg, nagyon lassan múlt az időm.

– A kormány köröztette önt a boulogne-i merényletben való részvétel miatt. Franciaországban tehát nem találkozhatott volna a feleségével. Külföldi út pedig az ön megrendült egészsége miatt elképzelhetetlen volt. Ezért helyesebbnek véltem, ha addig tartom itt, amíg a kormánynál az ön végleges kegyelmét el nem intéztük...

– A kegyelmemet?! – vágott közbe Morel. – De uram! Ezt nem kívánom, ezt nem akarom! Én csak igazságos büntetésemet kívánom és azt meg is kell kapnom!

– Kedves barátom, ön örökre, vagy legalábbis hosszú évekre el akar szakadni a feleségétől és a gyermekétől?

– Igaz, igaz!... Megborzaszt még a gondolata is! Szegény Valentine-em! Már több mint egy éve nem láttam! És szegény kis Edmondom! Már bizonyosan jár!... Hanem kegyelmet... nem, nem!...

– Kérem, kapitány úr, a szabadsága gondját bízza csak a barátaira!

– De a barátaim nem kívánhatják, hogy becstelenné váljak!

– Persze, hogy nem. Ez esze ágában sincs egyiknek sem! Ugye, ön Monte Cristo gróf tanácsára csatlakozott a herceg pártjához?

– Úgy van. Az ő szavára határoztam el, hogy a meggyőződésemet követem.

– Értse meg, most is a gróf kívánja, hogy ön feltétlenül fogadja el a szabadságát. Ami pedig a francia kormányt illeti, annak csak az volt a fontos, hogy öntől egy bizonyos nevet megtudjon. Hátha azóta más úton már elérte célját?... Elég annyi, hogy a francia kormány már elejtette a vádat önnel szemben.

– Nos, nem bánom, én mindenképpen a gróf kívánságához igazodom. Egyre azon reménykedtem, hogy egyszer csak belép a szobámba és...

– Rövidesen látni fogja a grófot – mondta a herceg és szomorú árnyék suhant át az arcán. – De térjünk a lényegre. Azért jöttem, hogy megmondjam önnek, az orvos véleménye szerint ön tökéletesen egészséges.

– Hála Istennek! – ugrott fel Morel. – Akkor Valentine-hez akarok menni!

– Várjon! – csillapította a herceg. – Előbb hadd emlékeztetem valakire, aki rokonságban áll önnel. Valakire, aki teljesen egyedül van ezen a világon, az aggkor küszöbén...

– Ki lehet az? – bámult Morel.

– Az öreg Villefortról beszélek. Az ön feleségének az apjáról.

– Hogyan? Hát Villefort nem halt meg? Hiszen azt mondták! Az a hír járta, hogy megőrült és eltűnt! Hát él? Oh Istenem, hol van?

– Egészen közel önhöz. Való igaz, hogy megőrült. Minthogy azonban Monte Cristo gróf úgy érezte, nagy adósságot kell letörlesztenie ezzel az emberrel szemben, biztos helyre vitette, sőt magával vitte Amerikába is, hogy ő maga gyógyítsa meg. De minden fáradozása hiábavaló volt. A véletlen adta vissza a szerencsétlen embernek az ép elméjét. Most itt él, egy fedél alatt önnel, az én házamban. Még nem tudja, hogy lánya, fia és unokája van. Előbb ehhez a szerencsétlenhez menjünk, mielőtt ön Valentine-hez sietne. Neki is részt kell vennie az ön boldogságában. Nem látogatná meg?

– Hogyne, rögtön! – kiáltott Morel. – Menjünk, menjünk! Milyen boldog lesz Valentine!

– Meggyógyult! Most már tökéletesen egészséges – suttogta magában a herceg. – Nos, jöjjön hát! – hívta hangosan Morelt. – És, kérem, engedje meg, hogy előbb én beszéljek Villefort-ral.

A kapitány a herceggel együtt elhagyta a szobát. Hosszú folyosón haladtak végig, majd lépcsőn mentek fel. Odafönt a herceg bekopogott egy ajtón. Belülről valaki „szabad”-ot kiáltott. Erre a herceg a kapitánnyal együtt belépett Villefort szobájába.

Az öregember az ablaknál ült és – éppen úgy, mint az imént Morel – újságolvasásba mélyedt. Ő is azt hitte az orvos látogatja meg.

– Ön az, doktor úr? – emelkedett fel a helyéről. – Jó reggelt!

– Maradjon kicsit hátrább! – súgta a herceg a kapitánynak. Morel leült egy székre az ajtó mellett. Egyre csak Villefort-on pihent a szeme.

– Hisz ön nem az én orvosom! – lepődött meg az öreg, amikor a tévedését észrevette.

– Nem bizony, államügyész úr! – mondta a herceg. Én ennek a háznak a gazdája vagyok: *** herceg.

Villefort meglepődött és mély tisztelettel hajolt meg. A lényéből már teljesen eltűnt az őrültség minden vonása. Olyan volt, mint az öreg gyenge emberek rendszerint, akiket megtört a szenvedés és a bánat.

– Herceg – szólalt meg Villefort. – Ön meglep. Én azt hittem, az orvos házában vagyok. Ha tudtam volna, kinél lakom, bizonyára bátor lettem volna és felkeresem önt, hogy köszönetet mondjak. Bocsásson meg, hogy...

– Kérem, ön bocsásson meg nekem, hogy már előbb nem látogattam meg! – kérte a herceg. – De az orvos azt mondta, hogy ön még mindig gyönge és beteges...

– Egyáltalán nem. Nagyon jól érzem magam! Visszaéltem az ön jóságával.

– Ne beszéljünk erről, hiszen hová is ment volna?

– Ez bizony igaz! – mondta Villefort mély sóhajjal. – Hová, hová?

– Nem akarok önben kellemetlen emlékeket támasztani – mondta a herceg szelíden. – De mégis csak van egy hely, ahol ön otthon fogja érezni magát.

– Otthon!? – szakadt fel a szó Villefort-ból fájdalmasan. – Soha! Nincs olyan hely többé a világon, ahol én boldog lehetek! És nem is szabad, hogy legyen! Nem érdemelném meg!

– Kérem, ne beszéljen így! Lehet, hogy ön vétkezett és ez bántja a lelkiismeretét, de már megbánta a tettét és megbűnhődött. Még boldog öregség vár önre. A gyermekei körében...

– Uram... herceg úr! – tört ki Villefort fájdalmasan. – Az isten szerelmére, mért jött most hozzám? Kínozni akar? Hiszen nekem már nincs gyermekem!

– De van! Egy lánya! Teremtő istenem! Villefort úr, ön ezt ne tudta volna?! Sohasem beszéltek önnek erről a betegsége alatt?

– Uram! – kiáltott fel Villefort fájdalmas megrendüléssel. – Ne öljön meg a szavával! Az én gyermekeim meghaltak! Mind... és annak a korcsnak, annak az átkozott fattyúnak magam kívánom a halált, ha még nem halt volna meg! Eduard halott... Valentine ...

– Valentine él! – mondta a herceg és megfogta Villefort kezét. – Hát ön ezt nem tudta?

Villefort úgy nézett a hercegre, mint valami idegen, csodálatos lényre, mintha nem hitt volna a szemének és a fülének.

– Ön nem tudta, hogy Valentine-t megmentették a haláltól? – kérdezte a herceg.

– Semmit se tudok! Az Isten szerelmére kérem, könyörgök önnek, ne űzzön tréfát velem!... Nem bírnám el! Valentine élne? Hát mégis van gyermekem?!...

– Boldog gyermeke! Valentine egy derék ember felesége, Morel kapitányé és anya, hallja, Villefort úr, Ön nagyapa!

Az államügyész beleroskadt a székbe, amely mögötte állt. A herceg kis üveget kapott elő, amelyben erős esszencia volt és amelyet ilyen alkalomra hozott magával. Néhány csöppet fröccsentett abból az öregember arcába, akit az ájulás környékezett. Azután inteni akart Morelnak. De erre nem volt szükség. A kapitány már ott térdelt az öregember előtt.

– Atyám! Úgy van, Valentine él és én vagyok a férje. Nem emlékszik rám? Én is halottnak tartottam Valentine-t, én is ott mentem a gyászmenetben. De a gróf megmentette. Mert Valentine csak tetszhalott volt! A gróf adott bennünket egymásnak. Ön akkor beteg volt, nagyon beteg! Nem volt

szabad önnek ezt megmondanunk.

Villeforton látszott, hogy minden erejét összeszedi. Valóban nehéz próba volt. De a szellemének az utóbbi időben nagyon meg kellett erősödnie, mert a próbát erős férfi módjára állta meg. Megvilágosodott előtte, milyen nagy boldogság érte.

– Valentine él... Az én drága kislányom... és férjhez ment? Ugye, ön Morel kapitány? Igen, most már emlékszem önre. Ön az a fiatalember, aki olyan nagyon szerette a lányomat! És mindezt nem mondták meg nekem. Persze, hogy beteg voltam! Hol van hát Valentine? Látni akarom őt is, meg a gyermekét is! Fiú? Ugye, fiú?

– Igen, atyám, nagyon szép kis fiú! – mondta Morel rajongó apai büszkeséggel. – Edmond...

– Edmondnak hívják? Ez a név majdnem úgy hangzik, mint Eduard – suttogta Villefort. – De hogy mentették meg Valentine-t? Ki mentette meg? Tudjátok?

– A gróf! Monte Cristo gróf – felelte lelkesen a kapitány.

– Monte Cristo! – riadt fel Villefort, mintha villamos ütés futott volna át a testén. De azután lehunyta a szemét és ellágyultan, áhítattal suttogta:

– Az Isten áldja meg Monte Cristo grófot!

– De talán mennénk le! – mondta később a herceg. – Majd elküldöm önöket a kocsimon a Champs-Élysées-re. Jöjjenek velem!

A kapitány megfogta apósának a karját. Villefort reszketett. Még mindig úgy látszott, mintha azon erőlködne, hogy valami megfoghatatlan dolgot értsen meg. Őt is űzte a vágy, hogy viszontláthassa Valentine-t. De testi ereje nem volt a sietéshez. Morelnek szinte le kellett vinnie őt a lépcsőn.

A herceg menet közben kinyitotta annak a szobának az ajtaját, amelyben az orvos várakozott.

– Köszönöm, doktor úr – szólt be a szobába. – Minden úgy történt, ahogy ön megjósolta! Minden rendben van.

Azután megkérte a kapitányt és Villefortot, hogy kövessék. Pompás előszobán keresztül egyszerűbb dolgozószobába léptek. Kényelmes karosszékben mozdulatlan, nagyon öreg ember üldögélt.

Villefort megtorpant, amikor meglátta. Aztán hangos kiáltással odaborult az aggastyán lába elé.

– Atyám! – rebegte. – Igen, ön az atyám! Oh, akkor Valentine sem lehet messze!

Az aggastyán valóban az öreg Noirtier Villefort volt, az államügyész apja. A fiú még mindig ott zokogott az apja lábánál és átölelte a térdét. Az öreg Noirtier nem tudott beszélni, meg sem mozdulhatott. Mindene béna volt. Csak a szeme volt ép és a tekintete szerető jóakarattal pihent már őszhajú fián. Ezalatt egy úr, egy hölgy és két gyermek lépett a szobába.

– Julie! Emanuel! – ujjongott a kapitány hangosan. Odarohant a húga és a sógora karjába. A két gyermek pedig örvendező ugrándozással üdvözölte nagybátyját.

Még csak egy valaki hiányzott, hogy a jelenet tökéletessé váljék. Sőt már nem is hiányzott, már ott is állt a kitárt ajtóban. Valentine volt, a kisfiával a karján. Se Villefort, se Morel nem látták meg az első pillanatban.

Morel vette észre elsőnek, amikor az asszony egy lépéssel közelebb jött.

– Drága feleségem! Edmondom! – kiáltott Morel elragadtatott hangon, amely valamennyiüknek a szívébe markolt. A következő pillanatban ott pihent a felesége keblén.

Valentine kiáltására felriadt Villefort is, akinek a könnyei az agg Noirtier aszott kezeit áztatták. Amikor Valentine-t megpillantotta, amikor azt, akit halottnak hitt, aki a szeme előtt halt meg és akit ő temetett el, valóban meglátta, nem tudta visszafojtani a megdöbbenés kiáltását. Félig felemelkedett és úgy nézett a lányára, mint valami jelenésre, mint valami gyönyörű látomásra. Az arca átszellemült és üdvözült boldogság fényétől ragyogott.

Valentine-nak az első pillanatban csak a férje számára volt gondolata. És Morelnek sem volt más vágya, mint hogy feleségét és gyermekét a szívére szorítsa. De ekkor Valentine tekintete hirtelen az államügyészre esett.

Az asszony felsikoltott és elhalványodott. Ő is halottnak hitte az apját. Megtántorodott, úgy, hogy Morelnek kellett támogatni. A kapitány megértette felesége nagy felindulásának az okát.

– Atyám! – rebegte az asszony. – Csakugyan az én atyám!?

– Ő az, Valentine! – ujjongott Morel. – Igen, él! Én is csak ma tudtam meg!

Valentine kitárt karral repült apja felé. Apa és leánya heves zokogással, a boldogság könnyeivel a szemében borult egymás szívére.

– Jöjjön, Morel! – hívta a herceg a kapitányt. – Hagyjuk magukra őket. Az ilyen jeleneteknek nincs szüksége tanúkra. Jöjjön, hadd öntsék ki a szívüket.

A kapitány érezte, hogy a hercegnek igaza van. Vele együtt bement a szomszéd szobába, ahová Emanuel is átvonult a feleségével és a gyermekeivel. Valentine hármasban maradt apjával és nagyapjával.

Hogy mit beszéltek egymással és mit éreztek, azt meg sem próbáljuk leírni. Színes képzelet festheti csak maga elé, hogy mit érezhetnek azok az emberek, akik egymást halottnak hitték és akik végre, a legtisztább és a legszebb boldogság pillanatában, megint egymásra találtak.

– Drága hercegem! – hálálkodott a kapitány és forrón szorongatta az öregúr kezét. – Hogyan köszönjem meg önnek? Hogy mondjam el, mit érzek? Ön engem mondhatatlanul boldoggá tett!

– Nekem ne köszönjön semmit! Monte Cristo grófnak legyen hálás! – felelte a herceg. – Az ő megbízásából cselekedtem.

– De hogy köszönjem meg? Hol találom meg őt? – kérdezte Morel.

– A gróf nemsokára Párizsban lesz – mondta a herceg. – Akkor majd beszélhet vele és akkor az ön

hálája talán majd ír lesz a számára. Mert nagy csapás sújtott le rá. De most ne beszéljünk erről! Majd később megtud mindent.

– Ön pompásan rendezte a dolgokat! Hogy már itt találtam Valentine-t!

– Ezt csak azért tettem, mert számításba vettem, hogy Valentine jelenlétének nagy szerepe lesz az ön és Villefort gyógyulásában. Tudtam, hogy mind a kettőjüket felizgatnák a híreim. Ha az ember örömhírt hall, ha megtudja, hogy végre újra találkozhat olyan emberekkel, akiket szeret és már hosszú idő óta nem látott, minden perc, amely még elválasztja a viszontlátástól, örökkévalóságnak tetszik. Ezért kértem meg a feleségét és sógorát, hogy ők jöjjenek ide, és az öreg Noirtiert is hozzák magukkal. Azt akartam, hogy Villefort először az édesapját lássa, és ilyen módon felkészülhessen a lányával való találkozásra is. Most már csak azt kívánom, hogy minden olyan jól végződjön, amilyen jól kezdődött, és a felindulás ne ártson meg Villefortnak. Akkor nincs többé semmi baj, a jövőben semmi sem fogja már megzavarni a boldogságukat.

– Nem is tudom, hogy fejezzem ki önnek a hálámat! – kiáltott Morel és megcsókolta kisfia pirospozsgás arcát.

Néhány percei később Valentine és Villefort is beléptek a szalonba. Az államügyész a leánya karjára támaszkodott. Az arca sápadt volt. A felindulás erősen feldúlta a vonásait. A szeme még mindig nedves volt a könnyektől. Valentine is sírt, de az örömtől és a boldogságtól. Ezek a könnyek úgy megszépítették az arcát, mint a hajnali napsugárban ragyogó harmatcseppek a remegő leveleket.

– Bárhogy szeretném, tudom, hiába tartóztatnám önöket! Nem is volna jogom ehhez! – mondta a herceg mosolyogva. – Ezért magam nyújtom búcsúra a kezem. A kocsim kint várja önöket. Parancsoljanak.

A hálálkodó, köszönő szavaknak nem akart végük lenni. A herceg végre úgy menekült meg tőlük, hogy mosolygó erőszakkal kitolta őket az ajtón. Néhány perccel később a boldog család már a Champs-Élysées felé robogott.

HATVANHARMADIK FEJEZET

A testvérek

Don Lotario fogta a kalapját, hogy kimenjen a városba. Még egy pillantást vetett szobájára, ahol lakott, azután lement a lépcsőn.

Nem egy emeletet ment le, ötöt. Ugyanaz a fiatalember, aki Kaliforniában a saját, tágas haciendájában élt, aki Párizsban elegáns lakást tartott, Londonban előkelő házban, Berlinben pedig a legszebb negyedben lakott, ugyanaz a fiatalember most ötödik emeleti egyszerű szobájából lépett ki.

És mégis, talán sohasem volt egészségesebb és elégedettebb a külseje. Egyszerű, szerény ruhája, végig begombolt kabátja jól állt rajta, járása ruganyos és büszke volt, nyugodtan és nyíltan nézett a szembe jövők arcába, vidáman mosolygott. Most már nem volt az a gondtalan ifjú, aki szomjasan vetette bele magát Párizs örömeibe, nem volt az a meggyötört, levert arcú kalandor, aki London utcáin cél nélkül barangolt, de nem volt a fájdalom súlya alatt megroskadó, komor kedélyű berlini don Lotario sem. Komoly férfi volt, akin meglátszott, hogy küzdenie kell az élettel, de aki ebben a harcban örömet és élvezetet talál. Lotario egy kissé félreeső, de barátságos utca felé irányította a lépteit. Időnként megnézte a házszámokat, végre megállt az egyik épület előtt.

Tiszta kis ház volt. Olyan hívogatóan mosolygott a kis kertből a kapun keresztül, hogy don Lotario akaratlanul is vonzódást érzett azok iránt, akik abban a házban lakhattak. Azután kinyitotta a rácsos kaput és belépett a kis kertbe. A házon valami felírást látott, de mielőtt elolvashatta volna, egy úr lépett eléje.

A férfi a kis kertben dolgozhatott, mert éppen akkor tette le a kertészkését. Egyszerű ruhát viselt, csak a szabása volt szabadabb és kevésbé merev. Arca valódi férfiarc volt. Hosszú fekete haja ellentétben állt finom, halvány arcszínével. Arcának erélyes kifejezését csak fokozta kis fekete bajusza. Udvarias meghajlással szólította meg Lotariót.

– Kivel óhajt beszélni, uram?

– Ma reggel levelet kaptam, amelyben idehívtak – felelte don Lotario. – A házszám egyezik. – Spanyol leckeórákról van szó.

– Akkor ön Lotario úr! Persze, fáradjon beljebb!

Don Lotario ízléses folyosóra lépett. A ház ura jobb kéz felől egy ajtót nyitott ki. Don Lotario barátságos szobába került, ahol egy hölgy ült az asztal mellett és olvasott. A nő a belépőt meglátva, felemelkedett.

Don Lotariót meglepte a nő szépsége. Gyönyörű aranyszőke haja hullámokban omlott alá fehér nyakára. Ahogy felállt, magas, telt alakja a falikárpit sötét hátterére tisztán és élesen kirajzolódott,

inkább látszott képnek, mint eleven asszonynak.

– Nem tudtam, hogy itt vagy, Amelie – mentegetőzött a fiatalember. – Különben nem zavartalak volna. A feleségem... Lotario úr! – mutatta be a vendéget a feleségének. – Kérem, talán menjünk ebbe a szobába.

A férfi kinyitott egy ajtót és don Lotario bekerült a ház gazdájának a dolgozószobájába. A szoba legfőbb bútora a nagy, széles rajzolóasztal volt. A falakat rézmetszetek díszítették, meg a Pantheon homlokzatának gipszmásolata. Don Lotario ebből, valamint az asztalon heverő rajzokból azt következtette, hogy új ismerőse építész lehet.

Elfogadta a kínálást és leült a gazdával szemben.

– Lotario úr – kezdte a fiatalember. – Tegnap az újságban egy hirdetést olvastam, amelyben ön spanyol nyelvű leckeórákat ajánl. A spanyol nyelv ugyan nem egészen ismeretlen előttem, de szeretném tökéletesen megtanulni. Az a tervem, hogy a jövő tavasszal a feleségemmel együtt elutazom Spanyolországba és néhány hónapig, talán fél évig is ottmaradok. Mit gondol, megtanulhatunk, én is, meg a feleségem is, addig annyit az ön nyelvéből, hogy akadály nélkül utazhassunk Spanyolországba?

– Bizonyosan! De az efféle úton aligha lesz szüksége arra, hogy tökéletesen ismerje a spanyol nyelvet, hiszen ott sokan beszélnek franciául...

– Tudom, de én szeretnék néhány olyan helyet is meglátogatni, ahol már kevesebb franciául tudó embert találok, mint például Granadát, Toledót és még néhány nagyobb vidéki várost. Minthogy építész vagyok, mielőtt Olaszországba mennék, a spanyol építészeti műremekeket akarom tanulmányozni. Különben is, ettől függetlenül nagyon szeretem a spanyol nyelvet önmagáért is. Nagyon szép nyelv.

– Mivel ön ennyire lelkiismeretes, nekem is annak kell lennem. Meg kell jegyeznem, hogy bár a spanyol nyelv az anyanyelvem, én mexikói kiejtéssel beszélek.

– Szóval ön mexikói? – figyelt fel az építész. – Nos, az eltérés bizonyára nem lesz nagy. Azt úgyis tudom, hogy a spanyolt mindig idegen hangsúllyal fogom ejteni. De ez azért nem riaszt vissza, annál kevésbé, mert az ön egyénisége megnyerő, már ezért is öntől szeretnék leckéket venni.

Don Lotario udvariasan meghajolt.

– Akkor öntől függ, mikor kezdjük az órákat.

– Mondjuk holnap és ha ideje engedi, akkor minden nap tartanánk leckét – mondta az építész, akit szemmel láthatóan jobban érdekelt jövendőbeli tanítójának az egyénisége, mint maga a nyelvtanulás. – Bocsásson meg, de ugye, ön fiatalabb nálam, Lotario úr?

– Meglehet! – mosolygott a spanyol. – Talán kellemetlen önnek, hogy a tanítója fiatalabb lesz, mint ön?

– Ellenkezőleg! Csak azért kérdeztem, mert ön is tudja, hogy az ember a tanárt korosabb úrnak képzeli. Amikor a hirdetését olvastam az újságban, idősebb, kissé szórakozott spanyol urat képzeltem

magamnak, nem ilyen fiatal, elegáns gavallért.

– Csak nem akar nekem bókolni? – nevetett don Lotario. – Egyébként igaz, hogy nem mindig leckeadással kerestem a kenyeremet. De úgy gondolom, ez nem árt. Mostani helyzetemben kénytelen vagyok hasznát venni a spanyol nyelvtudásomnak. A munka nem szégyen!

– Bizony nem! – mondta Wolfram. – Volt idő, amikor nem akartam dolgozni... mert, bizony, valamikor gőgös legény voltam De már nem tudok nagyobb élvezetet, mint a nyugodt, szabadon választott munkát.

– Igen, itt van a kutya elásva! – mondta don Lotario könnyű sóhajtással. – Ha az ember mindig azt a munkát végezné, amihez kedve van! De talán számomra is elkövetkezik majd egyszer ez az idő.

– Bizonyosan! – biztatta az építész. – Bevallom, Lotario úr, első pillanatban, amikor önt megláttam, azt hittem, a politikai viszonyok változása kényszerítette arra, hogy elhagyja hazáját.

– Nem, bár azok a körülmények, amelyek engem Mexikóból elűztek, sokkal kalandosabbak voltak, mint bármilyen politikai zavar.

– Mexikónak melyik részében lakott, ha szabad kérdeznem?

– Kaliforniában.

– Akkor egyszer egész közel jártam önhöz. Bizony, ez akkor volt, amikor az Óhajok Hegyének haragos lordjával megismerkedtem.

– Az Óhajok Hegye? – szakította félbe don Lotario meglepetten. – Lord Hope-pal?

– Vele! Ön ismeri? Akkor egész különös érintkezési pontra találtunk. Jóságos egek, ha arra az időre emlékszem! Milyen ember voltam én akkor! Szóval ön ismeri a lordot?

– Sajnos, ismerem – felelte don Lotario. – Nélküle még most is boldogan élnék a haciendámban. De mégsem! Neki köszönhetem, hogy boldog lettem. Ha ő nem lett volna, akkor nem utaztam volna Berlinbe, nem ismertem volna meg Therese-t...

– Értem. Ön egy hölgyet említett! Tehát Berlinben is volt?

– Onnan jöttem ide.

– És engem milyen nemzetiségűnek tart? Bizonyára franciának. Pedig én berlini vagyok. De hiszen már a nevem is megsúghatta önnek, hogy nem vagyok francia.

– Bocsásson meg, de az írás annyira homályos volt, hogy legjobb akarattal sem tudtam kibetűzni.

– Igen, elhiszem. Wolfram Büchting a nevem.

– Büchting!? – kiáltott fel Lotario meglepetten. – Wolfram Büchting Berlinből?!

– Onnan! – mondta Wolfram, aki furcsállotta don Lotario nagy csodálkozását. – De lehetetlen, hogy

ön ezt a nevet ismerje. Már sok éve elhagytam Berlint.

– De ugye, önnek van egy húga, Therese Büchting?

– Az ég szerelmére! Van! Mit tud róla? Ismeri a húgomat? Hol van?!

Most már Wolfram volt a meglepett.

– Itt van Párizsban! – felelte don Lotario izgatottan. – Sőt, mi több, ő az a hölgy, akiről beszéltem. A menyasszonyom, a szerelmem és nemsokára a feleségem!

– Istenem! Lehetséges volna? – riadt fel Wolfram és felugrott. – Nem tévedett? Valóban ugyanaz a Therese Büchting? Az én húgom? Árvalány?

– Ő az! Therese mondta, hogy a bátyját Wolframnak hívják és hogy Wolfram hat évvel ezelőtt Párizsba, onnan pedig valószínűleg Amerikába ment...

– Akkor csakugyan ő az! Hála Istennek! – ujjongott Wolfram és a szívére szorította a fiatal spanyolt. – Lotario úr! Köszönöm! Ezerszer köszönöm! Ön meghozta nekem az egyetlen dolgot, ami még hiányzott a boldogságomból. Ön visszaadja nekem a húgomat, akiről azt hittem már, hogy elveszett és aki után eddig hiába tudakozódtam.

– De bizony nem adom önnek vissza! Nem én! – tiltakozott Lotario nevetve Wolfram viharos ölelései közben. – Én bizony megtartom őt magamnak, hiszen hallja, hogy Therese a menyasszonyom és nemsokára a feleségem lesz.

– Jól van, jól! Nem is kívánok neki jobb férjet, hiszen máris úgy szeretem önt, mint az öcsémet. De azért talán megengedi, hogy láthassam? Talán csak szabad vele beszélnem? – tréfálkozott Wolfram. – Hol van? Itt van Párizsban? Egyedül? Gyerünk, gyerünk rögtön hozzá!

– Indulhatunk! – mondta don Lotario. – Bevallom, boldoggá tesz az a tudat, hogy Therese végre megtalálta természetes védelmezőjét, legalább is addig, míg meg nem esküszünk. Akarja hallani, hogy találtunk egymásra? Nagyon kalandos történet!

– De mennyire akarom! Beszéljen már! Mondja el! – sürgette Wolfram. – ígérem, nyugodtan végighallgatom. De mondja, bizonyos abban, hogy a húgomnak azalatt, míg mi itt elfecsegjük az időt, semmi baja nem történhet? Nem volna jobb, ha elmennénk hozzá?

– A legutóbbi fél év alatt, mialatt az én oltalmam alatt állt, nem történt semmi baja. Reméljük, hogy most sem fenyegeti semmi veszedelem! – nyugtatta meg don Lotario Wolframot. – De készüljön el: nagyon különös történetet fog hallani, valóságos regényt.

– Hát kezdje már! Azután majd én is hasonló történetet mondok el önnek – izgult Wolfram. – Jaj, de boldog vagyok!

Lotario végtelenül örült, hogy abban a fiatalemberben, aki iránt már első pillanatban vonzalmat érzett, Therese-nek a bátyjára bukkant. Lelkesen beszélt el mindent, miként hagyta el Kaliforniát. Wolfram figyelmesen hallgatta, különösen akkor, amikor Lotario lord Hope-ról beszélt és amikor a fiatal spanyol Therese-zel való első találkozásáról emlékezett meg. Wolfram megindultnak látszott,

amikor leírta Lotario azt a viszonyt, amely Therese-t Wedell professzorhoz fűzte. Az érdeklődésének azonban még növekednie kellett, amikor azokról az ármánykodásokról beszélt, amelybe Ratour-Rablasy sodorta a szerencsétlen, fiatal párt. Ökölbeszorult a keze és a tekintete bosszúval fenyegette a gazfickót. Amikor pedig don Lotario az Arenberg gróffal való utolsó találkozásukat mondta el, amikor elismételte a gróf utolsó szavait, Wolframnak komorrá vált a tekintete.

– Nem igaz! A családunkat nem terheli átok! – mondta magában halkan. – Az apák bűne nem folytatódik a gyermekekben... Hanem mondja csak tovább!

– Therese-zel együtt elhagytam Berlint. Tovább nem maradhattam abban a városban. Therese sem élhetett ott egyedül és nekem is gyűlöletessé vált az ott-tartózkodás. Párizsba jöttünk. Szerény lakást béreltem ki a magam számára, azután találtam egy derék öreg hölgyet, akinél Therese nyugodtan megmaradhat az esküvőnkig.

Első utam Laguidais abbéhoz vezetett. Az abbé nagyon meglepődött, amikor meglátott és azt mondta, hogy írt a grófnak és a levélben közölte vele Ratour egész árulását. Reméli tehát, hogy Therese és Arenberg ki fognak békülni. Jómagam keveset törődöm ezzel. A gróf bizalmatlansága nagyon megsértett, az meg valóságos megszégyenítés volt, ahogy Therese-től búcsúzott. Szilárdan elhatároztam, hogy nem egykönnyen nyújtom neki békülésre a kezemet.

– Köszönöm! Ön igazi férfi! – kiáltott fel Wolfram, akiben fellángolt a régi büszkeség.

– Az abbé valóban nem tévedett – folytatta don Lotario. – Két nappal később Arenberg gróf Morelnével együtt megérkezett Párizsba. Először engem keresett fel. Be kell vallanom, megrázott az öregúr viselkedése. Nagyon megindult volt. Könnyek között kért bocsánatot és azzal mentegetőzött, hogy lehetetlennek tartotta, hogy valaki akkora gazember lehessen, mint Ratour. Könyörgött, vigyem el Therese-hez, hogy tőle is bocsánatot kérhessen. Mondta, hogy mindig az volt a szándéka, hogy Therese-t a lányává fogadja. Ennek az örökbefogadásnak éppen most kellett volna megtörténnie, hiszen már az engedélye is megvan a kormányától. Annál fájdalmasabban érintette tehát Therese vélt árulása.

Nem tagadhattam meg a kívánságát, elvezettem Therese-hez. Hanem már a viszontlátás első pillanatában észrevettem, hogy a nő nem bocsát meg olyan könnyen, mint a férfi. Therese sokkal hűvösebben fogadta a gróf kérését, mint vártam. Az utolsó bántó szavakat nem tudta megbocsátani.

– Ez már a vérünkben van – suttogta Wolfram. – Mind büszkék vagyunk. És Therese a testvérem.

– A gróf minden alázatos kérésével is csak annyit tudott elérni – folytatta don Lotario –, hogy Therese megengedte neki, hogy hetenként kétszer meglátogathassa. Örökbefogadásról persze már szó sem volt, annál kevésbé, mert Therese nemsokára azt a nevet veszi fel, amelyet bizonyára a legszebbnek tart. Az én nevemet. Akkor még nem határoztunk, hogy meddig maradunk Párizsban. Jómagam csak rövid időt akartam itt eltölteni, míg tudakozódom hazám viszonyairól és összeköttetést szerzek néhány franciával, hogy azután írjak lord Hope-nak és végül visszatérjek a hazámba.

Laguidais abbé kérése mégis arra indított, hogy meghosszabbítsam az itt-tartózkodásom idejét. Az abbé megemlítette, hogy lord Hope már nincs az Óhajok Hegyén, és nemsokára megérkezik Párizsba. Azt is mondta az abbé, hogy a lord anyagi helyzete nagyon megjavult és így valószínűen teljes egészében ki fogja nekem fizetni azt az összeget, melyért a haciendámat megvásárolta. Az abbé arra

kért, várjam meg itt Párizsban. Azonkívül fontos körülménynek tartotta azt is, hogy a menyasszonyomnak Büchting a neve, szóval olyan családnak a nevét viseli, amely iránt a lord élénken érdeklődik és amelynek a tagjait hosszú időn keresztül hiába kereste.

– Érthetetlen! Mit akarhat tőlünk ez az ember? – tűnődött Wolfram

– Én bizony nem tudom. De lord Hope vagy Monte Cristo gróf... hiszen ez a két ember egy személy... olyan rendkívüli és erős egyéniség, hogy az ember várhat néhány hónapig a kedvéért. Minthogy szó volt arról is, hogy esetleg jelentős összeget kapok, engedtem és elhatároztam, hogy Monte Cristo gróf megérkezéséig Párizsban maradok. De egyúttal azt is elhatároztam, hogy megőrzöm teljes függetlenségemet. Másrészt megtanultam, hogy semmi sem csalókább, mint a pillanatnyi vagyon. Ezért úgy döntöttem, nem nyúlok kis tőkémhez, hanem megélek abból, amit leckeadással keresek, így is tettem és úgy találtam, a munka sokkal édesebb, mint az ember hiszi és hogy segít sok olyan fájdalom legyőzésében, amely a tétlen embereket lenyűgözi.

– Igen, ön férfi! – lelkesedett Wolfram őszinte örömmel. – Therese-nek szerencséje van, hogy olyan emberre talált, mint ön! Lotario barátom, látnom kell Therese-t, még ma!

– Látni fogja, még ma. Csak nem hiszi, hogy annyira féltékeny vagyok, hogy Therese-t a bátyja elől is rejtegetem? De el kell ismernie, hogy a szerencse önnel szemben sem volt szűkmarkú. Önnek is van felesége...

– Bizony, olyan asszonyt, mint Amelie, nem talál az egész világon! – vágott közbe Wolfram büszkén. – Ezt tudom. Mennyit szenvedett értem! De ezt majd máskor beszélem el, ezek az emlékek mindig elszomorítanak, a mai nap pedig örömnap legyen. Amelie! Amelie!

Wolfram kitárta a szomszéd szoba ajtaját és a feleségét hívta. Az asszony siető léptekkel, szinte ijedten jött be. Úgy látszik attól félt, hogy valami baj történt.

– Hallgasd csak, Amelie! – lelkendezett Wolfram és megragadta az asszony karját. – Hallgasd csak! Adj ennek az úrnak egy csókot. Szívből jövő csókot!

A fiatalasszony a szeme fehérjéig elpirult. Szinte lángolt zavarában.

– Ejnye, hiszen Therese vőlegénye! A húgom szerelmese!

– Therese-é! – lepődött meg Amelie. Most már az öröm pírja lángolt az arcán. – Igazán? És te tudtad ezt? Te ismerted ezt az urat?

– Semmit sem tudtam, semmit! Therese Párizsban van és don Lotario nagyszerű ember! Szavamra mondom, sohasem tetszett még nekem férfi ennyire!

Közben Amelie a kezét nyújtotta a fiatal spanyolnak, aki azt tisztelettel és forrón megcsókolta.

– Mondd meg Jeanne-nak, hogy hozzon kocsit – fordult Wolfram a feleségéhez. – Együtt megyünk Therese-hez, ugye, Amelie?

– Örömmel. És, ugye, mindjárt idevesszük magunkhoz?

– Természetesen! Most már nálunk kell laknia, hiszen ez magától értetődik! – ujjongott örömében Wolfram.

Milyen nagy különbség volt a Sóstó sziklaszigetén remetéskedő, vagy a New Orleans-i kikötőgát építésében görnyedő Wolfram és e között a jókedvű, vidám ember között!

És milyen különbség volt a Monte Cristo grófhoz menekülő és a mormonok között remegő Amelie meg e között a boldog fiatalasszony között!

Míg a kocsi megjött és amíg Amelie átöltözött, persze szinte röpködött a sok kérdés meg felelet Wolfram és don Lotario között. Wolfram pillanatok alatt vagy húsz tervet vetett fel, hogy maradjon és éljen Lotario meg Therese Párizsban. Elég pénzt keresett, több volt a munkája, mint kívánta... don Lotariónak és Therese-nek tehát náluk kell lakniok. Vagy don Lotario vegyen meg valami birtokot Párizs közelében... és több más efféle tervet kovácsolt. Don Lotario mosolygott ezeken, pedig a gondolatok jószívű, áldozatkész lélekből fakadtak.

Végre megjelent Amelie. Egyszerű ruhájában is olyan elragadó volt, hogy don Lotario alig türtőztette csodálkozását. Wolfram olyan boldogan nézett a feleségére, hogy minden halandó ember megirigyelhette volna.

Mindhárman beszálltak a kocsiba. Don Lotario megmondta a kocsisnak Therese lakásának a címét.

– Komolyan ilyen váratlanul akarja meglepni? – kérdezte Lotario az építészt. – Nem volna jobb, ha előbb én beszélnék vele és előkészíteném?

– Ugyan? Olyan gyöngék az idegei? – kérdezte Wolfram vidáman. – De ahogy akarja. Igaz, hogy akár az ön rokonaként is bemutathatna neki, mert bizonyos, hogy nem fog azonnal rámismerni. Nagyon megváltoztam, amióta nem láttuk egymást.

– Jó – egyezett bele Lotario. – De itt is vagyunk már.

A lány a harmadik emeleten lakott. Don Lotario gondoskodott arról, hogy a mennyasszonya lakása szebb és kellemesebb legyen, mint az övé, jóllehet Therese csak nagy unszolásra egyezett bele ebbe a kényeztetésbe.

A lakás előszobából, egy abból nyíló fogadószobából és még egy másik szobából állt, amelyben Therese napközben az öreg hölggyel együtt tartózkodott, akinél lakott. Don Lotario a szobalánynak, aki ajtót nyitott, meghagyta, hogy ne jelentse be őt. Azután Wolframot és Amelie-t bevezette a fogadószobába és megkérte őket, hogy ott várjanak.

Ő bekopogtatott a másik szoba ajtaján és belépett, amikor onnan „szabad”-ot kiáltottak.

– Lotario! – ugrott fel Therese az ablak mellől. – Milyen korán jössz ma! Látod, ez kedves! Ezerszer köszönöm!

Arcán már nyoma sem látszott a betegeskedésnek. Frissen és ruganyosan mozgott, a hangja tisztán csengett. Mintha megfiatalodott volna. Don Lotario napról napra jobban csodálta.

Therese meglátta don Lotario szemében, hogy a vőlegénye valami örömhírt rejteget magában.

– Mi jót hoztál? Mit jelent, hogy ma ilyen korán jöttél? Mi történt veled?

– Nagy boldogság ért. Boldogság neked is, nekem is. Ma véletlenül kedves és közeli rokonokat fedeztem fel Párizsban. Akarod látni őket?

– Hogyne! – kiáltott fel Therese és futólag a tükörbe pillantott. – És te nem tudtad eddig, hogy itt élnek Párizsban?

– Sejtelmem sem volt. De ha most akarod látni őket... itt vannak a fogadószobában.

Don Lotario kinyitotta az ajtót és Therese sietve, előtte lépett át a küszöbön. A lány arcán még ott virult az öröm, amely vőlegénye korai jöttére lebbent oda és Therese mosolyogva lépett a szobába.

Wolfram a feleségével a szoba közepén állt. Amikor Therese belépett, nem tudta elfojtani örvendező meglepetésének hangos kiáltását.

Therese azonban, miután néhány lépést tett a két idegen felé, hirtelen tétován megállt. Nehéz lett volna eldönteni, hogy vajon Amelie szépségén érzett meglepetés állította meg, vagy más ok. Don Lotario felé fordult, szinte ijedten ragadta meg a vőlegénye kezét.

– Ki ez az úr? Már láttam valahol. Ki az?

– Gondolkozz egy kicsit, Therese... – szólalt meg Wolfram németül.

– Bátyám, Wolfram! Édes bátyám! – sikolt ott fel a lány boldogan és a két testvér egymás szívére borult.

A következő negyedóra alatt egyszerre mind a négyen beszéltek. Kérdések és feleletek keresztezték egymást. Négy olyan ember, két olyan emberpár ült most együtt a viszontlátás örömében, akik megérdemelték, hogy végre rájuk mosolyogjon a boldogság. A nagy ujjongás kellős közepén vendéget jelentettek be: Arenberg gróf érkezett.

– Fogadjuk most? – kérdezte Therese kissé szomorúan.

– Miért ne? – mondta Wolfram. – Utóvégre egyszer vele is ki kell békülnünk.

– Kérlek, Wolfram, ne légy hozzá kemény! – kérte Therese a bátyját. – Ne felejtsd el, hogy mindig szerető apám volt és hogy olyan helyzetből mentett meg, amelyben könnyen tönkremehettem volna. Mindig csak a javamat, a boldogságomat akarta és hogy megharagudott rám, annak egy nyomorult ember hitvány árulása és cselszövése volt az oka.

– Jó, ezt nem felejtem el, de...

Nem fejezhette be a mondatát, mert a gróf belépése félbeszakította.

A gróf szemmel láthatóan nagyon megváltozott. Arca nem volt olyan nyugodt, jóságos és barátságos, mint máskor. Mintha árnyék lebegett volna a vonásain, mintha az sötétítette volna el a tekintetét. A tartása is megroskadt.

Meglepődött, amikor látta, hogy Therese-nél, akit rendesen egyedül talált odahaza, most három fiatalember van látogatóban, azok között két olyan is, akiket nem ismert. Don Lotario jelenléte is meghökkentette. Berlinből való elutazása óta csak egyszer találkozott a spanyollal, és Therese-t mindig olyankor látogatta meg, amikor tudta, hogy don Lotario nincs a lánynál.

– Don Lotario – mondta, miután valamennyiük felé meghajolt. – Szívből örülök, hogy végre megint látom önt és még inkább azon, hogy ilyen ragyogó egészségben találom.

– Köszönöm, gróf úr! – hajolt meg don Lotario, akit meghatott az öreg gróf aggódó és fájdalmas arckifejezése. – Engedje meg, hogy bemutassam önnek Wolfram Büchting urat, Therese bátyját, és a feleségét, Amelie Morcerfet. Magam is csak ma és véletlenül ismerkedtem meg rokonainkkal.

– Mit mondott? – kérdezte a gróf, majd Wolframhoz fordult. – Ön Therese bátyja? Örülök, igazán örülök, hogy megismerhettem. Önt már mindenki elveszettnek tartotta, azt hittük, Amerikában él. De annál jobb így. De hogy lehetséges, hogy eddig semmit sem hallottunk önről?

– Nagyon egyszerű a dolog, gróf úr. Amerikában nagyon vad életet éltem, lehetetlen volt tehát, hogy tudakozódhassanak utánam, azt pedig nem sejtettem, hogy Therese itt van Párizsban. Magunk is csak néhány hónapja költöztünk ide. Érdeklődtem ugyan Berlinben, de eredménytelenül. Csak ma tudtam meg, hogy ön a húgom mellett az apa és a jó barát helyét milyen szeretettel töltötte be. Ezt őszinte szívből, hálásan köszönöm. Ön, gróf úr...

– Ó, kérem, szóra sem érdemes! – szakította félbe a gróf, aki nehezen titkolta meghatottságát. – Inkább azt mondja meg, hogy megy a sora? Jól érzi magát Párizsban? El tudott helyezkedni?

– Igen, gróf úr. Hoztam magammal egy kis pénzt is Amerikából, és az már régi igazság, hogy csak a kezdet nehéz. Ha az embernek van egy kévése, a többi magától jön hozzá. A párizsiak barátságosan fogadtak. Az olyan német építész, aki Amerikából, a praktikus emberek hazájából a legjobb bizonyítványokat hozta magával, és akinek a fellépése egy kis jólétet árul el, Párizsban mindig talál munkát. Máris sokkal több a megbízásom, mint amennyit el tudok végezni. Ezt nem panaszképp mondom.

– Ennek igazán nagyon örülök – bólogatott a gróf. – De hogy tudta megtalálni a húgát?

Wolfram néhány szóval elmondta a grófnak, hogyan ismerkedett meg don Lotarióval. Szóból szó lett, és a beszélgetés általánossá vált, hiszen Therese-nek, don Lotariónak és Wolframnak igen sok volt az elbeszélnivalója. A grófnak a néma hallgató szerepe jutott. Az öregúr a szófa sarkában ült és szinte egy pillanatra sem vette le a tekintetét Therese-ről. A lány is néha különös pillantással nézett nevelőapjára. Ezeknek a boldog embereknek a csoportjában egyedül a gróf jelenléte árasztott kevés mélabús hangulatot. Kétségtelen: Arenberget az a tudat tette szomorúvá, hogy most már végképp elveszti Therese-t.

Csakugyan Wolfram felszólította a húgát, hogy azonnal költözzön hozzájuk és véglegesen maradjon náluk. Therese örömmel fogadta a hívást. Wolfram azután don Lotario és Therese esküvőjéről, meg azokról az utazásokról beszélt, amelyeket most már együtt fognak megtenni. A barátságos kis szobát majd fölvetette a tréfálkozás és a vidám kacagás.

A nagy vígságban csak a gróf ült szomorúan a szófa sarkában. Néha végigsimított a homlokán, talán

a szemén. Végre felállt, odament Therese-hez és a kezét nyújtotta neki.

– Ugyan, gróf úr! – kiáltott Wolfram. – Csak nem akar már elmenni? Azt hittem, megtisztel bennünket azzal, hogy Therese-t elkíséri lakásomra.

– Nem, köszönöm – felelte Arenberg reszkető hangon. – Én most búcsút mondok önöknek, búcsút... örökre! Visszautazom Berlinbe.

– De csak nem rögtön!? – mondta Wolfram. – Remélem, legalább egyszer együtt tölt velünk egy napot?

– Attól félek, mi soha többé nem látjuk egymást – mondta a gróf. – Még a kezében tartotta Therese kezét. – Isten önnel, Therese! Tartson meg emlékezetében...

A grófnak könnyek szöktek a szemébe és elfulladt a hangja. Hirtelen felkapta a kalapját és ki akart sietni a szobából.

– Apám, édes, jó apám! – futott utána Therese. – Önnek nem szabad elhagynia bennünket!

Sírva karolta át az öregúr nyakát, úgy tartóztatta. A gróf lehajtotta a fejét és zokogott.

– Therese, gyermekem – mondta megtört hangon. – Nem tudok ön nélkül élni! Tudom, nemsokára meghalok! Tudom, hogy fájdalmasan és igazságtalanul megbántottam. Tudom, hogy csak én vagyok a hibás mindenben. A szívemre kellett volna hallgatnom, és nem lett volna szabad hitelt adnom egy aljas ember hazugságainak. Gyönge voltam. Elvesztettem az emberi szív jóságába és tisztaságába vetett hitemet, és most ez a büntetésem. Nincs többé leányom, egyedül és elhagyottan fogok meghalni. De bocsásson meg nekem, Therese, legalább bocsásson meg, hogy ez a szörnyű teher ne nyomja többé a lelkemet. Mondja, hogy már semmi harag nincs ellenem a szívében...

– Édes, jó apám – beszélt Therese a kétségbeesett férfihoz. – Hiszen már réges-régen elfelejtettem! Igaz, kis ideig haragudtam önre, de nem magamért, hanem Lotario miatt. Most már hagyjuk ezt! Mindannyian boldogok vagyunk! Maradjon velünk és vegyen részt a boldogságunkban! Mit csinálna Berlinben? Nem tudom még, hogy Lotario hová visz majd engem, de ön mindenhová elkísérhet bennünket, és tudom, hogy velünk is jön. Ugye, Lotario, te sem haragszol már az én jó apámra?

– Nem, gróf úr! – kiáltotta a spanyol meghatottan. – Maradjon velünk és felejtsük el mindazt, ami történt. Minek is gondolnánk arra a fájdalmas napra most, amikor valamennyien ilyen boldogok vagyunk.

Therese is kérte, hogy maradjon. Amelie is könyörgött az öreg úrnak, akit nagyon hamar a szívébe zárt. Végre Wolfram is odalépett hozzá, kezet nyújtott és ezt mondta:

– Gróf úr, bevallom, egy pillanatig haragudtam önre azokért a szavakért, amelyekkel a húgomat megbántotta. De látom, önnek jó szíve van. Maradjon velünk és Therese maradjon meg az ön lányának továbbra is. Adja a kezét!

Wolfram szavaira az öreg gróf fiatalos örömmel, boldogan ölelte meg Wolframot.

– Igen, itt maradok! És ti valamennyien a gyermekeim lesztek. Legyetek jók hozzám és nézzétek el

a gyöngeségeimet. Igazán szükségem volt erre a boldog órára, mert nem tudjátok, milyen szerencsétlen voltam a legutóbbi fél év alatt.

Most már ő volt a legvidámabb, a legbeszédesebb valamennyiük között. Először vendégül akarta látni az egész társaságot. De minthogy Wolfram nagyon erősködött, hogy Therese még azon az estén hozzájuk költözzön, Arenberg végre engedett és a két fiatal párt elkísérte Wolfram lakására.

Ott azután az öt elégedett ember olyan estét töltött, amilyen boldog ünnepben a legtöbb halandónak, sajnos, csak ritkán van része. Igaz, ezek közül az emberek közül majdnem valamennyi olyan éveket szenvedett át, amilyenekkel kevés embert sújt a sors. De a múltról, a szenvedésekről nem esett szó ezen az estén. Csengett a pohár, Amelie és Therese vidáman énekeltek, és Therese ezen az estén csókolta meg először nyilvánosan don Lotariót. A spanyol azután hazakísérte az öreg grófot. Mint másnap Wolframnak elmondta, az öreg úr lépései, amint a lépcsőn felfelé haladt, kissé bizonytalanok voltak. De ennek, természetesen, csak az izgalom és az öröm lehetett az oka.

HATVANNEGYEDIK FEJEZET

A világ ura

Egy héttel ezután a napnak majdnem ugyanabban az órájában több fogat állt meg *** herceg Faubourg-St.-Germain-i palotája előtt. Azok, akik a kocsikból kiszálltak, kisebb csoportokban mentek fel a lépcsőn. A herceg inasai egy nagy terembe vezették az érkezőket. A vendégek valamennyien sürgető meghívást kaptak a hercegtől, hogy ezen az estén, meghatározott órában, látogassák meg. A herceg azt is hozzáfűzte a meghívókhoz, hogy Monte Cristo gróffal is találkozni fognak. Ez az ok elegendő volt ahhoz, hogy valamennyien megjelenjenek. Mindnyájan meglepődtek, amikor beléptek a terembe. Semmi jel sem vallott arra, hogy ide ma előkelő társaságot várnak. A nagy szobában önkéntelenül komoly és elmélkedő hangulat fogta el a belépőket. A küszöbön, mintha csak elvágtak volna minden hangos és élénk szót.

A nagyteremben csak a fali karos gyertyatartók égtek, ezek fénye arra is alig volt elég, hogy az óriási helyiséget megvilágítsák. A terem egyik oldalán emelvényféle állt asztallal, amelyet fekete terítő takart. Az asztal mögött két szék állt. A társaság némán helyezkedett el azokon a székeken, amelyek a terem közepén sorakoztak.

Az első sorban don Lotario, Therese, Wolfram és Amelie ültek, a másodikban Morel kapitány, Valentine, Villefort és az öreg Villefort Noirtier, akinek a kerekes székét ma begördítették a terembe, a harmadik sorban pedig Laguidais abbé és Arenberg gróf foglaltak helyet.

A herceg csak akkor jelent meg, amikor már mindannyian együtt voltak és leültek. Azután egyszerre köszöntötte az egész társaságot, majd maga is leült Arenberg gróf és Laguidais abbé mellé. Alig helyezkedett el, amikor a teremnek abban a végében, ahol a feketével leterített asztal állt, egy ajtó nyílt ki és két ember lépett be azon: egy úr, aki egy hölgyet vezetett a karján.

Mindkettőjükön fekete ruha volt. A hölgy arcát fátyol takarta, olyan sűrű fátyol, hogy még arca körvonalai sem látszottak. A férfi odavezette az egyik székhez és leültette.

Ő maga tovább ment egészen az asztalig. Valamennyi jelenlévőt szinte félő borzongás fogta el, amikor a férfi arcát közelebbről meglátták. Az az arc fehér volt, mint a márvány. Válláig lehulló, fekete haja még világítóbbá tette szörnyű halványságát. A szeme mélyen beesett, arca megfogyott, ajka fehér.

Don Lotario, Wolfram, Morel, Valentine és Amelie hiába igyekeztek, hogy ebben az emberben azt a Monte Cristo grófot, vagy lord Hope-ot ismerjék meg, aki – még nem is olyan régen – a férfikor legszebb erejében, az ifjúság izmos ruganyosságával jelent meg előttük. A változás annál feltűnőbb volt, mert a gróf nem viselt szakállt. Ez a körülmény azonban nem okozhatott volna ekkora változást. Mindenki látta, hogy valami szörnyű, borzalmas megrázkódtatás érte a grófot, olyan csapás, amely néhány hónap alatt aggastyánná öregítette és egykori valójának minden nyomát letörölte róla.

A gróf szeme néhány pillanatig az egybegyűlteken nyugodott.

– Mindannyiuknak köszönöm, hogy eljöttek – szólalt meg mély, érces hangon. – Örülök, hogy megint láthatom azokat az arcokat, amelyek kedvesek és drágák nekem. Ez vigasztalás, nagy vigasztalás a számomra. *** herceg útján arra kértem önöket, hogy jöjjenek el ide, mert mindannyiukhoz van szavam és az időm túl rövid ahhoz, hogy valamennyiükkel egyenként beszélhessek. Azért is szeretem, hogy együtt hallgatnak meg, mert hiszem és remélem, hogy érdeklődéssel kísérik egymás sorsát. Hallgassák meg hát egy olyan ember szavát, akinek a vezeklése éppen olyan nagy, mint amilyen vakmerő és gőgös volt a bűne.

Hogy a jelenlévők mennyire ismerik az elmúlt életemet, azt most nem akarom szóvátenni. Kora ifjúságomban, alattomos barátaim árulása következtében, örökös fogságra ítéltek. Elrabolták tőlem azt, aki nekem legdrágább volt a földön. Csak azért hagytam ott a börtönömet, hogy bosszút álljak. A Gondviselés és az Ég rendelését láttam abban, hogy a véletlen mérhetetlen kincseket juttatott a kezembe. Úgy tetszett nekem, mintha maga Isten is helyeselné a bosszúmat és eszközévé tenne.

Az ellenségeim már hatalmasak voltak. De én erősebb lettem náluk. Sikerült megbosszulnom magam. Sikerült érzékeny bosszút állnom. De a bosszúmban messzebbre mentem, mint szabad lett volna. Ártatlanokat is sújtottam. Sújtó kezem Albert Morcerf-et, Villefort feleségét és gyermekeit is érte. Sőt Morelt is találta. Már akkor, amikor Európából eltávoztam, feltámadt bennem a gondolat, hogy többet mertem, mint embernek mernie szabad. Igyekeztem jóvátenni, amit lehetett. Magammal vittem Villefort-t, hogy meggyógyítsam. Egyesítettem Morelt és Valentine-t. Morcerfről is igyekeztem gondoskodni. De ez a szilárd jellemű ember mindent visszautasított, amit az érdekében tenni próbáltam.

Amerikába mentem, Kaliforniába. Útközben a véletlen egy haldoklót hozott elém, aki fölfedte előttem, hogy Kaliforniában aranybányákat talált. Ez a haldokló Wolframnak és Therese-nek az atyja volt. Amikor Kaliforniába érkeztem, azt láttam, hogy azok a kincsek sokkal nagyobbak, mint hittem. Ezeknek az aranybányáknak a kiaknázása a világ leggazdagabb emberévé tett.

Mindig arra törekedtem, hogy gondolataimat és érzéseimet nyíltan kifejezzem. Különösen az utolsó időben tettem ezt teljes mértékben. Tehát amit most önöknek mondok, tiszta és hű képe gondolataimnak. Amit beszélek: igazság.

Sikerült bosszúm, talált gazdagságom, az a megmérhetetlen kincs, amelyet a véletlen Kaliforniában szórt elém, az az emberismeret, amelyet szereztem, az az erő, amellyel még kiváló szellemek fölött is hatalmat gyakoroltam lassan olyan tervet érlelt bennem, amilyen még talán sohasem támadt ember elméjében. Kaliforniai eldugott székhelyemről át akartam alakítani az emberiséget. Elég módom volt ahhoz, hogy lássam, milyen bajokban senyved. Az a gondolat támadt bennem, hogy magam lépjek a Gondviselés helyébe. Úgy hittem, hogy elérem a célokat. Mintha ember valóban megtehetné azt, amit eddig Isten maga cselekedett!

Megengedem, ez a szándékom istenkáromlás volt. Akkor azonban még tisztának és hibátlannak tartottam magam. Azt hittem, jogom van ahhoz, hogy megtegyem azt, amihez, mint hittem, maga Isten adta az eszközöket a kezembe.

A terveim megvalósításához rendkívüli emberekre volt szükségem, olyan emberekre, akiket a szenvedés és boldogtalanság edzett meg és akik szellemileg annyira érettek, hogy megérthessék a

terveimet. Ilyen férfiakat találtam Laguidais abbében, *** hercegben és Wedell professzorban. De fontos volt a számomra az is, hogy fiatalabb embereket is megnyerjek, hogy ifjabb férfiakat is a gondolatom hordozójává tegyek. Ehhez szükségesnek tartottam, hogy ezeket a fiatalokat kiképezzem, végigjárassam velük a megpróbáltatások iskoláját, szóval, hogy az életüket egészen az én gondolatomhoz alakítsam, hogy utánam majd ők léphessenek a Gondviselés helyébe.

Először önről akarok beszélni, don Lotario. Mindjárt megláttam önben a szív jóságát, a jellem határozottságát és a lélek nemességét. Tudtam, hogy ön kellő helyen és az igazi iskolában megacélosodva rendkívüli tettekre lesz képes, ha azonban Kaliforniában marad, a haciendájában, jóravaló, de közönséges ember vált volna önből. Az volt a feladatom, hogy kiszakítsam onnan. Amikor először láttam donna Rosalbát, rögtön tudtam, miért akar ez a hölgy az ön feleségévé lenni. Leromboltattam az ön haciendáját, azt a hitet ébresztettem donna Rosalbában, hogy majd én pótolom nála az ön helyét... Ön elhagyta Kaliforniát. Ez azonban csak a kezdete volt megpróbáltatásainak. Ki akartam dobni önt a világba, meg akartam lassan fosztani minden támaszától, hogy a végén a saját erejére maradjon. Láttam, hogy bizonyos körülmények segítségemre lesznek terveimben. Amikor tudomást szereztem Therese iránt támadt vonzalmáról, semmi sem volt előttem kívánatosabb, mint ez a szerelem, amelynek a kezdete csak boldogtalan lehetett. Párizsban még meghagytam önt abban a hitében, hogy gazdag. De már Londonban hozzákezdtem ahhoz, hogy megfosszam gazdagsága legfőbb forrásától. Berlinben vagyonának utolsó roncsait is el akartam öntől rabolni. Ekkor következett be az az esemény, amelyről majd később beszélek és amelynek következtében az én hatalmam ön fölött véget ért. Bizonyára az ön javára, ahogy most hiszem.

Önnel is hasonlóképp bántam, Wolfram. Amikor először találkoztam önnel, még nem tudtam, hogy ön annak az embernek a fia, akinek a vagyonom nagyobbik részét köszönhetem. De megláttam önben a határozott természetét, amelyet csak a helyes útra kell terelni, hogy csodákat művelhessen. A Gondviselés újabb biztató intését láttam abban, hogy Morcerf Amelie azon az emlékezetes éjszakán eljött hozzám, és hogy szoros viszonyban állt önnel. Mindez kedvező volt a terveimre. Elhatároztam, hogy a jövőben mindkettőjük sorsát én fogom intézni. Megkértem Amelie-t, maradjon a mormonoknál, mert olyan vonzalomnak, mint az önöké, semmi esetre sem volt szabad megszakadnia. Hogy később mi történt, azt már ön is tudja. Az én művem volt az is, hogy a mormonok kiátkozták, mert ezt a megbízottamnak, a francia Bertois-nak a befolyása nélkül nem tették volna. Az én művem volt az is, hogy Amelie-t arra akarták kényszeríteni, hogy Wipkyhez menjen feleségül. Ezzel önöket szökésre kényszerítettem. A sivatagban történt találkozásunkban újabb bizonyítékát láttam annak, hogy az önök sorsát nekem kell irányítanom. New Orleansba küldtem önt és Nathan útján véghezvittem azt, hogy ön a legnagyobb nyomorba, a legnagyobb szegénységbe jutott. Az ön sebesülése volt a Gondviselés első intése számomra, hogy ne törjek túl a korlátaimon. Még most is hálát adok Istennek azért, hogy ön nem halt meg. Később ön egyedül folytatta útját és igazolta sejtéseit. Derék emberré lett és az marad a jövőben is. Tudom.

Ami pedig önt illeti, Morel, önt is a terveim eszközévé tettem és rendelkeztem a sorsa felett. Azt nem sejthettem, hogy az ön sorsa olyan szomorúra fordul. Nekem csak az volt a szándékom, hogy felrázzam a tétlenségből. Minthogy családja a bonapartistákhoz vonzódott, ennek az eszmének a részesévé, harcosává akartam tenni. Ezért az eszméért kellett önnek szenvednie. Arra akartam kényszeríteni, hogy elhagyja Franciaországot, hogy ön és Valentine még egyszer állják meg az élet megpróbáltatásait. Az eredmény azonban az lett, hogy ön mélabússá vált, Valentine pedig csak az isteni gondviselés segítségével menekült meg attól a szerencsétlenségtől, hogy egy nyomorult gazfickónak essen áldozatul. Kedves Morelem, nagyon gonoszul bántam önnel, bevallom. Bocsásson

meg nekem és gondoljon arra, hogy életem hátralévő idejét azzal töltöm majd el, hogy az ön boldogságáért imádkozzam és bűneimért vezekeljek.

Még egy távollévőről is meg kell emlékeznem. Albert Morcerfról. Őt is a terveim körébe akartam vonni, neki is egyik választottammá kellett volna lennie. Egyedül neki sikerült hiábavalóvá tennie fáradozásaimat. A szilárdságán hajótörést szenvedtek terveim. Beláttam, hogy magára kell hagynom. És mégis ő volt az, aki a gondviselés rendeléséből és saját erejéből valóra váltotta legnagyobb és legmagasztosabb tervemet. Behatolt Afrika belsejébe, hogy ott a civilizáció áldásait terjessze. Igen, őt állította elém példának a gondviselés, hogy megmutassa nekem, mekkora a hatalma és mennyire megszégyenül vele szemben egyetlen ember bölcsessége.

Bevallom önöknek, az ég haragjának a jelei: Wolfram sorsa, Morel őrültsége, Morcerf eredményei talán nem zavartak volna meg a terveimben és tovább haladtam volna az utamon, ha nem állít meg egy olyan esemény, amelyben minden egybehalmozódott, hogy egyszerre tárja elém azt az istenkáromlást, amelyben vétkes voltam.

Akkor, amikor még Villeforton és Danglars-on akartam bosszút állni, szükségem volt egy emberre, egy bizonyos emberre. Véletlenül tudomásomra jutott, hogy Bertucciónak, az intendánsomnak egykori nevelt fia Villefort-nak és Danglars bárónőnek a természetes gyermeke. Ezt az embert akartam céljaimra felhasználni. Ez az ember gályarab volt, a legaljasabb gonosztevő. Amikor megszökött, Párizsba hozattam és elhatároztam, hogy céljaim érdekében felhasználom. Hercegként mutattam be a világnak, bevezettem a Danglars családba, és amikor már-már házasságot kötött Eugenie Danglars-ral, lelepleztem, gyilkosként üldöztettem. Mindezt pusztán azért tettem, hogy később szembekerüljön Villefort államügyésszel és annak a szemébe vághassa, hogy az ő fia.

Ez az ember érttette meg velem fennhéjázásomnak teljes, szörnyűségesen bűnös voltát. Mindazért, amit ez az ember később tett, egyedül én vagyok felelős. Mert én szabadítottam ki a gályákról, ahol egyébként élete végéig maradt volna anélkül, hogy újabb gaztetteket követhetett volna el. Bevezettem a nagyvilági életbe, és alkalmat adtam neki arra, hogy másokat is megrontson. Igaz, akkor még azt hittem, az igazságszolgáltatás el fogja ítélni. De elmulasztottam, hogy bizonyítékokat szolgáltassak a gyilkosságáról. Sikerült kiszabadulnia. Később meggyilkolta az anyját. Ez is az én művem volt. Nélkülem sohasem találkozott volna ezzel az asszonnyal. De ez az ember volt az, akiben felderengett a megismerés, hogy galád játékot űztem vele és ebben az elvetemült lélekben feltámadt a bosszú gondolata. A bosszúját ördögi ravaszsággal és ügyességgel vitte véghez. Ő, akit valaha játékszeremmé tettem, ő döfte a szívembe a legfájdalmasabb tőrt: megölte a gyermekemet! De ő sújtott bele a megismerés villámával a szívembe és ezért áldanom kell, ahelyett, hogy megátkoznám. Ő tárta elém minden tévedésemet, minden hibámat. Ő vezetett vissza az emberi alázatosság útjára...

A gróf elhallgatott és lehajtotta a fejét. Mélységes csend honolt a teremben. A gróf egy percig hallgatott, majd folytatta:

– Önöknek nem kell elmondanom, milyen mélyen és súlyosan érzem tévedéseim terhét. Megtörtem. Isten keze abból a magasból, amelyre fáradságosan vergődtem fel, abból a magasból, ahová harminc év nehéz munkájával emelkedtem, abból a magasból, ahonnan, mint hittem, áttekinthettem és birtokomban tartottam az egész világot, ebből a magasból Isten keze egyetlen pillanat alatt lesöpört a semmibe, letaszított emberi gyengeségem megismerésének mély szakadékába. Az Úr egyetlen leheletével semmivé tette azt, aki versenyre akart kelni vele. Eszköze a legnyomorultabb teremtések egyike volt! Egy olyan ember kezével semmisített meg, aki valamikor remegett a pillantásom alatt.

Játszottam az emberi szívekkel, játszottam más emberek boldogságával és sorsával. A gondviselés megintett, de én nem törődtem vele. És most elkövetkezett az, aminek el kellett jönnie. Olyan mélyre zuhantam, amilyen magasra törtem.

– Barátaim! Önök talán soha többé nem látnak engem és valószínűen ezek az utolsó szavak, amelyeket tőlem hallanak. Bocsássanak meg nekem és imádkozzanak értem. Hogy kiengeszteljem a magasságost, akit olyan mélyen megbántottam, az én feladatom lesz. Egyesüljünk egy imában. Az önök lelke tiszta. Isten meg fogja hallgatni az önök kérését. *Monte Cristo grófja meghalt ennek a világnak. Mint Edmond Dantčs kezd majd új életet, hogy kibéküljön Istenével és vezekeljen a múltjáért!*

A gróf elhallgatott, lehajtotta a fejét és imádkozott. A többiek is lehajtották a fejüket és vele imádkoztak. A gyászruhás asszony hangosan zokogott.

Amikor az egybegyűltek megint felpillantottak, az a hely, ahol Monte Cristo állt, már üres volt. Vele együtt eltűnt az asszony is: Haydée, a felesége.

HATVANÖTÖDIK FEJEZET

A gróf végrendelete

Jó néhány percbe került, mire a társaság magához tért megindultságából. Elsőnek a herceg emelkedett fel. Papírt tartott a kezében és azzal a többiek elé lépett.

– Mindannyiunk jó barátja, Monte Cristo gróf, azzal bízott meg, hogy mielőtt innen eltávoznak, felolvassam önök előtt ezt az okiratot. Ez a gróf végrendelete.

Olvasni kezdte:

– Én, Edmond Dantčs, Monte Cristo grófja, lord Wilmore és lord Hope, az alulírott jegyzőknek, *** herceg és Laguidais abbé jelenlétében a következőképpen rendelkezem.

Wolfram Büchting és Therese Büchting, a berlini Theodor Büchting úr gyermekei, egyenként huszonötmillió frankot kapnak francia, angol és észak-amerikai állampapírokban. Ez az összeg természetesen nem az egész nyereség, amelyet a kaliforniai aranybányák kihasználásával szereztem. Az összeg meghatározásánál azonban az a gondolat vezetett, hogy atyjuknak, Theodor Büchting úrnak, a maga korlátolt eszközeivel lehetetlen lett volna a felfedezés napja óta a bányából ennél többet kiaknáznia. És ezért remélem, hogy Wolfram úr és Therese kisasszony megelégednek a fent említett összeggel.

Ha Therese kisasszony feleségül megy don Lotario de Toledóhoz, akkor ezenkívül még ötmillió frankot kap hozományul, hagyományként.

Don Lotario de Toledo megkapja először a hacienda teljes vételárát, háromszáznyolcvanezer dollárt – húszezer dollárt már felvett – azonkívül tízmillió frankot állampapírokban. Neki hagyom az Óhajok Hegyén lévő birtokomat, de csak azzal a feltétellel, hogy ezentúl az évnek legalább három hónapját ott tölti el és ott abban a szellemben dolgozik, amelyet én szükségesnek tartok. Erre intézkedéseimet egy okiratban találja meg, amelyet *** herceg ad majd át neki.

Amelie Morcerf kisasszony ötmillió frankot kap állampapírokban.

Ugyanennyit Morel kapitány, aki – mint az magától értetődik – megmarad a Monte Cristo sziget, a tréspori kastély és a Champs-Élysées-i ház birtokában.

Hasonlóképpen ötmillió frankot kap Eugenie Danglars kisasszony. Az összeget *** herceg veszi át és nevemben átadja neki engesztelésül azért a sértésért, amelyet rajta régebben elkövettem.

Huszonötmillió frankot bocsátok Albert Morcerf úrnak korlátlan rendelkezésére. Az összeget Laguidais abbé és *** herceg veszik át, és azt neki egészben vagy részben, készpénzben vagy

értékpapírokban kifizetik. Ugyanezek az urak vállalják magukra azoknak a kötelezettségeknek a teljesítését is, amelyeket már régebben Morcerf úrral szemben vállaltam és amelyek fegyverek, szerszámok és műszerek szállítására, valamint alkalmas emberek Afrika belsejébe való küldésére vonatkoznak.

Negyvenmillió frankot hagyok a szolgáimra. Bertuccio a háromszorosát, Bertois, Laurent és a gőzhajó kormányosa a kétszeresét kapják annak az összegnek, amely egyre-egyre esik. Akarom, hogy mindannyian csak egyötöd részét kapják meg készpénzben a részüknek és ezt is csak akkor, ha kívánják. A vagyonuk többi részének, amelyet biztos bankokban kell elhelyezni, csak a kamatait élvezhetik. Elveszítik a haszonélvezetüket és az egész vagyonukat, ha jellemtelen gonosztettet követnek el. Nem hiszem azonban, hogy ez az eset bekövetkezzék. Remélem, hogy hasznos tagjai maradnak a társadalomnak. Ezekre az emberekre *** herceg, Laguidais abbé, Wolfram Büchting, Lotario de Toledo és Morel urak ügyelnek fel és segítik őket abban, hogy a társadalomban tisztességes állásokat foglaljanak el.

Vagyonom megmaradt részét, amely körülbelül ugyanakkora összegre rúg, mint az itt felsorolt hagyományok, de amelynek a pontos nagyságát ebben a pillanatban megállapítani nem tudom, arra a célra kell felhasználni, amelyért egész életemben küzdöttem: az erkölcsösség emelésére és terjesztésére, és a keresztény alapelvek szilárdítására. Ebből a célból Laguidais, *** herceg, don Lotario, Wolfram Büchting, Arenberg gróf, Morel kapitány és Wedell professzor urak bizottságot alakítanak, amely minden három évben legalább egyszer Párizsban, Berlinben vagy Londonban összeül. A bizottság csak egyhangú határozattal dönthet a rendelkezésére álló összegek felhasználásáról és húszmilliónál többet ugyanazon célra nem fordíthat. Ennek az összegnek a kezelése herceg és Laguidais abbé feladata marad, valamint a New Orleans-i Nathan bankáré, aki ebből a célból Párizsban fióküzletet nyit.

Remélem, ezzel mindenkinek kielégítettem minden igényét és méltányos, igazságos kézzel mértem. Bízom abban, hogy Wolfram és don Lotario azt a vagyont, amelyet a kezükre bíztam, az emberiség javára fordítják abban a szellemben, amely az én tetteimet is vezette. De egyúttal óvom és intem őket, tartózkodjanak a túlzásoktól, meneküljenek a gőgtől és a nagyravágyástól, amelynek az ördöge engem szállt meg. Tegyenek jót egyesekkel, tegyenek jót mindenkivel, de sohase rendelkezzenek senki sorsa fölött a maguk akarata szerint. Az emberek sorsát csak Isten mérheti ki.

Most pedig búcsút veszek jóbarátaimtól. Kérem, hogy őrizzenek meg jó emlékezetükben. Gondolják meg, hogy én azt hittem, jót cselekszem, hogy a gondolataim és törekvéseim kezdetben jók voltak, s csak később váltak fennhéjázó istenkáromlássá.

Utolsó rendelkezéseimre az Isten áldását kérem.

Edmond Dantčs

Tanúk: *** herceg, Laguidais abbé

Careau közjegyző, Willars közjegyző.

– Önök megértették a végrendelet tartalmát! – mondta azután a herceg. – Mindazokat, akikről az

okirat említést tesz, a legközelebbi napokban elvárom, hogy a végrendelet határozatait bővebben megbeszéljük. Magától értetődik, hogy önök az örökséget visszautasíthatják. De akkor – ezt határozottan tudom – a gróf kívánsága ellen cselekszenek és őt nagyon megszomorítják. A gróf mindent megfontolt. Ne okozzanak neki fájdalmat azzal, hogy visszautasítják azt, amit jószándékkal adott.

A herceg meghajolt, jeléül annak, hogy befejezte a mondanivalóját. A meghívottak lassan, némán távoztak. Hiszen ugyan ki is érthette volna meg hirtelen az egész tartalmát annak, amit hallott!

HATVANHATODIK FEJEZET

Befejezés

Vessünk még egy pillantást azok későbbi sorsára, akikkel az olvasó az elbeszélésben megismerkedhetett. Röviden, néhány szóval foglaljuk össze ezeknek az embereknek a későbbi életét. Azokon kezdjük, akiknek a cselekedetei minden becsületes ember utálatát és megvetését érdemelték meg.

Ratour-Rablasy, az ál-Virey úr, hiába igyekezett falat építeni maga köré hazugságokból, hogy mások megrágalmazásával meneküljön meg. A bizonyítékok súlya túl nagy volt. Arenberg grófot, Therese-t, don Lotariót, Epinay grófot, Eugenie-t és mindenekelőtt Morel kapitányt és Valentine-t megidézték a bíróság elé, hogy tanúvallomást tegyenek Rablasyról. Ezáltal bűnössége kétségtelenül bebizonyosodott, helyesebben olyan határozott megállapítást nyert a rablógyilkos Rablasyval való azonossága, hogy az esküdtszék egyhangúan halálra ítélte.

Az öreg Danglars-t, aki, mint híre járta, Párizsban tartózkodott, előkerítették és sikkasztásért bíróság elé állították. Mivel azonban egyetlen fillérnyi vagyona sem volt, megszüntették a perét és az adósok börtönébe zárták. Ott nem sokkal azután meg is halt. A lánya már akkor elhagyta Európát.

Eugenie Danglars nem egyedül távozott el. Epinay gróffal való különös találkozása csak kezdete volt a közöttük egyre növekedő vonzalomnak. Epinay meggyőződött Eugenie vallomásairól, hogy a lány jobb, mint a híre és hogy Ratourhoz egészen másféle viszony fűzte, mint azt a világ hitte. Eugenie is a legtiszteletreméltóbb és legbecsületesebb férfit ismerte meg Epinay-ben. A gróf csakhamar meglátta, hogy Eugenie-nek olyan kincsek rejtőznek a szívében, amelyeket csak fel kell szednie a férfinak, hogy boldoggá legyen.

Epinay különben is elhatározta, hogy elhagyja Európát és Morcerfhez költözik. Megkérdezte Eugenie-t, akar-e a felesége lenni és vele megy-e Afrikába. Eugenie boldogan mondott igent. Egyébként is az volt a szándéka, hogy lemond a színpadról és a magánéletbe vonul vissza. Semmi sem lehetett kívánatosabb számára, mint ez az ajánlat, amelyet a szerelem és a halál egybeforrott érzelmével fogadott. Ebben az időben kapta azt a hírt is, hogy Monte Cristo gróf ötmilliót hagyott neki örökségként. Eugenie elfogadta az örökséget, már csak azért is, hogy leendő férjének hozományt vihessen. A legnagyobb csendben esküdtek meg és miután Epinay a hosszú úthoz szükséges készülődéseket megtette, fiatal feleségével Afrika belsejébe utazott. Nagyon keveset törődött párizsi ismerőseinek csípős megjegyzéseivel, akik ezt a nászutazást hosszúnak és veszedelmesnek tartották. Természetes, hogy Albert ujjongó örömmel fogadta Epinay-t, aki a fiatal császárnak Mulejjel együtt a legerősebb támasza lett.

A Morel család nyugodtan és boldogan élt Párizsban, vagy a Monte Cristó-i és tresport-i gyönyörű birtokain. A kis Edmond után nemsokára egy kis Haydée következett, majd egy kis Eduard, akit az öreg Villefort különösen a szívébe zárt. A Morel, a Büchting és a Toledo család között meleg baráti viszony fejlődött ki. Ha mind a három család Párizsban volt – ami elég ritka eset volt – akkor véget

nem érő örömünnep volt az életük, amelyről természetesen Emanuel és Julie Herbault sem hiányozhatott.

Wolfram úgy érezte, váratlanul a leggazdagabb emberek sorába került. A jövő életéről hosszan tanácskozott Lotarióval, Arenberg gróffal, Amelie-vel és Therese-zel. Párizsban maradjon Amelie-vel együtt, mialatt don Lotario Amerikában van? Ilyen hosszú időre elszakadjon a húgától és a sógorától, aki egyetlen és legjobb barátja lett? Lehetetlenség! Végre abban egyeztek meg, hogy mindig együtt kell maradniok. Így is tettek.

Don Lotario és Therese Párizsban tartották meg az esküvőjüket. Arenberg gróf, *** herceg, Laguidais abbé és Morel voltak a tanúk. Mind a két fiatal pár hónapra Spanyolországba utazott. Akkor elhatározták, hogy öten: Wolfram, don Lotario, Arenberg gróf, soha többé nem válnak el egymástól. Arenberg gróf később eladta poroszországi birtokait, de előbb don Lotariót a fiává fogadta és – bármennyire ellenkezett is a spanyol – elérte azt, hogy fogadott fia a Lotario de Toledo-Arenberg nevet viselte. A gróf ezt semmiképpen sem engedte el. Végre is érthető volt a kívánsága. Nem akarta, hogy a neve kihaljon. Azonkívül fogadott fia kislányát örökösévé tette.

A Büchting és a Lotario család rendszerint februárban utazott el Kaliforniába. Az idő során a két család jelentősen megszaporodott fiatalabb tagokkal. Kaliforniában don Lotario nem építtette fel újra a haciendáját, hanem a birtokát több bérlőnek adta bérbe. Maga a családjával együtt az Óhajok Hegyén lakott.

Egykori szerelmét, donna Rosalbát, nem látta többé viszont. Levelet írt az öreg Ramireznek és százezer dollárt kínált vételárul a birtokáért azzal a kikötéssel, hogy az öreg elköltözik arról a vidékről. Ramirez okos ember volt: elfogadta a fényes ajánlatot és a lányával együtt elhagyta Kaliforniát.

Ott azután Lotario és Wolfram a nyár folyamán közösen munkálkodtak, főként azoknak az eszméknek az értelmében, amelyeket Monte Cristo külön okiratában megörökített. Termékeny földdarabokat vásároltak és azt bérbeadták, telepeseket hívtak az országba, különösen észak-amerikaiakat, kibővítették az Óhajok Hegyének a telepét és az országnak ezt a részét a kultúra eddig soha nem sejtett magasságára emelték. Ők hozták létre Kalifornia Észak-amerikai Egyesült Államokhoz való csatlakozását is és don Lotario helyet és szavazatot kapott a szenátusban.

A mormonokkal is érintkezésbe léptek és itt említjük meg, hogy Wipky doktor elnyerte méltó jutalmát. Tetten érték, amikor Forteryt meg akarta mérgezni. Rövid úton ki akarták végezni, Wipkynek azonban sikerült elhalasztatnia kivégeztetését és ezalatt fogságában felakasztotta magát.

Forteryt csakhamar második jóssá választották meg. A helyébe Bertois lépett, aki a gróf kívánságára, de lehet, hogy Párizsból kapott titkos utasítások következtében, továbbra is a mormonoknál maradt. A szekta későbbi történetéről nem beszélünk, csak azokra a cikkekre és könyvekre utalunk, amelyek róluk napról napra megjelennek. Mindenesetre reméljük, sikerült érdeklődést keltenünk ez iránt a vallásfelekezet iránt, amelynek a hívei nemsokára valószínűen az egész nyugati Amerikában uralkodni fognak.

Lotarióék rendszerint július kezdetén indultak vissza Európába és minthogy a családnak gyönyörű gőzhajója volt, az utat mindig gyorsan és baj nélkül tették meg. Párizsban az egyik boulevard-on csodaszép palotája volt a családnak. A tél folyamán azonban nem fogadtak nagyobb társaságokat. A

család távol tartotta magát a pénzarisztokráciától, pedig abban, ha akarták volna, az első helyeket foglalhatták volna el. Wolfram házakat épített, a saját eszméi szerint, Lotario pedig tanult.

Wolfram az építésen kívül politikával is foglalkozott. De nem volt napoleonista, mint a barátja, Morel, hanem nyakas köztársasági. A februári forradalom idején már készen állt a kaliforniai útra. Büchting azonban most nem utazott el Lotarioval és Therese-zel, hanem Amelie-vel együtt Párizsban maradt. Cavaignac tábornok pártjára állt és amikor Napóleon elnökké lett, nem volt olyan elégedett, mint Morel. Az ellenzékhez csatlakozott és csak a gazdagságának, meg annak köszönhette, hogy megmenekült az államcsíny idején attól a sorstól, amely barátját, Cavaignacot érte, hogy lényegében kevés részt vett a gyakorlati politikában.

Azzal a gondolattal foglalkozik, hogy véglegesen átköltözik Észak-Amerikába, hogy ott az Egyesült Államok kongresszusában játsszon szerepet. Tudása, energiája és biztos ítélete alkalmassá teszik ennek a fontos állásnak a betöltésére. Nem lehetetlen, hogy egy napon az Egyesült Államok elnökjelöltjei között olvashatjuk a nevét. Egyetlen akadály áll útjában: elkeseredett ellensége a rabszolgaságnak és ezért kezdetben alkalmasint kevés párthívet szerezhet magának az unió déli államaiban...

És Edmond Dantčs?... Még legjobb barátai, herceg és az abbé sem hallottak felőle semmit. Sohasem látták többet. Zarándokruhában, feleségével együtt, elhagyta Párizst. A vagyonából a saját részére csak húszezer franknyi évjáradékot tartott meg, szóval sokkal kevesebbet, mint amennyit legutolsó szolgájára is hagyott.

Tripoliszba ment és ott hátrahagyta a feleségét. Azután Afrika belsejébe utazott Morcerfhez és nála maradt egy egész esztendeig. Helyesebben ez idő alatt bejárta Közép-Afrikát és a tiszta kereszténységet hirdette. A szó igazi értelmében való, istentől ihletett hittérítő lett, az igazi kereszténység hirdetője, aki előtt minden vallásfelekezetnek meg kell hódolnia. Mély volt a fájdalma, amikor meg kellett érnie, hogy az a birodalom, amelyet Morcerf Közép-Afrikában megalapozott, és amely a legszebb reményekre jogosította, borzasztó szerencsétlenségnek esett áldozatul. Wadai nagyratörő szultánja, Ali, félelmetes hadsereggel támadt rájuk. Morcerf, a felesége és az anyja elmenekülhettek Ali győzelme után, de a többi ott-tartózkodó európait mind lemészárolták. Épp így elszomorította Dantčst az is, hogy az idők folyamán arra a meggyőződésre kellett jutnia, hogy azok a reménységei és várakozásai, amelyeket a mormon hithez fűzött, tévesek és koraiak voltak.

Később hol Afrika délkeleti részéből, hol a Fokföldről jött hír felőle. Bejárta Új-Hollandiát, Ázsiát, a szigetvilágot és a kontinenseket.

Hosszú évek múlva egy francia kapitány, aki Sidney-ből jött, egy tizenkét éves fiút hozott magával Párizsba, akinél az öreg herceghez szóló levél volt. A szép és értelmes gyermek Monte Cristo gróf fia volt. A herceg gyámsága alatt kellett nevelődnie, egyszerű polgári szokások szerint. A fiúnak éles esze volt, de az orvosok aggódtak az egészségéért, mert gyengélkedett. Állandó játszótársa és pajtása volt a fiatal Eduard M őreinek. A gróf valamennyi barátja olyan gonddal és figyelemmel bánt vele, mintha másik világból való lény volna. A fiú azt mondta, még van egy kis húga, aki az anyjánál van. Nagyon vágyódott a testvére és az édesanyja után. Édesapját csak ritkán látta. Nagyon komoly, de végtelenül kedves embernek írta le, akinek szürke a haja, és mély ráncok szántják az arcát. Az édesanyjáról azonban úgy beszélt, mint a szépség és a jóság angyaláról.

Laguidais abbé nem sokkal ezután meghalt. Az abbé halála után *** herceg, aki a gyászeset után

nagyon egyedül érezte magát, írt Wedell professzornak és kérte, hogy jöjjön Párizsba, ahol tekintélyes és jól jövedelmező állást ajánlott fel neki. Wedell hajlott a szavára. Boldogan és elégedetten élt azután Párizsban a feleségével. Marie ott ajándékozta meg első gyermekével.

(Vége)